

RADA
TOWARZYSTW NAUKOWYCH
PRZY PREZYDIUM
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Sześćdziesiąt lat aktywności społecznej

Iwona Hofman
Andrzej Grzywacz
Zbigniew Kruszewski
Tadeusz Majsterkiewicz

Warszawa 2024

**Rada Towarzystw Naukowych
przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk**

Sześćdziesiąt lat aktywności społecznej

Iwona Hofman
Andrzej Grzywacz
Zbigniew Kruszewski
Tadeusz Majsterkiewicz

Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk

Sześćdziesiąt lat aktywności społecznej

Polska Akademia Nauk –
Rada Towarzystw Naukowych
przy Prezydium PAN

Towarzystwo Naukowe Płockie

Warszawa 2024

Publikacja dofinansowana ze środków na Upowszechnianie i Promocję Działalności Naukowej (UiPDN) Polskiej Akademii Nauk i środków Towarzystwa Naukowego Płockiego, Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, Polskiego Towarzystwa Leśnego, Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Włocławskiego Towarzystwa Naukowego

Recenzenci

dr hab. Andrzej Kansy, prof. AMP
dr hab. Małgorzata Łosiewicz, prof. UG

Redakcja techniczna i korekta

Maciej Wróbel

Copyright by

© Polska Akademia Nauk – Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN
i Towarzystwo Naukowe Płockie

ISBN 978-83-66847-81-1

ISBN 978-83-972947-1-4

Wydawca

Polska Akademia Nauk – Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN
Towarzystwo Naukowe Płockie

Zdjęcie na okładce

Pałac Staszica – pierwsza siedziba PAN
Fot. Tadeusz Majsterkiewicz

Projekt okładki, skład i druk

Wydawnictwo „Iwanowski”
Krzysztof Iwanowski
wydawnictwo@iwanowski.com.pl

Spis treści

Słowo wstępne	7
Wstęp	9
IWONA HOFMAN, TADEUSZ MAJSTERKIEWICZ Działalność Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN w okresie 70-lecia PAN	13
ANDRZEJ GRZYWACZ, TADEUSZ MAJSTERKIEWICZ Historia i wkład Rady Towarzystw Naukowych PAN w rozwój społecznego ruchu naukowego	33
IWONA HOFMAN Problemy towarzystw naukowych w świetle obowiązującego prawa	53
ZBIGNIEW KRUSZEWSKI Projekt ustawy regulującej status towarzystw naukowych	63
TADEUSZ MAJSTERKIEWICZ Rada Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki / Rada Towarzystw Naukowych 1963–2023 w liczbach	73
ANEKS NR 1 Uchwała I Kongresu Towarzystw Naukowych z dnia 18 września 2013 roku	114
ANEKS NR 2 Uchwała II Kongresu Towarzystw Naukowych z dnia 15 września 2018 roku	116
ANEKS NR 3 Uchwała III Kongresu Towarzystw Naukowych z dnia 22 października 2022 roku	117

ANEKS NR 4

Projekt ustawy o towarzystwach naukowych 119

TADEUSZ MAJSTERKIEWICZ

Składy Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki /

Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN 139

Słowo wstępne

W ciągu ostatnich dekad Rada Towarzystw Naukowych Polskiej Akademii Nauk wywierała znaczący wpływ na kształtowanie krajobrazu naukowego Polski. Jej działalność, rozciągająca się na szeroki wachlarz dyscyplin i obszarów badań, stała się fundamentem dla dynamicznego rozwoju społecznego ruchu naukowego. Poprzez wspieranie współpracy między różnymi towarzystwami naukowymi oraz promowanie integracji środowiska naukowego z innymi sektorami społecznymi i gospodarczymi, Rada przyczyniła się do upowszechniania wiedzy i innowacji, co z kolei przekłada się na wzrost konkurencyjności i innowacyjności kraju.

Historia i działalność Rady Towarzystw Naukowych PAN odzwierciedlają ewolucję polskiej nauki od czasów powojennych do współczesności, ukazując jej rolę w budowaniu i utrzymywaniu silnych fundamentów dla społecznego ruchu naukowego. Przez lata Rada nie tylko reprezentowała polską naukę na arenie międzynarodowej, ale również aktywnie uczestniczyła w tworzeniu polityki naukowej kraju, co podkreśla jej strategiczne znaczenie dla rozwoju i promocji polskiej nauki i edukacji. Dzięki tym wysiłkom, Rada Towarzystw Naukowych PAN stała się kluczowym graczem w kształtowaniu przyszłości polskiej nauki, angażując się w dialog między nauką a społeczeństwem oraz wspierając młode pokolenia naukowców.

Dyskutując na temat roli i znaczenia towarzystw naukowych w Polsce, nie możemy pominąć wyzwań, z jakimi mierzą się te instytucje w obecnym krajobrazie naukowym i społecznym. Towarzystwa naukowe, będące od wieków integralną częścią polskiej tradycji naukowej, zmagają się z problemami wynikającymi z dynamicznych zmian w prawie, finansowaniu oraz percepcji społecznej ich roli. Przemiany systemowe po 1989 roku, mimo otwarcia na nowe możliwości działania i finansowania, nie przyniosły znaczącej poprawy w statusie towarzystw naukowych, które wciąż borykają się z brakiem stabilnego wsparcia i uznania za pełnoprawne podmioty w polityce naukowej państwa.

W odpowiedzi na te wyzwania, towarzystwa naukowe oraz Rada Towarzystw Naukowych przy Polskiej Akademii Nauk aktywnie dążą do formalnego uregulowania swojego statusu, co miałyby zapewnić im stabilniejsze finansowanie i większe uznanie ich wkładu w rozwój nauki i kultury. Działania te, obejmujące formalizację postulatów w ramach kongresów towarzystw naukowych oraz projektów ustaw, podkreślają potrzebę systemowego wsparcia społecznego ruchu naukowego, nie tylko dla zachowania dziedzictwa i kontynuacji badań, ale także dla wzmocnienia więzi między nauką a społeczeństwem.

W miarę ewoluowania polskiej nauki i społeczeństwa, Rada Towarzystw Naukowych przy Polskiej Akademii Nauk odgrywała kluczową rolę w integrowaniu i promowaniu działań naukowych na różnych płaszczyznach. Jej historia obfituje w przykłady, jak przez dziesięciolecia, pomimo zmieniających się warunków politycznych i ekonomicznych, Rada była w stanie nie tylko dostosować się do nowych realiów, ale również aktywnie wpływać na kształtowanie polityki naukowej i edukacyjnej w Polsce. Dzięki zaangażowaniu i współpracy z różnymi instytucjami, w tym z ministerstwami i innymi organami państwowymi, Rada przyczyniała się do rozwoju społecznego ruchu naukowego, promując naukę i badania nie tylko wśród społeczności akademickiej, ale i w szerszym społeczeństwie.

Ta ciągła adaptacja i dążenie do poprawy warunków dla społecznego ruchu naukowego, jak również promowanie otwartości, dialogu i współpracy międzynarodowej, podkreślają ważną rolę, jaką Rada Towarzystw Naukowych odgrywa w polskim krajobrazie naukowym. Jej działalność stanowi ważny wkład w budowanie silnego, dynamicznego i zintegrowanego środowiska naukowego w Polsce, które jest otwarte na globalne wyzwania i możliwości.

Mam ogromną nadzieję, że przyszłość przyniesie dalszy rozwój tej cennej inicjatywy i że Rada Towarzystw Naukowych przy Polskiej Akademii Nauk nadal będzie skutecznie wywierać wpływ na kształt polityki naukowej i sposobu uprawiania nauki w Polsce.

Prof. dr hab. Dariusz Jemielniak

Wstęp

Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk obchodziła w 2023 roku 60-lecie działania. Utworzona w 1963 roku, do 1975 roku pracowała w formule Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki. Długotrwałe funkcjonowanie Rady, w ujęciu historycznym można interpretować jako dowód postaw obywatelskich założycieli i działaczy towarzystw oraz przydatności społecznej, kulturowej i naukowej, niezależnie od kierunków polityki naukowej państwa. Piękne i szlachetne tradycje towarzystw naukowych wielokrotnie prezentowali prof. dr hab. inż. Andrzej Grzywacz i mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz – sekretarz Rady od prawie 30 lat, znawca i pasjonat społecznego ruchu naukowego.

W roku jubileuszowym Rada zorganizowała m.in. dwie konferencje poświęcone projektowanym działaniom zmierzającym do ustabilizowania sytuacji towarzystw. 14 czerwca 2023 roku odbyła się konferencja *Status i funkcjonowanie towarzystw naukowych w Polsce*, której współorganizatorem był prof. dr hab. n. med. Tomasz Grodzki, marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zaś 15 listopada, Rada obradowała na sesji zatytułowanej *60-lecie Rady Towarzystw Naukowych i rola Polskiej Akademii Nauk w rozwoju społecznego ruchu naukowego*, połączonej z uroczystym zebraniem plenarnym. Konferencje miały zdecydowanie roboczy charakter, tj. w obliczu zapowiadanych zmian aktów prawnych regulujących szkolnictwo wyższe w Polsce, podjęto kolejną próbę wykazania konieczności aktualizacji ustawy o stowarzyszeniach (obowiązującej od 1989 roku) oraz nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce (obowiązującej od 2018 roku) w aspekcie uznania towarzystw naukowych za podmioty szkolnictwa wyższego. Ta fundamentalna zmiana, z pozoru rewolucyjna, w istocie sankcjonuje dotychczasowe formy działalności towarzystw jako spełniające kryteria naukowości; te zaś są elementami misji towarzystw, definiovanych m.in. w statutach. Warto przypomnieć, że ustawowo kryteria naukowości opisane są jako prowadzenie w sposób samodzielny i ciągły działalności polegającej na publikowaniu czasopism, prowadzeniu wydawnictw i bibliotek, upowszechnianiu wiedzy, realizowaniu prac i badań naukowych, wdrażaniu osiągnięć naukowych, współpracy naukowej i z podmiotami gospodarczymi, aktywizacji życia naukowego, opracowywaniu ekspertyz, itd.

Obie konferencje zaszczylicili swoją obecnością: wiceprezesi PAN prof. dr hab. Aleksander Welfe i dr hab. Mirosława Ostrowska oraz liczni goście, m.in. prof. dr hab. Marek Krawczyk, dziekan Wydziału V PAN – Nauk Medycznych, prof. dr hab. Romuald Zabielski, wiceprezes PAN w kadencji 2019–2022, prof. dr hab. n. med. Tomasz

Grodzicki, prorektor ds. Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, prof. dr hab. Zygmunt Lalak, prorektor ds. Badań Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dr hab. n. med. Piotr Pruszczyk, prorektor ds. Nauki i Transferu Technologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, ks. dr hab. Sławomir Soczyński, dziekan Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, prof. dr hab. Piotr Głowacki, przewodniczący Komitetu Badań Polarnych PAN, prof. dr hab. Dorota Chwieduk, członkini Prezydium Komitetu Problemów Energetyki PAN, dr hab. prof. AMP Andrzej Kansy, prorektor ds. studenckich i dydaktyki Akademii Mazowieckiej w Płocku, członek Towarzystwa Naukowego Płockiego, prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak, członkini Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, prof. dr hab. Dagmara Mirowska-Guzel, członkini Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego, prof. dr hab. Leszek Sirko, członek Polskiego Towarzystwa Fizycznego, Mieczysław Grabianowski, dyrektor Gabinetu Prezesa PAN. Listy gratulacyjne nadesłali m.in. prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, rektor UMCS, prof. dr hab. Jerzy Przyborowski, rektor UWM, prof. dr hab. Tomasz Komornicki, przewodniczący Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN. Organizatorzy konferencji z satysfakcją przyjęli obecność tak licznego i znaczącego grona gości i sympatyków społecznego ruchu naukowego.

Podczas uroczystego posiedzenia plenarnego prof. A. Welfe przekazał okolicznościowe listy gratulacyjne członkom Rady, zasiadającym w niej od kilku kadencji i szczególnie zaangażowanym w rozwój społecznego ruchu naukowego. Otrzymali je: dr hab. prof. WSEZ Ewa Górską, członkini Rady w kadencjach 2011–2014, 2015–2018, 2019–2022 i w bieżącej kadencji 2023–2026, jako przedstawicielka PT Ergonomicznego, prof. dr hab. Anna Gronowska-Senger, członkini Rady nieprzerwanie przez pięć kadencji od 2007 roku, wiceprzewodnicząca Rady w kadencjach 2011–2014 i 2015–2018, jako przedstawicielka PT Nauk Żywnościowych, prof. dr hab. czł. rzecz. PAN Andrzej Grzywacz, członek Rady przez siedem kadencji od 1996 roku, jako przedstawiciel PT Leśnego i Wydziału V PAN – Nauk Rolniczych i Leśnych, wiceprzewodniczący Rady w kadencjach 2003–2006 i 2007–2010, prof. dr hab. n. med. Marek Kowalczyk, członek Rady w latach 2007–2019, wiceprzewodniczący Rady w kadencji 2011–2014, jako przedstawiciel PT Farmakologicznego, wiceprzewodniczący Rady w kadencji 2015–2018, jako przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, dr hab. inż. prof. SW im. Pawła Włodkowica w Płocku Zbigniew Kruszewski, członek Rady od 2003 roku, jako przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Płockiego, przez trzy kadencje w latach 2007–2010, 2011–2014 i 2015–2018 przewodniczący Rady, dr hab. prof. KSW Stanisław Kunikowski członek Rady przez pięć kadencji od 2007 roku jako przedstawiciel Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz, sekretarz Rady w ośmiu kadencjach, nieprzerwanie od 1996 roku do chwili obecnej, były naczelnik w Biurze Prezydialnym i Gabiniecie Prezesa PAN, prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska, członkini Rady przez sześć kadencji od 2003 roku, jako przedstawicielka PT Ekonomicznego, pełniąca funkcję

Prezesa PTE, obecnie Honorowego Prezesa PTE, dr hab. prof. UJ Diana Pietruch-Reizes, członkini Rady przez pięć kadencji od 2007 roku, jako przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Informatyki Naukowej.

Pokłosiem tych konferencji jest wspólna publikacja będąca syntetyczną prezentacją problemów towarzystw naukowych i stowarzyszeń naukowo-technicznych wynikających z braku regulacji prawnych uwzględniających przemiany systemowe nauki w Polsce. Na tle historii Rady, prof. dr hab. Iwona Hofman przedstawiła analizę obowiązujących aktów prawnych, w tym ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce, w odniesieniu do podmiotowości towarzystw, zadań i celów adekwatnych do kryteriów naukowości, potencjału współpracy międzynarodowej i partnerstwa z uniwersytetami oraz instytucjami badawczymi. Prof. Zbigniew Kruszewski omówił projekt ustawy o stowarzyszeniach wypracowany jako *consensus* pomiędzy uczestnikami społecznego ruchu naukowego.

W publikacji znajdują się wybrane głosy i stanowiska porządkujące w kilku wymiarach zróżnicowany społeczny ruch naukowy, poczynając od działalności Rady w okresie 70-lecia PAN (artykuł autorstwa prof. I. Hofman i mgr. inż. T. Majsterkiewicz), historii i wkładu RTN w rozwój społecznego ruchu naukowego (artykuł prof. A. Grzywacza i mgr. inż. T. Majsterkiewicz) przez problemy funkcjonowania towarzystw naukowych (prof. I. Hofman) do projektu ustawy (prof. Z. Kruszewski) i szczegółowej analizy działalności RTN w ciągu 60-lecia (mgr inż. T. Majsterkiewicz). Publikacje wzbogacają uchwały podjęte przez Radę Towarzystw Naukowych w 2013, 2018 i 2022 roku podczas kongresów środowiskowych. Należy podkreślić, że autorzy artykułów, wykorzystując m.in. bogate materiały źródłowe w postaci dokumentów wewnętrznych Rady (np. sprawozdania, zapisy dyskusji, memoriały, itd.) stworzyli wiarygodną charakterystykę problemów towarzystw naukowych. Historia Rady, wsparta genezą społecznego ruchu naukowego, sięgającą czasów rozbiorowych, ewolucja zadań tego ruchu, zależna od przemian politycznych i społecznych, olbrzymia rola w upowszechnianiu nauki i animacji życia społeczno-kulturalnego na poziomie regionalnym, trudności w utrzymywaniu zasobów materialnych (w tym: cennych rękopisów, map, obrazów, historycznych siedzib towarzystw, itd.), zaangażowanie młodzieży w działalność towarzystw, stanowiły dominujące wątki wystąpień i dyskusji jubileuszowych. Znajdują one odzwierciedlenie w publikacji, której znaczenie polega, zdaniem Recenzentów, na uwydatnieniu potencjału towarzystw jako forum współpracy pomiędzy bardzo zróżnicowanymi podmiotami naukowymi i z otoczenia społeczno-gospodarczego. Wkład towarzystw w rozwój nauki w Polsce jest wymierny i potwierdzony m.in. danymi statystycznymi, cytowanymi w książce. Wyraźnie sformułowane postulaty naprawcze obecnej sytuacji towarzystw powinny wreszcie zostać przyjęte ze zrozumieniem przez decydentów i kreatorów polityki naukowej państwa.

Prof. dr hab. Iwona Hofman

IWONA HOFMAN

TADEUSZ MAJSTERKIEWICZ

Działalność Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN w okresie 70-lecia PAN

Poglądy na miejsce towarzystw naukowych w systemie organizacji nauki w Polsce, na treść i zakres ich statutowych zadań i struktury organizacyjne oraz na kierunki i metody ich działalności ulegały i ulegają ewolucji w minionym siedemdziesięcioleciu, jakie upłynęło od powołania Polskiej Akademii Nauk. Było i jest to związane m.in. z ustrojowymi zmianami i społeczno-gospodarczymi i politycznymi warunkami działania, rozwojem krajowego potencjału naukowego i kadrowego oraz infrastruktury państwowych instytucji naukowych w kraju, tworzeniem i ożywieniem ruchu naukowego w pozaakademickich ośrodkach regionalnych.

Ustawa z dnia 30 października 1951 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz.U. z 1951 r. Nr 57, poz. 391) dała podstawy prawne do powołania państwowej instytucji naukowej, a art. 4 wyznaczył jej cele:

Zadaniem Akademii jest wszechstronne rozwijanie nauki polskiej i pogłębianie jej dorobku, współdziałanie w planowym wykorzystaniu osiągnięć naukowych dla dalszego rozwoju gospodarki i kultury narodowej oraz przyczynianie się do rozwoju postępowej myśli naukowej w świecie.

Od początku swej działalności władze Polskiej Akademii zwracały uwagę na rolę oddziaływania towarzystw naukowych na społeczeństwo, powołując w grudniu 1952 r. pod patronatem wiceprezesa PAN Witolda Wierzbickiego – Komisję Towarzystw Naukowych oraz w tym samym roku Biuro Towarzystw Naukowych i Popularyzacji Wiedzy PAN, stanowiące zaplecze organizacyjne Komisji. Komórka ta została rozwiązana w ramach październikowej odwilży 1956 r. W 1957 r. utworzono specjalny organ zajmujący się towarzystwami naukowymi – 10-osobową Komisję Towarzystw Naukowych pod przewodnictwem prof. Stanisława Kulczyńskiego, wiceprezesa PAN, z udziałem przedstawicieli Gdańskiego TPN, Opolskiego TPN, Płockiego TN, Poznańskiego TPN, Łódzkiego TN, Szczecińskiego TPN, Toruńskiego TN, Wrocławskiego TN. Współdziałanie PAN ze społecznym ruchem naukowym liczy więc już 65 lat. Kolejna Ustawa z dnia 17 lutego 1960 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz.U. z 1960 r., Nr 10, poz. 64) stwierdza w art. 4 pkt. 13, że w wykonywaniu swoich zadań Akademia „sprawuje opiekę nad towarzystwami naukowymi i – na zlecenie rządu – nad innymi społecznymi instytucjami naukowymi” (wymieniono 15 zadań).

Kierownictwo PAN podkreślało wówczas, że towarzystwa są naturalnymi sojusznikami Akademii i trzeba uczynić wszystko, aby mogły się rozwijać jak najlepiej, zarówno te dotychczas istniejące, jak i te, które powstaną w przyszłości. Należy więc tworzyć warunki dla ożywienia inicjatywy naukowej w terenie, a zadaniem towarzystw regionalnych jest rozwijanie i popieranie tej inicjatywy oraz prowadzenie i wpływanie w ten sposób na politykę naukową. Opowiadano się za kompleksowym programem obejmującym organizowanie przez towarzystwa kompleksowych dyskusji, dotyczących zarówno ogólnych teoretycznych problemów nauki, jak i węzłowych zagadnień poszczególnych dyscyplin; wypowiadanie się w sprawach poszczególnych placówek naukowych, jak i ośrodka naukowego jako całości; podejmowanie krytycznej analizy i oceny publikacji i prac naukowo-badawczych poszczególnych uczonych i uczelni działających na obszarze statutowych zainteresowań towarzystw ogólnych; otaczanie opieką badań naukowych mniejszych zespołów, a w poszczególnych przypadkach nawet organizowanie prac badawczych i podejmowanie opracowań kompleksowych szczególnie ważnych dla rozwoju regionu; opiekowanie się miejscowymi oddziałami towarzystw naukowych specjalistycznych i organizowanie dyskusji nad problemami dydaktycznymi.

Zorganizowana przez Akademię w październiku 1961 r., pod przewodnictwem prezesa T. Kotarbińskiego, pierwsza ogólnokrajowa konferencja z udziałem prezesów towarzystw naukowych potwierdziła w całej rozciągłości tezę o konieczności współdziałania Akademii i jej korporacyjnych i placówkowych struktur organizacyjnych, z całym społecznym ruchem naukowym, ze skupionymi wokół PAN towarzystwami naukowymi ogólnymi i specjalistycznymi w szczególności. Dyskusja na tym pierwszym w istocie, powojennym, zjeździe towarzystw naukowych nad referatami B. Suchodolskiego *Problemy upowszechniania nauki w epoce współczesnej* oraz G. Labudy *Rola społeczna i formy działania ogólnych towarzystw naukowych (regionalnych)* zarysowała kierunki i programy wspólnego działania, postulowała utworzenie stałego forum dyskusyjno-koordynacyjnego dla społecznego ruchu naukowego i jego upowszechniającej naukę działalności.

Powołana Uchwałą nr 5/63 Prezydium PAN z dnia 25 czerwca 1963 r. Rada Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki uzyskała status stałego „organu doradczego Prezydium i Sekretariatu Naukowego Polskiej Akademii Nauk we wszystkich sprawach dotyczących towarzystw naukowych i upowszechniania nauki”, jak też „organu doradczego dla towarzystw naukowych w całym zakresie ich działalności oraz dla innych instytucji społecznych w zakresie popularyzacji nauki na najwyższym poziomie”. Utworzenie Rady zaowocowało nie tylko ożywieniem i wzbogaceniem prac i dyskusji nad zagadnieniami teoretycznymi i praktycznymi upowszechniania nauki, stosowania nauk społecznych w praktyce, roli nauki w kulturze ogólnej, ale też autentycznym zainteresowaniem kierownictwa Akademii i jej wydziałów sprawami społecznego ruchu naukowego. Kierownictwo Polskiej Akademii Nauk i Rady Towarzystw Naukowych uznając, że towarzystwa naukowe stanowią ważny, niezinstytucjonalizowany, społeczny czynnik rozwoju nauki i wiązania jej ze społeczeństwem, rozwijały różne formy współdziałania m.in. poprzez afiliowanie towarzystw specjalistycznych

przy wydziałach PAN i włączanie przedstawicieli towarzystw do komitetów naukowych PAN, a przedstawicieli towarzystw ogólnych i regionalnych do prac prowadzonych przez oddziały PAN i komitety problemowe.

W tej postaci organ ten przetrwał do stycznia 1975 r., kiedy decyzją Prezydium PAN został przekształcony w Radę Towarzystw Naukowych, obok której działała powołana parę lat później (w 1981 r.) odrębna Rada Upowszechniania Nauki, której pierwszym przewodniczącym był prof. Gerard Labuda. Rada Upowszechniania Nauki w pierwszych latach działalności zajmowała się teoretycznymi i metodologicznymi zagadnieniami upowszechniania nauki w społeczeństwie i w gospodarce, wypracowywaniem innowacyjnych metod w tym procesie. W późniejszych latach pod przewodnictwem prof. Franciszka Gruczy skupiła się na inicjowaniu procesów wdrożeniowych i samym wdrażaniu. W aktywnej współpracy z Polską Fundacją Upowszechniania Nauki, pod przewodnictwem prof. Janusza Hamana, zrealizowano szereg przedsięwzięć praktycznych, m.in. zrationalizowano i przeprowadzono import czasopism naukowych i baz danych do wszystkich podmiotów nauki i szkół wyższych w Polsce; zainicjowano i uczestniczono w festiwalach i piknikach naukowych.

Powołanie Rady Towarzystw Naukowych, jej zadania i zasady kształtowania składu osobowego, w niewielkiej części złożonej z przedstawicieli PAN, a w ogromnej większości z pochodzących z demokratycznie przeprowadzanych wyborów przedstawicieli wszystkich kategorii towarzystw naukowych, zaowocowało wyraźnym ożywieniem prac i dyskusji nad zagadnieniami upowszechniania nauki. W okresie 19 kadencji Rady Towarzystw Naukowych i Rady Upowszechniania Nauki oraz Rady Towarzystw Naukowych łącznie składy Rady liczyły 773 osoby, a uwzględniając osoby będące członkami Rady przez wiele kadencji były to 432 osoby, z tego 75 członków Polskiej Akademii Nauk. Należy podkreślić, że powoływanymi z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN w pierwszych kadencjach Rady byli głównie członkowie PAN działający w specjalistycznych towarzystwach naukowych. Podjęto badania nad rodzajami, formami i efektywnością upowszechniania w różnych środowiskach m.in. przez pracowników nauki i środowiska inżynierskie, przez różne instytucje jak TWP, związki zawodowe, prasa, radio, telewizja. Rada organizowała ukierunkowane tymi studiami konferencje i sesje problemowe, poświęcone np. rodzajom zainteresowania nauką, stosowaniu nauk społecznych w praktyce czy zagadnieniom nauki w kulturze ogólnej. Za pierwszoplanowe zadania Rada uznała przedstawianie kierownictwu Akademii oceny roli, zadań, aktualnego stanu organizacyjnego i warunków działalności towarzystw naukowych oraz miejsca Akademii w merytorycznym i finansowym wspomaganiu społecznego ruchu naukowego w Polsce.

Zmiany polityczne, jakie nastąpiły po grudniu 1970 r., miały wpływ na ożywienie działalności społecznego ruchu naukowego. Jednym z przykładów tego ożywienia był opracowany z inicjatywy Rady *Memoriał w sprawie rozwoju społecznego ruchu naukowego*, przekazany 13 lipca 1971 r. do Wydziału Oświaty i Nauki KC PZPR i wicepremiera ds. oświaty, nauki i kultury. W kolejnych opracowaniach Rady: *Założenia polityki rozwijania społecznego ruchu naukowego z października 1971 r.*

i *Tezy do prawnego uregulowania sytuacji towarzystw naukowych* z 1974 r. określano zadania towarzystw naukowych w życiu naukowym i społecznym kraju i uzasadniano celowość wydania odrębnej ustawy o towarzystwach naukowych.

Opracowane w pierwszym trzydziestoleciu działalności Rady trzy raporty zawierały analizy statusu, roli, zadań, stanu organizacyjnego, kierunków i warunków działalności towarzystw naukowych, ich prawno-legislacyjnego usytuowania, systemu ich finansowania. Miejscu Akademii w merytorycznym oraz organizacyjnym i finansowym wspomaganiu społecznego ruchu naukowego w Polsce poświęcono wspólne studium Rady i Sekretariatu Naukowego PAN, wspierające i udzielające towarzystwom naukowym pełnego poparcia – *Wytyczne określające warunki dalszego wzrostu roli społecznego ruchu naukowego w życiu naukowym kraju oraz zadania organów PAN w dziedzinie opieki nad towarzystwami naukowymi* uchwalone przez Prezydium PAN 28 czerwca 1968 r., w czasie trwających jeszcze pomarcowych represji. Zwróciły one m.in. uwagę na dwa „najistotniejsze” działania. Pierwsze z nich dotyczyło umocnienia sytuacji towarzystw naukowych poprzez „opracowanie i uzgodnienie z właściwymi władzami projektów wyodrębnienia towarzystw naukowych z systemu norm prawnych regulujących formy działania i zasady finansowania ogółu organizacji społecznych w kraju”. Drugie, które znalazło swój formalny finał w postanowieniach Prezydium PAN z marca 1980 r. i marca 1983 r., zobowiązywało do potwierdzenia zasad i warunków wzajemnej współpracy, określenia „form bliższego powiązania towarzystw naukowych, ogólnych i specjalistycznych, z tzw. pionem korporacyjnym Akademii”, w wyniku którego „towarzystwa naukowe ogólne mogłyby się stać ważnym elementem w polityce Akademii zmierzającej do tworzenia oddziałów poza Warszawą”. Także tej kwestii służyły *Tezy w sprawie współdziałania oddziałów naukowych i rad koordynacyjnych PAN z regionalnymi towarzystwami naukowymi i innymi jednostkami społecznego ruchu naukowego*, przyjęte przez Prezydium PAN.

Memoriał w sprawie rozwoju społecznego ruchu naukowego, przekazany w lipcu 1971 r. kierownictwu państwowemu i politycznemu, oprócz analizy stanu zawierał adresowane do władz centralnych i terenowych organów administracyjnych postulaty wraz z apelem o stosowanie zasady partnerstwa we wzajemnych powiązaniach i stosunkach z towarzystwami naukowymi. Opracowany przez Radę i rozesłany jesienią 1974 r. do uzgodnień międzyresortowych *Projekt ustawy o towarzystwach naukowych*, po pozytywnych opiniach większości resortów był częściowo wykorzystany w uchwalonej przez Sejm w kwietniu 1989 r. Ustawie – Prawo o stowarzyszeniach. Natomiast przyjęta (w miejsce odłożonego projektu ustawy) 17 maja 1979 r. przez Radę Państwa deklaracja *O umocnieniu roli społecznego ruchu naukowego* miała swój pozytywny wpływ, zwłaszcza na terenowe organy administracyjne.

W warunkach i klimacie szczególnego ożywienia w okresie społeczno-politycznej „solidarnościowej rewolucji”, Rada opracowała, a Prezydium PAN przedyskutowało *Memoriał w sprawie kierunków i warunków działalności towarzystw naukowych*, przygotowany w grudniu 1980 r. dla prezesa Rady Ministrów. Parę miesięcy później w marcu 1981 r. w debacie nad opracowaniem Rady pt. *W sprawie*

działalności towarzystw naukowych i ich miejsca w systemie funkcjonowania PAN Prezydium PAN stwierdziło, że w aktualnej fazie rozwoju ruchu reformatorskiego przed towarzystwami naukowymi otwierają się nowe perspektywy. Towarzystwa naukowe, jako samorządne, społeczne, wewnątrznie autonomiczne – obok państwowego pionu instytucji naukowych – ogniwo polskiej nauki, mniej narażone na biurokratyczne wypaczenia, mniej ulegające tendencjom do administracyjnego przede wszystkim funkcjonowania, demokratyczne w swych strukturach, decyzjach i działaniach mogą one i powinny osiągnąć większą skuteczność w realizacji swych statutowych zadań. *Wytyczne w sprawie działalności towarzystw naukowych i ich współdziałania z jednostkami organizacyjnymi* zostały pozytywnie ocenione i przekazane do konsultacji z wydziałami i oddziałami PAN. Po przerwie spowodowanej stanem wojennym zostały one ostatecznie rozpatrzone przez Prezydium PAN dopiero w dniu 25 października 1983 r.

W przygotowanym w tym okresie projekcie ustawy o Polskiej Akademii Nauk umieszczono, opracowany przez Radę Towarzystw Naukowych i przyjęty przez Prezydium PAN, najbardziej obszerny w dotychczasowych ustawach o PAN, zasługujący na zacytowanie pełnego zapisu *Dział IV. Współdziałanie ze społecznym ruchem naukowym*:

Art. 50. 1. Polska Akademia Nauk współdziała z towarzystwami naukowymi jako społecznymi i samorządными organizacjami nauki polskiej, skupiającymi przedstawicieli określonych dyscyplin naukowych i specjalistów praktyków w skali ogólnokrajowej lub przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych w towarzystwach ogólnych regionalnych. Akademia udziela im pomocy merytorycznej, organizacyjnej i finansowej oraz koordynuje pomoc państwa w skali ogólnokrajowej. Zasady, zakres i sposób współdziałania Akademii z towarzystwami naukowymi określa statut Akademii, precyzując:

2. Wspólnym organem Akademii i towarzystw naukowych dla organizowania współpracy, pomocy i koordynowania ich działalności jest Rada Towarzystw Naukowych. Zadania oraz tryb ustalania składu osobowego Rady Towarzystw Naukowych określa regulamin uchwalony przez Radę i zatwierdzony przez Prezydium Akademii.

W warunkach stanu wojennego projektowi ustawy o PAN nie nadano dalszego biegu legislacyjnego, natomiast w trzeciej z kolei ustawie o PAN uchwalonej 25 kwietnia 1997 r., po 15-letnich debatach, odnotowano jedynie „współdziałanie [PAN] ze szkołami wyższymi i innymi instytucjami naukowymi oraz towarzystwami naukowymi”.

W stanie wojennym Rada podjęła działania obronne, zwracając się do prezesa Rady Ministrów w sprawie przywrócenia działalności afiliowanych przy wydziałach PAN i dotowanych przez PAN towarzystw naukowych, których funkcjonowanie zostało zawieszona w grudniu 1981 r. W interwencyjnym piśmie przewodniczącego Rady prof. K. Szaniawskiego z 25 lutego do gen. W. Jaruzelskiego, po wymienieniu zawieszonych towarzystw – PT Filozoficzne, PT Historyczne, Tow. Literackie

im. A. Mickiewicza, PT Matematyczne, PT Nauk Politycznych, PT Psychologiczne, PT Socjologiczne i Towarzystwo Popierania i Krzewienia Nauk – wyrażono pogląd, że „utrzymywanie obecnego stanu rzeczy przynosi poważne szkody polskiemu życiu naukowemu”. Na tej podstawie i na skutek wystąpienia sekretarza naukowego PAN zostały uchylone restrykcyjne zarządzenia z wyjątkiem Towarzystwa Popierania i Krzewienia Nauk. Zostało ono 18 listopada 1982 r. rozwiązane, co Rada, uznając za bezpodstawne, oprotestowała w piśmie 3 grudnia 1982 r. do ministra spraw wewnętrznych.

W kolejnych latach prace Rady skupiono na przygotowaniu, wspólnie z Biurem Społecznej Działalności Naukowej PAN, kolejnych opracowań *Towarzystwa naukowe w Polsce. Stan, zadania, warunki działalności* (marzec 1983) i *Aneks w sprawie kierunków i warunków działalności społecznego ruchu naukowego* (listopad 1984). Prowadzono działania związane z uzyskaniem wyraźnego określenia miejsca i roli towarzystw naukowych w przygotowywanej ustawie o stowarzyszeniach. Na przesłany do konsultacji projekt ustawy Rada odpowiedziała kilkustronicowym komentarzem *Propozycje i wnioski uzupełnień do projektu ustawy Prawo o stowarzyszeniach*, jednakże ostatecznie nie zostały one uwzględnione w uchwalonym akcie prawnym.

Wnioski następnego raportu RTN *Towarzystwa naukowe w Polsce. Stan i perspektywy rozwojowe* (marzec 1987), w postaci *Ustaień Komisji Kadr Naukowych dotyczących społecznego ruchu naukowego* były przedmiotem rozważań na spotkaniu Rady Państwa w czerwcu 1987 r. z przewodniczącymi wojewódzkich rad narodowych i oświadczenia przewodniczącego Rady Państwa W. Jaruzelskiego: „Społeczny ruch naukowy jest cenną wartością intelektualną, społeczną i moralną, zaspokaja potrzeby człowieka i służy jego kształceniu. Trzeba go wspierać, wzbogacać formy jego działania, wykorzystywać tkwiący w nim potencjał”.

Ostatnie, 3 maja 1989 r., spotkanie było w istocie apelem Komisji o aktywny udział towarzystw naukowych w procesie reformowania kraju. Natomiast ostatni wnikliwy, analityczny raport Rady Towarzystw Naukowych z września 1989 r., kierowany do władz Akademii i, pośrednio, państwowych, był w dniu 6 grudnia 1989 r. podstawą dyskusji i przyjęcia memoriału Rady Towarzystw Naukowych.

Do roku 1991 Akademia finansowała ze swojego budżetu działalność statutową 89 towarzystw specjalistycznych, działających w określonych grupach nauk i 6 towarzystw ogólnych i regionalnych (Gdańskie TN, Lubelskie TN, Łódzkie TN, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Towarzystwo Naukowe Warszawskie i Wrocławskie TN).

Zmiana systemu finansowania nauki i wspierania finansowego towarzystw naukowych od 1992 r. przez Komitet Badań Naukowych, przy pozbawieniu Akademii środków dla towarzystw, wpłynęła na rozluźnienie bezpośredniego powiązania Rady Towarzystw Naukowych z Prezydium PAN. Działalność Rady w tym okresie wspierało Centrum Upowszechniania Nauki PAN oraz Polska Fundacja Upowszechniania Nauki, która w 1995 r. przygotowała na zlecenie Komitetu Badań Naukowych ostatni *Raport o stanie towarzystw naukowych*. Mimo zaprzestania finansowania towarzystwa naukowe z własnej inicjatywy poszukiwały związków z Akademią, czego

przykładem może być ubieganie się kolejnych towarzystw o ich afiliację przy wydziałach PAN – po 1992 r. afiliację uzyskały m.in. PT Ceramiczne, PT Diagnostyki Technicznej, PT Etologiczne, PT Inżynierii Ekologicznej.

Merytoryczne powiązania Akademii z towarzystwami i Radą, mimo pozbawienia Akademii środków dla towarzystw, były nie tylko utrzymywane, ale z czasem nasilały się rozważania na temat celowości i korzyści bezpośredniego, formalno-prawnego powiązania Rady z PAN. Rozwiązaniu tej kwestii sprzyjało uchwalenie w kwietniu 1997 r. przez Sejm nowej ustawy o Polskiej Akademii Nauk, której zapisy umożliwiały zaakceptowanie przez delegatów poszczególnych grup towarzystw naukowych zasady ścisłego powiązania Rady Towarzystw Naukowych z Polską Akademią Nauk na zasadach autonomii i samodzielności. Rada Towarzystw Naukowych na swym plenarnym posiedzeniu w dniu 25 listopada 1997 r. jednogłośnie postanowiła zwrócić się do PAN w tej sprawie, a Prezydium PAN w lutym 1998 r. podjęło uchwałę w sprawie współdziałania Polskiej Akademii Nauk ze społecznym ruchem naukowym.

W końcu ostatniej dekady XX wieku Polska Akademia Nauk sprawy rozwoju towarzystw naukowych i współpracy ze społecznym ruchem naukowym traktowała jako jedno ze swych ważnych zadań. Przykładem tych działań była odbyta w dniu 9 listopada 1999 r. na posiedzeniu Prezydium PAN w siedzibie Towarzystwa Naukowego w Toruniu, z udziałem prezesów lub przedstawicieli wszystkich regionalnych towarzystw naukowych, debata na temat znaczenia społecznego ruchu naukowego w kształtowaniu świadomości społeczeństwa i roli nauki we współczesnym świecie.

Po ponownym powiązaniu Rady Towarzystw Naukowych z PAN, jej Regulamin określa Radę jako „społeczny, ogólnopolski organ przedstawicielski towarzystw naukowych, wyłaniany w trybie wyborów przeprowadzanych na zjazdach towarzystw naukowych oraz na zasadzie delegowania przedstawicieli przez instytucje naukowe zajmujące się upowszechnianiem i finansowaniem nauki”. Rada usytuowana przy Prezydium PAN działa obecnie na podstawie przepisów ustawy o PAN z 2010 r. i Statutu PAN, odnoszących się do tworzenia i funkcjonowania komitetów problemowych Polskiej Akademii Nauk. Zadaniem Rady Towarzystw Naukowych jest reprezentowanie społecznego ruchu naukowego oraz podejmowanie działań służących rozwojowi nauki i jej upowszechniania w ramach prowadzonej przez towarzystwa naukowe działalności statutowej.

W kolejnych kadencjach Rada prowadziła prace mające na celu wypracowanie metod działania i współdziałania wszystkich struktur społecznego ruchu naukowego i kulturalnego dla dalszego rozwoju cywilizacyjnego i gospodarczego naszego kraju, prace w zakresie analizy i oceny sytuacji społecznego ruchu naukowego w Polsce, ustalania zadań, jakie przed tym ruchem stoją, zwłaszcza w zakresie podnoszenia kultury naukowej i technicznej społeczeństwa, określenia warunków organizacyjnych i materialnych, niezbędnych dla ich realizacji. Przewodniczący i przedstawiciele Rady wzięli udział w zorganizowanej przez Radę Krajową Regionalnych Towarzystw Kultury, w dniu 19 września 2000 r. w gmachu Parlamentu, z udziałem przedstawicieli kierownictwa Sejmu, debacie na temat znaczenia społecznego ruchu ogólnokulturalnego i naukowego w kształtowaniu świadomości społeczeństwa oraz

roli nauki we współczesnym świecie. Debata wytyczyła kierunki w wyborze zadań, metod działania i współdziałania wszystkich struktur tego społecznego ruchu w rozwoju naszego kraju oraz wysunięte zostały ustalenia i postulaty w sprawie zadań, metod, form i warunków działalności towarzystw naukowych w Polsce współczesnej, w tym też zasad ich wspomagania finansowego.

W swych posiedzeniach, odbywanych wspólnie z kierownictwami regionalnych towarzystw naukowych – w dniu 10 maja 2000 r. w siedzibie Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, w dniu 18 maja 2001 r. w siedzibie Kieleckiego Towarzystwa Naukowego, w dniach 1–2 grudnia 2005 r. w siedzibie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Rada zastanawiała się nad formami działalności towarzystw naukowych i rozważała podjęcie nowych, bardziej skutecznych inicjatyw kształtowania racjonalnych poglądów na rolę nauki we współczesnym społeczeństwie i upowszechniania jej zdobyczy. Odbyte w siedzibie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk otwarte zebranie plenarne Rady, z udziałem Zarządu PTPN, prezesów i przedstawicieli towarzystw naukowych ogólnych i regionalnych, poświęcono rozważeniu spraw nt.: *Aktualny stan, perspektywy i kierunki rozwoju społecznego ruchu naukowego w Polsce; formy współpracy Rady Towarzystw Naukowych z Polską Akademią Nauk i Ministerstwem Nauki i Informatyzacji; system dofinansowywania towarzystw naukowych z budżetu państwa i ze środków pozabudżetowych; udział i rola towarzystw naukowych w debacie nad stanem i przyszłością nauki polskiej*. Zebrani przyjęli *Memoriał w sprawie zabezpieczenia warunków funkcjonowania i rozwoju społecznego ruchu naukowego w Polsce*, który został następnie skierowany do marszałków Sejmu i Senatu oraz ministrów: finansów, nauki i szkolnictwa wyższego oraz kultury i dziedzictwa narodowego. Zebrani zaakceptowali również wniosek o przygotowanie przez Radę i przedstawienie Sejmowi, jako projektu obywatelskiego, ustawy o towarzystwach naukowych.

Kontynuowano przygotowywanie analiz i raportów na temat stanu społecznego ruchu naukowego, w 2001 r. zespół pod kierunkiem czł. rzecz. PAN A. Rutkowskiego przedstawił raport *Towarzystwa naukowe w Polsce powojennej*, w którym zwrócono uwagę, że poza pierwszymi latami powojennymi, kiedy towarzystwa naukowe były potrzebne dla zgrupowania inteligencji wokół problemów odbudowy kraju, w okresie późniejszym część towarzystw była przez ówczesne władze niedoceniana, a nawet można stwierdzić, iż była postrzegana jako niepotrzebny element nauki, nie chciana. Część deklaracji czy poparcia władz miała bardziej charakter kurtuazyjny, nie przynosząc konkretnych efektów dla rozwoju społecznego ruchu naukowego w Polsce. Szczególnym tego przykładem stała się ustawa z 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach, gdzie mimo wcześniejszych deklaracji o znaczeniu społecznych organizacji naukowych dla rozwoju nauki i kraju, towarzystwa naukowe nie uzyskały statusu organizacji szczególnych. Świadczy o tym również fiasko późniejszych i obecnych starań Rady Towarzystw Naukowych i władz Polskiej Akademii Nauk o wydanie odrębnej ustawy dotyczącej towarzystw naukowych.

W kolejnej kadencji podejmowano działania mające na celu podjęcie bezpośredniej współpracy z Ministerstwem Nauki i Informatyzacji, potem Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego w zakresie kryteriów oceny towarzystw naukowych oraz możliwości finansowania ich działalności. Przedstawiciele RTN odbyli szereg spotkań z władzami ministerstw: m.in. z podsekretarzem stanu w MNiI dr. J. K. Frąckowiakiem, podsekretarzem stanu w MNiI dr. J. Langerem oraz z kierownictwem Departamentu Bazy Badawczej.

W wyniku ustaleń podjętych na spotkaniach z ministrem Frąckowiakiem Rada wypracowała i przedstawiła w 2004 r. kierownictwu Ministerstwa Nauki i Informatyzacji *Strategię działań Rady Towarzystw Naukowych i Polskiej Akademii Nauk na rzecz poprawy warunków ekonomiczno-finansowych oraz wytyczenia celów i form działania towarzystw naukowych*, wraz z propozycją kryteriów klasyfikacji towarzystw naukowych specjalistycznych oraz kryteriów klasyfikacji towarzystw regionalnych.

W przygotowanej pod kierunkiem prof. Z. Sadowskiego *Strategii* wysunięto szereg postulatów, w szczególności dotyczących polityki i systemu finansowania towarzystw naukowych przez KBN ze środków budżetowych państwa (np. finansowanie przedmiotowe i podmiotowe, sprawa środków z DOT, z których były dofinansowywane towarzystwa; kryteria dofinansowywania i rozliczania towarzystw; inne źródła finansowania itp.).

Przyjęty i przesłany w 2005 r. do marszałków Sejmu i Senatu oraz ministrów: finansów, nauki i szkolnictwa wyższego oraz kultury i dziedzictwa narodowego *Memoriał w sprawie zabezpieczenia warunków funkcjonowania i rozwoju społecznego ruchu naukowego w Polsce* sygnalizował władzom państwowym sytuację społecznego ruchu naukowego, towarzystw naukowych i problemy, jakie powinny być w najbliższej przyszłości rozwiązane, aby towarzystwom naukowym przywrócić ich rangę i rolę w polskiej nauce i jej upowszechnianiu.

Rada organizowała również konferencje, z których najważniejsze to zorganizowana wspólnie z Radą Upowszechniania Nauki przy Prezydium PAN, w dniu 1 grudnia 2004 r. konferencja *Nauka i media* oraz zorganizowana wspólnie z Towarzystwem Naukowym Płockim i Szkołą Wyższą im. Pawła Włodkowica w Płocku w dniu 30 maja 2008 r. w siedzibie Towarzystwa Naukowego Płockiego konferencja naukowa nt. *Rola i zasady funkcjonowania towarzystw naukowych w społeczeństwie wiedzy*. Zebrani uczestnicy konferencji jednomyślnie poparli Stanowisko Rady w sprawie roli i zasad funkcjonowania towarzystw i stowarzyszeń naukowych w społeczeństwie wiedzy. Przyjęte Stanowisko przekazano do marszałków Sejmu i Senatu RP, premiera RP, ministra nauki i szkolnictwa wyższego, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, prezesa PAN oraz do ponad 300 towarzystw naukowych.

Rada prowadziła również działalność wydawniczą, dofinansowując w latach 1999–2002 wydawanie kwartalnika „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego”, przekształconego w 2001 r. w periodyk „Heureka. Problemy Społecznego Ruchu

Naukowego”, w których publikowano artykuły i materiały dotyczące historii towarzystw, ich wkładu w rozwój nauki w Polsce oraz informacje o bieżących pracach towarzystw.

W ostatnich kadencjach prace Rady skoncentrowano na działaniach związanych z przygotowaniem i przekazaniem do Sejmu RP projektu ustawy o towarzystwach naukowych. W 2008 r. uznano, że przygotowany w poprzedniej kadencji projekt nie zawiera wszystkich możliwych rozwiązań, które mogłyby poprawić aktualną sytuację towarzystw naukowych. Przygotowano nowy projekt odrębnej ustawy o towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych, który obejmuje rozwiązania prawne dotyczące sposobu finansowania społecznego ruchu naukowego w Polsce, uwzględniając proponowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmiany w systemie finansowania polskiej nauki, współczesne realia oraz zadania towarzystw wynikające z wejścia Polski do Unii Europejskiej i budowania społeczeństwa opartego na wiedzy, w tym ustalenie warunków i kryteriów finansowania działalności towarzystw i stowarzyszeń naukowych, zarówno z budżetu na naukę, jak i przez jednostki samorządu terytorialnego, inne jednostki i sponsorów.

Ostateczny tekst projektu ustawy przekazano w dniu 24 stycznia 2009 r. prezesowi Polskiej Akademii Nauk czł. rzeczn. PAN M. Kleiberowi. Po odbyciu spotkania z kierownictwem PAN, kierownictwo Rady odbyło kilkadziesiąt spotkań, w tym m.in. z Prezydium senackiej Komisji Nauki, Młodzieży i Sportu, z przewodniczącym Klubu Parlamentarnego Platformy Obywatelskiej, z ministrem nauki i szkolnictwa wyższego, z przewodniczącym senackiej Komisji ds. Sportu i Młodzieży, z Klubem Polskiego Stronnictwa Ludowego, z Klubem Parlamentarnym Sojuszu Lewicy Demokratycznej oraz z posłami. W trakcie tych spotkań podkreślano, że uchwalenie przez Sejm odrębnej ustawy o towarzystwach naukowych powinno przynieść poprawę warunków finansowania towarzystw, które powinny być traktowane, obok uczelni wyższych, instytutów resortowych i placówek naukowych Polskiej Akademii Nauk, jako czwarty pion nauki polskiej. Uchwalenie tej ustawy przyczyniłoby się do rozwoju polskiej nauki i wzrostu prestiżu towarzystw naukowych i rozszerzenia ich udziału w rozwoju regionów i budowaniu społeczeństwa wiedzy oraz przywróciłoby towarzystwom możliwość organizacji i prowadzenia badań naukowych. Przyjęcie ustawy pozwoliłoby również na aktywizację środowisk naukowych, zrzeszonych w towarzystwach oraz możliwości tworzenia naukowych programów międzynarodowych w ramach UE.

Rada prowadziła również działania mające na celu uzyskanie szerszego poparcia projektu ustawy o towarzystwach przez środowisko naukowe, szczególnie przez same towarzystwa naukowe. Projekt ustawy uzyskał pełne poparcie Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP), Polskiej Akademii Umiejętności, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej oraz Konferencji Prezesów Towarzystw Lekarskich. Projekt ustawy poparło kilkadziesiąt zarządów towarzystw naukowych ogólnych, regionalnych i specjalistycznych.

Prowadzone przez kierownictwo Rady działania nie przyniosły jednakże dotychczas efektu, projekt spotykał się z brakiem akceptacji zespołu prawnego i urzędników Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Mimo pominięcia tej ustawy w pakiecie ustaw dotyczących nauki Rada kontynuuje działania związane z uchwaleniem przez Sejm RP odrębnej ustawy o towarzystwach naukowych.

W ostatnim 10-leciu Rada Towarzystw Naukowych zorganizowała trzy kongresy.

I Kongres Towarzystw Naukowych *Towarzystwa Naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*, Warszawa, 17–18 września 2013 r., pod Honorowym Patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego. Organizatorami Kongresu były: Polska Akademia Nauk, a z jej ramienia Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, Polska Akademia Umiejętności oraz Towarzystwo Naukowe Warszawskie i Towarzystwo Naukowe Płockie. W czasie Kongresu, na 4 sesjach plenarnych i 2 sesjach problemowych, zostało wygłoszonych 67 referatów, w których przedstawiono dotychczasowy wkład społecznego ruchu naukowego w rozwój i upowszechnianie nauki w Polsce oraz w rozwój kraju, regionów i lokalnych społeczności, dokonano oceny stanu i warunków działania społecznego ruchu naukowego w Polsce oraz przedstawiono obecne miejsce i rolę społecznego ruchu naukowego w systemie kultury, dziedzictwa narodowego, nauki, a zwłaszcza jej upowszechniania w Polsce. W referatach i komunikatach wygłoszonych na sesjach problemowych przedstawiono dotychczasową działalność i dorobek poszczególnych towarzystw i stowarzyszeń naukowych i naukowo-zawodowych oraz stowarzyszeń naukowo-technicznych NOT. W podjętej uchwale uczestnicy stwierdzili:

Kongres wyraża przekonanie, że towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo-techniczne jako integralna część systemu nauki polskiej powinny znaleźć potwierdzenie swojego statusu w systemie prawnym obowiązującym w Polsce poprzez ustawę o towarzystwach naukowych i stowarzyszeniach naukowo-technicznych, winny być także wspierane finansowo zarówno podmiotowo, jak i przedmiotowo na szczeblu centralnym ze środków budżetu państwa oraz regionalnie i lokalnie ze środków samorządu województwa, powiatu lub gminy – w zależności od celów i zadań jakie realizują, a także przez organizacje społeczne i gospodarcze, na rzecz których wykonują określone zadania. Zwracamy się do Prezydenta RP, Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu RP, do Prezesa Rady Ministrów, Ministra Finansów, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Prezesa PAN o podjęcie działań mających na celu wypracowanie zasad polityki państwa w stosunku do społecznego ruchu naukowego i naukowo-technicznego oraz umocnienia miejsca i roli towarzystw i stowarzyszeń naukowych (towarzystw ogólnych i regionalnych, specjalistycznych towarzystw naukowych, stowarzyszeń naukowo-technicznych) w systemie nauki oraz wprowadzenia rozwiązań prawnych umożliwiających zapewnienie funkcjonowania i rozwoju społecznego ruchu naukowego i naukowo-technicznego w Polsce.

II Kongres Towarzystw Naukowych *Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej*, Poznań, 14–15 września 2018 r., zorganizowany przez Radę Towarzystw Naukowych PAN, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Polską Akademię Umiejętności oraz Towarzystwo Naukowe Płockie. Podczas Kongresu zaprezentowano 37 referatów, poświęconych tematyce objętej programem Kongresu, w tym: *Ocena wkładu towarzystw naukowych w rozwój społeczeństwa obywatelskiego*, *Rozwój i wkład towarzystw naukowych w kształtowanie świadomości narodowej i obywatelskiej na przestrzeni wieków*, *Rozwój i wkład towarzystw naukowych w kształtowanie kultury polskiej w okresie od odzyskania niepodległości Polski*, *Wpływ towarzystw naukowych na rozwój nauki w Polsce w okresie od odzyskania niepodległości Polski*, *Wpływ towarzystw naukowych na rozwój społeczno-ekonomiczny i rozwój regionów w okresie od odzyskania niepodległości Polski*; *Wpływ towarzystw naukowych na rozwój techniki i gospodarki w Polsce i w regionach od odzyskania niepodległości Polski*, *Ocena wkładu towarzystw naukowych w upowszechnianie nauki w Polsce i rozwój nowoczesnych form upowszechniania nauki*. W uchwale Kongresu podkreślono doniosłą rolę towarzystw naukowych w czasach zaborów i w dziejach niepodległego państwa polskiego. Stwierdzono, że towarzystwa naukowe organizując społeczny ruch naukowy i budując społeczeństwo obywatelskie są integralną częścią nauki polskiej i są podmiotami życia publicznego i ze względu na swoje znaczenie dla społeczeństwa powinny znaleźć należne miejsce w systemie prawnym w kraju, powinny być wspierane finansowo zarówno podmiotowo, jak i przedmiotowo przez budżet państwa oraz budżety samorządowe, ze względu na ich znaczenie dla rozwoju społeczeństwa. Kongres uznał, że przy stosunkowo niskim rozumieniu znaczenia nauki dla rozwoju naszego kraju należy wzmocnić rolę publikacji i innych działań odnoszących się do popularyzacji wiedzy i wyników badań. Podniesienie rangi takiej aktywności powinno następować nie tylko przez wsparcie materialne, ale i przez docenianie jej we wszystkich, coraz bardziej sformalizowanych ocenach. Uczestnicy Kongresu uznali, że bez zmiany polityki państwa w stosunku do społecznego ruchu naukowego spiętrzać się będą bariery rozwoju naukowego, kulturalnego, gospodarczego i społecznego Polski oraz zniweczony zostanie ogromny dorobek towarzystw naukowych.

III Kongres Towarzystw Naukowych *Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*, Gdańsk, 20–22 października 2022 r. Kongres objęty był Patronatem Narodowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy w Stulecie Odzyskania Niepodległości. Organizatorami Kongresu były Polska Akademia Nauk – Rada Towarzystw Naukowych i Gdańskie Towarzystwo Naukowe, współorganizatorami – Miasto Gdańsk, Muzeum Gdańska, Gdańskie Towarzystwo Przyjaciół Sztuki, Uniwersytet Gdański i Politechnika Gdańska. W Kongresie wzięło udział ponad 90 naukowców i działaczy społecznego ruchu naukowego, reprezentując ok. 60 towarzystw naukowych ogólnych i specjalistycznych, w tym 24 przedstawiciele towarzystw ogólnych i regionalnych, 23 przedstawiciele towarzystw działających w naukach społecznych i humanistycznych, 10 przedstawiciele towarzystw działających w naukach biologicznych, 9 przedstawiciele towarzystw działających w naukach

rolniczych i leśnych, 5 przedstawicieli towarzystw działających w naukach ścisłych i technicznych, 3 przedstawicieli towarzystw działających w naukach o Ziemi, 8 przedstawicieli towarzystw działających w naukach medycznych oraz 3 przedstawicieli stowarzyszeń naukowo-technicznych NOT. Ogółem na obradach plenarnych i na sesjach problemowych wygłoszono 55 wystąpień.

Kongres zakończył się przyjęciem uchwały w sprawie współdziałania wszystkich podmiotów zaangażowanych w podtrzymanie tradycji społecznego ruchu naukowego w formule wynikającej z wyzwań współczesności w zakresie przygotowania projektu ustawy regulującej działanie towarzystw naukowych w Polsce. W podjętej uchwale podkreślono:

Uczestnicy III Kongresu Towarzystw Naukowych uznają za niezbędne finansowanie organizacji społecznego ruchu naukowego ze środków budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego. Towarzystwa naukowe powinny być także dostrzegane i finansowo wspierane przez podmioty gospodarcze. Ze względu na ważny interes państwa oraz z uwagi na pilną potrzebę naukową i społeczną zwracamy się do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu RP, Prezesa Rady Ministrów, Ministra Edukacji i Nauki, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministra Finansów o zainteresowanie się towarzystwami naukowymi i wsparcie ich funkcjonowania przez trwałe uregulowania o charakterze systemowym. Wyrażamy przekonanie, że przyczyniłoby się to do zwiększenia udziału polskiej nauki w światowych dokonaniach.

Po zaprzestaniu wydawania kwartalnika „Heureka. Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” skoncentrowano się na wydawaniu monografii z organizowanych kongresów i konferencji. W 2013 r. wydano monografię *Towarzystwa naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*, zawierającą 63 opracowania naukowe. W przedstawionych opracowaniach opisano dotychczasowy wkład społecznego ruchu naukowego w rozwój i upowszechnianie nauki w Polsce oraz w rozwój kraju, regionów i lokalnych społeczności, dokonano oceny stanu i warunków działania społecznego ruchu naukowego w Polsce oraz obecne miejsce i rolę społecznego ruchu naukowego w systemie kultury, dziedzictwa narodowego i nauki, zwłaszcza jej upowszechniania w Polsce. Przedstawiono historię, dorobek i współczesność towarzystw naukowych. Dwutomowe wydawnictwo liczy łącznie 717 stron.

W 2014 r. działalność Rady skoncentrowana została na pracach związanych z zakończeniem ekspertyzy dotyczącej stanu społecznego ruchu naukowego i wypracowania postulatów odnośnie do polityki naukowej państwa dotyczącej roli tego ruchu w systemie nauki w Polsce. Ekspertyza *Społeczny ruch naukowy w Polsce – historia i przyszłość* zawiera 73 strony maszynopisu (części zasadniczej), w tym 14 wykresów i 20 tabel oraz 14 załączników, które stanowią najważniejsze opracowania Rady, kierowane do władz państwowych memoriały i stanowiska Rady na temat sytuacji towarzystw naukowych, w tym zaproponowany przez Radę tekst ustawy o towarzystwach naukowych i poparcia tej ustawy przez towarzystwa i inne organizacje

działające w obszarze nauki oraz dane o aktualnie działających w Polsce towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych oraz stowarzyszeniach naukowo-technicznych NOT, sporządzone na podstawie bazy OPI. Dokonano podsumowania dorobku społecznego ruchu naukowego i jego roli w rozwoju nauki w Polsce oraz przedstawiono szereg postulatów dotyczących konieczności wypracowania rozwiązań prawnych umożliwiających finansowanie i rozwój tego ruchu oraz zapewnienie jego udziału w systemie nauki w Polsce, na równi z innymi instytucjami naukowymi. Towarzystwa naukowe jako integralna część systemu nauki polskiej i kultury powinny być finansowane podmiotowo oraz przedmiotowo na szczeblu centralnym, samorządu województwa lub samorządów miast i gmin, w zależności od celów jakie realizują.

Poza ww. kongresami w ostatnich latach Rada zorganizowała szereg konferencji. W 2015 r. zorganizowano, wspólnie z Towarzystwem Naukowym Płockim i Szkołą Wyższą Pawła Włodkowica w Płocku, konferencję nt. **Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce**, Płock, 12–13 czerwca 2015 r. W 16 referatach przedstawiono krótki rys historyczny regionalnych towarzystw naukowych (konferencja stanowiła inaugurację obchodów 195-lecia Towarzystwa Naukowego Płockiego) i ich działalność na rzecz kształtowania świadomości obywatelskiej, upowszechniania wiedzy i nauki w lokalnych społecznościach oraz rolę tych towarzystw jako stymulatorów życia naukowego w regionach, w rozwoju badań regionalnych, regionalizmu i społecznego ruchu naukowego w Polsce, a także formy współpracy tych towarzystw z innymi towarzystwami, z archiwami państwowymi, jak również udział różnych grup społeczeństwa, w tym duchowieństwa w powstawaniu i rozwijaniu działalności towarzystw regionalnych. W referatach przedstawiono również rolę ogólnych i regionalnych towarzystw naukowych w tworzeniu i rozwijaniu uczelni wyższych w regionach nie mających tradycji akademickich.

W 2016 r. zorganizowano, wspólnie z Towarzystwem Naukowym Płockim i Szkołą Wyższą Pawła Włodkowica w Płocku konferencję nt. **Czasopisma towarzystw naukowych w Polsce**, Płock, 16–17 września 2016 r. W wygłoszonych na konferencji 21 referatach m.in. przedstawiono wkład periodycznych wydawnictw towarzystw naukowych w Polsce w rozwój nauki i tożsamości regionalnej, funkcję kulturotwórczą periodyków naukowych w ponowoczesnym świecie, rolę czasopism, jako narzędzi formowania środowiska naukowego w reprezentowanych dyscyplinach naukowych, w kształtowaniu lokalnych środowisk naukowych, w upowszechnianiu osiągnięć nauki w szerokich kręgach społecznych i wśród młodzieży oraz rolę czasopism w kształtowaniu i upowszechnianiu historii czy kształtowaniu postaw mających na celu ochronę dziedzictwa narodowego i szeroko pojętej ochrony środowiska naturalnego. W trakcie konferencji przedstawiono działalność czasopiśmienniczą towarzystw i stowarzyszeń naukowych oraz stowarzyszeń naukowo-technicznych NOT, z omówieniem dotychczasowego dorobku poszczególnych towarzystw naukowych, wraz z oceną znaczenia poszczególnych tytułów dla rozwoju dyscyplin naukowych i lokalnych społeczności.

W 2019 r. Rada zorganizowała konferencję *Przyszłość towarzystw naukowych w świetle postanowień ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, Warszawa, 28 listopada 2019 r. W konferencji uczestniczyło ogółem 76 osób, w tym 23 członków Rady Towarzystw Naukowych, prezes Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT oraz 52 przedstawiciele towarzystw i stowarzyszeń naukowych. Konferencja miała na celu przedyskutowanie sytuacji społecznego ruchu naukowego w Polsce będącej wynikiem uchwalenia przez Sejm Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i wydanych na jej podstawie aktów prawnych dotyczących prowadzenia działalności naukowej i upowszechniania nauki dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i szeroko rozumianej kultury. W czasie konferencji wygłoszono 3 referaty, w których przedstawiono aktualną sytuację i rolę poszczególnych grup towarzystw i stowarzyszeń naukowych w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, w rozwoju dyscyplin i dziedzin nauki oraz status prawny funkcjonowania społecznego ruchu naukowego w świetle postanowień ww. ustawy, zwanej *Konstytucją dla nauki*. W przyjętym przez uczestników konferencji *Stanowisku Rady Towarzystw Naukowych w sprawie ustawowego uregulowania działalności społecznego ruchu naukowego i naukowo-technicznego w Polsce* wskazuje się na konieczność przyjęcia odrębnej ustawy o działających w kraju towarzystwach i stowarzyszeniach naukowych, zharmonizowanej z ustawami odnoszącymi się do całego obszaru edukacji i nauki, która powinna określić rolę i zadania społecznego ruchu naukowego w systemie nauki w Polsce, jego rangę społeczną, zasadnicze kierunki działania, uprawnienia i obowiązki, a także zasady finansowania towarzystw i stowarzyszeń naukowych. Do czasu przygotowania nowej ustawy o społecznym ruchu naukowym w Polsce uczestnicy konferencji apelują o wprowadzenie do nowelizowanej ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce rozwiązań prawnych, które umożliwiłyby towarzystwom i stowarzyszeniom naukowym ubieganie się o środki finansowe, zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnie ze środków samorządu województwa, powiatu lub gminy – w zależności od celów i zadań jakie realizują, a także przez organizacje społeczne i gospodarcze. Środki te powinny być kierowane na wspomaganie działalności statutowej towarzystw, w tym na wydawanie książek i czasopism naukowych. Uczestnicy konferencji podkreślili, że wydawane przez towarzystwa naukowe, w języku polskim, czasopisma popularyzują wiedzę i istotnie wpływają na podniesienie stosunkowo niskiego poziomu rozumienia przez społeczeństwo znaczenia nauki dla rozwoju kraju. Uczestnicy konferencji zwrócili się także z apelem do ministra kultury i dziedzictwa narodowego o stałą dotację dla bibliotek (działających zgodnie z ustawą o bibliotekach z 27 czerwca 1997 r.), prowadzonych przez towarzystwa naukowe, ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek zaliczonych do bibliotek naukowych (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Sztuki z dnia 19 marca 1998 r.), których zbiory tworzą narodowy zasób biblioteczny.

W 2020 r. wydano publikację z odbytego w Poznaniu w dniach 14–15 września 2018 r. II Kongresu Towarzystw Naukowych *Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej*, której redaktorami są

profesorowie A. Gulczyński i Z. Kruszewski. Zawiera ona zbiór artykułów powstałych na bazie wystąpień wygłoszonych podczas II Kongresu, w których przedstawiono wkład społecznego ruchu naukowego w rozwój i popularyzację nauki, a także jego osiągnięcia w zakresie kształtowania świadomości narodowej i obywatelskiej. W części pierwszej, która zawiera artykuły dotyczące fundamentów społecznego ruchu naukowego, znajduje się referat prof. Andrzeja Białasa, byłego prezesa Polskiej Akademii Umiejętności, który uznał polskie towarzystwa naukowe za „prawdziwy skarb narodowy [...], który nie tylko znakomicie wzbogaca naszą pamięć historyczną i umacnia tradycję, ale, podobnie jak w przeszłości, również dzisiaj konsekwentnie i skutecznie służy budowaniu siły Najjaśniejszej Rzeczypospolitej” oraz referaty prof. Z. Kruszewskiego i prof. I. Hofman. W kolejnych rozdziałach zawarte są referaty poświęcone działalności towarzystw, związanej z odzyskiwaniem w 1918 r. niepodległości oraz referaty przedstawiające działalność towarzystw w minionym stuleciu, z podziałem na towarzystwa regionalne i specjalistyczne.

W 2020 r. ukazała się także publikacja z konferencji *Przyszłość towarzystw naukowych w świetle postanowień ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, odbytej w Warszawie w dniu 28 listopada 2019 r., sfinansowana przez Polską Akademię Nauk ze środków na działalność upowszechniającą naukę. Publikacja zawiera wygłoszone w czasie konferencji referaty, dyskusję w 4 panelach obejmujących grupy towarzystw, przyjęte przez uczestników konferencji Stanowisko Rady Towarzystw Naukowych w sprawie ustawowego uregulowania działalności społecznego ruchu naukowego i naukowo-technicznego w Polsce oraz listę uczestników i sprawozdanie z konferencji. Wydana w 200 egzemplarzach została przekazana władzom PAN, przesłana wszystkim członkom Rady i wszystkim uczestnikom konferencji, reprezentującym poszczególne towarzystwa i stowarzyszenia naukowe oraz najbardziej aktywnym towarzystwom i stowarzyszeniom naukowym w poszczególnych grupach towarzystw i stowarzyszeń.

W 2020 r. Towarzystwo Naukowe Płockie obchodziło jubileusz 200-lecia powstania, ale z uwagi na panującą epidemię odwołano planowaną konferencję *Spółeczny ruch naukowy w procesie zmiany*. Zachowując zasady reżimu sanitarnego w dniu 17 października 2020 r. w auli Liceum Ogólnokształcącego im. marsz. S. Małachowskiego zorganizowano Otwarte Nadzwyczajne Walne Zebranie Członków Towarzystwa Naukowego Płockiego. Po odśpiewaniu Hymnu Miasta Płocka i Hymnu TNP, prof. Zbigniew Kruszewski, prezes Towarzystwa wygłosił okolicznościowy referat. Następnie wręczono dyplomy Członka Honorowego TNP prof. Iwonie Hofman – przewodniczącej Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, Adamowi Struzikowi – marszałkowi województwa mazowieckiego oraz dr. Tomaszowi Makowskiemu – dyrektorowi Biblioteki Narodowej. W trakcie tej okolicznościowej sesji wiceprezes PAN prof. dr hab. czł. koresp. PAN Romuald Zabielski wręczył prezesowi TNP przyznany przez Prezydium PAN Medal Polskiej Akademii Nauk „Zasłużony dla Nauki” i „Statuetkę Polskiej Akademii Nauk” dla Towarzystwa Naukowego Płockiego. Po tej uroczystości uczestnicy wzięli udział w otwarciu wystawy *Dwieście artefaktów na dwusetlecie Towarzystwa Naukowego Płockiego* w siedzibie Muzeum

Mazowieckiego w Płocku. Na ekspozycji zaprezentowano najcenniejsze obiekty o randze arcydzieł w wymiarze światowym ze zbiorów Towarzystwa, m.in. pierwodruk dzieła Mikołaja Kopernika *De revolutionibus orbium coelestium* (1543), inkunabułowe wydanie *La Commedia* Dantego Aligieri (1487), czy grafikę pochodzącą z kolekcji *Los Caprichos* Francisco Goi (1799).

W 2021 r., z uwagi na sytuację epidemiologiczną, przeprowadzono zdalnie w dniu 27 maja 2021 r., zorganizowaną wspólnie z Polskim Towarzystwem Komunikacji Społecznej i Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej konferencję *Komunikacja w nauce. Komunikowanie wiedzy. Rola towarzystw naukowych*, w której wzięło udział ponad 100 uczestników, wygłoszono 7 referatów. W przeprowadzonych w dniu 10 grudnia 2021 r. warsztatach, stanowiących drugą część tej konferencji wzięło udział 26 uczestników i wygłoszono 4 referaty.

W dniu 17 września 2021 r. zorganizowano wspólnie z Towarzystwem Naukowym Płockim i Szkołą Wyższą im. Pawła Włodkowica w Płocku konferencję *Społeczny ruch naukowy w procesie zmiany*, w której wzięło udział 70 osób, wygłoszono 4 referaty. W wygłoszonych referatach i w dyskusji ukazano organizacje naukowe jako wynik i jednocześnie czynnik zmiany społecznej, m.in. przemiany towarzystw naukowych, realizowane przez nie funkcje, różnorodność celów i form działania oraz przyszłość społecznego ruchu naukowego. Procesom zmian podlega również społeczny ruch naukowy, jak też funkcje, które wypełnia ten ruch względem społeczeństwa. Autonomiczny społeczny ruch naukowy jest niezbędnym elementem uprawiania nauki i funkcjonowania życia społecznego. Brak umocowań prawnych społecznego ruchu naukowego, brak możliwości pozyskiwania środków finansowych na działalność, sprzyja marginalizacji społecznego ruchu naukowego w życiu społeczeństwa, jak też i wśród samych członków, powoduje dużą niepewność co do przyszłości towarzystw naukowych. Materiały z tej konferencji zostały wydane drukiem w 2022 r.

Nie jest możliwe przedstawienie szczegółów różnorodnej działalności Rady Towarzystw Naukowych w dotychczasowym 60-letnim okresie jej działalności. Można jednakże stwierdzić, że prowadziła ona poważne prace w zakresie analizy i oceny sytuacji społecznego ruchu naukowego w Polsce, ustalania zadań, jakie przed tym ruchem stoją, zwłaszcza w zakresie podnoszenia kultury naukowej i technicznej społeczeństwa, określenia warunków organizacyjnych i materialnych, niezbędnych dla ich realizacji. W materiałach kierowanych do rządu i do władz wojewódzkich dowodzą konieczności wspierania tego ogromnego rezerwu energii społecznej, jaki stanowią towarzystwa. Opracowania i memoriały Rady, kierowane do władz państwowych, miały pewien pozytywny wpływ na wspomaganie społecznego ruchu naukowego ze środków państwowych, w tym także ze strony władz terenowych.

Ogromne zasługi w rozwinięciu prac Rady na rzecz towarzystw naukowych wniósł wieloletni (w latach 1975–1995), sekretarz Rady, a w kadencjach 1996–1998 i 1999–2002 jej wiceprzewodniczący – Edward Hałoń, dyrektor Biura Społecznej Działalności Naukowej PAN, wicedyrektor Centrum Upowszechniania Nauki PAN, autor wielu raportów na temat stanu i perspektyw rozwojowych towarzystw

naukowych, wyjątkowo zaangażowany w sprawy rozwijania działalności towarzystw na rzecz upowszechniania nauki w społeczeństwie i zapewnienia warunków rozwoju towarzystw przez władze państwowe. Jego autorskie opracowania na temat historii towarzystw naukowych w Polsce, uwarunkowań i przebiegu procesów rozwojowych społecznego ruchu naukowego w Polsce, stanowią niezwykle bogate (i właściwie jedyne) udokumentowanie dorobku tego ruchu, stanowiącego obok szkół wyższych, placówek PAN oraz instytutów naukowych i instytutów badawczo-rozwojowych resortów, czwarte ogniwo polskiej nauki.

Nieprzerwanie, od 1996 r. do chwili obecnej, funkcję sekretarza Rady pełni mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz pracownik Polskiej Akademii Nauk od 16 października 1973 r., naczelnik w Biurze Prezydialnym i Gabinetecie Prezesa PAN, kontynuując prace prowadzone przez dyrektora Hałonia, zapewniając obsługę prowadzonych przez Radę prac, zebrań plenarnych, posiedzeń Prezydium, konferencji naukowych i ich dokumentację, inicjator organizacji Kongresów Towarzystw Naukowych, zaangażowany w ich organizację.

Podczas dziewiętnastu kadencji Rada potrafiła skupić i w swej działalności wykorzystać ogromny odłam oddanych towarzystwom znakomitych działaczy i uczonych, jak Stanisław Kulczyński, Bogdan Suchodolski, Dionizy Smoleński, Szczepan A. Pieniżek, Klemens Szaniawski, Gerard Labuda, Adam Bielański, Włodzimierz Ostrowski i Jan Strelau oraz kierujący pracami Rady przez trzy kadencje w latach 2007–2010, 2011–2014 i 2015–2018 Zbigniew P. Kruszewski, senator RP przez dwie kadencje w latach 1997–2005 i poseł RP w latach 2010–2011.

BIBLIOGRAFIA

- Hałoń E., *Zjazd Towarzystw Naukowych w Warszawie*, „Nauka Polska” 1973, nr 4.
- Hałoń E., *O sytuacji towarzystw naukowych w Polsce*, „Nauka Polska” 1989, nr 3–4.
- Hałoń E., *O rozwoju i warunkach działalności towarzystw naukowych*, „Nauka Polska” 1992, nr 4.
- Hałoń E., *O współdziałaniu towarzystw naukowych i Polskiej Akademii Nauk*, „Nauka” 2000, nr 1.
- Hałoń E., *Towarzystwa naukowe ogólne w Polsce. Opracowanie dla Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN*, Warszawa 2001.
- Hałoń E., *Towarzystwa naukowe specjalistyczne z zakresu nauk humanistycznych i społecznych. Opracowanie dla Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN*, Warszawa 2002.
- Hałoń E., *Towarzystwa naukowe w Polsce. Przeszłość i terażniejszość*, Warszawa, PAN, Centrum Upowszechniania Nauki, 2003.
- Hofman I., Majsterkiewicz T., *Działalność Rady Towarzystw Naukowych w okresie 70-lecia Polskiej Akademii Nauk*, maszynopis, 2022.

Hübner P., *Polityka naukowa w Polsce w latach 1944–1955. Geneza systemu*, Warszawa, Wszechnica PAN, 1992.

Hübner P., *Siła przeciw rozumowi. Losy Polskiej Akademii Umiejętności w latach 1939–1989*, Kraków, Wydawnictwo i Drukarnia „Secesja”, 1994.

Kunikowski S., *Towarzystwa naukowe ogólne w Polsce w XIX i XX wieku*, Włocławek, WTN, 1999.

Majsterkiewicz T., *Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN. Opracowanie z okazji 50-lecia RTN*, 2013.

Majsterkiewicz T., *Sprawozdania z działalności Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN w latach 1999–2022*, maszynopisy.

ANDRZEJ GRZYWACZ

TADEUSZ MAJSTERKIEWICZ

Historia i wkład Rady Towarzystw Naukowych PAN w rozwój społecznego ruchu naukowego

Zarys historii społecznego ruchu naukowego

„Towarzystwa naukowe, będące dobrowolnymi stowarzyszeniami pracowników i miłośników nauki oraz ludzi z uprawianiem nauki związanych, bądź to osobistymi zainteresowaniami, bądź też działalnością zawodową, swoje podstawowe, społecznie realizowane zadania upatrują w przyczynianiu się do rozwoju nauki i upowszechniania jej wyników. Ich status społeczny i naukowy, zadania i zasady kształtowania składu osobowego, struktury organizacyjne i systemy finansowania ulegały w ciągu stuleci, zwłaszcza stulecia ostatniego, zmianom, tak jak zmianom i wzbogaceniu w historycznym procesie rozwojowym ulegała sama kultura i dojrzewająca w jej ramach nauka, obszary jej badawczej penetracji, jej kierunki rozwojowe, stopień jej instytucjonalizacji, organizacyjne modele i struktury”. Jak się wydaje, jest to jedna z bardziej trafnych i wszechstronnych definicji pojęcia „towarzystwo naukowe”. Przedstawił ją E. Hałoń (2003) w monografii *Towarzystwa naukowe w Polsce. Przeszłość i terażniejszość*, zwracając jednocześnie uwagę na zmiany jakie zachodziły i zachodzą w historycznym procesie rozwojowym, to jest w celach, zadaniach i formach ich funkcjonowania w ramach społecznego ruchu naukowego. Pierwszym w naszym kraju towarzystwem zrzeszającym uczonych (koleżeństwem osób wykształconych) była działająca w Krakowie w latach 1489–1491 Sodalitas Litteraria Vistulana. Kolejne towarzystwa naukowe zaczęły powstawać dopiero w XVIII wieku w dużych ośrodkach miejskich, w Gdańsku, Warszawie i Toruniu. Były to następujące towarzystwa naukowe:

- Societas Litteraria, Gdańsk (1720–1729)
- Societas Physicae Experimentalis, Gdańsk (1742–1939)
- Towarzystwo Naukowe, Warszawa (1743–1745)
- Towarzystwo Przyrodnicze, Gdańsk (1743–1945)
- Towarzystwo Czytelnicze J.A. Załuskiego, Warszawa (1748–1755)
- Towarzystwo Uczone, Toruń (1752–1754)
- Institutum Litterarium Varsoviense, Warszawa (1756–1765)
- Towarzystwo Literatów w Polsce, Warszawa (1765–1770)
- Towarzystwo Warszawskie Fizyczno-Chemiczne (1767–1769)
- Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, Warszawa (1775–1792)
- Towarzystwo Nauk Fizycznych, Warszawa (1777–1779)

- Towarzystwo Krytyczne, Warszawa (1789–1790)
- Towarzystwo Warszawskie Przyjaciół Nauk (1800–1835)

Niektóre towarzystwa funkcjonowały krótko, tylko kilka, kilkanaście lat, chociaż Societas Physicae Experimentalis w Gdańsku 197 lat, a Gdańskie Towarzystwo Przyrodnicze aż 203 lata. Żadne z wymienionych towarzystw nie przetrwało do czasów współczesnych.

Spośród licznych obecnie w Polsce towarzystw naukowych, do najstarszych, powstałych jeszcze w XIX wieku, działających współcześnie, można zaliczyć 20 z nich. Są to:

1. Polska Akademia Umiejętności (1815)
2. Towarzystwo Naukowe Płockie (1820)
3. Polskie Towarzystwo Numizmatyczne (1845)
4. Polskie Towarzystwo Pedagogiczne (1848)
5. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk (1857)
6. Towarzystwo Naukowe w Toruniu (1875)
7. Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika (1875)
8. Kaliskie Towarzystwo Lekarskie (1877)
9. Kasa im. Józefa Mianowskiego (1881)
10. Polskie Towarzystwo Leśne (1882)
11. Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza (1886)
12. Polskie Towarzystwo Historyczne (1886)
13. Towarzystwo Lekarskie Krakowskie (1886)
14. Towarzystwo Chirurgów Polskich (1889)
15. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa (1892)
16. Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego (1882)
17. Polskie Towarzystwo Filologiczne (1893)
18. Polskie Towarzystwo Ludoznawcze (1895)
19. Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (1896)
20. Polskie Towarzystwo Higieniczne (1898)

Historia trwania i funkcjonowania tych towarzystw nie była „prostoliniowa” i ciągła. W związku z utratą niepodległości, zaborami, wojnami światowymi, działalnością patriotyczną, bywały zawieszane, następowały przerwy w działalności, okresy „uśpienia”, były niekiedy reaktywowane w innej formule (pod inną nazwą), chociaż zawsze sięgały do początków, do swoich korzeni i tradycji. Dla przykładu, w syntetycznej formie przedstawiamy dzieje Polskiej Akademii Umiejętności (jako towarzystwa ogólnego) i Polskiego Towarzystwa Leśnego (jako towarzystwa specjalistycznego).

Polska Akademia Umiejętności – Towarzystwo Naukowe Krakowskie (1815–1852); zawieszenie działalności przez władze austriackie (1852–1856); Cesarsko-Królewskie Towarzystwo Naukowe Krakowskie (1856–1872); Akademia Umiejętności w Krakowie (1872–1919); Polska Akademia Umiejętności (1919–1939); II wojna światowa spowodowała przejściową likwidację PAU (1939–1945); w warunkach okupacyjnych i powojennych prowadzono niektóre prace badawcze i wydawnicze (1939–1945–1952);

PAU nie została formalnie rozwiązana, majątek i agendy zostały decyzją władz przejęte na rzecz nowo utworzonej PAN, u podstaw były powody polityczne (1952-?); Polska Akademia Umiejętności (reaktywacja od 1990).

Polskie Towarzystwo Leśne – Galicyjskie Towarzystwo Leśne (1882–1918, Lwów); Małopolskie Towarzystwo Leśne (1919–1925); Polskie Towarzystwo Leśne (1926–1939); brak działalności w czasie II wojny światowej (1939–1945); Polskie Naukowe Towarzystwo Leśne (1946–1957, Warszawa); Polskie Towarzystwo Leśne (1957– aktualnie).

„Wśród członków Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego panowało powszechne przekonanie, że nie jest to organizacja naukowa o charakterze regionalnym, działająca tylko w jednej dzielnicy podzielonego kraju, ale zmuszona przez warunki polityczno-historyczne do działania na części dawnego państwa, reprezentująca całe środowisko, która powinna być łącznikiem leśników i właścicieli lasów, ze wszystkich ziem polskich rozdartych zaborami, podzielonych kordonami obcych wojsk” (Szczerbowski 1907). Podobnie uważali członkowie wielu innych towarzystw działających podczas zaborów na ziemiach polskich.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r., po okresie zaborów, odnotowano funkcjonowanie tylko 58 towarzystw naukowych różnych typów, najwięcej na terenach byłego zaboru austriackiego. Okres dwudziestolecia międzywojennego charakteryzował się dużym wzrostem aktywności społecznej, dotyczyło to również znacznego wzrostu nowo powstałych towarzystw naukowych, utworzono ich aż 104 (14 ogólnych, 78 specjalistycznych, 12 naukowo-technicznych). Na podstawie danych zawartych w tabeli 1. można prześledzić dynamikę wzrostu liczbowego towarzystw w całym okresie stulecia. Znaczący wzrost w tym względzie nastąpił również po 1989 r., czyli po zmianie ustroju społeczno-politycznego w naszym kraju. Współcześnie RTN PAN posiada informacje o działalności 442 towarzystw naukowych, w tym 42 ogólnych, 10 instytutów naukowo-badawczych, działających na podstawie ustawy – Prawo o stowarzyszeniach, 350 towarzystw specjalistycznych oraz 40 stowarzyszeń naukowo-technicznych.

Według danych *Słownika polskich towarzystw naukowych* oraz *Informatorów Nauki Polskiej* ogółem utworzono od XIX wieku na terenach etnicznie polskich ok. 500 towarzystw, z czego działa współcześnie 442 (tabela 2.). Wśród towarzystw specjalistycznych najwięcej jest z zakresu nauk społecznych i humanistycznych – 129 i nauk medycznych – 110, a także stowarzyszeń naukowo-technicznych – 40.

Współdziałanie Polskiej Akademii Nauk ze społecznym ruchem naukowym

Pierwsza uchwalona ustawa o Polskiej Akademii Nauk z dnia 30 października 1951 r. (Dz.U. z 1951 r. Nr 57, poz. 391) nie wymienia wśród zadań Akademii współdziałania z towarzystwami naukowymi. W 1952 r. PAN powołała Komisję Towarzystw Naukowych oraz Biuro Towarzystw Naukowych i Popularyzacji Wiedzy, stanowiące zaplecze organizacyjne Komisji, które zostało rozwiązane w 1956 r. (po odwilży październikowej). W 1957 r. powołano w PAN Komisję Towarzystw Naukowych, w skład której weszło 10 osób (głównie członków rzeczywistych i korespondentów PAN): Stanisław Kulczyński (przewodniczący), Osman Achmatowicz sen.,

Tabela 1. Liczba towarzystw naukowych w Polsce

Lata	Grupy towarzystw			
	Ogólne	Specjalistyczne	Naukowo- -techniczne	Łącznie
do 1918	8	45	5	58
1939	22	123	17	162
1975	33	112	20	165
1981	34	151	20	205
1989	39	186	25	250
2010	38	245	27	310
Współcześnie	42	350	40	432*

* bez instytutów naukowo-badawczych, działających na podstawie ustawy – Prawo o stowarzyszeniach

Według: *Słownik polskich towarzystw naukowych*, t. 1, t. 2 cz. 1–3, t. 3, *Informator Nauki Polskiej* oraz dane Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN

Tabela 2. Liczba towarzystw naukowych w Polsce działających współcześnie

Grupy towarzystw	Liczba
Towarzystwa ogólne i regionalne	42
Instytuty naukowo-badawcze (działające na podstawie ustawy – Prawo o stowarzyszeniach)	10
Towarzystwa specjalistyczne, w tym:	350
nauki społeczne i humanistyczne	129
nauki biologiczne	24
nauki matematyczne, fizyczne i chemiczne	15
nauki techniczne	41
rolnicze i leśne	19
nauki medyczne	110
nauki górnicze i nauki o Ziemi	12
Stowarzyszenia naukowo-techniczne NOT	40
Ogółem	442

Według: *Słownik polskich towarzystw naukowych*, t. 1, t. 2 cz. 1–3, t. 3, *Informator Nauki Polskiej* oraz dane Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN

Józef Chałasiński (wiceprzewodniczący), Henryk Dobrowolski (sekretarz), Stanisław Arnold, B. Czetwertyński, Jan Dąbrowski, Stanisław Leszczycki, Anatol Listowski, Witold Zawadowski oraz przedstawiciele 8 towarzystw naukowych: Wrocławskiego TN, Poznańskiego TPN, Łódzkiego TN, Toruńskiego TN, Gdańskiego TPN, Szczecińskiego TPN, Opolskiego TPN, Płockiego TN. Ustawa z dnia 17 lutego 1960 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz.U. z 1960 r. Nr 10, poz. 64) w art. 4 pkt. 13 stanowiła, że Akademia „sprawuje opiekę nad towarzystwami naukowymi”. Pierwszą ogólnopolską konferencję z udziałem prezesów ogólnych i specjalistycznych towarzystw naukowych zorganizowano w 1961 r., a przewodniczył jej prezes PAN Tadeusz Kotarbiński. Referaty wygłosili: Bogdan Suchodolski o problemach upowszechniania nauki oraz Gerard Labuda o roli i formach działania ogólnych towarzystw naukowych (regionalnych). W 1963 r. powołano Radę Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki jako organ doradczy Prezydium i Sekretariatu Naukowego PAN. To jest już 60 lat działalności, której jubileusz obecnie obchodzimy. W 1975 r. zdecydowano o afiliowaniu towarzystw specjalistycznych przy wydziałach PAN i włączeniu przedstawicieli towarzystw do komitetów naukowych, a przedstawicieli towarzystw ogólnych i regionalnych do prac prowadzonych przez oddziały PAN i komitety problemowe Akademii. Od tego czasu zaczęto ponownie (po raz pierwszy na II Kongresie Nauki Polskiej – 1973), uważać i mówić, że nauka polska „oparta jest na czterech filarach”: (1) uczelnie wyższe, (2) instytuty badawcze – resortowe, (2) instytuty Polskiej Akademii Nauk, (4) towarzystwa naukowe ogólne, regionalne i specjalistyczne.

W grudniu 1980 r. RTN opracowała *Memoriał w sprawie kierunków i warunków działalności towarzystw naukowych*, przekazany najwyższym władzom państwa. W tym okresie trwały prace nad przygotowaniem nowej ustawy o PAN, dlatego RTN zgłosiła propozycje zapisów o społecznym ruchu naukowym uważając, że „solidarnościowe” przemiany społeczno-polityczne stwarzają nowe perspektywy dla działalności towarzystw jako samorządnych, społecznych, autonomicznych ogniw polskiej nauki. Prace te zostały przerwane przez wprowadzenie 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego. W stanie wojennym przewodniczący RTN Klemens Szaniawski wystosował do szefa Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego (WRON) gen. Wojciecha Jaruzelskiego ostre pismo interwencyjne w sprawie zawieszenia działalności ośmiu Towarzystw Naukowych: Filozoficznego, Historycznego, Literackiego im. A. Mickiewicza, Matematycznego, Nauk Politycznych, Psychologicznego, Socjologicznego oraz Popierania i Krzewienia Nauk, argumentując, że „przynosi to poważne szkody polskiemu życiu naukowemu”.

Restrykcyjne zarządzenia zostały uchylone z wyjątkiem Towarzystwa Popierania i Krzewienia Nauk, które zostało rozwiązane 18 listopada 1982 r. RTN uznała to za działanie bezpodstawne i oprotestowała je w piśmie do ministra spraw wewnętrznych. W październiku 1983 r. RTN kontynuowała dyskusję nad zapisem o społecznym ruchu naukowym dla potrzeb opracowywanej w tym czasie nowej ustawy o PAN. Tekst ten został przyjęty przez Prezydium PAN. Brzmiał on:

Dział IV. Współdziałanie ze społecznym ruchem naukowym

Art. 50.1. Polska Akademia Nauk współdziała z Towarzystwami Naukowymi jako społecznymi i samorządnymi organizacjami nauki polskiej, skupiającymi przedstawicieli określonych dyscyplin naukowych i specjalistów praktyków w skali ogólnokrajowej lub przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych w towarzystwach ogólnych regionalnych. Akademia udziela im pomocy merytorycznej, organizacyjnej i finansowej oraz koordynuje pomoc państwa w skali ogólnokrajowej. Zasady, zakres i sposób współdziałania Akademii z towarzystwami naukowymi określa statut Akademii. Wspólnym organem Akademii i towarzystw naukowych dla organizowania współpracy, pomocy i koordynowania ich działalności jest Rada Towarzystw Naukowych. Zadania oraz tryb ustalania składu osobowego Rady Towarzystw Naukowych określa regulamin uchwalony przez Radę i zatwierdzony przez Prezydium Akademii.

Niestety dopiero po 14 latach uchwalono trzecią ustawę o PAN (Dz.U. z 1997 r. Nr 75, poz. 469), z bardzo skromnym zapisem dotyczącym towarzystw naukowych, zupełnie pomijając uzgodniony i przyjęty w 1983 r. tekst o współpracy. Uchwalono tam:

Art. 2.1. Akademia służy rozwojowi nauki, jej promocji, integracji i upowszechnianiu oraz przyczynia się do rozwoju edukacji i wzbogacania kultury narodowej. Do zadań Akademii należą w szczególności: [...]

6. współdziałanie ze szkołami wyższymi i innymi instytucjami naukowymi oraz z towarzystwami naukowymi.

Prawne podstawy relacji PAN ze społecznym ruchem naukowym

Ustawa o PAN (1951) nie wymieniała wśród zadań Akademii współdziałania z towarzystwami naukowymi (choć taka działalność była).

Ustawa o PAN (1960) stanowiła, że w wykonaniu swoich zadań Akademia „sprawuje opiekę nad towarzystwami naukowymi...”.

Ustawa o PAN (1997) mówiła o „współdziałaniu...z towarzystwami naukowymi...”.

Ustawa o PAN (2010) mówiła o „współpracy...z towarzystwami naukowymi...”.

Projekt ustawy o PAN (marzec 2023) zaleca „współpracę...i towarzystwami naukowymi...”.

Do 1991 r. PAN ze swojego budżetu dofinansowywała działalność 89 towarzystw specjalistycznych i 6 towarzystw ogólnych regionalnych. W 1992 r. zdecydowano o zmianie finansowego wspierania towarzystw, rolę tę przejął Komitet Badań Naukowych (KBN). PAN finansowała również działalność wydawniczą RTN, m.in.: „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego”, kwartalnik, 1992–2001; „Heureka. Problemy Społecznego Ruchu Naukowego”, periodyk, 2001–2005; *Słownik polskich towarzystw naukowych*, wyd. 2, t. 1, *Towarzystwa naukowe działające obecnie w Polsce*, Warszawa, Biblioteka PAN i RTN, 2004 (dane o 256 towarzystwach).

Przewodniczącymi Rady Towarzystw Naukowych PAN w ciągu 60 lat działalności byli: Stanisław Kulczyński (1963–1965), Stanisław Suchodolski (1966–1971), Dionizy Smoleński (1972–1974), Szczepan Pieniążek (1975–1980), Klemens Szaniawski (1981–1983), Gerard Labuda (1984–1989), Adam Bielański (1990–1995), Włodzimierz Ostrowski (1996–2002), Jan Strelau (2003–2006), Zbigniew Kruszewski (2007–2018), Iwona Hofman (2019– aktualnie). Najdłużej funkcję przewodniczącego RTN pełnili: Zbigniew Kruszewski (12 lat) oraz Włodzimierz Ostrowski (7 lat). Stanisław Kulczyński był przewodniczącym Komisji Towarzystw Naukowych (3 lata – 1957–1959), a następnie przewodniczącym Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki (1963–1965) i członkiem Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki (1966–1968). W latach 1963–1998 Prezydium Polskiej Akademii Nauk powoływało skład Rady na 3-letnią kadencję, od 1999 r. Rada powoływana jest na 4-letnią kadencję, zgodnie z kadencjami władz PAN. Obecna kadencja 2023–2026 jest dziewiętnastą w funkcjonowaniu Rady Towarzystw Naukowych (T. Majsterkiewicz, 2023).

W skład RTN w 19 kadencjach wchodziło: 78 przedstawicieli reprezentujących 27 towarzystw ogólnych i regionalnych, 3 z Polskiej Akademii Umiejętności, 16 z 9 instytutów o statusie stowarzyszeń naukowych, 80 z 36 towarzystw nauk społecznych i humanistycznych, 22 z 9 towarzystw biologicznych, 28 z 6 towarzystw nauk ścisłych, 26 z 12 towarzystw nauk technicznych, 26 z 11 towarzystw nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, 57 z 31 towarzystw nauk medycznych, 13 z 5 towarzystw nauk o Ziemi, 36 z Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT i 17 z stowarzyszeń naukowo-technicznych. W ciągu 60 lat działalności RTN 432 osoby były jej członkami, w tym na jedną kadencję było powołanych 255 osób, na 2 kadencje – 92 osoby, na 3 kadencje – 36, a na 4 kadencje – 13 osób. W pracach Rady 12 osób brało udział przez 20 i więcej lat. Byli to:

1. Gerard Labuda – prof. nauk historycznych, czł. rzecz. PAN, wiceprezes PAN, przedstawiciel Poznańskiego TPN, przedstawiciel PAU (33 lata),

2. Jerzy Majkowski – prof. nauk medycznych, przedstawiciel Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych, Federacji Polskich Towarzystw Medycznych (32 lata),

3. Julian Ławrynowicz – prof. nauk matematycznych, przedstawiciel Łódzkiego TN (31 lat),

4. Edward Hałoń – mgr filozofii, dyrektor Biura Społecznej Działalności Naukowej PAN, wicedyrektor Centrum Upowszechniania Nauki PAN (28 lat),

5. Tadeusz Majsterkiewicz – mgr inż., naczelnik w Biurze Prezydyjnym i Gabinetie Prezesa PAN, sekretarz Rady TN (28 lat),

6. Bolesław Górnicki – prof. nauk medycznych, przedstawiciel PT Pediatrycznego oraz Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych (27 lat),

7. Cezary W. Korczak – doc. dr hab. nauk medycznych, przedstawiciel PT Higienicznego (25 lat),

8. Andrzej Grzywacz – prof. nauk leśnych, czł. rzecz. PAN, przedstawiciel PT Leśnego, przedstawiciel Wydziału Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN (24 lata),

9. Andrzej Paszkiewicz – dr inż., przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych oraz Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT (23 lata),

10. Andrzej Zbierski – prof. nauk archeologicznych, przedstawiciel Gdańskiego TN (22 lata),

11. Zbigniew Kruszewski – prof. nauk technicznych, senator i poseł RP, przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Płockiego (21 lat),

12. Elżbieta Mączyńska – prof. nauk ekonomicznych, przedstawicielka PT Ekonomicznego (21 lat),

a także 33 innych, którzy byli członkami Rady przez 10 i więcej lat.

Z działających w Radzie w bieżącej i poprzedniej kadencji, poza wyżej wymienionymi (T. Majsterkiewicz, A. Grzywacz, Z. Kruszewski, E. Mączyńska) 5 osób legitymuje się ponad 10-letnim udziałem w pracach Rady. Są to:

1. Anna Gronowska-Senger – prof. nauk przyrodniczych, przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Nauk Żywnościowych (17 lat),

2. Stanisław Kunikowski – dr hab. nauk humanistycznych, prof. Kujawskiej Szkoły Wyższej, przedstawiciel Włocławskiego Towarzystwa Naukowego (17 lat),

3. Diana Pietruch-Reizes – dr hab. nauk humanistycznych, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego, przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej,

4. Marek Kowalczyk – prof. nauk medycznych, przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego,

5. Ewa Górska – dr hab. nauk ekonomicznych, prof. Wyższej Szkoły Ekonomiki i Zarządzania, przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego.

Działania w sprawie uchwalenia ustawy o towarzystwach naukowych

W 1989 r. uchwalono Prawo o stowarzyszeniach, w którym towarzystwa naukowe nie uzyskały statusu organizacji szczególnych. Od tego czasu RTN zabiega o przyjęcie odrębnej ustawy o towarzystwach naukowych – przygotowano społeczny projekt tekstu ustawy oraz *Kryteria uznawania towarzystw za naukowe*, odbyto wiele rozmów w parlamencie z władzami różnych komisji sejmowych i senackich, z przewodniczącymi klubów poselskich. Nie uzyskano jak do tej pory przyzwolenia na inicjatywę ze strony którejś z partii politycznych na zgłoszenie poselskiego projektu tej ustawy. Projekt ustawy nie był popierany przez resort nauki.

Liczne memoriały, raporty, tezy do prawnego uregulowania sytuacji towarzystw naukowych, projekty tekstu ustawy (np. 1971, 1974, 1989, 1995, 2001, 2004, 2014, 2017, 2019). Zjazdy (spotkania) prezesów towarzystw naukowych (np. 1992, 1996, 1999, 2001, 2005). Konferencje RTN np. w 2008 r. w Płocku.

Dla projektu ustawy o towarzystwach naukowych uzyskano poparcie od: PAN, KRASP, PAU, TNW, Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, ponad 20 zarządów towarzystw naukowych. O pilnej potrzebie uchwalenia ustawy o towarzystwach naukowych debatowano również w trakcie obrad Kongresów Towarzystw Naukowych.

I Kongres Towarzystw Naukowych

Ważnym wydarzeniem w działalności Rady Towarzystw Naukowych było zorganizowanie I Kongresu Towarzystw Naukowych *Towarzystwa Naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie* pod patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Pana Bronisława Komorowskiego. Kongres odbył się w Warszawie w dniach 17–18 września 2013 r. Uczestniczyło w nim ponad 200 osób reprezentujących rzeszę ponad 450 tysięcy członków towarzystw naukowych i stowarzyszeń naukowo-technicznych. Celem Kongresu było ukazanie i ocenie wkładu społecznego ruchu naukowego w rozwój lokalnych społeczności oraz dyskusja nad obecnym miejscem i rolą społecznego ruchu naukowego w systemie kultury, dziedzictwa narodowego, nauki, a zwłaszcza jej upowszechniania. Efektem pracy Kongresu była uchwała skierowana do najwyższych władz Rzeczypospolitej Polskiej, w której m.in. stwierdzano:

Kongres wyraża przekonanie, że towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo-techniczne jako integralna część systemu nauki polskiej powinny znaleźć potwierdzenie swego statusu w systemie prawnym obowiązującym w Polsce poprzez ustawę o towarzystwach naukowych i stowarzyszeniach naukowo-technicznych; winny być także wspierane finansowo zarówno podmiotowo, jak i przedmiotowo na szczeblu centralnym ze środków budżetu Państwa oraz regionalnie i lokalnie ze środków samorządu województwa, powiatu lub gminy – w zależności od celów i zadań jakie realizują, a także przez organizacje społeczne i gospodarcze, na rzecz których wykonują określone zadania.

Kongres wyraża przekonanie, że potencjał ekspercki i moralny towarzystw naukowych i stowarzyszeń naukowo-technicznych nie jest należycie wykorzystywany w Kraju i apeluje o pilną zmianę tej sytuacji.

Mając powyższe na uwadze, Kongres kieruje niniejszą Uchwałą do Prezydenta RP, Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu RP, do Prezesa Rady Ministrów, Ministra Finansów, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Prezesa PAN, wnosząc jednocześnie o podjęcie działań mających na celu wypracowanie zasad polityki państwa w stosunku do społecznego ruchu naukowego i naukowo-technicznego oraz umocnienia miejsca i roli towarzystw i stowarzyszeń naukowych (towarzystw ogólnych i regionalnych, specjalistycznych towarzystw naukowych, stowarzyszeń naukowo-technicznych) w systemie nauki oraz wprowadzenia rozwiązań prawnych umożliwiających zapewnienie funkcjonowania i rozwoju społecznego ruchu naukowego i naukowo-technicznego w Polsce.

Pełny tekst uchwały stanowi aneks nr 1.

II Kongres Towarzystw Naukowych

W dniach 14–15 września 2018 r. odbył się w Poznaniu II Kongres Towarzystw Naukowych *Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej*. Przedsięwzięcie zostało zorganizowane przez Radę Towarzystw Naukowych PAN, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Polską Akademię Umiejętności oraz Towarzystwo Naukowe Płockie.

Celem Kongresu było przedstawienie wkładu społecznego ruchu naukowego w rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej w okresie od odzyskania niepodległości przez Polskę w dniu 11 listopada 1918 r., zwrócenie uwagi władz państwowych na sprawy nurtujące społeczny ruch naukowy, nagłośnienie dorobku i roli społecznego ruchu naukowego w rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, rozwoju społeczno-ekonomicznym kraju i regionów oraz rozwoju techniki i gospodarki. Równie istotnym przedmiotem rozważań Kongresu było podkreślenie roli towarzystw naukowych w świetle dynamicznych przemian rzeczywistości społeczno-gospodarczej, w tym wchodzącej w życie Ustawy 2.0. niosącej za sobą szereg zmian mogących wpływać na funkcjonowanie towarzystw naukowych w Polsce.

W Kongresie wzięły udział 94 osoby z 56 towarzystw naukowych. Największą liczbę przedstawicieli miały Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk – 7 uczestników oraz Towarzystwo Naukowe Płockie – również 7 osób. Najliczniejszą grupą były towarzystwa reprezentowane przez 1 członka, ich liczba wyniosła 33. Podczas Kongresu swoje referaty zaprezentowało łącznie 46 uczestników z 39 towarzystw naukowych.

Głównym efektem była uchwała przyjęta przez uczestników Kongresu, w której m.in. stwierdzano:

Towarzystwa naukowe powinny być wspierane finansowo zarówno podmiotowo, jak i przedmiotowo przez budżet państwa oraz budżety samorządowe ze względu na ich znaczenie dla rozwoju społeczeństwa.

Kongres uznaje, że przy stosunkowo niskim rozumieniu znaczenia nauki dla rozwoju naszego kraju należy wzmocnić rolę publikacji i innych działań odnoszących się do popularyzacji wiedzy i wyników badań. Podniesienie rangi takiej aktywności powinno następować nie tylko przez wsparcie materialne, ale i przez docenianie jej we wszystkich, coraz bardziej sformalizowanych ocenach. Zgromadzeni wyrażają również przekonanie, że nowa punktacja czasopism naukowych powinna w sposób odpowiedni docenić rolę i znaczenie polskojęzycznych czasopism naukowych, naukowo-technicznych oraz popularnonaukowych, stanowiących istotną formę upowszechnienia wyników badań.

Uczestnicy Kongresu uznają, że bez zmiany polityki państwa w stosunku do społecznego ruchu naukowego spiętrzać się będą bariery rozwoju naukowego, kulturalnego, gospodarczego i społecznego Polski oraz zniweczony zostanie ogromny dorobek towarzystw naukowych.

Pełny tekst uchwały stanowi aneks nr 2.

III Kongres Towarzystw Naukowych

W dniach 20–22 października 2022 r. odbył się w Gdańsku III Kongres Towarzystw Naukowych *Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*. Lokalizacja Kongresu wiązała się z obchodami 100-lecia Gdańskiego Towarzystwa Naukowego. Kongres objęty był Patronatem Narodowym Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy w Stulecie Odzyskania Niepodległości. Organizatorami Kongresu były Polska Akademia Nauk – Rada Towarzystw Naukowych i Gdańskie Towarzystwo Naukowe, współorganizatorami – Miasto Gdańsk, Muzeum Gdańska, Gdańskie Towarzystwo Przyjaciół Sztuki, Uniwersytet Gdański i Politechnika Gdańska. Wsparcia finansowego udzielił Urząd Miasta Gdańska oraz Uniwersytet Gdański i Politechnika Gdańska.

W uroczystości otwarcia Kongresu w Dworze Artusa uczestniczył wojewoda pomorski Dariusz Drelich, wiceprezydent Miasta Gdańska, rektorzy gdańskich uczelni, dyrektor Muzeum Gdańska dr hab. Waldemar Ossowski, prezes Gdańskiego Towarzystwa Przyjaciół Sztuki Benjamin Koralewski i przewodniczący Rady Upowszechniania Nauki przy Prezydium PAN.

Wykłady inauguracyjne w czasie uroczystego otwarcia wygłosili: prof. dr hab. Iwona Hofman – *Komunikacja naukowa i popularyzacja wiedzy jako społeczne zobowiązania towarzystw naukowych*, prof. dr hab. Andrzej Grzywacz, czł. rzecz. PAN – *Współdziałanie Polskiej Akademii Nauk ze społecznym ruchem naukowym* oraz dr hab. prof. KSW Stanisław Kunikowski – *Wkład towarzystw naukowych w tworzenie i rozwój uczelni wyższych w Polsce*.

W Kongresie wzięło udział ponad 90 naukowców i działaczy społecznego ruchu naukowego, reprezentując ok. 60 towarzystw naukowych ogólnych i specjalistycznych. Kongres zakończył się przyjęciem uchwały w sprawie współdziałania wszystkich podmiotów zaangażowanych w podtrzymanie tradycji społecznego ruchu naukowego w formule wynikającej z wyzwań współczesności w zakresie przygotowania projektu ustawy regulującej działanie towarzystw naukowych w Polsce, w której m.in. stwierdzano:

Pomimo dużego znaczenia i wielu zasług dla polskiej nauki i narodowego dziedzictwa, towarzystwa naukowe nie zajmują należnego miejsca w polityce naukowej państwa. Brakuje bowiem systemowych rozwiązań, które zapewniłyby przetrwanie społecznego ruchu naukowego i jego ponadczasowego dorobku zawartego w publikacjach oraz w materialnych pomnikach, takich jak biblioteki, archiwa czy muzea.

Uczestnicy III Kongresu Towarzystw Naukowych uznają za niezbędne finansowanie organizacji społecznego ruchu naukowego ze środków budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego. Towarzystwa naukowe powinny być także dostrzegane i finansowo wspierane przez podmioty gospodarcze. Ze względu na ważny interes państwa oraz z uwagi na pilną potrzebę naukową i społeczną Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk podjęła pracę nad przygotowaniem projektu ustawy o towarzystwach

naukowych, której celem jest poprawienie ich funkcjonowania, zwiększenie wpływu na rozwój nauki i wzmocnienie roli w kształtowaniu nowoczesnego społeczeństwa wiedzy.

Dlatego też zwracamy się do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu RP, Prezesa Rady Ministrów, Ministra Edukacji i Nauki, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministra Finansów o zainteresowanie się towarzystwami naukowymi i wsparcie ich funkcjonowania przez trwałe uregulowania o charakterze systemowym. Wyrażamy przekonanie, że przyczyniłoby się to do zwiększenia udziału polskiej nauki w światowych dokonaniach.

Pełny tekst uchwały stanowi aneks nr 3.

Prezentacja niektórych wydawnictw Rady Towarzystw Naukowych PAN

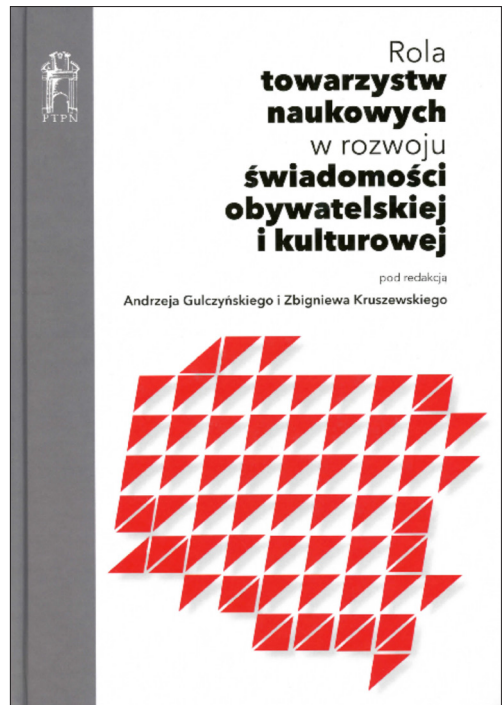
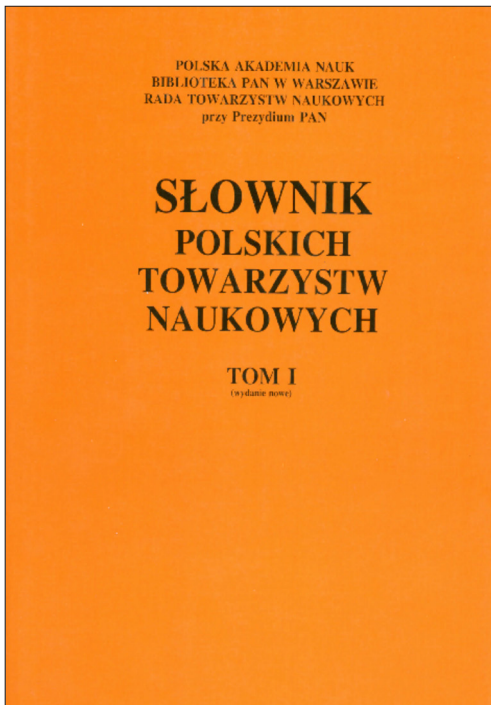
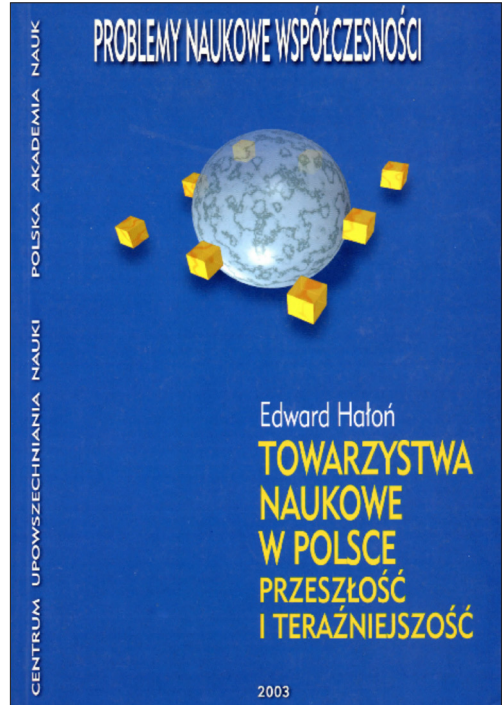
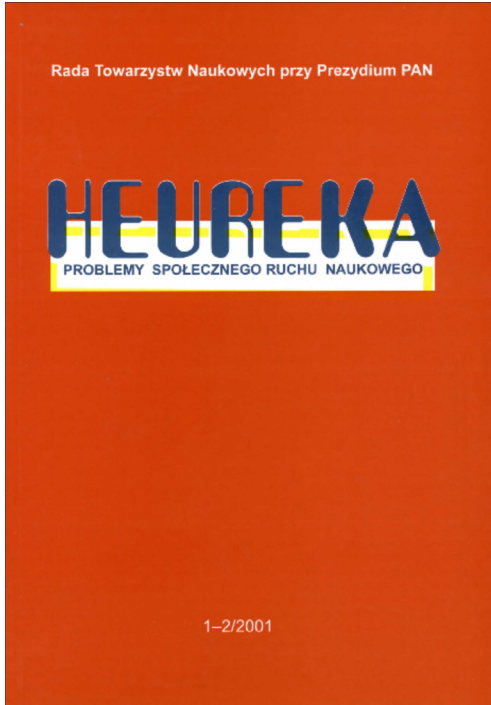
Rada prowadziła również działalność wydawniczą, dofinansowując w latach 1999–2002 wydawanie kwartalnika „Problemy Społecznego Ruchu Naukowego”, przekształconego w 2001 r. w periodyk „Heureka. Problemy Społecznego Ruchu Naukowego”, w których publikowano artykuły i materiały dotyczące historii towarzystw, ich wkładu w rozwój nauki w Polsce oraz informacje o bieżących pracach towarzystw. W 2004 r., wspólnie z Biblioteką PAN w Warszawie, wydano *Słownik polskich towarzystw naukowych*, t. 1, *Towarzystwa aktualnie działające w Polsce*.

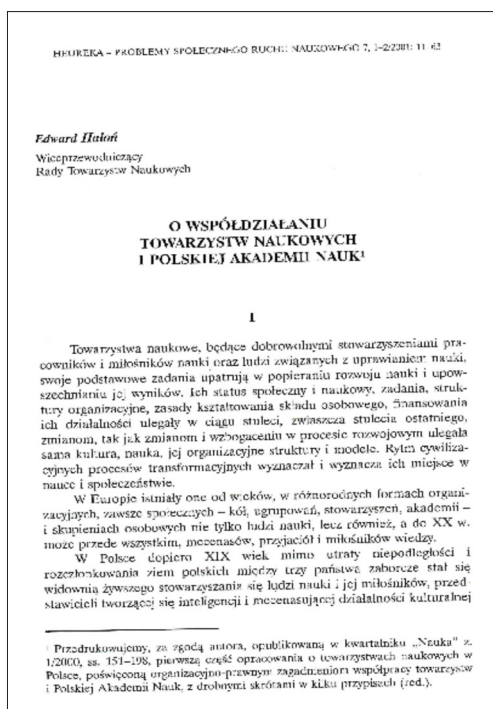
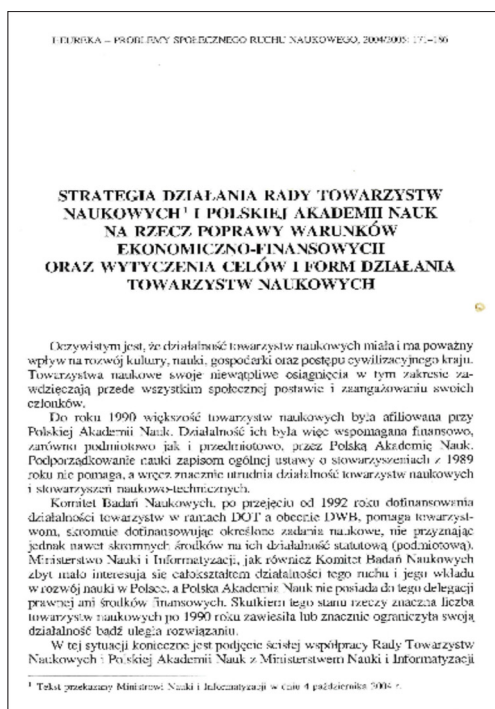
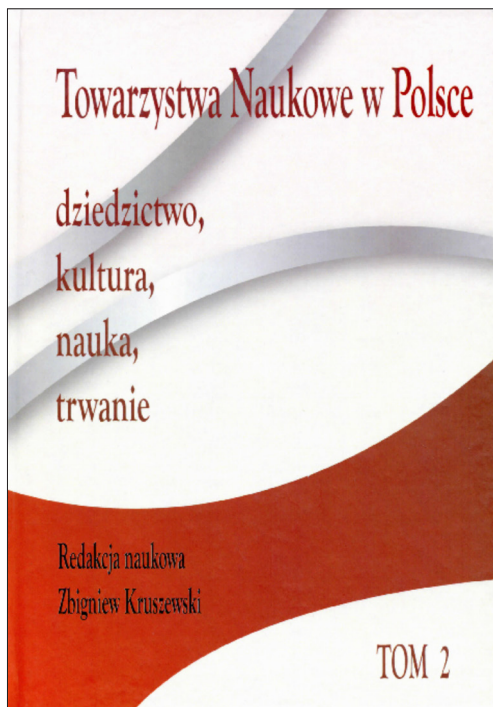
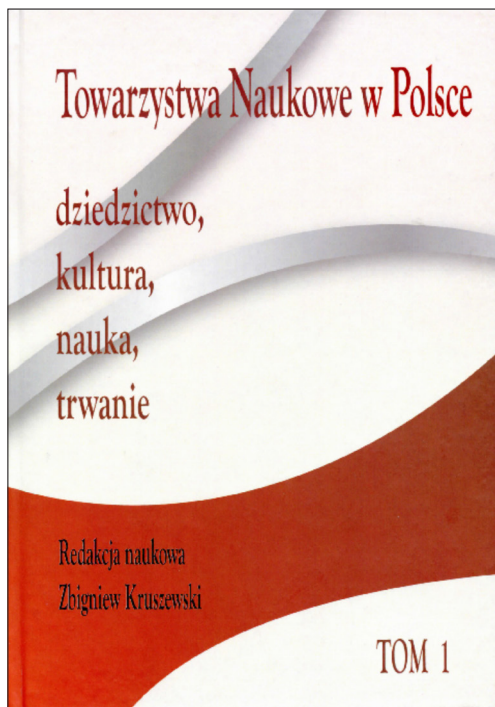
Po zaprzestaniu wydawania kwartalnika „Heureka. Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” skoncentrowano się na wydawaniu monografii z organizowanych kongresów i konferencji. W 2013 r. wydano dwutomową monografię *Towarzystwa naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*, zawierającą 63 opracowania naukowe, liczącą 717 stron. W 2014 r. wydano ekspertyzę dotyczącą stanu społecznego ruchu naukowego i wypracowania postulatów odnośnie do polityki naukowej państwa dot. roli tego ruchu w systemie nauki w Polsce – *Społeczny ruch naukowy w Polsce – historia i przyszłość*. W 2015 r. wydano materiały z konferencji nt. *Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce*, w 2016 r. materiały z konferencji nt. *Czasopisma towarzystw naukowych w Polsce*, a w 2020 r. materiały z II Kongresu Towarzystw Naukowych *Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej*. W 2021 r. wydano materiały z konferencji *Społeczny ruch naukowy w procesie zmiany*, w 2022 r. materiały z konferencji *Komunikacja w nauce. Komunikowanie wiedzy. Rola towarzystw naukowych*, a w 2023 r. materiały z III Kongresu Towarzystw Naukowych *Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*.

Niektóre formy aktywności RTN w ostatnim 20-leciu

Przedstawiciele RTN brali udział w parlamentarnej debacie o znaczeniu społecznego ruchu ogólnokulturowego i naukowego w kształtowaniu świadomości społeczeństwa oraz roli nauki we współczesnym świecie – Warszawa, wrzesień 2000 r.

Posiedzenia RTN wspólnie z kierownictwem regionalnych TN: Lubelskiego – maj 2000 r., Kieleckiego – maj 2001 r., Poznańskiego – grudzień 2005 r.

Antoni Rutkowski

Rada Towarzystw Naukowych

**TOWARZYSTWA NAUKOWE
W OKRESIE POWOJENNYM 1945-2000¹**

Genezys polskich towarzystw naukowych

Działalność towarzystw naukowych, jak każdej innej dziedziny, jest uzależniona od zapotrzebowania społecznego w najszerszym tego słowa znaczeniu. Kształtują je zarówno potrzeby samych uczestników, jak i otaczające uwarunkowania. W społecznej działalności naukowej, podstawą działania jest nauka, a ta ze swojej natury wyprzedza ogólną wiedzę społeczeństwa w danej dziedzinie. Stąd wewnętrzna potrzeba uczonych tworzenia grupowań (klubów, zespołów, organizacji), w których zmieniają paradygmy do dotychczasowej i konfrontują własne koncepcje oraz osiadcze badawcze z pracami innych, a w układzie szerszym przekazywania społeczeństwu dokonania dla wzbogacenia ogólnej wiedzy. Obszary podstawowe czylniki warunkują powstanie i formowanie charakteru i kierunku działania towarzystw naukowych. Towarzystwa naukowe jako społeczna emancypacja nauki nie działają w próżni. Stąd ich ukształtowanie, rozwój i działanie różnią się, w zależności od dziedziny nauki i zakresu w danym stopniu od uwarunkowań zewnętrznych. O ile za przykład na działalność towarzystw w zakresie nauk humanistycznych stosunkowo duży wpływ wywiera sytuacja społeczno-polityczna kraju, o tyle na działalność towarzystw w zakresie nauk przyrodniczych i stosowanych istotny wpływ ma rozwój techniki i stan gospodarki kraju.

Charakter i aktywność działania towarzystw naukowych jest przede wszystkim uwarunkowana aktywnością ich członków, a często jednostek. A to tak jest różna, jak zmienny jest charakter i potrzeby naszych społeczeństw. W okresie powstawania organizacji niszowej nauki (XIX wiek) przymierzano do towarzystwa naukowego miła charakter elitarny, często pozamerytoryczny i stanowiła w dużym stopniu wyraz nobilitacji, szczególnie dla przedstawicieli stanu średniego. Współcześnie przywrócić do towarzystw (za wyjątkiem nielicznych) stracił charakter elitarny, nabiera

¹ Syntezą Raportu wykonanego przez Radę Towarzystw Naukowych w latach 1996-2001.

Tadeusz Majsterkiewicz

Rada Towarzystw Naukowych

**WYKAZ TOWARZYSTW NAUKOWYCH
DZIAŁAJĄCYCH W LATACH 1945-2000**

TOWARZYSTWA OGÓLNE I REGIONALNE

Utworzone do roku 1918

- Polska Akademia Umiejętności - 1815 (1872)-1951, reaktyw. 1990
- Towarzystwo Naukowe Płockie - 1820 (1820-1830), reaktyw. 1907
- Przemyskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk - 1857
- Towarzystwo Naukowe w Toruniu - 1875
- Kasa im. dr. med. Józefa Miłanowskiego - 1881-1951/1952, reaktyw. 1992
- Towarzystwo Naukowe Warszawskie - 1907-1951, reaktyw. 1981
- Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. K.M. Osiańskiego - 1909

Utworzone w latach 1919-1939 (1945)

- Górnolaskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk im. W. Roździeńskiego, Katowice - 1920-1939, 1945-1950, reaktyw. 1995
- Katolickie Towarzystwo Naukowe - 1922
- Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie - 1927-1939, 1945-1957
- Komitet Porozumiewawczy Polskich Towarzystw Akademickich - 1931-1939, 1945-1948, 1956-1958
- Czesochłowskie Towarzystwo Naukowe - 1932 (1932-1939, 1945-1950), reaktyw. 1957
- Łódzkie Towarzystwo Naukowe - 1936
- Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Gdyni - 1937-1939, reaktyw. 1993

Polska Akademia Nauk
Rada Towarzystw Naukowych

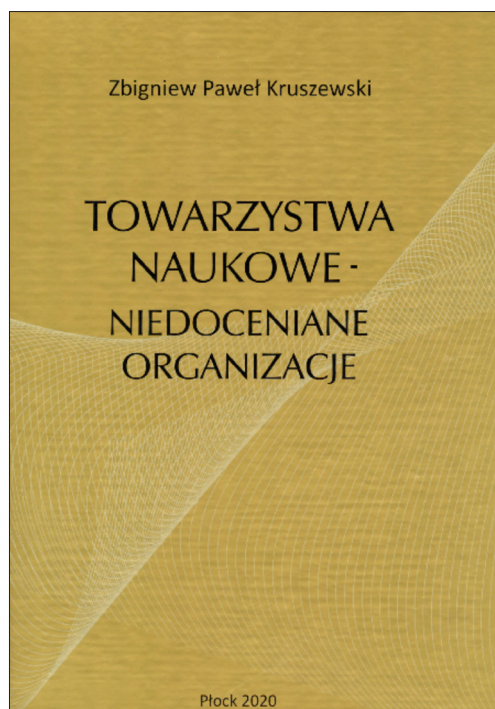
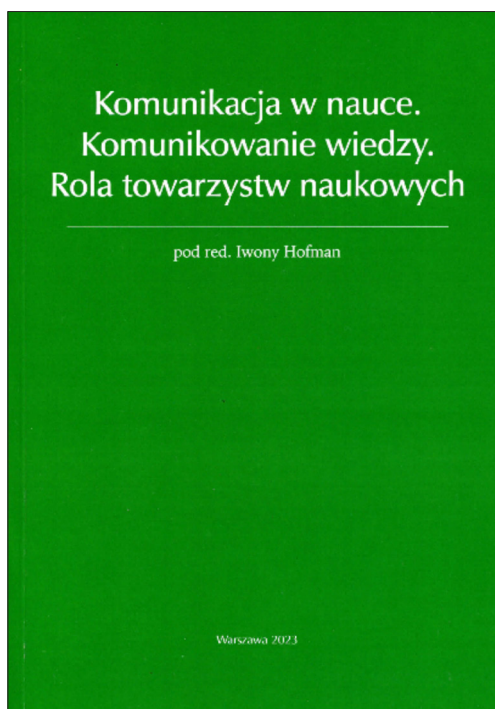
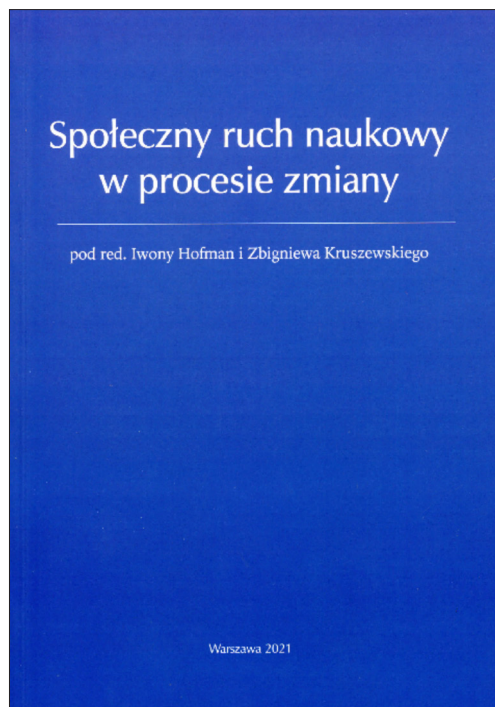
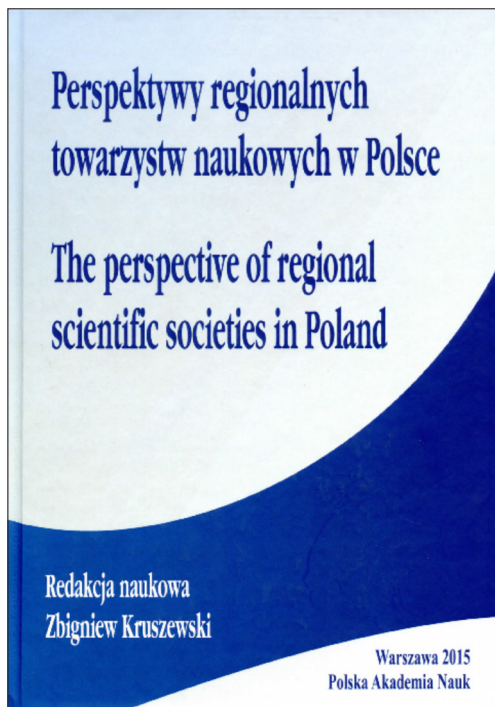
**Spoleczny ruch naukowy
w Polsce**
Historia i przyszłość

Zbigniew Kruszczyński
Stanisław Kumikowski
Andrzej Kąsy
Tadeusz Majsterkiewicz

Warszawa 2014

**Czasopisma
towarzystw naukowych
w Polsce**

Polska Akademia Nauk
Warszawa 2017

Konferencja wspólnie z Radą Upowszechniania Nauki *Nauka i media* – Warszawa, grudzień 2004 r.

Konferencja wspólnie z TN Płockim i Szkołą Wyższą im. Pawła Włodkowica *Rola i zasady funkcjonowania towarzystw naukowych w społeczeństwie wiedzy* – Płock, maj 2008 r.

Konferencja wspólnie z TN Płockim i Szkołą Wyższą im. Pawła Włodkowica *Perspektywy regionalnych towarzystw naukowych w Polsce* – Płock, czerwiec 2015 r.

Konferencja wspólnie z TN Płockim i Szkołą Wyższą im. Pawła Włodkowica *Czasopisma towarzystw naukowych w Polsce* – Płock, wrzesień 2016 r.

Konferencja RTN *Przyszłość towarzystw naukowych w świetle postanowień ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* – Warszawa, listopad 2019 r.

Zdalna konferencja (epidemia Covid 19) wspólnie z PT Komunikacji Społecznej i Uniwersytetem MCS *Komunikacja w nauce. Komunikowanie wiedzy. Rola towarzystw naukowych* – Lublin, maj 2021 r., a w grudniu 2021 r. przeprowadzono warsztaty stanowiące drugą część tej konferencji.

Konferencja wspólnie z TN Płockim i Szkołą Wyższą im. Pawła Włodkowica *Społeczny ruch naukowy w procesie zmiany* – Płock, wrzesień 2021 r.

Spotkanie RTN z senatorami RP pod przewodnictwem marszałka Senatu prof. Tomasza Grodzkiego z okazji jubileuszu 60-lecia Rady – Warszawa, Senat RP, 14 czerwca 2023 r.

Syntetyczne wyniki badań aktualnej sytuacji i występujących problemów towarzystw naukowych – ankieta z 2022 r.

- Głównym źródłem przychodów są składki członkowskie, dotacje od samorządów lokalnych, sponsorzy, darowizny i działalność społeczna mają w budżetach niewielki udział;
- Większość towarzystw nie ma własnego lokalu, korzystają bezpłatnie lub odpłatnie z pomieszczeń użyczonych;
- Większość (64%) nie zatrudnia żadnych pracowników do realizacji zadań, które są wykonywane przez członków społecznie;
- Do organizacji pożytku publicznego należy 1/3 towarzystw, a działalność gospodarczą prowadzi 1/7;
- Towarzystwa prowadzą biblioteki, w tym naukowe i specjalistyczne, niektóre towarzystwa są założycielami uczelni wyższych;
- Społeczny ruch naukowy jest elementem systemu nauki polskiej, powinien otrzymywać systemowe i dedykowane wsparcie państwa;
- Towarzystwa naukowe prowadzą badania i upowszechnianie ich wyników, często w unikalnych dziedzinach i dyscyplinach, w tym badania regionalne;
- Towarzystwa współpracują z innymi towarzystwami naukowymi, uczelniami wyższymi i instytutami badawczymi oraz z samorządami;
- Wydawane są liczne monografie, czasopisma naukowe i popularno-naukowe, w tym renomowane, np. z tzw. listy filadelfijskiej;

- Realizowanych jest corocznie kilka tysięcy przedsięwzięć naukowych: odczyty, seminaria, konferencje, webinaria, promocje książek, kursy, szkolenia, warsztaty, konkursy i wystawy o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym;
- Towarzystwa wykonują ekspertyzy, opinie, oceny i orzeczenia, przedstawiają propozycje i stanowiska w bardzo różnorodnych sprawach do najwyższych władz rządowych, samorządowych oraz instytucji i organizacji;
- Najwięcej problemów towarzystwa naukowe mają ze zdobywaniem funduszy na prowadzenie działalności;
- Towarzystwa (ok. 40%) odnotowują obecnie dość niską aktywność członków (A. Kansy 2023);
- Społeczny ruch naukowy składa się z około 450 towarzystw i stowarzyszeń, zrzeszających znacznie ponad pół miliona członków (A. Kansy 2023).

Skład Rady Towarzystw Naukowych PAN w kadencji 2023–2026

Iwona Hofman (przewodnicząca), Zbigniew Czernicki, Zbigniew Kruszewski (zastępcy przewodniczącej), Jerzy Barglik, Anna Gronowska-Senger, Andrzej Grzywacz, Wojciech Iwańczak, Stanisław Kunikowski (członkowie prezydium), Tadeusz Majsterkiewicz (sekretarz), Janusz Andres, Jerzy Błażejowski, Magdalena Borek-Daruk, Agnieszka Budzyńska-Daca, Roman Danielewicz, Marek Darowski, Bohdan Dobrzański jr, Anna Engelking, Ewa Górską, Marcin Grabowski, Jacek Imiela, Małgorzata Jędryczka, Filip Kaczmarek, Tomasz Krzyżyński, Andrzej Legocki, Jan Łukaszewicz, Małgorzata Mańka, Elżbieta Mączyńska, Krzysztof Mikulski, Anna Mięka, Magdalena Musiał-Karg, Urszula Myga-Piątek, Izabela Nowak, Diana Pietruch-Reizes, Antoni Różalski, Marek Sarna, Jan Twardoń, Andrzej Wac-Włodarczyk, Krzysztof Walczak, Anna Wilmowska-Pietruszyńska.

Fragment wypowiedzi prof. Andrzeja Białasa, wieloletniego prezesa Polskiej Akademii Umiejętności, z wystąpienia *Polskie towarzystwa naukowe jako skarb narodowy* (2018). Jesteśmy w pełni przekonani, że słowa te powinny być zapamiętane przez wszystkich członków towarzystw naukowych.

[...] ogromną rolę mają do odegrania i faktycznie odgrywają towarzystwa naukowe. Przecież to one, to my stanowimy największą w Polsce siłę propagującą i uczciwie wyjaśniającą ludziom znaczenie nauki w codziennym życiu. To my wykonujemy wielką pracę przybliżania wyników badań społeczeństwu. To my wyjaśniamy na czym polega metoda naukowa i dlaczego wynikiem uzyskanym zgodnie z jej zasadami można i należy zaufać. [...] Nie trzeba przypominać jak tragiczne były losy Polski przez ostatnie 200 lat. Graniczy więc niemal z cudem, i świadczy o niezwykłej determinacji i poszanowaniu tradycji, że najstarsze towarzystwa potrafiły przetrwać te burze, te dziejowe huragany i kontynuują swoją działalność. Zauważmy jednak pewien paradoks. Skoro nasze państwo, jak najbardziej słusznie, otacza opieką zabytki materialne, które udało się ocalić z tego kataklizmu, to jak wyjaśnić, że nikt dotąd nie pomyślał, aby

podobną opieką otoczyć żywe pomniki wytrwałej walki Polaków o tożsamość narodową. Podobnie jak stare mury czy świątynie, również niezwykle zasłużone dla sprawy niepodległości towarzystwa naukowe, winny przecież być traktowane jako **prawdziwy skarb narodowy**...

BIBLIOGRAFIA

- Białas A., *Polskie Towarzystwa Naukowe jako skarb narodowy*, w: *Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej*, pod red. A. Gulczyńskiego i Z. Kruszewskiego, Poznań, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 2019.
- Grzywacz A., Majsterkiewicz T., *Rada Towarzystw Naukowych Polskiej Akademii Nauk*, w: Z.P. Kruszewski, *Zrobiłem, co mogłem*, Płock, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica, 2021.
- Grzywacz A., Majsterkiewicz T., *Współdziałanie Polskiej Akademii Nauk ze społecznym ruchem naukowym*, w: *Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*, pod red. I. Hofman, J. Błażejowskiego i A. Kansego, Warszawa, RTN PAN, 2023.
- Hałoń E., *O współdziałaniu towarzystw naukowych i Polskiej Akademii Nauk*, „Heureka. Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 2001, nr 1/2.
- Hałoń E., *Towarzystwa Naukowe w Polsce. Przeszłość i teraźniejszość*, Warszawa, PAN, Centrum Upowszechniania Nauki, 2003.
- Kansy A., *Sytuacja Towarzystw Naukowych w Polsce w drugiej dekadzie XXI w.*, w: *Społeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*, Warszawa, PAN, 2023.
- Kruszewski Z.P., *Towarzystwa naukowe – niedoceniane organizacje*, Płock, Towarzystwo Naukowe Płockie, 2020.
- Kunikowski S., *Towarzystwa naukowe ogólne w Polsce w XIX i XX wieku*, Włocławek, WTN, 1999.
- Majsterkiewicz T., *Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN. Opracowanie z okazji 50-lecia RTN*, 2013.
- Majsterkiewicz T., *Działalność RTN przy Prezydium PAN w okresie 70-lecia Akademii*, maszynopis, 2022.
- Majsterkiewicz T., *Rada Towarzystw Naukowych 1963–2023 w liczbach*, maszynopis, 2023.
- Społeczny ruch naukowy w procesie zmiany*, pod red. I. Hofman i Z. Kruszewskiego, Warszawa, RTN PAN, 2021.
- Szczerbowski I., *Pamiętnik 25-letniej działalności Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego 1882–1907*, Lwów, Nakładem prezesa Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego Jerzego hr. Dunin-Borkowskiego, 1907.

Problemy towarzystw naukowych w świetle obowiązującego prawa

Towarzystwa naukowe działające w Polsce mają bogatą tradycję, sięgającą historycznie do XVIII wieku i godne szacunku zasługi w podtrzymywaniu tożsamości narodowej w epoce zaborów. Towarzystwa stanowiły emanację społeczeństwa obywatelskiego, gdyż były najczęściej zakładane z pozytywistycznych i patriotycznych pobudek przez światłych obywateli i hojnych darczyńców zbiorów muzealnych i bibliotek. W ramach swojej działalności organizowały odczyty, akcje samokształceniowe, ruch biblioteczny i wymianę czasopism, umożliwiały popularyzację. Używane często określenie „społeczny ruch naukowy” w świetle historii towarzystw ma swoje głębokie uzasadnienie. Okres dwudziestolecia międzywojennego sprzyjał kontynuacji pracy towarzystw, szczególnie w aspekcie upowszechniania wiedzy i pielęgnowania tradycji regionalnych. Po 1945 roku współpraca towarzystw z instytucjonalnymi jednostkami naukowymi i samorządem terytorialnym układała się dość poprawnie. W latach 1952–1989 działalność około 90 towarzystw naukowych była finansowana przez Polską Akademię Nauk. Zmiana ustroju po 1989 roku nie wpłynęła na status społecznego ruchu naukowego w Polsce, postrzegany jako użyteczne hobby pasjonatów wiedzy. W polityce naukowej państwa nie docenia się naukowego, kulturowego i więziotwórczego potencjału towarzystw, co rzutuje na brak systemowego finansowania towarzystw i malejące zainteresowanie młodych pokoleń pracą w towarzystwach.

Obecnie wszystkie towarzystwa naukowe działają w oparciu o ustawę z 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późniejszymi zmianami), a Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk funkcjonuje dzięki ustawie o Polskiej Akademii Nauk przyjętej w 2010 roku. Drugim filarem działalności towarzystw jest ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku i kolejne rozporządzenia do ustawy, w których to aktach prawnych nie wymienia się jednak towarzystw naukowych jako podmiotów nauki. Odnosząc się do ram prawnych funkcjonowania towarzystw, należy podkreślić, że przydatne do ich określenia mogą być także ustawy o samorządach terytorialnych, ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (obowiązująca od 1991 roku), ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (przyjęta w 2003 roku). W różnym stopniu implantacja litery tych ustaw dotyczy podstawowych problemów towarzystw naukowych, np. utrzymania zabytkowych siedzib, zbiorów muzealnych, dzieł sztuki, cennych księgozbiorów, itd. Wielość aktów prawnych „zapowiada” niejako

problemy towarzystw, czego najświeższym dowodem są dyskusje o ich przyszłości w kontekście planowanych zmian ustaw o PAN oraz o nauce i szkolnictwie wyższym. Nadal aktualne są bowiem m.in. kwestie formalnego uregulowania kryteriów naukowości towarzystw niejako upoważniające do stałych subwencji państwa oraz animacja społecznego ruchu naukowego przez uruchomienie programów instytucjonalnej współpracy z uniwersytetami, instytutami badawczymi, itd.

RTN kilkakrotnie formalizowała postulaty w tych sprawach, m.in. podczas pierwszego, drugiego i trzeciego Kongresu Towarzystw Naukowych, projekcie ustawy przedłożonym Sejmowi VII kadencji, stanowisku z 30 maja 2008 roku, Uchwale I Kongresu Towarzystw Naukowych z 18 września 2013 roku, Uchwale z 16 czerwca 2014 roku w sprawie określenia kryteriów uznawania towarzystw za naukowe, Uchwale III Kongresu z 22 października 2022 roku i innych¹. Swoistą panoramę problemów towarzystw naukowych stanowiły zwłaszcza kongresy², a pełne, pierwsze odzwierciedlenie poruszanych kwestii znalazło się w Uchwale z 18 września 2013 roku. W dokumencie tym czytamy m.in.:

[...] towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo-techniczne jako społeczna, pozarządowa organizacja naukowa są integralną częścią i jednym z filarów kultury i nauki polskiej także w niepodległej Polsce, stanowiąc obywatelski fundament w środowisku nauki i nauczania.

Następnie w charakterystyce działalności towarzystw wymieniono takie cechy, jak: interdyscyplinarność, ponadlokalność, międzynarodowość, zdolność do inicjowania i weryfikowania badań naukowych, integralność w nauce i kształceniu. Na podstawie najczęściej wymienianych form działania towarzystw, sporządzono katalog celów i zadań:

[...] prowadzenie badań naukowych, w tym badań nad regionem; kształcenie ustawiczne; organizowanie konferencji i kongresów międzynarodowych, krajowych, regionalnych i lokalnych; prowadzenie działalności wydawniczej; prowadzenie bibliotek, muzeów, archiwów i innych; promowanie i popularyzacja kultury, nauki oraz techniki; podejmowanie audytu badań naukowych

¹ Szczegółowe informacje oraz przytaczane stanowiska i projekty regulacji znajdują się w książce Z. Kruszwskiego, S. Kunikowskiego, A. Kansego, T. Majsterkiewicza, *Spółeczny ruch naukowy w Polsce. Historia i przyszłość*, Warszawa, Wyd. PAN, 2014; zob. także Z. Kruszwski, *Dokąd zmierza społeczny ruch naukowy w Polsce?*, „Nauka” 2015, nr 2, s. 87–99.

² Po I Kongresie Towarzystw Naukowych w Warszawie ukazała się monografia pod red. Z. Kruszwskiego, *Towarzystwa naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*, Warszawa, Wyd. PAN, 2014, t. 1–2. Publikacja po II Kongresie ukazała się pod redakcją A. Gulczyńskiego i Z. Kruszwskiego i była zatytułowana *Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej*, Poznań, Wyd. PTPN, 2019. Dorobek III Kongresu zawiera monografia pod redakcją I. Hofman, J. Błażejowskiego, A. Kansego, *Spółeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*, Warszawa, Wyd. PAN, 2023.

i eksperckich; podejmowanie projektów na rzecz innowacji w gospodarce; wspomaganie kadry naukowej i technicznej w jej rozwoju i zwiększeniu mobilności; dbanie o etykę zawodową³.

Należy zaznaczyć, że katalog podkreśla zróżnicowanie towarzystw pod względem tematyki zainteresowań, statusu materialnego, prestiżu w środowisku naukowym. Swoistą kontynuację przesłania I Kongresu stanowi Uchwała III Kongresu Towarzystw Naukowych z 22 października 2022 roku, w której zapisano m.in.:

Pomimo dużego znaczenia i wielu zasług dla polskiej nauki i narodowego dziedzictwa, towarzystwa naukowe nie zajmują należnego miejsca w polityce naukowej państwa. Brakuje bowiem systemowych rozwiązań, które zapewniłyby przetrwanie społecznego ruchu naukowego i jego ponadczasowego dorobku zawartego w publikacjach oraz w materialnych pomnikach, takich jak biblioteki, archiwa czy muzea⁴.

W 2023 roku Rada Towarzystw Naukowych obchodziła jubileusz 60-lecia pracy. Z tej okazji odbyły się dwie konferencje eksperckie poświęcone problemom towarzystw, w tym, 14 czerwca konferencja w Senacie RP z udziałem marszałka prof. dr. hab. Tomasza Grodzkiego. Podczas tego spotkania i kolejnego, 15 listopada, dyskutowano o kierunkach zmian w polityce naukowej państwa rzutujących na status towarzystw naukowych. Wiele uwag sformułowanych przez przedstawicieli wszystkich rodzajów towarzystw i dziedzin wiedzy dotyczyło kryteriów naukowości, które powinny być podstawą oceny ich działalności jako podmiotów polityki naukowej. Problem ten został ujęty w różnych stanowiskach Rady i projekcie ustawy⁵.

Wychodząc od podstawowej definicji towarzystwa naukowego w projekcie uchwały RTN w sprawie kryteriów uznawania towarzystw za naukowe, zapisano m.in.

[...] że towarzystwa naukowe uważa się za dobrowolne, samorządne stowarzyszenia pracowników nauki, ludzi uprawiających działalność naukową niezawodowo i tzw. przyjaciół nauki (mecenasów, sponsorów, działaczy kulturalnych), zakładane w celu wspólnego prowadzenia działalności naukowej różnego typu (badań, dyskusji naukowych, konferencji itd.), popierania nauki przez stworzenie warunków jej rozwoju, publikowania i upowszechniania jej wyników oraz reprezentowania jej interesów wobec władz i opinii publicznej⁶.

Posługując się wspólną klasyfikacją towarzystw naukowych, obejmującą towarzystwa ogólne i specjalistyczne, w świetle uaktualnionej inwentaryzacji towarzystw, można przyjąć, że kryteria formalne spełnia ok. 330 towarzystw naukowych w Polsce

³ Materiały wewnętrzne RTN, opublikowane w książce *Społeczny ruch naukowy w Polsce...*, dz. cyt., s. 112–113.

⁴ Zob. *Społeczny wymiar działalności...*, dz. cyt., s. 10.

⁵ <https://rtn.pan.pl/pl>.

⁶ Zob. *Społeczny ruch naukowy...*, dz. cyt., s. 113.

w grupach towarzystw ogólnych i regionalnych, specjalistycznych w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych, nauk biologicznych i rolniczych, nauk ścisłych i nauk o Ziemi, nauk technicznych, nauk medycznych, stowarzyszeń naukowo-technicznych NOT.

Towarzystwa naukowe wywiązują się ze swoich zadań statutowych, opisanych powyżej, wydając czasopisma indeksowane w bazach międzynarodowych, publikacje i materiały konferencyjne dystrybuowane w międzynarodowym środowisku specjalistów, tworząc sieci badawcze i federacje towarzystw sprzyjające umiędzynarodowieniu, inicjując projekty badawcze o walorach aplikacyjnych, utrzymując zbiory archiwalne i biblioteki o kapitalnym znaczeniu dla nauki europejskiej. Tym samym spełniają kryteria ustawowe charakteryzujące podmioty naukowe.

Problemy towarzystw naukowych mają podłoże formalno-prawne i wymiar materialny oraz symboliczny. Projekt ustawy o stowarzyszeniach, przygotowany przez RTN, odnosi się przede wszystkim do kwestii prawnych i materialnych, w tym definicji, klasyfikacji, funkcji i towarzystw, zwłaszcza w kontekście koniecznego uregulowania zasad tworzenia federacji towarzystw, włączaniu działalności naukowej lub popularyzującej naukę w obszary aktywności towarzystw, fundacji i stowarzyszeń komercyjnych.

Wstęp do ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 20 lipca 2018 roku (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668) zawiera następujący opis zasad i wartości:

Uznając, że dążenie do poznawania prawdy i przekazywania wiedzy z pokolenia na pokolenia jest szczególnie szlachetną działalnością człowieka oraz dostrzegając fundamentalną rolę nauki w tworzeniu cywilizacji, określa się zasady funkcjonowania szkolnictwa wyższego oraz prowadzenia działalności naukowej w oparciu o następujące pryncypia: – obowiązkiem władzy publicznej jest tworzenie optymalnych warunków dla wolności badań naukowych i twórczości artystycznej, wolności nauczania oraz autonomii społeczności akademickiej – każdy uczony ponosi odpowiedzialność za jakość i rzetelność prowadzonych badań oraz wychowanie młodego pokolenia – uczelnie oraz inne instytucje badawcze realizują misję o szczególnym znaczeniu dla państwa i narodu, współkształtują standardy moralne obowiązujące w życiu publicznym.

Zdefiniowane pryncypia były i są właściwe dla społecznego ruchu naukowego w długim procesie jego trwania ze szczególnym uwzględnieniem założenia o misyjności podmiotów naukowych wobec państwa i społeczeństwa. Założenia te współgrają z omówionymi wcześniej charakterystykami RTN. Przepisy ogólne ustawy, zawarte w dziale I porządkują terminologię w zakresie misji i funkcjonowania szkolnictwa wyższego i nauki, działalności naukowej (badania naukowe, praca rozwojowa, twórczość estetyczna), dziedzin i dyscyplin nauki, podmiotu odpowiedzialnego za politykę naukową państwa (Rada Ministrów), podmiotów systemu szkolnictwa wyższego. W artykule 7 ustęp 1 ustawy wymieniono osiem takich podmiotów: uczelnie, federacje, Polską Akademię Nauk, instytuty naukowe PAN, instytuty

badawcze, międzynarodowe instytuty naukowe, Centrum Łukasiewicz, instytuty funkcjonujące w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz, Polską Akademię Umiejętności, „inne podmioty prowadzące głównie działalność naukową w sposób samodzielny i ciągły”. Towarzystwa naukowe, chociaż nie wymienione w tym wyliczeniu, można zaliczyć do ostatniej wymienionej grupy podmiotów. Wydobycie cech samodzielności i ciągłości działania tzw. innych podmiotów jest mocną przesłanką do uznania towarzystw naukowych za równorzędne podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Jednakże, ta kategoria podmiotów nie występuje w działach: VI, IX i XII ustawy, które określają zasady ewaluacji, instytucje przedstawicielskie oraz zasady finansowania.

Towarzystwa naukowe, nawet w formule opisowej, nie występują też w dziale I, rozdziale VI *Komercjalizacja wyników działalności naukowej oraz know-how*. Ten przypadek jaskrawo obrazuje niedocenienie potencjału towarzystw, które dzięki sieciom i federacjom oraz oddziaływaniu społecznemu mogą być pożądanym partnerem w procesie komercjalizacji badań podstawowych i rozwojowych. Można wskazać szereg dobrych praktyk w tym zakresie, przykładowo propagowanie i pośredniczenie we wdrażaniu osiągnięć naukowych w szkolnictwie, profilaktyce zdrowotnej, budownictwie, rolnictwie i leśnictwie, transfer efektów badań z uczelni na poziom przemysłu (nauki ścisłe, techniczne, kadra inżynieryjna), aplikacja wyników badań w zakresie psychologii behawioralnej, komunikacji społecznej. Niezależnie od przepisów ustawy, towarzystwa pełnią rolę pasa transmisyjnego niekiedy w dwóch kierunkach, tj. popularyzacji oraz implementowania bezpośrednio do pracowników zawodów wymagających stałego podnoszenia kwalifikacji (nauczyciele, lekarze, farmaceuci, prawnicy itd.). Oddzielną płaszczyzną działalności towarzystw w tym kontekście jest zaangażowane promowanie polskiej nauki w sieciach, konfederacjach, stowarzyszeniach międzynarodowych, często fundowanych na działalności narodowych towarzystw zrzeszonych globalnie w celu usprawnienia przepływu wiedzy. Ta zdolność towarzystw, określana niekiedy jako scalająca lub integrująca jest szczególnie ważna w prowadzeniu badań inter- i transdyscyplinarnych oraz badań wymagających dużego kapitału finansowego lub unikatowej bazy (zbiory biblioteczne, muzealne, specjalistyczne oprogramowania, platformy, sprzęt o zaawansowanych technologiach).

W konsekwencji nieuznawania podmiotowości towarzystw w systemie szkolnictwa wyższego i nauki, towarzystwa nie występują w przepisach dotyczących ewaluacji jakości kształcenia, ewaluacji szkół doktorskich i ewaluacji jakości działalności naukowej (dział VI ustawy), co stanowi pewien dysonans. Członkowie towarzystw naukowych to w większości pracownicy nauki, często posiadający renomę międzynarodowych ekspertów. Jako tacy, uczestniczą w procedurach oceny i ewaluacji jednostek, ale ich głos zabrzmiałby mocniej, gdyby występowali również z poziomu towarzystw. Okolicznością wzmacniającą ten postulat jest właściwa towarzystwom zdolność moderowania badań interdyscyplinarnych, a także możliwość pośredniczenia w transferze wiedzy.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej z 22 lutego 2019 roku, ważnym elementem oceny jednostek są tzw. „opinie wpływu”. Paragraf 23 ustęp 1 rozporządzenia stanowi:

Ocenę wpływu działalności naukowej na funkcjonowanie społeczeństwa i gospodarki przeprowadza się na podstawie opisów związku między wynikami badań naukowych lub prac rozwojowych a gospodarką, funkcjonowaniem administracji publicznej, ochroną zdrowia, kulturą i sztuką, ochroną środowiska naturalnego, bezpieczeństwem i obronnością państwa lub innymi czynnikami wpływającymi na rozwój cywilizacyjny społeczeństwa.

W rozporządzeniu przedstawiono wagę „opinii wpływu” na ogólną ocenę jednostki. Beneficjentami przepisów są jednostki ewaluowane w dziedzinach nauk: humanistycznych, społecznych i teologicznych, które mogą zgłosić dodatkowo 3 opinie wpływu (nauki inżynieryjne i techniczne – 2 opinie), niezależnie od wynikających z liczby N (N czyli liczba pracowników zatrudnionych w jednostce w poszczególnych latach przy prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych w ramach stosunku pracy, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, ustalona na podstawie oświadczeń, o których mowa w art. 4c ust. 11 ustawy, składanych przez tych pracowników do celów ubiegania się przez jednostkę o przyznanie środków finansowych na działalność statutową; nie większe niż 100 – 2 opinie wpływu). Przepisy te powinny być wykorzystane we współpracy ustawowych podmiotów nauki i towarzystw naukowych, z definicji, funkcji i praktyki, upoważnionych do wystawiania „opinii wpływu”. Towarzystwa naukowe, mając bardzo dobre rozeznanie w środowisku i rzeczywiste oddziaływanie społeczne, dysponują „narzędziami” pomiaru wpływu badań naukowych na jakość życia. Partnerstwo uczelni i towarzystw naukowych, wielokrotnie testowane w organizacji życia naukowego, tutaj przekształca się w instytucjonalną ramę współpracy. W takiej interpretacji rozporządzenia, dostrzegam szansę na właściwe, wysokie pozycjonowanie towarzystw naukowych jako uczestnika procesów ewaluacji.

Mówiąc o ewaluacji, należy wskazać także skutki wprowadzenia wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych (Komunikat MNiSW z 31 lipca 2019 roku i 18 grudnia 2019 roku) i wykaz wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe (Komunikat MNiSW z 18 stycznia 2019 roku i 17 grudnia 2019 roku). Oba wykazy, zdecydowanie krytycznie przyjęte w środowisku naukowym w Polsce i stale aktualizowane, premiując publikacje obcojęzyczne, skutecznie wyrugowały z obiegu naukowego m.in. czasopisma wydawane przez towarzystwa naukowe. Pominięto m.in. czasopisma o ponad 100-letnich tradycjach wydawania, pełniących rolę pośrednika w adaptacji osiągnięć naukowych w środowiskach zawodowych, dla których – ze względu na specyfikę obszaru zainteresowań – język polski jest jedynym możliwym do komunikacji⁷.

⁷ Zagadnienie to obszernie omawiam w artykule *Status prawny funkcjonowania społecznego*

Ustawa nie przewiduje finansowania towarzystw naukowych, co jest oczywistą konsekwencją odmówienia statusu podmiotów nauki. Wzmiankowany wcześniej projekt ustawy o towarzystwach naukowych, przygotowany przez RTN w 2009 roku oraz projekt zmiany ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa przewidywały dualne ścieżki finansowania przez MNiSW, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowe Centrum Nauki i Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w formie dotacji na cele naukowe: statutowe lub inne, a także przyznawanie środków przez naczelne i centralne organy administracji państwowej, organy samorządu terytorialnego każdego stopnia. Oddzielnie zapisano możliwość dofinansowania działalności towarzystw przez fundusze pomocowe Unii Europejskiej, darowizny od osób prawnych i fizycznych⁸.

Zapowiedziane i oczekiwane zmiany w ustawie o szkolnictwie wyższym i nauce, a także ustawy o Polskiej Akademii Nauk mogą sprzyjać uwzględnieniu stanowisk PAN i RTN w sprawie lokalizacji towarzystw w systemie szkolnictwa wyższego i nauki. Zaznaczenie obecności towarzystw jako równoprawnych podmiotów lub partnerów w polityce naukowej państwa byłoby sprawiedliwym i satysfakcjonującym gestem uznania dla historii i roli towarzystw naukowych.

Należy przyznać, że obecnie, wskutek braku rozwiązań prawnych dotyczących aktualnych problemów towarzystw naukowych, mogą one tylko częściowo wykorzystać swój potencjał jako podmioty inicjujące i prowadzące badania naukowe poprzez sieci i federacje, krajowe i międzynarodowe, będące właściwą formą działalności towarzystw. Kryteria ewaluacji jednostek naukowych stwarzają możliwość rozwoju współpracy towarzystw z tymi jednostkami przez formułę tzw. „opinii wpływu”. Towarzystwa i jednostki naukowe równie krytycznie odnoszą się do wykazów punktowanych czasopism i wydawnictw opartych na wypracowaniu kryteriów ich oceny z uwzględnieniem m.in. prestiżu środowiskowego. Można przyjąć, że deprecjonowanie towarzystw naukowych odbywa się także na poziomie oceny pracowników naukowych, którzy nie otrzymują (lub otrzymują niewielką) punktację w karcie okresowej oceny pracownika za działalność na tym polu. Obserwowane przez wiele towarzystw naukowych odchodzenie młodych pracowników nauki lub wręcz brak zainteresowania ideą społecznego ruchu naukowego ma podłoże w takich rozwiązaniach ustawowych lub statutowych uniwersytetów. W pewnym sensie przedstawione problemy mają wymiar symboliczny, gdyż kruszą podstawy działalności towarzystw naukowych w sferze publicznej, gdy mowa o elitarności, renomie, marce towarzystw naukowych. Wymiar symboliczny problemów towarzystw postrzegam także w osłabieniu więziotwórczej działalności towarzystw, integrującej dotąd badaczy i popularyzatorów wiedzy ponad uniwersytetami, zaś w odniesieniu do towarzystw ogólnych

ruchu naukowego w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 roku, w: Konferencja Przyszłość towarzystw naukowych w świetle postanowień ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Warszawa, Wyd. PAN, 2020, s. 23–26.

⁸ Tamże, s. 93–93, 109–110.

i regionalnych – w widoczniej mniejszej ich roli aktywizującej lokalne środowiska naukowe, społeczne i kulturalne (co tylko częściowo usprawiedliwiają globalne trendy łatwego dostępu do informacji i kultury przez zapośredniczenie medialne).

W wymiarze materialnym ważnym problemem, zarazem symbolicznie podkreślającym ciągłość społecznego ruchu naukowego jest utrzymanie zabytkowych siedzib, bibliotek, archiwów i zbiorów muzealnych, co wymaga synergicznego wsparcia ze strony m.in. MNiSW oraz MKiDN. W kompleksie tych problemów znajdują się także finansowanie konferencji, publikacji, opłacanie składek w międzynarodowych organizacjach lub towarzystwach, co jest szczególnie ważne dla towarzystw specjalistycznych.

Dążąc do optymalizacji zagadnienia statusu i funkcjonowania towarzystw naukowych należy stwierdzić, że ustawa o stowarzyszeniach, będąca dotychczas podstawą działalności towarzystw, uwzględniająca zmiany determinantów prawnych, instytucjonalnych, systemowych, kulturowych i społecznych jest konieczna jako element stabilizacji społecznego ruchu naukowego w polityce naukowej Polski. W tym kontekście warto zdefiniować uwarunkowania problemu, które można określić jako próbę analizy SWOT. Mocne strony to: tradycja, prestiż dziedziczony historycznie, tworzenie platform scalających działania wielu podmiotów i jednostek, współpraca międzynarodowa, jakość działalności naukowej i popularyzującej naukę, umiejętność komunikacji naukowej. Słaba strona: brak aktów prawnych regulujących aktualny status towarzystw, co powoduje ich marginalizację jako podmiotów polityki naukowej, podział i zróżnicowanie potrzeb towarzystw. Szanse: funkcje kulturotwórcze, społeczne, naukowe, dystrybucja wiedzy specjalistycznej, znaczenie lokalne i regionalne stymulujące obywatelskość. Zagrożenia: brak motywacji przynależności do towarzystw wskutek ich malejącej pozycji w sferze publicznej, brak naturalnego odtworzenia zasobów ludzkich, mała widoczność medialna.

Konkluzje dyskusji środowiskowych są od lat niezmiennie:

Towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo-techniczne stanowią ważny segment całego systemu instytucjonalnego nauki i z tego powodu zasługują na szczególną ochronę prawną. Towarzystwa naukowe, zarówno o charakterze ogólnym, regionalnym, specjalistycznym czy naukowo-technicznym, będące własnością działających i zrzeszonych w nich członków, są podmiotami życia publicznego i ze względu na ich rangę, posiadane zasoby, stanowią dobro narodowe, dobro społeczeństwa obywatelskiego⁹.

⁹ Tamże, s. 67.

BIBLIOGRAFIA

- Kruszewski Z., Kunikowski S., Kansy A., Majsterkiewicz T., *Spółeczny ruch naukowy w Polsce. Historia i przyszłość*, Warszawa, PAN, 2014.
- Kruszewski Z., *Dokąd zmierza społeczny ruch naukowy w Polsce?*, „Nauka” 2015, nr 2.
- Towarzystwa naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*, pod red. Z. Kruszewskiego, t. 1-2, Warszawa, PAN, 2014.
- Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej*, pod red. A. Gulczyńskiego i Z. Kruszewskiego, Poznań, Wydawnictwo PTPN, 2019.
- Spółeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*, pod red. I. Hofman, J. Błazejewskiego i A. Kansego, Warszawa, PAN, 2023.
- Hofman I., *Status prawny funkcjonowania społecznego ruchu naukowego w świetle ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 roku*, w: *Konferencja Przyszłość towarzystw naukowych w świetle postanowień ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, Warszawa, PAN, 2020.

Projekt ustawy regulującej status towarzystw naukowych

Towarzystwa naukowe są organizacjami, spośród których niektóre trwają wieki, są żywymi pomnikami historii, tradycji i polskości, są ważnym w swojej symbolice dobrem narodu.

Z okazji 100-lecia odrodzenia się państwa polskiego prof. Andrzej Białas wieloletni prezes PAU w eseju *Polskie towarzystwa naukowe jako skarb narodowy*¹, pisze:

„Zauważmy jednak pewien paradoks. Skoro nasze państwo, jak najbardziej słusznie, otacza opieką zabytki materialne, które udało się ocalić z kataklizmu, to jak wyjaśnić, że nikt dotąd nie pomyślał, aby podobną opieką otoczyć żywe pomniki wytrwałej walki Polaków o tożsamość narodową. Podobnie jak stare mury, czy świątynie, również niezwykle zasłużone dla sprawy niepodległości towarzystwa naukowe winny przecież być traktowane jak prawdziwy skarb narodowy, który cudem udało się ocalić od pożogi.

Najstarsze funkcjonujące towarzystwa naukowe powstały ponad 200 lat temu. Królewskie Warszawskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk powstało w 1800 r., niedługo, bo w 1815 r. założono Towarzystwo Naukowe w Krakowie, a w 1818 r. Towarzystwo Naukowe w Lublinie, następnie w 1820 r. Towarzystwo Naukowe w Płocku. Kolejne towarzystwa powstawały po wielu latach – 1857 r. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk i 1875 r. Toruńskie Towarzystwo Naukowe. Upadek Królestwa Polskiego i wzrost terroru zaborców spowodował zaprzestanie funkcjonowania na początku lat trzydziestych dziewiętnastego wieku tych pierwszych założonych towarzystw. Tymczasem Michael Faraday w 1831 r. odkrywa zjawisko indukcji magnetycznej. Świat rozpoczyna wyścig rozwoju oparty na powstawaniu i przepływie energii elektrycznej. Wyścig, którego nie znamy końca. Polacy tymczasem muszą walczyć z zaborcami o polskość, język, kulturę, przetrwanie jako naród. Powstanie tych towarzystw, a następnie odrodzenie stanowiło niezbędną wartość dla narodu, jego historii, tradycji, przetrwania języka polskiego, tożsamości, a także potrzeby pielęgnacji polskiego wkładu w rozwój nauki i kultury. Odegrały one ogromną rolę w budowaniu nauki i kultury w Polsce odrodzonej.

¹ A. Białas, *Polskie towarzystwa naukowe jako skarb narodowy*, w: *Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej*, pod red. A. Gulczyńskiego i Z. Kruszeńskiego, Poznań, Wyd. PTPN, 2019, s. 22.

Z perspektywy czasu, można uznać, że niezależnie od okresu dziejów Polski w ostatnim dwusetleciu, w którym towarzystwom naukowym przyszło funkcjonować, przedstawiają one wartości fundamentalne dla społeczeństwa. Z nowej historii kraju, niezależnie od oceny słuszności powołania Polskiej Akademii Nauk w 1952 r., należy podkreślić, że powstała ona na bazie trzech towarzystw: Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Polskiej Akademii Umiejętności oraz Kasy im. Józefa Mianowskiego, której donatorem był Witold Zglenicki, właściciel pól naftowych w Azerbejdżanie. Dla Akademii towarzystwa te, jak i inne, można określić jako „matkę” założycielkę; Akademia powinna o nie dbać i troszczyć się. Polska Akademia Nauk powinna być nieustannie mecenasem i orędownikiem społecznego ruchu naukowego. Wyrazem tych działań, nie zawsze wystarczających ze względu na ograniczenia prawne, jest Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN. Na II Kongresie Nauki Polskiej w 1973 r. uznano, że społeczny ruch naukowy jest czwartym filarem nauki polskiej, obok uczelni, instytutów PAN i instytutów branżowych.

W obecnym okresie towarzystwa naukowe mają do wypełnienia nowe zadania względem społeczeństwa polskiego. Organizacje te, tak jak w przeszłości, tak i obecnie nie są dla siebie i swoich członków, ale chcą i służą społeczeństwu.

Prof. Michał Kleiber podczas wykładu inauguracyjnego na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w 2023 r., na temat *Jak stawiać czoło globalnym wyzwaniom – perspektywa Polska* mało optymistycznie przedstawił wizję rozwoju, w tym naukowego, naszego kraju. Rozwój nauki następuje w tempie wykładniczym, a w niektórych obszarach, jak sztuczna inteligencja, w podwójnie wykładniczym. Tym wyzwaniom powinien starać się sprostać i nasz kraj. Bez powszechnego zrozumienia przez społeczeństwo i polityków otaczających nas zmian i ich dynamiki, trudno będzie nadążać za tymi wyzwaniami. Jednak bez rozwoju nauki nie będzie rozwoju Polski i dobrobytu obywateli. Z raportu *Nauka i szkolnictwo wyższe a PKB*² przygotowanego z inicjatywy Konferencji Rektorów Uczelni Ekonomicznych – październik 2023 – wynika, że „występuje dodatni, istotny związek wydatków na badania naukowe i prace rozwojowe ze wzrostem PKB. Każdy wzrost udziału wydatków w PKB o 0,1 p.p. (punkt procentowy) oznacza wyższy wzrost PKB między ok. 0,77 p.p. do ok. 1,35 p.p.” Oszacowanie pozwala na stwierdzenie, że „każda zainwestowana złotówka daje efekt między ok. 8 a 13 zł wyższego PKB”. W Polsce dotychczasowy wzrost gospodarczy nie opierał się na postępie technicznym oraz efektach działalności naukowej, a na efektach doganiania czy też rozszerzenia rynku – te możliwości wyczerpują się. Należy znaleźć nowe bodźce rozwoju w oparciu o badania naukowe. Polska musi rozwijać innowacje i kwalifikacje obywateli, a to wymaga dofinansowania edukacji, nauki, uniwersytetów, instytucji kultury, społecznych organizacji nauki, m.in. towarzystw naukowych. Wymaga to ogromnych inwestycji, by móc dołączyć lub nie pozostać znacząco w tyle, za krajami, które odpowiadają za światowy postęp technologiczny i cywilizacyjny.

² *Nauka i szkolnictwo wyższe a PKB. Raport przygotowany z inicjatywy Konferencji Rektorów Uczelni Ekonomicznych*, Katowice, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2023.

Badania wykazują, że Polacy czytają specjalistyczne pisma rzadziej (ok. 20%) niż Europejczycy (ok. 30%) i Amerykanie (ok. 40%). Rzadko w rozmowach prywatnych poruszają tematy naukowe i techniczne. Tylko ok. 1,5% ankietowanych Polaków przyznało się do członkostwa w towarzystwach naukowych (w Europie odsetek ten wynosi 3,4%, a w USA 5,6%). W tym kontekście towarzystwa naukowe stanowią wartościowe społeczne zaangażowanie, tak potrzebne we współczesnym rozwoju cywilizacji. Nauka, często postrzegana jest jako gmach otoczony murem, niedostępna, niezrozumiała dla społeczeństwa. To stąd te głosy, że szczepionka szkodzi, a zmiany klimatyczne to fanaberie, a nie wina człowieka. Myśli te wypowiadają często „wybrańcy narodu”, politycy, posłowie i senatorowie. A co ma mówić i myśleć zwykły obywatel? Już Roman Dmowski dostrzegał u Polaków lenistwo umysłowe, brak pojęć, które pozwoliłyby szerokiemu kręgowi społeczeństwa rozumieć otoczenie. Mawiał, że „nigdzie nie ma tylu co u nas nieinteligentnych intelektualistów i tylu estetów bez smaku”³. Prof. Białas pisze :

Obserwuję ze zgrozą jak w kształtowaniu opinii nauka jest zastępowana przez gusta, uczeni przez szalbierzy, a fakty przez złudzenia⁴.

Należy się zastanowić, jak można tę niebezpieczną sytuację odwrócić. Jedną z odpowiedzi jest edukacja. Edukacja społeczeństwa i to nie tylko na etapie szkoły. Musi być jasny przekaz, że nauka nie jest zagrożeniem, nauka pozwala unikać zagrożenia. To tu też upatrywać należy ogromną rolę do spełnienia przez społeczny ruch naukowy. Działalność towarzystw naukowych stanowi dobro publiczne, które jest niezbędne do zmian kultury i stanu wiedzy Polaków. Dlatego ta działalność wymaga nieustannej troski i pomocy ze strony państwa i władz samorządowych.

Tymczasem władze państwowe traktują towarzystwa naukowe jako organizacje prywatne, które same mają troszczyć się o swój los. A przecież partie polityczne, które budżet państwa kosztują dziesiątki milionów złotych (w 2023 r. 84 miliony) też są instytucjami prywatnymi. Chociaż żadna z partii, poza PSL, nie przetrwała więcej jak 20–30 lat. A towarzystwa naukowe mają 70, 100 i 200 lat. Władza państwowa zawsze była nieprzychylna społecznemu ruchowi: zaborcy zamykali, w stanie wojennym 1981 r. zawieszali, a w ostatnich latach zagładzali.

Towarzystwa naukowe są często kustoszami dóbr kultury. Prowadzą biblioteki, muzea, archiwa. Za przykład niech posłuży w Roku Kopernikańskim (2023) księga *O obrotach ciał niebieskich* Mikołaja Kopernika z pierwszego wydania w Norymberdze 1543 r. Obecnie w Polsce jest ich tylko czternaście sztuk. Dwie z nich należą do towarzystw: Towarzystwa Naukowego Płockiego oraz Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Organizacje te nie otrzymują na ich utrzymanie żadnego wsparcia ze strony państwa. Księgi te, jak inne artefakty znajdujące się w bibliotekach tych towarzystw są skarbami, dobrami narodu polskiego, a nie tylko członków

³ Z. Kruszewski, *Rola społecznego ruchu naukowego w rozwoju społeczeństwa wiedzy*, w: Z. Kruszewski, *Towarzystwa naukowe – niedocenione organizacje*, Płock, Wyd. TNP, 2020, s. 147.

⁴ A. Białas, dz. cyt., s. 20.

stowarzyszenia, są własnością publiczną. Pozostałe dwanaście sztuk *De revolutionibus orbium coelestium* są w zbiorach bibliotek utrzymywanych przez budżet państwa. Chociaż prof. Piotr Gliński, wieloletni minister kultury i dziedzictwa narodowego uznaje:

Nie brak dziś towarzystwom pasji, chęci, ani umiejętności, by kontynuować linię swoich historycznych poprzedników. Żeby jednak móc to robić w sposób w pełni adekwatny do wartości dziedzictwa, które im pozostawiono, potrzebują wsparcia – szczególnie w zakresie organizacyjno-administracyjnym, profesjonalizacja, która umożliwi towarzystwom coraz lepszą, coraz skuteczniejszą, coraz bardziej nam wszystkim pożyteczną działalność⁵.

Cechą charakterystyczną funkcjonowania towarzystw naukowych była i jest samorządność i autonomiczność. Twórczość naukowa i kulturalna niezbywalnie związana jest z wolnością i niezależnością od wszelkich władz. Ważnym czynnikiem w rozwoju społeczeństwa jest kapitał społeczny, którego pojęcie w ekonomii pojawiło się 25–30 lat temu. Definiuje się jako kapitał powstały z budowania relacji. Wartość jego zależy od ilości tych relacji i ich intensywności, czyli czasu poświęconego na ich budowę. Najważniejszym produktem tego wyjątkowego kapitału jest zaufanie społeczne, wspólne wartości, normy, reguły postępowania, sieci społeczne i instytucje. Nie ma wątpliwości, że taki kapitał budują towarzystwa naukowe.

Podsumowując, towarzystwa naukowe potrzebne są społeczeństwu jako krzewiciele wiedzy i jej popularyzowania. Z drugiej strony są niezbędne dla samych członków, osób zajmujących się nauką lub miłośników nauki, jako instytucje integrujące różne środowiska naukowe. Są to organizacje niezależne od władz politycznych, państwowych, uczelnianych, a więc w pełni autonomiczne i samorządne. Są one swoistymi pomnikami historii skoro jako organizacje przetrwały 100 i więcej lat.

Tymczasem społeczny ruch naukowy został sprowadzony w Polsce po 1989 r. na margines zasad prawnych. Analiza ustaw i rozporządzeń wskazuje, że towarzystwa naukowe w Polsce nie są bytem prawnym. Towarzystwa nie będąc bytem prawnym, nie należą do podmiotów nauki, co skutkuje pomijaniem ich działań w różnego rodzaju kryteriach uwzględnianych przy ocenie zarówno dorobku i stanu nauki, jak i indywidualnych osiągnięć uczonych. Całkowicie został zignorowany historyczny, intelektualny i materialny dorobek oraz potencjał tych organizacji. Brakuje też zabezpieczenia finansowego funkcjonowania towarzystw, utrzymujących się wyłącznie ze składek członkowskich, szczególnie w kontekście ochrony zbiorów, archiwów, muzeów, bibliotek, często gromadzonych przez wieki, stanowiących dziedzictwo narodowe.

Towarzystwa naukowe w Polsce mają wyraźnie określone pola działania (rozwój nauki, jej promocja, troska o kulturę, dziedzictwo narodowe, integracja środowiska naukowego) i stanowią obok Polskiej Akademii Nauk, Polskiej Akademii

⁵ P. Gliński, *Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego o towarzystwach*, „Pauza Akademicka. Tygodnik PAU” 2017, nr 401.

Umiejętności, nowo powstałej Akademii Kopernikańskiej, uczelni wyższych oraz jednostek badawczo-rozwojowych czwarte ogniwo nauki polskiej, oparte na społecznej aktywności członków – o czym wspomniano wcześniej. W tej sytuacji prawnej i intelektualnej narodu, naszym zdaniem istnieje pilna potrzeba, by utworzyć ramy prawne funkcjonowania towarzystw naukowych. Próby opisu prawnego tej działalności naukowej w Polsce były podejmowane od wielu lat.

W Polsce zarejestrowanych jest ok. 138 tysięcy organizacji społecznych, w tym 107 tysięcy stowarzyszeń i 31 tysięcy fundacji. Główny Urząd Statystyczny szacuje, że ok. 50 procent z nich jest aktywnych, co daje ok. 70 tysięcy funkcjonujących organizacji społecznych. W grupie tej jest ok. 350 towarzystw naukowych (liczba jednoznaczna jest trudna do określenia, ze względu na brak afiliacji), które stanowią znikomą część stowarzyszeń zarejestrowanych pod ustawą o stowarzyszeniach.

W tabeli poniżej przedstawiono stan liczbowy towarzystw naukowych i stowarzyszeń naukowo-technicznych na koniec roku 2010.

Stan liczebny towarzystw naukowych na koniec roku 2010

Nazwa grupy towarzystw	Liczba
Towarzystwa naukowe ogólne	38
Towarzystwa specjalistyczne, w tym:	245
nauki społeczne i humanistyczne	66
nauki biologiczne	17
nauki matematyczne, fizyczne i chemiczne	17
nauki techniczne	24
nauki rolnicze i leśne	20
nauki medyczne	103
Stowarzyszenia naukowo-techniczne NOT	27
Łącznie:	312

Źródło: Z. Kruszewski, S. Kunikowski, A. Kansy, T. Majsterkiewicz, *Spółeczny ruch naukowy w Polsce. Historia i przyszłość*, Wyd. PAN, Warszawa 2014, s. 26.

Trudnym wyzwaniem było i jest, jak ze zbioru stowarzyszeń zarejestrowanych zgodnie z ustawą – Prawo o stowarzyszeniach, których jest ok. 70 tysięcy aktywnych, wyłonić grupę towarzystw naukowych. Zadanie to podejmowano się wielokrotnie rozwiązać, by móc odpowiednio zakwalifikować stowarzyszenie, realizujące cele i zadania naukowe. Ostrości nabrało to zagadnienie po 1989 r., kiedy zmieniono prawo o stowarzyszeniach. Szczególnego znaczenia problem ten nabrał, gdy ustawa o Polskiej Akademii Nauk zniosła afiliację i finansowanie towarzystw naukowych przez Akademię. W opisanej sytuacji postanowiono, w gronie przewodniczących

kilku towarzystw naukowych, napisać w oparciu o dotychczasowe opracowania powstałe w Radzie Towarzystw Naukowych PAN i własne doświadczenia, całościowy projekt ustawy o towarzystwach naukowych.

W rozwiązaniach szczegółowych projektu wprowadzono definicję towarzystwa naukowego, której treść wiele lat modyfikowano:

Towarzystwem naukowym ogólnym lub specjalistycznym jest dobrowolne stowarzyszenie lub związek stowarzyszeń, w rozumieniu prawa o stowarzyszeniach, obejmujące uprawiających działalność naukową pracowników nauki i miłośników nauki oraz ludzi z uprawianiem nauki związanych osobistymi zainteresowaniami lub działalnością zawodową, realizujące przewidziane w swoich statutach zadania związane z rozwijaniem działalności naukowej i upowszechnianiem nauki.

Powyższa definicja siłą rzeczy jest uogólniona, stąd uporządkowanie kwestii, jakie stowarzyszenie może mieć prawo do określenia „Towarzystwo Naukowe”, projekt oddaje w ręce postulowanej Rady Towarzystw Naukowych, która będzie miała decydujący głos w tej sprawie. Ponadto projekt określa:

- rolę i zadania społecznego ruchu naukowego w systemie nauki polskiej, rangę społeczną oraz zasadnicze kierunki działania;
- zasady organizacji i funkcjonowania towarzystw naukowych, ich uprawnienia i obowiązki;
- warunki działalności towarzystw naukowych, w tym zasady ich finansowania;
- prawa i obowiązki władz publicznych, instytucji państwowych i samorządu terytorialnego w stosunku do towarzystw naukowych i *vice versa*;
- zasady powoływania i funkcjonowania oraz zakres uprawnień i obowiązków ogólnopolskiej Rady Towarzystw Naukowych;
- wprowadza także niezbędne zmiany, które zapewniają jej wykonanie, do sześciu ustaw: Prawo o stowarzyszeniach, o samorządzie gminnym, o Krajowym Rejestrze Sądowym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa oraz Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Rada Towarzystw Naukowych, przedstawiona w projekcie, nie jest organem zwierzchnim towarzystw naukowych, a jedynie instytucją, która podejmuje uchwałę o nadaniu danemu stowarzyszeniu statusu towarzystwa naukowego. Rada może reprezentować towarzystwa naukowe przed organami państwa, jak i innymi organami oraz współpracować z krajowymi i zagranicznymi organizacjami działającymi w obszarze nauki.

Projekt nie narusza autonomii ani suwerenności poszczególnych towarzystw naukowych. Wskazuje on jedynie, jaka jest możliwość zakwalifikowania danego stowarzyszenia ze zbioru stowarzyszeń ogólnych do zbioru towarzystw naukowych.

Projekt określa, że celem towarzystw naukowych jest organizowanie, rozwijanie i popularyzowanie życia naukowego w formach działalności właściwych organizacjom społecznym oraz określonym statutem⁶. Statut powinien zawierać ze zbioru wymienionego w ustawie elementy działalności należące do kryteriów oceny naukowego charakteru towarzystwa. Do zbioru tego przynależć może m.in.:

- upowszechnianie osiągnięć nauki przez publikowanie prac naukowych, wydawanie czasopism naukowych i monografi, cykliczne organizowanie zjazdów, warsztatów, kursów, konferencji, odczytów, seminariów naukowych, festiwali nauki i tym podobnych przedsięwzięć;
- realizowanie prac i badań naukowych oraz popularno-naukowych we własnym zakresie lub we współpracy z innymi krajowymi czy zagranicznymi instytucjami naukowymi i szkołami wyższymi oraz inicjowanie badań prowadzonych przez instytucje naukowe;
- inicjowanie i współdziałanie w przedsięwzięciach służących wdrożeniu osiągnięć naukowych;
- reprezentowanie opinii zrzeszonego środowiska naukowego wobec organów państwowych i samorządowych z terenu lub zakresu działania towarzystwa;
- podejmowanie współpracy z organami samorządu terytorialnego i podmiotami gospodarczymi w zakresie roztaczania opieki nad zabytkami sztuki i historii, pomnikami przyrody oraz nad środowiskiem biologicznym człowieka;
- prowadzenie działalności popularno-naukowej, także poprzez udział w realizacji kształcenia ustawicznego;
- rozwijanie różnych form aktywizacji życia naukowego i upowszechniania nauki wśród młodzieży, zwłaszcza sprzyjających ujawnianiu talentów naukowych i otaczaniu szczególnie uzdolnionych opieką w ich dalszym rozwoju;
- współdziałanie w utrzymywaniu kontaktów pomiędzy placówkami naukowymi i pracownikami nauki a organizacjami i instytucjami gospodarczymi oraz oświatowymi – krajowymi i zagranicznymi;
- przynależność do zagranicznych stowarzyszeń naukowych i związane z tym opłacanie składek członkowskich;
- występowanie z inicjatywami i opiniowanie programów i podręczników szkolnych i akademickich, a także występowanie w sprawach otwierania i likwidacji kierunków studiów związanych z dyscypliną nauki, którą reprezentuje towarzystwo;
- podejmowanie zadań z zakresu poradnictwa naukowego, naukowych diagnoz i ekspertyz, jak również określanie kryteriów kwalifikacyjnych, jakim powinny odpowiadać osoby powoływane na rzeczoznawców w reprezentowanej przez towarzystwo dziedzinie wiedzy;
- wyróżnianie i nagradzanie najwybitniejszych osiągnięć naukowych i popularyzatorskich oraz ich twórców;

⁶ Z. Kruszewski, *Spółeczny ruch naukowy – potrzeba uregulowań prawnych*, w: *Spółeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*, pod red. I. Hofman, J. Błażejowskiego i A. Kansego, Warszawa, PAN, 2002, s. 31–34.

- prowadzenie bibliotek, muzeów, archiwów, różnego typu kolekcji i zbiorów, laboratoriów i innych urządzeń niezbędnych dla realizacji zadań statutowych;
- wykonywanie prac zabezpieczających obiekty stanowiące zasoby dziedzictwa narodowego (inventaryzacja, konserwacja, digitalizacja itp.);
- wykonywanie prac remontowych i zabezpieczających majątek nieruchomy towarzystwa;
- tworzenie platformy międzyuczelnianej wymiany naukowej na terenie działalności towarzystwa.

Projekt przewiduje możliwość pozbawienia stowarzyszenia statusu towarzystwa naukowego w przypadku, gdy zaprzestało ono prowadzenia działalności w zakresie w jakim prowadziło przy zgłoszeniu do rejestracji. Przyjęte w projekcie rozwiązanie jest analogiczne do postępowania rejestrowego w sprawach dotyczących nadania i odebrania statusu organizacji pożytku publicznego.

Zostały też zawarte przepisy dotyczące mienia towarzystw naukowych, jego części składowych. Przepis określa, że mieniem towarzystw naukowych są własność i inne prawa majątkowe, przeznaczone do prowadzenia działalności statutowej.

Projektowana ustawa zakłada możliwość dostępu towarzystw naukowych do środków publicznych na rozwój i popularyzację nauki, określa drogi dofinansowywania działalności towarzystw naukowych ze środków publicznych na podstawie przepisów Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce:

- na sfinansowanie zadań z zakresu działalności naukowej;
- na realizację badań naukowych lub prac rozwojowych albo określonych w statucie towarzystwa zadań związanych z prowadzonymi w sposób ciągły pracami dotyczącymi gromadzenia, opracowywania i udostępniania zbiorów naukowych oraz baz danych;
- na realizację projektów celowych o tematyce obejmującej badania i zadania służące rozwojowi, promocji i zastosowaniom praktycznym nauki, a także wspierających wzrost innowacyjności gospodarki lub obejmujących programy rozwoju regionalnego.

W zależności od tego, kto jest dysponentem środków publicznych, dotacji lub zleceń mogą udzielać:

- minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki jako dysponent środków finansowych na naukę, ustalanych na ten cel w budżecie państwa;
- minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w ramach pozostających w jego dyspozycji środków budżetowych w zakresie dotacji na realizację zadań związanych z utrzymywaniem bibliotek, muzeów, archiwów, gromadzeniem, opracowywaniem i udostępnianiem różnego typu kolekcji i zbiorów oraz baz danych.

Dotacji lub zleceń w zależności od uzasadnionych potrzeb społecznych oraz w miarę posiadanych środków mogą również udzielać:

- naczelne organy władzy państwowej;
- inne, niż wymienione powyżej naczelne i centralne organy administracji państwowej oraz państwowe jednostki organizacyjne;

- właściwe organy samorządu terytorialnego stopnia gminnego, powiatowego i wojewódzkiego oraz ich jednostki organizacyjne.

Założono również, że towarzystwa naukowe mogą ubiegać się o środki i fundusze pomocowe Unii Europejskiej oraz korzystać z darowizn od osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek nie posiadających osobowości prawnej.

Przedstawiony projekt jest rezultatem kilkunastoletnich prac, w toku których – także na etapie powstawania założeń regulacji – miały miejsce szerokie konsultacje w środowisku naukowym. Projekt był przedmiotem kilku konferencji naukowych, ogólnopolskich seminariów, w tym także kilku posiedzeń Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN. Swoją opinię wyraziło wiele towarzystw naukowych ogólnych i specjalistycznych, a także Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT i Federacja Polskich Towarzystw Medycznych. Potrzeba ustawowego uregulowania działalności towarzystw naukowych zyskała aprobatę Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP).

Przedstawiony projekt ustawy o towarzystwach naukowych ujmuje w ramy prawne i stwarza możliwość wspierania społecznego ruchu naukowego w Polsce. Przyjęcie go przez parlament ustabilizuje i ureguje funkcjonowanie towarzystw naukowych i stowarzyszeń naukowo-technicznych w Polsce. Społeczny ruch naukowy skupiony w towarzystwach naukowych to rodzaj harmonijnego połączenia strefy państwowej i prywatnej. Towarzystwa naukowe swoim funkcjonowaniem wpisują się w pożądane zmiany naszej kultury, naszego rozwoju cywilizacyjnego. Społeczeństwo obywatelskie, społeczeństwo wiedzy, do którego aspirują Polacy nie może istnieć bez kultury dialogu, kultury krytyki, bez zaufania i wyobraźni, bez kreatywności i abstrakcyjnego myślenia. Tym pożądanym zmianom jest pomocny, wspiera je i sprzyja im społeczny ruch naukowy, zorganizowany w towarzystwach i stowarzyszeniach naukowo-technicznych.

BIBLIOGRAFIA

Białas A., *Polskie towarzystwa naukowe jako skarb narodowy*, w: *Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej*, pod red. A. Gulczyńskiego i Z. Kruszewskiego, Poznań, Wyd. PTPN, 2019.

Gliński P., *Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego o towarzystwach*, „Pauza Akademicka. Tygodnik PAU” 2017, nr 401.

Kruszewski Z., Kunikowski S., Kansy A., Majsterkiewicz T., *Spółeczny ruch naukowy w Polsce. Historia i przyszłość*, Wyd. PAN, Warszawa, 2014.

Kruszewski Z., *Rola społecznego ruchu naukowego w rozwoju społeczeństwa wiedzy*, w: Z. Kruszewski, *Towarzystwa naukowe – niedocenione organizacje*, Płock, Wyd. TNP, 2020.

Kruszewski Z., *Spółeczny ruch naukowy – potrzeba uregulowań prawnych*, w: *Spółeczny wymiar działalności towarzystw naukowych*, pod red. I. Hofman, J. Błażejowskiego i A. Kansego, Warszawa, PAN, 2002.

Nauka i szkolnictwo wyższe a PKB. Raport przygotowany z inicjatywy Konferencji Rektorów Uczelni Ekonomicznych, Katowice, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2023.

TADEUSZ MAJSTERKIEWICZ

Rada Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki / Rada Towarzystw Naukowych 1963–2023 w liczbach

Od początku swej działalności władze Polskiej Akademii Nauk zwracały uwagę na rolę oddziaływania towarzystw naukowych na społeczeństwo. Kierownictwo PAN podkreślało wówczas, że towarzystwa są naturalnymi sojusznikami Akademii i trzeba uczynić wszystko, aby mogły się rozwijać jak najlepiej, zarówno te dotychczas istniejące, jak i te, które powstaną w przyszłości. W 1957 r. utworzono specjalny organ zajmujący się towarzystwami naukowymi – 10-osobową Komisję Towarzystw Naukowych¹ działającą w składzie:

Przewodniczący:	czł. rzecz. PAN Stanisław Kulczyński, wiceprezes PAN
Wiceprzewodniczący:	czł. koresp. PAN Osman Achmatowicz sen. czł. rzecz. PAN Józef Chałasiński
Sekretarz:	mgr H. Dobrowolski
Członkowie:	czł. koresp. PAN Stanisław Arnold prof. B. Czetwertyński czł. rzecz. PAN Jan Dąbrowski czł. koresp. PAN Stanisław Leszczycki czł. koresp. PAN Anatol Listowski czł. koresp. PAN Witold Zawadowski

przedstawiciel: Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Toruńskiego Towarzystwa Naukowego, Gdańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Szczecińskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Towarzystwa Naukowego Płockiego.

Uchwałą nr 5/63 Prezydium PAN z dnia 25 czerwca 1963 r. powołano Radę Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki, jako stały „organ doradczy Prezydium i Sekretariatu Naukowego Polskiej Akademii Nauk we wszystkich sprawach dotyczących towarzystw naukowych i upowszechniania nauki”, jak też „organu doradczego

¹ Badacze społecznego ruchu naukowego nie włączają okresu działalności Komisji Towarzystw Naukowych do 60-letniego okresu działalności Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki / Rady Towarzystw Naukowych.

dla towarzystw naukowych w całym zakresie ich działalności oraz dla innych instytucji społecznych w zakresie popularyzacji nauki na najwyższym poziomie”. W styczniu 1975 r. decyzją Prezydium PAN Rada Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki została przekształcona w Radę Towarzystw Naukowych, obok której działała powołana parę lat później odrębna Rada Upowszechniania Nauki.

Od samego początku precyzowano, że zadaniem Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki jest reprezentowanie społecznego ruchu naukowego oraz podejmowanie działań służących rozwojowi nauki i jej upowszechnianiu w ramach prowadzonej przez towarzystwa naukowe działalności statutowej, przygotowywanie – dla władz Akademii i władz państwowych – opinii dotyczących społecznego ruchu naukowego i jego udziału w ogólnej polityce naukowej i edukacyjnej państwa. Opowiadano się za kompleksowym programem obejmującym organizowanie przez towarzystwa kompleksowych dyskusji, dotyczących zarówno ogólnych teoretycznych problemów nauki, jak i węzłowych zagadnień poszczególnych dyscyplin; wypowiadanie się w sprawach poszczególnych placówek naukowych, jak i ośrodka naukowego jako całości; podejmowanie krytycznej analizy i oceny publikacji i prac naukowo-badawczych poszczególnych uczonych i uczelni działających w obszarze statutowych zainteresowań towarzystw ogólnych; otaczanie opieką badań naukowych mniejszych zespołów, a w poszczególnych przypadkach nawet organizowanie prac badawczych i podejmowanie opracowań kompleksowych szczególnie ważnych dla rozwoju regionu; opiekowanie się miejscowymi oddziałami towarzystw naukowych specjalistycznych i organizowanie dyskusji nad problemami dydaktycznymi.

Pracami działającej w latach 1963–1975 Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki oraz działającej od 1975 r. Rady Towarzystw Naukowych w poszczególnych kadencjach kierowali:

1. Kadencja 1963–1965 – czł. rzecz. PAN Stanisław Kulczyński,
2. Kadencja 1966–1968 – czł. rzecz. PAN Bogdan Suchodolski – zastępca sekretarza naukowego PAN,
3. Kadencja 1969–1971 – czł. rzecz. PAN Bogdan Suchodolski – zastępca sekretarza naukowego PAN,
4. Kadencja 1972–1974 – czł. rzecz. PAN Dionizy Smoleński – zastępca sekretarza naukowego PAN, wiceprezes PAN,
5. Kadencja 1975–1977 – czł. rzecz. PAN Szczepan Pieniążek – wiceprezes PAN,
6. Kadencja 1978–1980 – czł. rzecz. PAN Szczepan Pieniążek – wiceprezes PAN,
7. Kadencja 1981–1983 – prof. Klemens Szaniawski – Polskie Towarzystwo Filozoficzne,
8. Kadencja 1984–1986 – czł. rzecz. PAN Gerard Labuda – wiceprezes PAN,
9. Kadencja 1987–1989 – czł. rzecz. PAN Gerard Labuda – wiceprezes PAN,
10. Kadencja 1990–1992 – czł. rzecz. PAN Adam Bielański – wiceprezes PAN,
11. Kadencja 1993–1995 – czł. rzecz. PAN Adam Bielański – wiceprezes PAN,
12. Kadencja 1996–1998 – czł. rzecz. PAN Włodzimierz Ostrowski – wiceprezes PAN,

13. Kadencja 1999–2002 – czł. rzecz. PAN Włodzimierz Ostrowski – wiceprezes PAN,

14. Kadencja 2003–2006 – czł. rzecz. PAN Jan Strelau – wiceprezes PAN,

15. Kadencja 2007–2010 – prof. Zbigniew Kruszewski – Towarzystwo Naukowe Płockie,

16. Kadencja 2011–2014 – prof. Zbigniew Kruszewski – Towarzystwo Naukowe Płockie,

17. Kadencja 2015–2018 – prof. Zbigniew Kruszewski – Towarzystwo Naukowe Płockie,

18. Kadencja 2019–2022 – prof. Iwona Hofman – Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej,

19. Kadencja 2023–2026 – prof. Iwona Hofman – Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej.

Należy nadmienić, że przewodniczący Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki w kadencji 1963–1965 czł. rzecz. PAN Stanisław Kulczyński był wcześniej przewodniczącym utworzonej przez Prezydium Polskiej Akademii Nauk w 1957 r. Komisji Towarzystw Naukowych i jedynym członkiem tej Komisji działającym w Radzie przez dwie kadencje po 1963 r. Okresu działalności tej Komisji badacze społecznego ruchu naukowego nie wliczają do okresu działalności Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki / Rady Towarzystw Naukowych.

Od 1963 do 1998 r. Prezydium Polskiej Akademii Nauk powoływało skład Rady na 3-letnie kadencje, od 1999 r. Rada powoływana jest na 4-letnie kadencje, zgodnie z kadencjami władz Polskiej Akademii Nauk.

Przez trzy 4-letnie kadencje w latach 2007–2010, 2011–2014 i 2015–2018 (przez 12 lat) pracami Rady kierował Zbigniew P. Kruszewski, senator RP przez dwie kadencje w latach 1997–2005 i poseł RP w latach 2010–2011; przez dwie 3-letnie kadencje pracami Rady kierowali: w latach 1966–1968 i 1969–1971 prof. Bogdan Suchodolski – zastępca sekretarza naukowego PAN, w latach 1975–1977 i 1978–1980 prof. Szczepan Pieniążek – wiceprezes PAN, w latach 1984–1986 i 1987–1989 prof. Gerard Labuda – wiceprezes PAN, w latach 1990–1992 i 1993–1995 prof. Adam Bielański – wiceprezes PAN. Prof. Włodzimierz Ostrowski – wiceprezes PAN – kierował pracami Rady przez 3-letnią kadencję w latach 1996–1998 i 4-letnią kadencję w latach 1999–2002. Drugą 4-letnią kadencję kieruje pracami Rady, jako pierwsza kobieta w historii Rady, pełniąc obecnie funkcję przewodniczącej Rady, prof. dr hab. Iwona Hofman – prezeska Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie.

Jak wyżej wspomniano członkowie Rady byli powoływani do 1996 r. na 3-letnie, od 1999 r. na 4-letnie kadencje. Z grupy 422 osób, jakie w okresie 60 lat istnienia Rady były członkami Rady, na jedną kadencję było powołanych 255 osób, z których 26 osób było wybranych w skład Prezydium Rady, w grupie 92 osób powołanych na dwie kadencje 4 osoby w obu kadencjach były wybrane w skład Prezydium i 15 osób wchodziło w skład Prezydium w jednej z dwóch kadencji.

Grupa towarzystw	Liczba kadencji										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Towarzystwa ogólne i regionalne	43	19	4	4	1	2	1		1		1
Instytuty	3	6	2	3		1					
Nauki społeczne i humanistyczne	55	14	5	2	3	1					
Nauki biologiczne	15	7	1		1						
Nauk ścisłe	19	5	2	2	2						
Nauki techniczne	15	4	4	1							
Nauki rolnicze	13	10	2								
Nauki medyczne	34	9	4		1	1		1	1	1	
Nauki o Ziemi	7	3	2	1							
Stowarzyszenia naukowo-techniczne NOT	22	9	3			3					
PAN i inne	29	6	7		1			1	1		
Razem	255	92	36	13	9	8	2	2	3	1	1

W 60-letnim okresie działalności Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki / Rady Towarzystw Naukowych w pracach Rady przez 15 lat i dłużej brało udział 28 osób*. Najdłużej, przez 33 lata w pracach Rady brał udział czł. rzecz. PAN Gerard Labuda i przez 32 lata prof. dr hab. n. med. Jerzy Majkowski.

Profesor Gerard Labuda działał w Radzie nieprzerwanie przez 11 kadencji, w kadencji 1963–1965 był wiceprzewodniczącym Rady, w kadencjach 1966–1968 i 1969–1971 był członkiem Rady powołanym z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN, w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980 i 1981–1983 był członkiem Rady, powołanym jako przedstawiciel Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, w kadencjach 1984–1986 i 1987–1989 był przewodniczącym Rady, jako wiceprezes Polskiej Akademii Nauk, w kadencji 1990–1992 był członkiem Prezydium Rady i w kadencji 1993–1995 był członkiem Rady powołanym, jako przedstawiciel Polskiej Akademii Umiejętności.

Profesor Jerzy Majkowski działał w Radzie nieprzerwanie przez 10 kadencji, od połowy 1987 r. do śmierci w 2019 r., w kadencjach 1987–1989, 1990–1992, 1993–1995 i 1996–1998 był członkiem Rady, jako przedstawiciel Zrzeszenia Polskich

* W przypadku członków Rady Towarzystw Naukowych bieżącej kadencji, powołanych na lata 2023–2026 do tego okresu wliczono tylko 1 rok (2023).

Towarzystw Medycznych, w kadencji 1999–2002 był członkiem Prezydium Rady, jako przedstawiciel Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych, w kadencjach 2003–2006 i 2007–2010 był wiceprzewodniczącym Rady, jako przedstawiciel Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych, w kadencjach 2011–2014, 2015–2018 i 2019–2002, do śmierci w 2019 r., był członkiem Prezydium Rady, jako przewodniczący Federacji Polskich Towarzystw Medycznych.

Przez okres 31 lat, przez 9 kadencji działał w Radzie **prof. dr hab. Julian Ławrynowicz**, od 1984 do 2014 r., w kadencjach 1984–1986, 1987–1989, 1990–1992, 1993–1995 i 1996–1998 oraz w kadencji 2003–2006 był członkiem Prezydium Rady, w kadencjach 1999–2002, 2007–2010 i 2011–2014 był członkiem Rady, jako przedstawiciel Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Przez okres 28 lat, nieprzerwanie przez 9 kadencji – od 1975 do 2002 r., działał w Radzie dyrektor Biura Społecznej Działalności Naukowej PAN **Edward Hałoń**, sekretarz naukowy Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, 1984–1986, 1987–1989, 1990–1992 i 1993–1995, zastępca przewodniczącego Rady w kadencjach 1996–1998 i 1999–2002.

Również przez okres 28 lat, nieprzerwanie przez 8 kadencji, od 1996 r. do chwili obecnej działa w Radzie naczelnik w Biurze Prezydialnym i Gabinetie Prezesa PAN **mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz**, sekretarz Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002, 2003–2006, 2007–2010, 2011–2014, 2015–2018, 2019–2022 i 2023–2026* (z bieżącej kadencji do tego okresu wliczany jest tylko 1 rok).

Przez okres 27 lat, nieprzerwanie przez 9 kadencji, od 1972 do 1998 r. działał w Radzie **prof. dr hab. n. med. Bolesław Górnicki**, członek Rady w kadencji 1975–1977 i członek Prezydium Rady w kadencjach 1972–1974 i 1978–1980, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego oraz wiceprzewodniczący w kadencji 1981–1983, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego i Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych, wiceprzewodniczący Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989 i 1990–1992 oraz członek Prezydium Rady w kadencjach 1993–1995 i 1996–1998, jako przedstawiciel Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych.

Przez okres 25 lat, nieprzerwanie przez 8 kadencji, od 1978 do 2002 r., działał w Radzie **doc. dr Cezary W. Korczak**, był członkiem Rady w kadencjach 1978–1980, 1981–1983, 1984–1986, 1987–1989, 1990–1992, 1993–1995, 1996–1998 i 1999–2002, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Higienicznego.

Przez okres 24 lat, przez 7 kadencji, od 1996 r. do chwili obecnej działa w Radzie **prof. dr hab. czł. rzecz. PAN Andrzej Grzywacz**, członek Rady w kadencjach 1996–1998 i 1999–2002, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Leśnego i Wydziału V PAN – Nauk Rolniczych i Leśnych, wiceprzewodniczący Rady w kadencjach 2003–2006 i 2007–2010, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Leśnego i Wydziału V PAN – Nauk Rolniczych i Leśnych, członek Prezydium Rady w kadencjach 2015–2018, 2019–2022 i 2023–2026* (z bieżącej kadencji do tego okresu wliczany jest tylko 1 rok), jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Leśnego.

Przez okres 23 lat, przez 6 kadencji, od 1996 r. do śmierci w 2018 r. działał w Radzie **dr inż. Andrzej Paszkiewicz**, członek Prezydium Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002, 2003–2006, 2007–2010, 2011–2014 i 2015–2018, jako przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych, w kadencjach 2011–2014 i 2015–2018 reprezentujący prezesa Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT.

Przez okres 22 lat, przez 7 kadencji, od 1972 r. działał w Radzie **doc. dr Andrzej Zbierski**, członek Rady w latach 1972–1974, 1987–1989, 1990–1992 i 1996–1998 oraz członek Prezydium Rady w kadencjach 1981–1983 i 1999–2002, jako przedstawiciel Gdańskiego Towarzystwa Naukowego.

Przez okres 21 lat, przez 6 kadencji, nieprzerwanie od 2003 r. działają w Radzie prof. dr hab. inż. Zbigniew Kruszewski i prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska.

Prof. dr hab. inż. Zbigniew Kruszewski działa w Radzie od 2003 r., w kadencji 2003–2006 był członkiem Rady, jako przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Płockiego, w latach 2007–2018, przez 3 kadencje w latach 2007–2010, 2011–2014 i 2015–2018, jako jedyny w historii Rady, był przewodniczącym Rady, w kadencji 2019–2022 był członkiem Prezydium Rady, w bieżącej kadencji 2023–2026* jest wiceprzewodniczącym Rady (z bieżącej kadencji do tego okresu wliczany jest tylko 1 rok).

Prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska działa w Radzie nieprzerwanie przez 6 kadencji od 2003 r., członkini Rady w kadencjach 1999–2002 i 2007–2010, członkini Prezydium Rady w kadencji 2011–2014 oraz członkini Rady w kadencjach 2015–2018, 2019–2022 i 2023–2026* (z bieżącej kadencji do tego okresu wliczany jest tylko 1 rok), jako przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, pełniąca funkcję prezesa PTE, obecnie Honorowy Prezes PTE.

Przez okres 19 lat działali w Radzie prof. dr hab. Alicja Ryżewska i mgr inż. Lech Bogusławski.

Przez okres 19 lat, przez 6 kadencji, działała w Radzie **prof. dr hab. Alicja Ryżewska**, od połowy kadencji 1987–1989, jako przedstawicielka Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych (przewodnicząca Zarządu Głównego), członkini Prezydium Rady, w kadencji 1990–1992, jako przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Immunologicznego i Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych, członkini Prezydium Rady w kadencji 1993–1995 i członkini Rady w kadencji 1996–1998, jako przedstawicielka Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych oraz członkini Rady w kadencji 1999–2002 i członkini Prezydium Rady w kadencji 2003–2006, jako przedstawicielka Komitetu Badań Naukowych.

Przez okres 19 lat, nieprzerwanie przez 6 kadencji – od 1984 do 2002 r. działał w Radzie **mgr inż. Lech Bogusławski** – członek Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989, jako przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Papiernictwa, członek Prezydium Rady w kadencji 1990–1992, jako przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Papierniczego, członek Prezydium Rady w kadencji 1993–1995 i członek Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002, jako przedstawiciel Stowarzyszenia Papierników Polskich.

Przez okres 18 lat działali w Radzie dr inż. Jakub Chojnacki, doc. dr Stanisław Potocki i dr inż. Bolesław Saczuk.

Dr inż. Jakub Chojnacki działał w Radzie nieprzerwanie przez 6 kadencji, od 1981 do 1998 r., był członkiem Rady w kadencji 1981–1983, członkiem Prezydium Rady w kadencji 1984–1986 i członkiem Rady w kadencjach 1987–1989, 1990–1992, 1993–1995, 1996–1998, jako przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Płockiego.

Doc. dr Stanisław Potocki działał w Radzie nieprzerwanie przez 6 kadencji, od 1975 do 1992 r., był członkiem Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, 1984–1986, 1987–1989, 1990–1992, jako przedstawiciel Instytutu Bałtyckiego, działającego na podstawie ustawy – Prawo o stowarzyszeniach.

Dr inż. Bolesław Saczuk działał w Radzie nieprzerwanie przez 6 kadencji, od 1972 do 1989 r., był członkiem Prezydium Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, 1984–1986 i członkiem Rady w kadencji 1987–1989, jako przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa.

Przez okres 17 lat działają w Radzie prof. dr hab. Anna Gronowska-Senger, dr hab. prof. KSW Stanisław Kunikowski i dr hab. prof. UJ Diana Pietruch-Reizes.

Prof. dr hab. Anna Gronowska-Senger jest członkiem Rady nieprzerwanie przez 5 kadencji, od 2007 r. do chwili obecnej, członkini Prezydium Rady w kadencji 2007–2010, wiceprzewodnicząca Rady w kadencjach 2011–2014 i 2015–2018, członkini Rady w kadencji 2019–2022, członkini Prezydium Rady w obecnej kadencji 2023–2026* (z bieżącej kadencji do tego okresu wliczany jest tylko 1 rok), jako przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Nauk Żywnościowych.

Dr hab. prof. KSW Stanisław Kunikowski jest członkiem Rady nieprzerwanie przez 5 kadencji, od 2007 r. do chwili obecnej, członek Rady w kadencjach 2007–2010, 2011–2014, 2015–2018, członek Prezydium Rady w kadencji 2019–2022 i w obecnej kadencji 2023–2026 (z bieżącej kadencji do tego okresu wliczany jest tylko 1 rok), jako przedstawiciel Włocławskiego Towarzystwa Naukowego.

Dr hab. prof. UJ Diana Pietruch-Reizes jest członkinią Rady nieprzerwanie przez 5 kadencji, od 2007 r. do chwili obecnej, członkini Rady w kadencji 2007–2010, członkini Prezydium Rady w kadencjach 2011–2014 i 2015–2018, członkini Rady w kadencji 2019–2022 i w obecnej kadencji 2023–2026* (z bieżącej kadencji do tego okresu wliczany jest tylko 1 rok), jako przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej.

Przez okres 4 kadencji (16 lat) od 2007 do 2019 r. działał nieprzerwanie w Radzie **prof. dr hab. n. med. Marek Kowalczyk**, członek Rady w kadencji 2007–2010 i wiceprzewodniczący Rady w kadencji 2011–2014, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego, wiceprzewodniczący Rady w kadencji 2015–2018 i członek Rady w kadencji 2019–2022, jako przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

Przez okres 15 lat działali w Radzie doc. dr Tadeusz Iwiński, prof. dr hab. czł. rzecz. PAN Wiktor Kemula, prof. dr hab. Adam Massalski, prof. dr hab. Kazimierz Maślankiewicz, prof. dr hab. czł. rzecz. PAN Szczepan Pieniążek, prof. dr hab. czł. rzecz. PAN Bogdan Suchodolski i prof. dr hab. Janusz Tymowski.

Doc. dr Tadeusz Iwiński działał w Radzie nieprzerwanie przez 5 kadencji, od 1972 do 1986 r., był członkiem Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, 1984–1986, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Matematycznego.

Prof. dr hab. czł. rzecz. PAN Wiktor Kemula działał w Radzie nieprzerwanie przez 5 kadencji, od 1969 do 1983 r., był wiceprzewodniczącym Rady w kadencji 1969–1971 i członkiem Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Chemicznego.

Prof. dr hab. Adam Massalski działał w Radzie przez 4 kadencje, w latach 1990–2010, członek Rady w kadencjach 1990–1992, 1999–2002, 2003–2006, 2007–2010, jako przedstawiciel Kieleckiego Towarzystwa Naukowego.

Prof. dr hab. Kazimierz Maślankiewicz działał w Radzie przez 5 kadencji, był członkiem Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Mikołaja Kopernika i członkiem Rady w kadencjach 1966–1968 i 1969–1971, jako przedstawiciel towarzystw specjalistycznych w naukach biologicznych.

Prof. dr hab. czł. rzecz. PAN Bogdan Suchodolski – zastępca sekretarza naukowego PAN pełnił funkcję przewodniczącego Rady w kadencjach 1966–1968 i 1969–1971 oraz był członkiem Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 i członkiem Prezydium Rady w kadencji 1978–1980, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego.

Prof. dr hab. czł. rzecz. PAN Szczepan Pieniążek – wiceprezes PAN pełnił funkcję przewodniczącego Rady w kadencjach 1975–1977 i 1978–1980, był wiceprzewodniczącym Rady w kadencjach 1981–1983 i 1984–1986 oraz członkiem Rady w kadencji 1987–1989, powołanym przez sekretarza naukowego PAN.

Prof. dr hab. Janusz Tymowski działał w Radzie przez 5 kadencji, od 1966 do 1989 r., był członkiem Rady w kadencjach 1966–1968 i 1969–1971, powołanym z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN oraz członkiem Rady w kadencjach 1972–1974, 1981–1983, 1987–1989, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Socjologicznego.

Jako ciekawostkę należy podać, że członkiem Rady przez 2 kadencje, w latach 1984–1986 i 1987–1989, był **plk. Mirosław Hermaszewski**, pierwszy i jedyny polski kosmonauta, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Astronautycznego.

W okresie 60-lecia działalności Rady było jeszcze 19 osób legitymujących się 10-letnim i dłuższym (do 14 lat) okresem działalności w Radzie. Z obecnych członków Rady ponad 10-letnim stażem (13 lat) w działalności Rady legitymuje się **dr hab. prof. WSEZ Ewa Górska**, członkini Rady w kadencjach 2011–2014, 2015–2018, 2019–2022 i w bieżącej kadencji 2023–2026* (z bieżącej kadencji do tego okresu wliczany jest tylko 1 rok), jako przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Ergonomicznego.

W skład Rady w pierwszych 3 kadencjach powoływano członków PAN, członków kierownictwa Akademii i członków wydziałów PAN będących członkami specjalistycznych towarzystw naukowych, jako reprezentantów towarzystw działających w naukach objętych zakresem właściwości danego wydziału, nie określając szczegółowo towarzystw, jakie reprezentowali. W skład Rady powoływani byli także działające towarzystw i stowarzyszeń naukowych oraz badacze zajmujący się problematyką

społecznego ruchu naukowego. Z tego powodu nie ma możliwości jednoznacznego ustalenia grupy towarzystw lub grupy nauk reprezentowanych przez tych członków i dlatego w poniższej tabeli ujęto ich w grupie „Inne i Polska Akademia Nauk”.

W kolejnych kadencjach, jak to jest czynione do chwili obecnej, dokonywano podziału ustalonej liczby członków Rady na poszczególne grupy towarzystw – towarzystwa ogólne i regionalne, towarzystwa specjalistyczne w poszczególnych grupach nauk i stowarzyszenia naukowo-techniczne NOT. Na członków Rady powoływani byli także przedstawiciele instytutów działających na podstawie ustawy – Prawo o stowarzyszeniach. W ramach tak ustalonych limitów dokonywano wyborów członków Rady, spośród wytypowanych przez towarzystwa przedstawicieli. Wybory były przeprowadzane przez wydziały Polskiej Akademii Nauk, przy których afiliowane były towarzystwa naukowe, działające w dyscyplinach nauk objętych zakresem działania danego wydziału, spośród kandydatów zgłoszonych przez towarzystwa. Liczbę członków Rady w poszczególnych kadencjach, z rozbiem na przedstawicieli poszczególnych grup towarzystw – towarzystwa ogólne i regionalne, instytuty działające jako stowarzyszenia, towarzystwa specjalistyczne, z rozbiem na grupy nauk według podziału na wydziały Polskiej Akademii Nauk stosowanego do pierwszej dekady XXI wieku oraz stowarzyszenia naukowo-techniczne NOT, przedstawiam w poniższej tabeli. Jak wyżej podano, w ostatniej kolumnie podano osoby powołane z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN oraz działaczy towarzystw i stowarzyszeń naukowych i badaczy zajmujących się problematyką społecznego ruchu naukowego, bez podawania nazwy towarzystw / stowarzyszeń, jakie reprezentowali.

Analizując przedstawione w załączniku składy Rady w poszczególnych kadencjach, w pracach Rady w okresie 60-lecia uczestniczyły 422 osoby, w tym 80 przedstawicieli reprezentujących 26 towarzystw ogólnych i regionalnych i 3 przedstawiciele Polskiej Akademii Umiejętności; 16 przedstawicieli reprezentujących 9 instytutów naukowo-badawczych o statusie stowarzyszeń naukowych; 78 przedstawicieli reprezentujących 36 towarzystw naukowych działających w naukach społecznych i humanistycznych plus 2 osoby reprezentujące towarzystwa tej grupy nauk; 20 przedstawicieli reprezentujących 11 towarzystw naukowych działających w naukach biologicznych plus 5 osób reprezentujących towarzystwa tej grupy nauk; 28 przedstawicieli reprezentujących 7 towarzystw naukowych działających w naukach ścisłych (matematycznych, fizycznych i chemicznych) plus 2 osoby reprezentujące towarzystwa tej grupy nauk; 22 przedstawicieli reprezentujących 11 towarzystw naukowych działających w naukach technicznych plus 3 osoby reprezentujące towarzystwa tej grupy nauk; 24 przedstawicieli reprezentujących 11 towarzystw naukowych działających w naukach rolniczych plus 4 osoby reprezentujące towarzystwa tej grupy nauk; 56 przedstawicieli reprezentujących 29 towarzystw naukowych działających w naukach medycznych plus 2 osoby reprezentujące towarzystwa tej grupy nauk; 13 przedstawicieli reprezentujących 5 towarzystw naukowych działających w naukach o Ziemi plus 2 osoby reprezentujące towarzystwa tej grupy nauk oraz 40 przedstawicieli 17 stowarzyszeń naukowo-technicznych i Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT. W kadencji 1981–1983 w pracach Rady uczestniczyło

Kadencja	Członków ogółem	W tym										
		Towarzystwa ogólne i region.	Instytuty	Nauki społeczne i humanistyczne	Nauki biologiczne	Nauki ścisłe	Nauki techniczne	Nauki rolnicze	Nauki medyczne	Nauki o Ziemi	Stowarzyszenia nauk.-techn. NOT	Inne i PAN
1963–1965	8	1		1								6
1966–1968	29	8		2	1	1	1	1	1			14
1969–1971	33	10		1	1	1	1	1	1			17
1972–1974	55	4	4	12	1	3	1	1	3	1	6	19
1975–1977	51	7	7	9	3	3	3	2	7	1	6	3
1978–1980	49	7	6	7	3	5	2	2	5		8	4
1981–1983	52	11	5	6	3	4	1	2	7	2	8	3
1984–1986	54	7	5	8	3	4	2	2	7	2	7	7
1987–1989	54	10	5	7	3	5	2	2	9	2	6	3
1990–1992	50	10	5	7	3	4	2	2	6	2	6	3
1993–1995	42	9	1	6	2	3	1	3	6	2	6	3
1996–1998	51	13		6	2	2	5	5	4	2	6	6
1999–2002	36	5	1	5	2	2	2	2	6	2	5	4
2003–2006	40	9		6	3	1	4	3	6	2	2	4
2007–2010	31	8		6	1	1	2	2	6	1	3	1
2011–2014	28	5		5	1	1	2	2	7	1	3	1
2015–2018	39	10		8	1	3	2	4	6	1	3	1
2019–2022	39	9	1	7	2	2	3	5	8		1	1
2023–2026	39	8		8	3	2	2	5	7	1	2	1

6 przedstawicieli Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, nie udało się ustalić, jakie stowarzyszenia były wtedy w Radzie reprezentowane. Z ramienia kierownictwa Polskiej Akademii Nauk w skład Rady było powołanych 26 osób, 3 pracowników Polskiej Akademii Nauk, pełniących funkcję sekretarza Rady, w pracach Rady uczestniczyło także 7 osób reprezentujących 6 innych instytucji naukowych, członkami Rady było 25 działaczy i badaczy społecznego ruchu naukowego, w przypadku których nie określono afiliacji do towarzystw i instytucji naukowych.

Poniżej przedstawiam członków Rady w okresie 60-lecia działalności Rady, powołanych przez Prezydium Polskiej Akademii Nauk członków Rady spośród członków kierownictwa Polskiej Akademii Nauk i powołanych z ramienia Sekretariatu

Naukowego PAN lub powołanych przez sekretarza naukowego PAN członków towarzystw oraz badaczy i działaczy społecznego ruchu naukowego, bez podanej przynależności do towarzystw lub instytucji naukowych, a następnie członków Rady reprezentujących poszczególne towarzystwa, w układzie wg grup towarzystw, wg podziału podawanego przez badaczy społecznego ruchu naukowego. W każdej grupie podaję dane poczynając od towarzystw o najliczniejszej liczbie osób, które w okresie 60-lecia Rady reprezentowały towarzystwa danej grupy, do towarzystw, z ramienia których 1 osoba uczestniczyła w pracach Rady. Reprezentantów poszczególnych towarzystw podaję w układzie chronologicznym od pierwszej kadencji, w której przedstawiciel danego towarzystwa został powołany w skład Rady².

CZŁONKOWIE RADY – CZŁONKOWIE KIEROWNICTWA POLSKIEJ AKADEMII NAUK I POWOŁANI Z RAMIENIA SEKRETARIATU NAUKOWEGO PAN LUB POWOŁANI PRZEZ SEKRETARZA NAUKOWEGO PAN ORAZ BADACZE I DZIAŁACZE SPOŁECZNEGO RUCHU NAUKOWEGO (BEZ PODANEJ PRZYNALEŻNOŚCI DO TOWARZYSTWA)

W pierwszych kadencjach w skład Rady powoływano członków kierownictwa Akademii (wiceprezesa PAN lub zastępcy sekretarza naukowego PAN) oraz członków PAN i członków wydziałów PAN, będących członkami specjalistycznych towarzystw naukowych, jako powołanych z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN lub przez sekretarza naukowego PAN.

W pracach Rady uczestniczyli następujący członkowie kierownictwa Polskiej Akademii Nauk i powołani z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN lub przez sekretarza naukowego PAN:

- prof. Adam Bielański – przewodniczący Rady w kadencjach 1990–1992, 1993–1995, członek Rady w kadencji 1996–1998 (9 lat w Radzie),
- prof. Czesław Bobrowski – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 – 6 lat (plus członek Rady w kadencji 1963–1965, bez określonej afiliacji – łącznie 9 lat w Radzie),
- prof. Tadeusz Cieślak – członek Rady w kadencji 1969–1971 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1963–1965 bez określonej afiliacji plus sekretarz naukowy Rady w kadencji 1966–1968, jako przedstawiciel PT Historycznego – łącznie 9 lat w Radzie),

² Przedstawiam dane dotyczące lat kadencji, w których dana osoba uczestniczyła w pracach Rady, jako przedstawiciel instytucji lub towarzystwa, podając przy nazwisku pełnienie funkcji przewodniczącego Rady, wiceprzewodniczącego Rady i sekretarza Rady lub członka Prezydium Rady, z podaniem liczby lat jako reprezentanta danego towarzystwa / instytucji. Część osób powoływanych z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN, Zrzeszenia (Federacji) Polskich Towarzystw Medycznych reprezentowała w innych kadencjach towarzystwa naukowe, w nawiasie po wymienionych kadencjach, jako reprezentant instytucji / towarzystwa, podaję następnie kadencje, w których dana osoba była reprezentantem innej jednostki / towarzystwa, a na końcu ogólną liczbę lat udziału danej osoby w pracach Rady.

- prof. Bohdan Dobrzański sen. – członek Rady w kadencjach 1969–1971, 1978–1980 (6 lat w Radzie),
- prof. Ryszard Domański – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Józef Hurwic – członek Rady w kadencji 1966–1968 – 3 lata (plus członek Prezydium Rady w kadencji 1963–1965, bez określonej afiliacji – łącznie 6 lat w Radzie),
- prof. Stanisław Kulczyński – członek Rady w kadencji 1966–1968 – 3 lata (plus przew. Rady w kadencji 1963–1965, bez określonej afiliacji – łącznie 6 lat w Radzie),
- prof. Gerard Labuda – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971, przew. Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989 – 12 lat (plus wiceprzew. Rady w kadencji 1963–1965, bez określonej afiliacji plus członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, jako przedstawiciel Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk plus członek Prezydium Rady w kadencji 1990–1992 i członek Rady w kadencji 1993–1995, jako przedstawiciel Polskiej Akademii Umiejętności – łącznie 33 lata w Radzie),
- prof. Bogusław Leśnodorski – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 – 6 lat (plus członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Historycznego – łącznie 12 lat w Radzie),
- doc. dr Edward Mendel – członek Rady w kadencji 1984–1986 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1978–1980, jako przedstawiciel Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk – łącznie 6 lat w Radzie),
- prof. Włodzimierz Michajłow – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 – 6 lat (plus wiceprzew. Rady w kadencji 1963–1965, bez określonej afiliacji – łącznie 9 lat w Radzie),
- prof. Włodzimierz Ostrowski – przew. Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002, członek Rady w kadencji 2003–2007 (11 lat w Radzie),
- prof. Szczepan Pieniążek – przew. Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980, wiceprzew. Rady w kadencjach 1981–1983, 1984–1986 i członek Rady w kadencji 1987–1989 (15 lat w Radzie),
- prof. Zdzisław Raabe – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 (6 lat w Radzie),
- prof. Ksawery Rowiński – członek Rady w kadencji 1969–1971 (3 lata w Radzie),
- prof. Zygmunt Rybicki – członek Rady w kadencji 1969–1971 – 3 lata (plus członek Prezydium Rady w kadencji 1972–1974, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych – łącznie 6 lat w Radzie),
- prof. Michał Szaniecki – członek Rady w kadencji 1966–1968 (3 lata w Radzie),
- prof. Dionizy Smoleński – przew. Rady w kadencji 1972–1974, członek Prezydium Rady w kadencji 1975–1977, wiceprzew. Rady w kadencji 1978–1980 (9 lat w Radzie),

- prof. Ryszard Sosnowski – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Jan Strelau – przew. Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie),
- prof. Bogdan Suchodolski – przew. Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 – 6 lat (plus członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 i członek Prezydium Rady w kadencji 1978–1980, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego – łącznie 15 lat w Radzie),
- prof. Stanisław Suchodolski – członek Rady w kadencji 1969–1971 (3 lata w Radzie),
- prof. Jan Szczepański – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 (6 lat w Radzie),
- prof. Janusz Tymowski – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 – 6 lat (plus członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1981–1983 i 1987–1989, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Socjologicznego – łącznie 15 lat w Radzie),
- prof. Kazimierz Urbanik – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971, 1984–1986 (9 lat w Radzie),
- prof. Maciej Wiewiórowski – członek Prezydium Rady w kadencji 1981–1983 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1987–1989 do połowy kadencji – łącznie 5 lat w Radzie),
- prof. Włodzimierz Zonn – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 – 6 lat (plus członek Rady w kadencji 1972–1974, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Astronomicznego – łącznie 9 lat w Radzie).

W skład Rady zostali powołani następujący pracownicy Polskiej Akademii Nauk:

- dyr. Edward Hałoń – sekretarz naukowy Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, 1984–1986, 1987–1989, 1990–1992, 1993–1995, wiceprzewodniczący Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002 (28 lat w Radzie),
- dr Jerzy Kubin – sekretarz naukowy Rady w kadencjach 1969–1971, 1972–1974 (6 lat w Radzie),
- mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz – sekretarz Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002, 2003–2006, 2007–2010, 2011–2014, 2015–2018, 2019–2022, 2023–2026* (28 lat w Radzie).

Członkowie Rady bez określonej przynależności:

W skład Rady powoływani byli także działacze towarzystw i stowarzyszeń naukowych oraz badacze zajmujący się problematyką społecznego ruchu naukowego, ale przy ich powoływaniu nie podano danych dotyczących instytucji, jakie reprezentowali:

- doc. dr Tadeusz Białecki – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- prof. Czesław Bobrowski – członek Prezydium Rady w kadencji 1963–1965 – 3 lata (plus członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 9 lat w Radzie),

- prof. Tomasz Borkowski – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- prof. Stanisław Chudoba – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- prof. Tadeusz Cieślak – członek Rady w kadencji 1963–1965 – 3 lata (plus sekretarz naukowy Rady w kadencji 1966–1968, jako przedstawiciel PT Historycznego plus członek Rady w kadencji 1969–1971, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 9 lat w Radzie),
- doc. dr Stanisław Dąbrowski – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- prof. Józef Hurwic – członek Prezydium Rady w kadencji 1963–1965 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1966–1968, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 6 lat w Radzie),
- prof. Maurycy Jaroszyński – członek Prezydium Rady w kadencji 1963–1965 (3 lata w Radzie),
- prof. Jan Just – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- prof. Zenon Klemensiewicz – członek Prezydium Rady w kadencji 1963–1965 (3 lata w Radzie),
- prof. Stanisław Kulczyński – przew. Rady w kadencji 1963–1965 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1966–1968, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 6 lat w Radzie),
- prof. Roman Kulikowski – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- prof. Gerard Labuda – wiceprzew. Rady w kadencji 1963–1965 – 3 lata (plus członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971, przew. Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN plus członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, jako przedstawiciel Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk plus członek Prezydium Rady w kadencji 1990–1992 i członek Rady w kadencji 1993–1995, jako przedstawiciel Polskiej Akademii Umiejętności – łącznie 33 lata w Radzie),
- prof. Włodzimierz Michajłow – wiceprzew. Rady w kadencji 1963–1965 – 3 lata (plus członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 9 lat w Radzie),
- prof. Zbigniew Pączkowski – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- doc. dr Janusz Rachocki – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- prof. Donald Steyer – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- dr inż. Benon Stranz – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- doc. dr Janusz Szosland – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- doc. dr Janusz Sztumski – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),

- doc. dr Konrad Szymczykiwicz – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- prof. Henryk Teleżyński – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- prof. Gabriel Wejsflog – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- doc. dr Jerzy Wojtowicz – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- doc. dr Władysław Zalewski – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie).

TOWARZYSTWA OGÓLNE I REGIONALNE

W grupie towarzystw ogólnych i regionalnych powołano na członków Rady 79 osób reprezentujących 27 towarzystw tej grupy towarzystw i 3 przedstawicieli Polskiej Akademii Umiejętności. Przedstawicielami tych towarzystw w poszczególnych kadencjach byli:

Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk (8 osób):

- prof. Witold Jakóbczyk – członek Rady w kadencjach 1966–1968 i 1969–1971 (6 lat w Radzie),
- prof. Gerard Labuda – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983 – 12 lat (plus wiceprzew. Rady w kadencji 1963–1965, bez określonej afiliacji plus członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 i przew. Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN plus członek Prezydium Rady w kadencji 1990–1992 i członek Rady w kadencji 1993–1995, jako przedstawiciel Polskiej Akademii Umiejętności – łącznie 33 lata w Radzie),
- prof. Zdzisław Kaczmarczyk – członek Prezydium Rady w kadencji 1975–1977, wiceprzew. Rady w kadencji 1978–1980 (6 lat w Radzie),
- prof. Zbigniew Zakrzewski – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),
- prof. Leon Kozacki – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie),
- prof. Jacek Wiesiołowski – członek Rady w kadencji 2007–2010 (4 lata w Radzie),
- prof. Andrzej Gulczyński – członek Rady w kadencji 2015–2018, 2019–2022 (8 lat w Radzie),
- prof. Filip Kaczmarek – członek Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie).

Kieleckie Towarzystwo Naukowe (6 osób):

- dr Jan Paćłowski – członek Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),
- prof. Tadeusz Głazek – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Adam Massalski – członek Rady w kadencjach 1990–1992, 1999–2002, 2003–2006, 2007–2010 (15 lat w Radzie),
- prof. Tomasz Lech Stańczyk – członek Rady w kadencji 2011–2014 (4 lata w Radzie),
- prof. Marek Józwiak – członek Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie),

- prof. Barbara Gierszewska – członkini Rady w kadencji 2019–2022 (4 lata w Radzie).

Lubelskie Towarzystwo Naukowe (6 osób):

- prof. Włodzimierz Babicki – członek Rady w kadencji 1969–1971 (3 lata w Radzie),
- prof. Wiesław Skrzydło – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie),
- prof. Tadeusz Baszyński – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Ryszard Bender – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie),
- prof. Edmund Prost – członek Rady w kadencji 1993–1995 – 3 lata (plus członek Rady w kadencjach 1981–1983, 1990–1992, jako przedstawiciel PT Nauk Weterynaryjnych – łącznie 9 lat w Radzie),
- prof. Andrzej Wac-Włodarczyk – członek Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (5 lat w Radzie).

Łódzkie Towarzystwo Naukowe (6 osób):

- prof. Jan Dylik – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 (6 lat w Radzie),
- prof. Józef Matuszewski – członek Prezydium Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie),
- prof. Bernard Zabłocki – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),
- prof. Julian Ławrynowicz – członek Prezydium Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989, 1990–1992, 1993–1995, 1996–1998, członek Rady w kadencji 1999–2002, członek Prezydium Rady w kadencji 2003–2006, członek Rady w kadencjach 2007–2010, 2011–2014 (31 lat w Radzie),
- prof. Wanda M. Krajewska – członkini Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie),
- prof. Antoni Różalski – członek Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie).

Towarzystwo Naukowe Płockie (6 osób):

- mgr Tadeusz Gierzyński – członek Rady w kadencji 1966–1968 (3 lata w Radzie),
- doc. dr Edward Kowalczyk – członek Rady w kadencji 1969–1971 – 3 lata (plus członek Prezydium Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 i 1978–1980, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Cybernetycznego – łącznie 12 lat w Radzie),
- dr Tadeusz Chrostowski – członek Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),
- dr inż. Jakub Chojnacki – członek Rady w kadencji 1981–1983, członek Prezydium Rady w kadencji 1984–1986, członek Rady w kadencjach 1987–1989, 1990–1992, 1993–1995, 1996–1998 (18 lat w Radzie),
- prof. Zbigniew Kruszewski – członek Rady w kadencji 2003–2006, przew. Rady w kadencjach 2007–2010, 2011–2014, 2015–2018, członek Prezydium Rady w kadencji 2019–2022, wiceprzew. Rady w kadencji 2023–2026* (21 lat w Radzie),
- dr Andrzej Kansy – członek Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie).

Towarzystwo Naukowe Warszawskie (6 osób):

- prof. Piotr Strebeyko – członek Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989, 1993–1995 (9 lat w Radzie),
- prof. Zdzisław Mikulski – członek Rady w kadencji 1996–1998 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1984–1986, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Geograficznego – łącznie 6 lat w Radzie),
- prof. Witold Rudowski – wiceprzew. Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie),
- prof. Andrzej Paszewski – członek Rady w kadencjach 2003–2006, 2007–2010 (8 lat w Radzie),
- prof. Marek Wł. Kowalczyk – wiceprzew. Rady w kadencji 2015–2018, członek Rady w kadencji 2019–2022 – 8 lat (plus członek Rady w kadencji 2007–2010 i wiceprzew. Rady w kadencji 2011–2014, jako przedstawiciel PT Farmakologicznego – łącznie 16 lat w Radzie),
- prof. Wojciech Iwańczak – członek Prezydium w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie)

Towarzystwo Naukowe w Toruniu (5 osób):

- prof. Antoni Swinarski – członek Rady w kadencji 1966–1968 (3 lata w Radzie),
- prof. Marian Biskup – członek Rady w kadencji 1969–1971, wiceprzew. Rady w kadencjach 1990–1992, 1993–1995, członek Rady w kadencji 1996–1998, także jako reprezentant towarzystw w naukach społecznych i humanistycznych (12 lat w Radzie),
- dr Mirosław Nesterowicz – członek Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),
- doc. dr Andrzej Woszczyk – członek Rady w kadencji 1981–1983 w kadencji – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1978–1980, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii – łącznie 6 lat w Radzie),
- prof. Roman Czaja – członek Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie).

Gdańskie Towarzystwo Naukowe (4 osoby):

- prof. Józef Sawlewicz – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 (6 lat w Radzie),
- doc. dr Andrzej Zbierski – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1978–1980, członek Prezydium Rady w kadencji 1981–1983, członek Rady w kadencjach 1987–1989, 1990–1992, 1996–1998, członek Prezydium Rady w kadencji 1999–2002 (22 lata w Radzie),
- prof. Jan Drwal – członek Rady w kadencjach 2003–2006, 2007–2010, 2011–2014 (12 lat w Radzie),
- prof. Jerzy Błażejowski – członek Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (5 lat w Radzie).

Szczecińskie Towarzystwo Naukowe (4 osoby):

- prof. Leon Babiński – wiceprzew. Rady w kadencji 1966–1968, członek Rady w kadencji 1969–1971 (6 lat w Radzie),

- prof. Kazimierz Stojalowski – wiceprzew. Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),

- prof. Marian Piech – członek Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989 (6 lat w Radzie),

- prof. Józef Rutkowski – członek Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie).

Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu (4 osoby):

- dr Jerzy Piórecki – członek Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),

- mgr Mieczysław Mazurek – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),

- mgr Antoni Kunysz – członek Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie),

- prof. Zdzisław Budzyński – członek Rady w kadencji 1996–1998, 1999–2002 (7 lat w Radzie).

Wrocławskie Towarzystwo Naukowe (4 osoby):

- prof. Jerzy Ignacy Skowroński – członek Rady w kadencji 1966–1968, wiceprzew. Rady w kadencjach 1969–1971, 1972–1974, członek Rady w kadencji 1975–1977 (12 lat w Radzie),

- prof. Marian Suski – członek Rady w kadencjach 1981–1983, 1987–1989 (6 lat w Radzie),

- prof. Mieczysław Wojciechowski – członek Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie),

- prof. Marian Piekarski – członek Rady w kadencjach 2003–2006, 2007–2010 (8 lat w Radzie).

Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk (3 osoby):

- doc. dr Eugeniusz Konik – członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971 (6 lat w Radzie),

- doc. dr Edward Mendel – członek Rady w kadencji 1978–1980 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1984–1986, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 6 lat w Radzie),

- prof. Feliks Pluta – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie).

Polska Akademia Umiejętności (3 osoby):

- prof. Gerard Labuda – członek Prezydium Rady w kadencji 1990–1992, członek Rady w kadencji 1993–1995 – 6 lat (plus wiceprzew. Rady w kadencji 1963–1965 bez określonej afiliacji plus członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971, przew. Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989 powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN plus członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983 jako przedstawiciel Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk – łącznie 33 lata w Radzie),

- prof. Romuald Turasiewicz – członek Prezydium Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie),

- prof. Jerzy Vetulani – członek Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie).

W przypadku 4 towarzystw ogólnych i regionalnych w skład Rady powołano po 2 przedstawicieli. Członkami Rady byli:

Białostockie Towarzystwo Naukowe:

- prof. Ludwik Korczyński – członek Rady w kadencji 1969–1971 (3 lata w Radzie),
- dr Henryk Majecki – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie).

Lubuskie Towarzystwo Naukowe:

- doc. dr Kazimierz Bącal – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),
- prof. Józef Korbicz – członek Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie).

Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy:

- mgr inż. Antoni Bojakowski – członek Prezydium Rady w kadencji 1972–1974, członek Rady w kadencjach 1993–1995, 1996–1998 (9 lat w Radzie),
- dr Franciszek Zywert – członek Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie).

Włocławskie Towarzystwo Naukowe:

- prof. Stanisław Bagdziński – członek Rady w kadencjach 1993–1995, 1996–1998 (6 lat w Radzie),
- prof. Stanisław Kunikowski – członek Rady w kadencjach 2007–2010, 2011–2014, 2015–2018, członek Prezydium Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026 (17 lat w Radzie).

W przypadku 10 towarzystw ogólnych i regionalnych w skład Rady powołano po 1 przedstawicieli:

Bydgoskie Towarzystwo Naukowe:

- prof. Jan Domaniewski – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie).

Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe:

- dr Aleksander Kociszewski – członek Rady w kadencji 1996–1998 – 3 lata (plus członek Prezydium Rady w kadencji 2003–2006, jako przedstawiciel Rady Krajowej Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych RP – łącznie 7 lat w Radzie).

Częstochowskie Towarzystwo Naukowe:

- dr hab. Julia Dziwoki – członkini Rady w kadencji 2019–2022 (4 lata w Radzie).

Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk:

- prof. UKaI Krzysztof Walczak – członek Rady w kadencjach 2015–2018, 2019–2022, 2023–2026* (9 lat w Radzie).

Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe:

- doc. Michał Gnatowski – członek Rady w kadencjach 1990–1992, 1993–1995 (6 lat w Radzie).

Podhalańskie Towarzystwo Naukowe:

- prof. Jan Rudnik – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie).

Radomskie Towarzystwo Naukowe:

- dr Stanisław Ośko – członek Prezydium Rady w kadencji 1987–1989, członek Rady w kadencji 1990–1992 (6 lat w Radzie).

Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Gdyni:

- prof. Jerzy Cyberski – członek Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie).

Towarzystwo Naukowe w Rzeszowie:

• doc. dr Daniel Markowski – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie).

Wieluńskie Towarzystwo Naukowe:

• dr hab. Tadeusz Stanisław Olejnik – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

PRZEDSTAWICIELE INSTYTUTÓW O STATUSIE STOWARZYSZEŃ

W grupie 16 przedstawicieli reprezentujących 9 instytutów o statusie stowarzyszeń, którzy działali w Radzie, tylko z 2 instytutów powołano po 3 przedstawicieli:

Instytut Zachodni w Poznaniu:

• prof. Lech Trzeciakowski – członek Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980 (6 lat w Radzie),

• prof. Antoni Czubiński – członek Rady w kadencji 1984–1986, członek Prezydium Rady w kadencji 1987–1989 (6 lat w Radzie),

• prof. Wojciech Wrześniński – członek Prezydium Rady w kadencji 1990–1992 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 2003–2006, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Historycznego – łącznie 7 lat w Radzie)

Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie:

• doc. dr Anna Szyfer – członkini Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983 (12 lat w Radzie),

• doc. Edmund Wojnowski – członek Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989 (6 lat w Radzie),

• dr Stanisław Achremczyk – członek Rady w kadencjach 1990–1992, 1993–1995, 1999–2002 (10 lat w Radzie).

W przypadku 3 instytutów, działających jako stowarzyszenia, w skład Rady powołano po 2 przedstawicieli. Członkami Rady byli:

Instytut Śląski w Opolu:

• prof. Józef Kokot – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 (6 lat w Radzie),

• prof. Janusz Kroszel – członek Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989 (6 lat w Radzie).

Ośrodek Badań Naukowych w Białymstoku:

• dr Ryszard Horodeński – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983 (12 lat w Radzie),

• mgr Kazimierz Szczeniak – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie).

Żydowski Instytut Historyczny:

• prof. Maurycy Horn – członek Rady w kadencjach 1981–1983, 1984–1986, 1987–1989 (9 lat w Radzie),

- doc. dr Daniel Grinberg – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie).

W przypadku 4 instytutów, działających jako stowarzyszenia, w skład Rady powołano po 1 przedstawicielu. Członkami Rady byli:

Instytut Bałtycki:

- doc. dr Stanisław Potocki – członek Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, 1984–1986, 1987–1989, 1990–1992 (18 lat w Radzie).

Instytut Kaszubski w Gdańsku:

- prof. Cezary Obracht-Prondzyński – członek Rady w kadencji 2019–2022 (4 lata w Radzie).

Instytut Zachodnio-Pomorski w Szczecinie:

- dr Kazimierz Wasiak – członek Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980 (6 lat w Radzie).

Koszaliński Ośrodek Badań Naukowych:

- doc. Eugeniusz Zdzisław Zdrojewski – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983 (12 lat w Radzie).

**TOWARZYSTWA SPECJALISTYCZNE –
NAUKI SPOŁECZNE I HUMANISTYCZNE**

W grupie 80 przedstawicieli reprezentujących 36 towarzystw naukowych działających w naukach społecznych i humanistycznych, z 7 towarzystw powołano w skład Rady po 3 lub więcej przedstawicieli:

Polskie Towarzystwo Historyczne (10 osób):

- prof. Tadeusz Cieślak – sekretarz naukowy Rady w kadencji 1966–1968 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1963–1965 bez określonej afiliacji plus członek Rady w kadencji 1969–1971 powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 9 lat w Radzie),

- prof. Stanisław Herbst – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),

- prof. Bogusław Leśnodorski – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 – 6 lat (plus członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 12 lat w Radzie),

- prof. Andrzej Wyczański – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie),

- prof. Henryk Samsonowicz – członek Rady w kadencjach 1981–1983, 2015–2018 (7 lat w Radzie),

- prof. Tadeusz Łepkowski – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),

- prof. Andrzej Ajnenkiel – członek Prezydium Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie),

- prof. Jacek Staszewski – członek Prezydium Rady w kadencjach 1993–1995, 1996–1998 (6 lat w Radzie),

- prof. Wojciech Wrzesiński – członek Rady w kadencji 2003–2006 – 4 lata (plus członek Prezydium Rady w kadencji 1990–1992, jako przedstawiciel Instytutu Zachodniego w Poznaniu – łącznie 7 lat w Radzie),

- prof. Krzysztof Mikulski – członek Rady w kadencjach 2007–2010, 2023–2026 (5 lat w Radzie).

Towarzystwo Wiedzy Powszechnej (7 osób):

- dr Augustyn Wajda – członek Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),

- mgr Jadwiga Kozłowska – członkini Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie),

- mgr Jan Drażek – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),

- prof. Marek Mazurkiewicz – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),

- dr Marek Żukowski – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),

- prof. Bolesław Dąbrowski – członek Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie),

- doc. Julian Auleytner – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Socjologiczne (6 osób):

- prof. Janusz Tymowski – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1981–1983, 1987–1989 – 9 lat (plus członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 15 lat w Radzie),

- mgr Zbigniew Rykowski – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie),

- prof. Antoni Sułek – członek Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie),

- dr hab. Andrzej Kojder – członek Prezydium Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie),

- prof. Włodzimierz Wesołowski – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie),

- dr hab. Barbara Lewenstein – członkini Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Psychologiczne (5 osób):

- prof. Tadeusz Tomaszewski – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),

- prof. Maria Żebrowska – członkini Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980 (6 lat w Radzie),

- prof. Janusz Reykowski – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),

- dr Jerzy Mellibruda – członek Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie),

- dr Małgorzata Toeplitz-Winiewska – członkini Rady w kadencji 2011–2014 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych (4 osoby):

- prof. Zygmunt Rybicki – członek Prezydium Rady w kadencji 1972–1974 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1969–1971, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 6 lat w Radzie),

- prof. Kazimierz Opalek – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980 (9 lat w Radzie),
- prof. Henryk Groszyk – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie),
- prof. Magdalena Musiał-Karg – członkini Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie).

Polskie Towarzystwo Pedagogiczne (4 osoby):

- prof. Bogdan Suchodolski – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, członek Prezydium Rady w kadencji 1978–1980 – 9 lat (plus przew. Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 15 lat w Radzie),
- prof. Mikołaj Kozakiewicz – wiceprzew. Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie),
- prof. Zbigniew Kwieciński – członek Rady w kadencjach 1993–1995, 2007–2010 (7 lat w Radzie),
- prof. Joanna Madalińska-Michalak – członkini Rady w kadencji 2015–2018, członkini Prezydium Rady w kadencji 2019–2022 (8 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Filozoficzne (3 osoby):

- prof. Tadeusz Jaroszewski – członek Rady w kadencji 1972–1974 (3 lata w Radzie),
- prof. Klemens Szaniawski – przew. Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),
- prof. Władysław Stróżewski – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Językoznawcze (3 osoby):

- prof. Ludwik Zabrocki – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 (6 lat w Radzie),
- prof. Janusz Siatkowski – członek Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie),
- prof. Antoni Furdal – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza (3 osoby):

- prof. Zdzisław Libera – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Roman Taborski – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie),
- mgr Ryszard Wojciechowski – członek Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie).

W przypadku 6 towarzystw działających w naukach społecznych i humanistycznych, w skład Rady powołano po 2 przedstawicieli. Członkami Rady byli:

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne:

- prof. Elżbieta Mączyńska – członkini Rady w kadencjach 1999–2002, 2007–2010, członkini Prezydium Rady w kadencji 2011–2014, członkini Rady w kadencjach 2015–2018, 2019–2022, 2023–2026* (21 lat w Radzie),
- prof. Zdzisław Sadowski – członek Prezydium Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Ergonomiczne:

- prof. Leszek Pacholski – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie),
- prof. Ewa Górską – członkini Rady w kadencjach 2011–2014, 2015–2018, 2019–2022, 2023–2026* (13 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Filologiczne:

- prof. Kazimierz Kumaniecki – wiceprzew. Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 (6 lat w Radzie),
- prof. Jan Wikarjak – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Ludoznawcze:

- prof. Michał Buchowski – członek Rady w kadencji 2007–2010 (4 lata w Radzie),
- prof. Anna Engelking – członkini Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (5 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Orientalistyczne:

- prof. Tadeusz Lewicki – członek Rady w kadencjach 1972–1974 i 1975–1977 (6 lat w Radzie),
- prof. Stanisław Kałużyński – członek Rady w kadencjach 1987–1989, 1990–1992, 1993–1995 (9 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Rusycystyczne:

- doc. dr Olgierd Spirydowicz – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Antoni Semczuk – członek Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie).

W przypadku 21 towarzystw działających w naukach społecznych i humanistycznych, w skład Rady powołano po 1 przedstawicieli. Członkami Rady byli:

Polskie Towarzystwo Antropologiczne:

- prof. Tadeusz Dzierżykray-Rogalski – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Archeologiczne i Numizmatyczne:

- prof. Ryszard Kiersnowski – członek Prezydium Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Demograficzne:

- prof. Irena E. Kotowska – członkini Rady w kadencji 2003–2006, jednocześnie przedstawicielka Wydziału I PAN (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Heraldyczne:

- prof. Stefan K. Kuczyński – członek Rady w kadencjach 1996–1998, 2007–2010 (7 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej:

- prof. Diana Pietruch-Reizes – członkini Rady w kadencji 2007–2010, członkini Prezydium Rady w kadencjach 2011–2014, 2015–2018, członkini Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (17 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Kogwiniście:

- prof. Bronisław Siemieniecki – członek Prezydium Rady w kadencji 2011–2014 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej:

• prof. Iwona Hofman – członkini Prezydium Rady w kadencji 2015–2018, przewodnicząca Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (9 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej:

• prof. Franciszek Grucza – członek Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Logopedyczne:

• prof. Leon Kaczmarek – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego:

• prof. Stanisław Urbańczyk – członek Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Neofilologiczne:

• doc. dr Waldemar Pfeiffer – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Numizmatyczne:

• mgr Lech Kokociński – członek Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Retoryczne:

• prof. Agnieszka Budzyńska-Daca – członkini Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie).

Polskie Towarzystwo Semiotyczne:

• prof. Jerzy Pelc – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980 (9 lat w Radzie).

Stowarzyszenie Historyków Sztuki:

• prof. Ryszard Kasperowicz – członek Rady w kadencji 2019–2022 (4 lata w Radzie).

Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II:

• ks. prof. Augustyn Eckmann – członek Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie).

Towarzystwo Kultury Języka:

• prof. Mieczysław Szymczak – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie).

Towarzystwo Miłośników i Historii Zabytków Krakowa:

• prof. Jerzy Wyrozumski – członek Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie).

Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierowania:

• prof. Ryszard Borowiecki – członek Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie).

Towarzystwo Popierania i Krzewienia Nauk:

• prof. Wojciech Dziembowski – członek Rady w kadencji 1993–1995, 1996–1998 (6 lat w Radzie).

Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej:

• dr Mikołaj L. Lipowski – członek Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie).

Przedstawicielem towarzystw specjalistycznych, objętych zakresem działalności Wydziału I PAN w kadencji 1966–1968 był prof. Juliusz Bardach, w kadencji 1969–1971 prof. Stanisław Smoliński, w kadencji 1996–1998 prof. Marian Biskup, w kadencji 2003–2006 prof. Irena E. Kotowska.

TOWARZYSTWA SPECJALISTYCZNE W NAUKACH BIOLOGICZNYCH

Jak wyżej przedstawiono w grupie towarzystw specjalistycznych w naukach biologicznych powołano na członków Rady 22 przedstawicieli 9 towarzystw tej grupy towarzystw, z 2 towarzystw powołano w skład Rady po 3 lub więcej przedstawicieli:

Polskie Towarzystwo Biochemiczne (6 osób):

- prof. Zofia Zielińska – członkini Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980 (6 lat w Radzie),
- doc. dr Magdalena Fikus – członkini Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- doc. dr Zofia Poremska – członkini Rady w kadencjach 1987–1989, 1990–1992 (6 lat w Radzie),
- prof. Andrzej Dżugaj – członek Rady w kadencji 2007–2010 (2 lata w Radzie – zmiana w czasie kadencji),
- prof. Edward Bańkowski – członek Rady w kadencji 2007–2010 (2 lata w Radzie – zmiana w czasie kadencji),
- prof. Andrzej Legocki – członek Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026 (5 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Botaniczne (3 osoby):

- prof. Stefan Zajączkowski – członek Rady w kadencjach 1990–1992, 1996–1998 (6 lat w Radzie),
- prof. Zbigniew Mirek – członek Rady w kadencjach 1999–2002, 2003–2006 (8 lat w Radzie),
- prof. Anna Mikuła – członkini Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie).

W przypadku 2 towarzystw działających w naukach biologicznych, w skład Rady powołano 2 przedstawicieli. Członkami Rady byli:

Polskie Towarzystwo Przyrodników im. M. Kopernika:

- prof. Kazimierz Maślankiewicz – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980 – 9 lat (plus w kadencjach 1966–1968 i 1969–1971, jako przedstawiciel towarzystw specjalistycznych w naukach biologicznych – łącznie 15 lat w Radzie),
- prof. Kazimierz Matusiak – członek Prezydium Rady w kadencji 1984–1986, członek Rady w kadencji 1987–1989 (6 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Zoologiczne:

- prof. Andrzej Wiktor – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),
- doc. dr Andrzej Witkowski – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie).

W przypadku 7 towarzystw działających w naukach biologicznych, w skład Rady powołano po 1 przedstawicielu. Członkami Rady byli:

Polskie Towarzystwo Anatomiczne:

- prof. Ryszard Aleksandrowicz – członek Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Antropologiczne:

- prof. Tadeusz Dzierżykraj-Rogalski – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Biometryczne:

- prof. Stanisław Mejza – członek Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Entomologiczne:

- prof. Henryk Sandner – członek Rady w kadencjach 1975–1977 i 1978–1980 (6 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Genetyczne:

- prof. Małgorzata Jędryczka – członkini Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (5 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Mikrobiologów:

- prof. Józef F. Kubica – członek Rady w kadencjach 1981–1983, 1984–1986, 1987–1989 (9 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Mykologiczne:

- dr Marta Wrzosek – członkini Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie).

Przedstawicielami towarzystw specjalistycznych, objętych zakresem działalności Wydziału II PAN byli: prof. Kazimierz Maślankiewicz w kadencji 1966–1968 i 1969–1971, prof. Tadeusz Bielicki w kadencji 1996–1998, prof. Leszek Kaczmarek w kadencji 1999–2002, prof. Małgorzata Kossut w kadencji 2003–2006, wybrana do Prezydium Rady w tej kadencji, prof. Włodzimierz Ostrowski w kadencji 2003–2006, prof. Jerzy Duszyński w kadencji 2011–2014.

TOWARZYSTWA SPECJALISTYCZNE W NAUKACH ŚCISŁYCH (MAT-FIZ-CHEM)

Jak wyżej przedstawiono w grupie towarzystw specjalistycznych w naukach ścisłych (matematycznych, fizycznych i chemicznych) powołano na członków Rady 28 przedstawicieli 6 towarzystw tej grupy towarzystw, z 4 towarzystw powołano w skład Rady po 3 lub więcej przedstawicieli:

Polskie Towarzystwo Fizyczne (9 osób):

- prof. Zdzisław Wilhelmi – członek Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983 (9 lat w Radzie),

- prof. Józef Werle – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie),

- prof. Tadeusz Skaliński – członek Rady w kadencji 1984–1986, członek Prezydium Rady w kadencji 1987–1989, członek Rady w kadencjach 1990–1992, 1993–1995 (12 lat w Radzie),

- prof. Ireneusz Strzałkowski – członek Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie),

- prof. Maciej Kolwas – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie),
- prof. Krystyna Jabłońska – członkini Rady w kadencji 2007–2010 (2 lata w Radzie – zmiana w trakcie kadencji),
- prof. Marek Baranowski – członek Rady w kadencji 2007–2010 (2 lata w Radzie – zmiana w trakcie kadencji),
- prof. Katarzyna Chałasińska-Macukow – członkini Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie),
- prof. Leszek Sirko – członek Rady w kadencji 2019–2022 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Astronomiczne (6 osób):

- prof. Włodzimierz Zonn – członek Rady w kadencji 1972–1974 – 3 lata (plus członek Rady w kadencjach 1966–1968, 1969–1971, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 9 lat w Radzie),
- doc. dr Antoni Stawikowski – członek Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989 (6 lat w Radzie),
- prof. Robert Głębocki – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie),
- prof. Kazimierz Stępień – członek Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie),
- prof. Edwin Wnuk – członek Rady w kadencji 2011–2014 (4 lata w Radzie),
- prof. Marek Sarna – członek Rady w kadencji 2019–2022, 2023–2026* (5 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Chemiczne (5 osób):

- prof. Wiktor Kemula – wiceprzew. Rady w kadencji 1969–1971, członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983 (15 lat w Radzie),
- prof. Maciej Wiewiórowski – członek Rady w kadencji 1987–1989 – 2 lata do połowy kadencji (plus członek Prezydium Rady w kadencji 1981–1983, powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN – łącznie 5 lat w Radzie),
- prof. Aleksander Zamojski – członek Rady w kadencjach 1987–1989 – od połowy kadencji, 1990–1992, 1993–1995, 1996–1998 (11 lat w Radzie),
- prof. Bogusław Buszewski – członek Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie),
- prof. Izabela Nowak – członkini Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie).

Polskie Towarzystwo Matematyczne (4 osoby):

- doc. dr Tadeusz Iwiński – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, 1984–1986 (15 lat w Radzie),
- prof. Adam Piskorek – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie),
- prof. Kazimierz Goebel – członek Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie),
- prof. Jacek Mięgisz – członek Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie).

W przypadku 1 towarzystwa działającego w naukach ścisłych, w skład Rady powołano 2 przedstawicieli, a w przypadku 2 towarzystw działających w naukach ścisłych, w skład Rady powołano po 1 przedstawicielu. Członkami Rady byli:

Polskie Towarzystwo Astronautyczne:

- prof. Stanisław Barański – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),
- płk. Mirosław Hermaszewski – członek Rady w kadencjach 1984–1986 i 1987–1989 (6 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii:

- doc. Andrzej Woszczyk – członek Rady w kadencji 1978–1980 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1981–1983 w kadencji, jako przedstawiciel Towarzystwa Naukowego w Toruniu – łącznie 6 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Nukleoniczne:

- prof. Zbigniew Paweł Zagórski – członek Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie).

Przedstawicielem towarzystw specjalistycznych, objętych zakresem działalności Wydziału III PAN w kadencji 1966–1968 był prof. Andrzej Mostowski, a w kadencji 1996–1998 prof. Marek Chmielewski.

TOWARZYSTWA SPECJALISTYCZNE W NAUKACH TECHNICZNYCH

W grupie towarzystw specjalistycznych w naukach technicznych powołano na członków Rady 26 przedstawicieli reprezentujących 12 towarzystw naukowych działających w tej grupie towarzystw, z 3 towarzystw powołano w skład Rady po 3 lub więcej przedstawicieli.

Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej (6 osób):

- prof. Marek Dietrich – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),
- prof. Józef Wojnarowski – członek Prezydium Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie),
- prof. Lech Dietrich – członek Prezydium Rady w kadencjach 1999–2002, 2003–2006, 2007–2010 (12 lat w Radzie),
- prof. Arkadiusz Mężyk – członek Rady w kadencji 2011–2014 (4 lata w Radzie),
- prof. Wiesław Nagórko – członek Rady w kadencji 2015–2018, wiceprzew. Rady w kadencji 2019–2022 (8 lat w Radzie),
- prof. Tomasz Krzyżyński – członek Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie).

Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej (4 osoby):

- prof. Jerzy Ignacy Skowroński – członek Rady w kadencji 1975–1977 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1966–1968, wiceprzew. Rady w kadencjach 1969–1971, 1972–1974, jako przedstawiciel Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, łącznie 12 lat w Radzie),
- prof. Janusz Turowski – członek Rady w kadencjach 1978–1980, 1981–1983, 1987–1989 (9 lat w Radzie),
- prof. Tadeusz Cholewicki – wiceprzew. Rady w kadencji 1966–1968 (3 lata w Radzie),
- prof. Stanisław Wincenciak – członek Rady w kadencji 2019–2022 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Akustyczne (3 osoby):

- prof. Halina Ryffert – członkini Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),
- prof. Zenon Jagodziński – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Antoni Śliwiński – członek Rady w kadencji 1990–1992, członek Prezydium Rady w kadencji 1993–1995, członek Rady w kadencji 1996–1998 (9 lat w Radzie).

W przypadku 1 towarzystwa działającego w naukach technicznych w skład Rady powołano 2 przedstawicieli, a w przypadku 8 towarzystw działających w naukach technicznych, w skład Rady powołano po 1 przedstawicielu. Członkami Rady byli:

Polskie Towarzystwo Cybernetyczne:

- doc. Edward Kowalczyk – członek Prezydium Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 i 1978–1980 – 9 lat (plus członek Rady w kadencji 1969–1971, jako przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Płockiego – łącznie 12 lat w Radzie),
- prof. Robert Staniszewski – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie).

Naukowe Towarzystwo Informatyki Ekonomicznej:

- prof. Jerzy Gołuchowski – członek Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Badań Operacyjnych i Systemowych:

- prof. Andrzej Straszak – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Inżynierii Biomedycznej:

- prof. Marek Darowski – członek Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (5 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Kalorymetrii i Analizy Termicznej:

- prof. Andrzej Małecki – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Techniki Sensorowej:

- prof. Władysław Torbicz – członek Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie).

Towarzystwo Chemii i Inżynierii Ekologicznej:

- prof. Witold Waclawek – członek Prezydium Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie).

Towarzystwo Urbanistów Polskich:

- dr Piotr Lorens – członek Rady w kadencjach 2007–2010, 2011–2014 (8 lat w Radzie).

Przedstawicielem towarzystw specjalistycznych, objętych zakresem działalności Wydziału IV PAN w kadencji 1969–1971 był prof. Jerzy Mutermilch, w kadencjach 1996–1998 i 1999–2002 doc. Marek Matczyński, a w kadencji 2003–2006 prof. Tadeusz Rychter.

TOWARZYSTWA SPECJALISTYCZNE W NAUKACH ROLNICZYCH

W grupie towarzystw specjalistycznych w naukach rolniczych powołano na członków Rady 26 przedstawicieli reprezentujących 11 towarzystw naukowych działających w tej grupie towarzystw, z 4 towarzystw powołano w skład Rady po 3 lub więcej przedstawicieli.

Polskie Towarzystwo Leśne (5 osób):

- prof. Franciszek Krzysik – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 (6 lat w Radzie),
- prof. Wiesław Grochowski – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),
- prof. Andrzej Grzywacz – członek Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002, wiceprzew. Rady w kadencjach 2003–2006 i 2007–2010, członek Prezydium Rady w kadencjach 2015–2018, 2019–2022, 2023–2026* (24 lata w Radzie),
- dr hab. Jan Głaz – członek Rady w kadencjach 2011–2014, 2015–2018 (8 lat w Radzie),
- dr inż. Jan Łukaszewicz – członek Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (5 lat w Radzie)

Polskie Towarzystwo Zootechniczne (5 osób):

- doc. dr Zbigniew Żebrowski – członek Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),
- prof. Ewa Potemkowska – członkini Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Janusz Maciejowski – członek Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie),
- dr inż. Józef Luchowiec – członek Rady w kadencji 1993–1995, członek Prezydium Rady w kadencji 1996–1998 (6 lat w Radzie),
- prof. Zygmunt Reklewski – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Gleboznawcze (3 osoby):

- prof. Lucjan Królikowski – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Stanisław Moskal – członek Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie),
- prof. Piotr Skłodowski – członek Rady w kadencjach 2011–2014, 2015–2018 (8 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Nauk Weterynaryjnych (3 osoby):

- prof. Ryszard Badura – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie),
- prof. Edmund Prost – członek Rady w kadencjach 1981–1983, 1990–1992 – 6 lat (plus członek Rady w kadencji 1993–1995, jako przedstawiciel Lubelskiego Towarzystwa Naukowego – łącznie 9 lat w Radzie),
- prof. Jan Twardoń – członek Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (5 lat w Radzie).

W przypadku 1 towarzystwa działającego w naukach rolniczych w skład Rady powołano 2 przedstawicieli, a w przypadku 8 towarzystw działających w naukach rolniczych, w skład Rady powołano po 1 przedstawicielu. Członkami Rady byli:

Polskie Towarzystwo Fitopatologiczne:

- prof. Karol Mańka – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie),
- prof. Małgorzata Mańka – członkini Rady w kadencjach 2015–2018, 2019–2022, 2023–2026* (9 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Agrofizyczne:

- prof. Bohdan Dobrzański jr – członek Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (5 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Nauk Agrotechnicznych / Towarzystwo Agrotechnologii:

- prof. Leszek Malicki – członek Rady w kadencjach 1987–1989, 1996–1998 (6 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Nauk Ogrodniczych:

- prof. Jerzy Skierkowski – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Technologów Żywności:

- prof. Antoni Rutkowski – członek Prezydium Rady w kadencji 1993–1995, wiceprzew. Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002 (10 lat w Radzie).

Pszczelnicze Towarzystwo Naukowe:

- doc. Andrzej Pidek – członek Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie).

Towarzystwo Biologii Rozrodu:

- prof. Dariusz Skarzyński – członek Rady w kadencji 2007–2010 (4 lata w Radzie).

Przedstawicielem towarzystw specjalistycznych, objętych zakresem działalności Wydziału V PAN w kadencjach 1966–1968 i 1969–1971 był prof. Zbigniew Gertych, w kadencji 2003–2006 prof. Tomasz Brandyk, w kadencji 1990–1993 prof. Leszek Malicki, w kadencji 1999–2002 prof. Andrzej Grzywacz.

TOWARZYSTWA SPECJALISTYCZNE W NAUKACH MEDYCZNYCH

W grupie towarzystw specjalistycznych w naukach medycznych powołano na członków Rady 57 osób reprezentujących 31 towarzystw naukowych działających w tej grupie towarzystw, z 3 towarzystw powołano w skład Rady po 4 lub więcej przedstawicieli. W szeregu przypadkach te same osoby w jednych kadencjach reprezentowały medyczne towarzystwa specjalistyczne, w innych kadencjach Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych / Federację Polskich Towarzystw Medycznych.

Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych / Federacja Polskich Towarzystw Medycznych (12 osób):

- prof. Marian Garlicki – członek Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),
- prof. Stefan Knapik – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie),
- doc. dr Jan Rutkiewicz – członek Rady w kadencji 1978–1980 – 3 lata (plus członek Rady w kadencjach 1981–1983, 1984–1986, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Szpitalnictwa – łącznie 9 lat w Radzie),

- prof. Bolesław Górnicki – wiceprzew. Rady w kadencjach 1987–1989, 1990–1992, członek Prezydium Rady w kadencji 1993–1995, 1996–1998 – 12 lat (plus członek Prezydium Rady w kadencji 1972–1974, członek Rady w kadencji 1975–1977, członek Prezydium Rady w kadencji 1978–1980, wiceprzew. Rady w kadencjach 1981–1983, 1984–1986, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego – łącznie 27 lat w Radzie),

- prof. Jerzy Majkowski – członek Rady w kadencjach 1987–1989 – od połowy kadencji, 1990–1992, 1993–1995, 1996–1998, członek Prezydium Rady w kadencji 1999–2002, wiceprzew. Rady w kadencjach 2003–2006, 2007–2010, członek Prezydium Rady w kadencjach 2011–2014, 2015–2018, 2019 (32 lata w Radzie),

- prof. Alicja Ryzewska – członkini Rady w kadencji 1987–1989 – od połowy kadencji, członkini Prezydium Rady w kadencji 1990–1992 i przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Immunologicznego, wiceprzew. Rady w kadencji 1993–1995 – 8 lat (plus członkini Rady w kadencji 1996–1998, 1999–2002, jako przedstawicielka Komitetu Badań Naukowych oraz członkini Prezydium Rady w kadencji 2003–2006, jako przedstawicielka Komitetu Badań Naukowych – łącznie 19 lat w Radzie),

- prof. Witold Wieniawski – członek Rady 1990–1992 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1993–1995, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego – łącznie 6 lat w Radzie),

- prof. Paweł Januszewicz – członek Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie),

- prof. Wanda Szotowa – członkini Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie),

- prof. Regina Olędzka – członkini Rady w kadencji 2003–2006 – 4 lata (plus członkini Rady w kadencji 1999–2002, jako przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, razem 8 lat w Radzie),

- prof. Beata Krawczyk – członkini Rady w kadencji 2019–2022 (4 lata w Radzie),

- prof. Anna Wilmowska-Pietruszyńska – członkini Rady w kadencji 2023–2026* – 1 rok (plus członkini Rady w kadencji 2011–2014, jako przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Orzecznictwa Lekarskiego – łącznie 5 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Farmakologiczne (4 osoby):

- prof. Marian Wilimowski – członek Rady w kadencjach 1975–1977, 1978–1980 (6 lat w Radzie),

- prof. Andrzej Danysz – członek Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie),

- prof. Marek Wł. Kowalczyk – członek Rady w kadencji 2007–2010, wiceprzew. Rady w kadencji 2011–2014 – 8 lat (plus wiceprzew. Rady w kadencji 2015–2018 i członek Rady w kadencji 2019–2022, jako przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Warszawskiego – łącznie 16 lat w Radzie),

- prof. Elżbieta Makulska-Nowak – członkini Rady w kadencji 2011–2014, 2015–2018 (8 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Kardiologiczne (4 osoby):

- prof. Adam Torbicki – członek Rady w kadencji 2007–2010 (4 lata w Radzie),
- prof. Janina Stępińska – członkini Rady w kadencji 2011–2014 (4 lata w Radzie),
- prof. Zbigniew Kalarus – członek Rady w kadencji 2019–2022 (4 lata w Radzie),
- prof. Marcin Grabowski – członek Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie)

W przypadku 2 towarzystw działających w naukach medycznych, w skład Rady powołano po 3 przedstawicieli, a w przypadku 6 towarzystw po 2 przedstawicieli. Członkami Rady byli:

Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne (3 osoby):

- doc. Wincenty Kwapiszewski – członek Rady w kadencjach 1981–1983, 1984–1986, 1987–1989 (9 lat w Radzie),
- prof. Witold Wieniawski – członek Rady w kadencji 1993–1995 – 3 lata (plus członek Rady 1990–1992, jako przedstawiciel Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych – łącznie 6 lat w Radzie),
- prof. Regina Olędzka – członkini Rady w kadencjach 1999–2002 i 2003–2006 (6 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Immunologiczne / Polskie Towarzystwo Immunologii i Terapii Doświadczalnej (3 osoby):

- prof. Stefan Mackiewicz – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),
- prof. Alicja Ryzewska – członkini Prezydium Rady w kadencji 1990–1992 – 3 lata (plus członkini Rady w kadencji 1987–1989 – od połowy kadencji, wiceprzew. Rady w kadencji 1993–1995 plus członkini Rady w kadencji 1996–1998, 1999–2002, jako przedstawiciela Komitetu Badań Naukowych oraz członkini Prezydium Rady w kadencji 2003–2006, jako przedstawiciela Komitetu Badań Naukowych – łącznie 19 lat w Radzie),
- prof. Andrzej Mackiewicz – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Lekarskie (2 osoby):

- prof. Józef Towpik – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 (6 lat w Radzie),
- prof. Jerzy Woy-Wojciechowski – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Nauk Żywnościowych (2 osoby):

- prof. Stanisław Berger – członek Prezydium Rady w kadencji 1999–2002 (3 lata w Radzie),
- prof. Anna Gronowska-Senger – członkini Prezydium Rady w kadencjach 2007–2010, wiceprzew. Rady w kadencjach 2011–2014, 2015–2018, członkini Rady w kadencji 2019–2022, członkini Prezydium Rady w kadencji 2023–2026* (17 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Patologów (2 osoby):

- doc. Stefan Kruś – członek Rady w kadencjach 1972–1974 i 1981–1983 (6 lat w Radzie),
- prof. Andrzej Kulig – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Szpitalnictwa (2 osoby):

- doc. dr Jan Rutkiewicz – członek Rady w kadencjach 1981–1983, 1984–1986 – 6 lat (plus członek Rady w kadencji 1978–1980, jako przedstawiciel Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych – łącznie 9 lat w Radzie),
- dr n. med. Marian Miśkiewicz – członek Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Transplantacyjne (2 osoby):

- prof. Jolanta Małyszko – członek Rady w kadencji 2019–2022 (4 lata w Radzie),
- prof. Roman Danielewicz – członek Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie)

Towarzystwo Internistów Polskich (2 osoby):

- prof. Edward Rużyłło – członek Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),
- prof. Jacek Imiela – członek Prezydium Rady w kadencji 2019–2022, członek Rady w kadencji 2023–2026* (5 lat w Radzie)

W przypadku 18 towarzystw działających w naukach medycznych, w skład Rady powołano po 1 przedstawicielu. Członkami Rady byli:

Polskie Towarzystwo Anestezjologii i Intensywnej Terapii:

- prof. Janusz Andres – członek Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie).

Polskie Towarzystwo Badań Układu Nerwowego:

- prof. Katarzyna Nałęcz – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Chorób Płuc:

- prof. Adam Antczak – członek Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Diagnostyki Laboratoryjnej:

- doc. dr Jerzy Janecki – członek Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989 – do połowy kadencji (5 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Dermatologiczne:

- prof. Jacek Szepietowski – członek Rady w kadencji 2011–2014 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Endokrynologiczne:

- prof. Maciej Gembicki – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Epidemiologii i Lekarzy Chorób Zakaźnych:

- prof. Bertold Kassur – członek Prezydium Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Ginekologiczne:

- prof. Wiesław Szymański – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Hepatologiczne:

- prof. Piotr Małkowski – członek Rady w kadencji 2007–2010 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Higieniczne:

- doc. dr Cezary W. Korczak – członek Rady w kadencjach 1978–1980, 1981–1983, 1984–1986, 1987–1989, 1990–1992, 1993–1995, 1996–1998 i 1999–2002 (25 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Historii Medycyny i Farmacji:

- prof. Tadeusz Brzeziński – członek Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Nefrologii Dziecięcej:

- prof. Jacek A. Pietrzyk – członek Rady w kadencji 2007–2010 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Neurochirurgów:

- prof. Zbigniew Czernicki – członek Prezydium Rady w kadencji 2015–2018, wiceprzew. Rady w kadencjach 2019–2022 i 2023–2026* (9 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Orzecznictwa Lekarskiego:

- prof. Anna Wilmowska-Pietruszyńska – członkini Rady w kadencji 2011–2014 – 4 lata (plus członkini Rady w kadencji 2023–2026*, jako przedstawicielka Federacji Polskich Towarzystw Medycznych – łącznie 5 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Pediatriczne:

- prof. Bolesław Górnicki – członek Prezydium Rady w kadencji 1972–1974, członek Rady w kadencji 1975–1977, członek Prezydium Rady w kadencji 1978–1980, wiceprzew. Rady w kadencjach 1981–1983, 1984–1986 – 15 lat (plus wiceprzew. Rady w kadencjach 1987–1989, 1990–1992, członek Prezydium Rady w kadencji 1993–1995, 1996–1998, jako przedstawiciel Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych – łącznie 27 lat w Radzie).

Stowarzyszenie Neuropatologów Polskich:

- prof. Mieczysław Wender – członek Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie).

Towarzystwo Lekarskie Krakowskie:

- prof. Igor Gościński – członek Rady w kadencjach 2015–2018, 2019–2022 (8 lat w Radzie).

Warszawskie Towarzystwo Lekarzy Medycyny Fizykalnej:

- doc. dr Tadeusz Mika – członek Rady w kadencjach 1978–1980, 1981–1983 i 1987–1989 – do połowy kadencji (8 lat w Radzie).

Przedstawicielem towarzystw specjalistycznych, objętych zakresem działalności Wydziału VI PAN – Nauk Medycznych w kadencji 1966–1968 był prof. Zbigniew Szreniawski, w kadencji 1969–1971 prof. Julian Wałowski.

TOWARZYSTWA SPECJALISTYCZNE W NAUKACH O ZIEMI

W grupie towarzystw specjalistycznych w naukach o Ziemi powołano na członków Rady 13 przedstawicieli reprezentujących 5 towarzystw naukowych działających w tej grupie towarzystw. W kilku przypadkach jedna osoba reprezentowała po 2 towarzystwa – w kadencji 1990–1992 prof. Jerzy Kondracki – Polskie Towarzystwo

Geograficzne i Polskie Towarzystwo Geofizyczne, w kadencji 1990–1992 prof. Jerzy Znosko – Polskie Towarzystwo Geologiczne i Polskie Towarzystwo Mineralogiczne. Członkami Rady byli:

Polskie Towarzystwo Geograficzne (5 osób):

- prof. Jerzy Kondracki – członek Rady w kadencjach 1981–1983, 1987–1989, 1990–1992 (9 lat w Radzie),
- prof. Zdzisław Mikulski – członek Rady w kadencji 1984–1986 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1996–1998, jako przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Warszawskiego – łącznie 6 lat w Radzie),
- prof. Teresa Kozłowska-Szczęsna – członkini Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie),
- prof. Florian Plit – członek Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie),
- prof. Urszula Myga-Piątek – członkini Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie)

Polskie Towarzystwo Geologiczne (3 osoby):

- prof. Stefan Kozłowski – członek Rady w kadencji 1981–1983 (3 lata w Radzie),
- prof. Zbigniew Wilk – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Jerzy Znosko – członek Rady w kadencjach 1987–1989, 1990–1992 – reprezentując Polskie Towarzystwo Geologiczne i Polskie Towarzystwo Mineralogiczne, 1993–1995, 1996–1998 (12 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Geofizyczne (2 osoby):

- prof. Jerzy Kondracki – członek Rady w kadencji 1990–1992, reprezentując Polskie Towarzystwo Geofizyczne i Polskie Towarzystwo Geograficzne – 3 lata (plus członek Rady w kadencjach 1981–1983, 1987–1989, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Geograficznego – łącznie 9 lat w Radzie),
- doc. Alfred Dubicki – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Polskie Towarzystwo Mineralogiczne (2 osoby):

- prof. Andrzej Bolewski – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 (6 lat w Radzie),
- prof. Jerzy Znosko – członek Rady w kadencji 1990–1992, reprezentując Polskie Towarzystwo Mineralogiczne i Polskie Towarzystwo Geologiczne – 3 lata (plus członek Rady w kadencjach 1987–1989, 1993–1995, 1996–1998, jako przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Geologicznego – łącznie 12 lat w Radzie).

Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi (1 osoba):

- dr Jerzy Giżejowski – członek Rady w kadencjach 2007–2010, 2011–2014, 2015–2018 (12 lat w Radzie).

Przedstawicielem towarzystw specjalistycznych, objętych zakresem działalności Wydziału VII PAN – Nauk Górniczych i Nauk o Ziemi w kadencjach 1996–1998 i 1999–2002 był prof. Bogdan Ney, w kadencji 2003–2006 prof. Ryszard Marcinowski.

STOWARZYSZENIA NAUKOWO-TECHNICZNE NOT

W grupie stowarzyszeń naukowo-technicznych powołano na członków Rady 40 przedstawicieli 17 stowarzyszeń naukowo-technicznych i Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, z 5 stowarzyszeń powołano w skład Rady po 3 lub więcej przedstawicieli. W kadencji 1981–1983 w pracach Rady uczestniczyło 6 przedstawicieli Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT, nie udało się ustalić, jakie stowarzyszenia były wtedy w Radzie reprezentowane.

Stowarzyszenie Elektryków Polskich (5 osób):

- prof. Władysław Latek – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 (6 lat w Radzie),
- doc. Jan Nasiłowski – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie),
- dr hab. Zdzisław Życki – członek Rady w kadencjach 2003–2006, 2007–2010 (8 lat w Radzie),
- prof. Stanisław Bolkowski – członek Rady w kadencji 2011–2014 (4 lata w Radzie),
- prof. Jerzy Barglik – członek Rady w kadencji 2015–2018, członek Prezydium Rady w kadencjach 2019–2022, 2023–2026* (9 lat w Radzie)

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich (5 osób):

- prof. Jan Woźniacki – członek Rady w kadencji 1975–1977 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1969–1971, jako przedstawiciel Oddziału PAN w Krakowie i członek Rady w kadencji 1972–1974, jako przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Rolnictwa – łącznie 9 lat w Radzie),
- mgr inż. Bolesław Adamski – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie),
- mgr inż. Waldemar Osuch – członek Rady w kadencjach 1993–1995, 1996–1998 (6 lat w Radzie),
- prof. Stanisław Piwowar – członek Rady w kadencji 1999–2002 (4 lata w Radzie),
- dr Andrzej Kusyk – członek Rady w kadencji 2015–2018 (4 lata w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Rolnictwa (5 osób):

- prof. Jan Woźniacki – członek Rady w kadencji 1972–1974 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1969–1971, jako przedstawiciel Oddziału PAN w Krakowie i członek Rady w kadencji 1975–1977, jako przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich – łącznie 9 lat w Radzie),
- prof. Roman Fąfara – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Waldemar Michna – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie),
- prof. Jerzy Szyrmer – członek Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie),
- doc. Jerzy Bielejec – członek Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002 (7 lat w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Hutnictwa / Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego (4 osoby):

- mgr inż. Adam Palmirch – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Stanisław Pawłowski – członek Rady w kadencji 1984–1986 (3 lata w Radzie),
- prof. Stanisław Gorczyca – członek Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie),
- prof. Stanisław Stolarz – członek Rady w kadencji 1996–1998 (3 lata w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego (3 osoby):

- prof. Józef Obłój – członek Rady w kadencji 1972–1974, 1975–1977 (6 lat w Radzie),
- mgr inż. Zdzisław Burek – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie),
- dr Bogdan Kurant – członek Rady w kadencji 1984–1986, 1987–1989 – 6 lat (plus członek Rady w kadencji 1978–1980, jako przedstawiciel Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT – łącznie 9 lat w Radzie).

Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich / Stowarzyszenie Techniczne Odlewnictwa / Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich (3 osoby):

- prof. Kazimierz Sękowski – członek Rady w kadencji 1993–1995 (3 lata w Radzie),
- prof. Roman Wrona – członek Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002 (7 lat w Radzie),
- prof. Jan L. Lewandowski – członek Rady w kadencjach 2003–2006, 2007–2010, 2011–2014 (12 lat w Radzie).

Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT (2 osoby):

- dr Bogdan Kurant – członek Rady w kadencji 1978–1980 – 3 lata (plus członek Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989, jako przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego – łącznie 9 lat w Radzie),
- mgr inż. Magdalena Borek-Daruk – członkini Rady w kadencji 2023–2026* (1 rok w Radzie).

Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa (2 osoby):

- prof. Jerzy Mutermilch – członek Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977 – 6 lat (plus członek Rady w kadencji 1969–1971, jako przedstawiciel towarzystw specjalistycznych w naukach technicznych – łącznie 9 lat w Radzie),
- inż. Jadwiga Czerwińska – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa (2 osoby):

- dr inż. Witold Olendki – członek Rady w kadencji 1975–1977 (3 lata w Radzie),
- dr inż. Tadeusz Zastawnik – członek Prezydium Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych (2 osoby):

- prof. Edward Świrkowski – członek Rady w kadencjach 1990–1992, 1993–1995 (6 lat w Radzie),

- dr inż. Andrzej Paszkiewicz – członek Prezydium Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002, 2003–2006, 2007–2010, 2011–2014, 2015–2018 (23 lata w Radzie).

Stowarzyszenie Geodetów Polskich:

- mgr inż. Tadeusz Kuźnicki – członek Rady w kadencji 1978–1980 (3 lata w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji:

- doc. dr Leopold Nowosielski – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa:

- dr inż. Bolesław Saczuk – członek Prezydium Rady w kadencjach 1972–1974, 1975–1977, 1978–1980, 1981–1983, 1984–1986, członek Rady w kadencji 1987–1989 (18 lat w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Ogrodnictwa:

- dr inż. Bolesław Czarnecki – członek Rady w kadencji 1990–1992 (3 lata w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Papiernictwa / Stowarzyszenie Papierników Polskich:

- mgr inż. Lech Bogusławski – członek Rady w kadencjach 1984–1986, 1987–1989, członek Prezydium Rady w kadencjach 1990–1992, 1993–1995, członek Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002 (19 lat w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego:

- inż. Jerzy Dyakowski – członek Rady w kadencji 1984–1986, 1987–1989 (6 lat w Radzie).

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Wodno-Melioracyjnych:

- dr inż. Janusz Grochulski – członek Rady w kadencji 1987–1989 (3 lata w Radzie).

PRZEDSTAWICIELE INNYCH INSTYTUCJI W RADZIE

Komitet Badań Naukowych:

- prof. Alicja Ryżewska – członkini Rady w kadencjach 1996–1998, 1999–2002, członkini Prezydium Rady w kadencji 2003–2006 – 11 lat (plus członkini Rady w kadencji 1987–1989 – od połowy kadencji, wiceprzew. Rady w kadencji 1993–1995 jako przedstawicielka Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych, członkini Prezydium Rady w kadencji 1990–1992, reprezentująca PT Immunologiczne i Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych – łącznie 19 lat w Radzie).

Ministerstwo Nauki i Informatyzacji:

- prof. Tomasz Jasiński – członek Rady w kadencji 2003–2006 (4 lata w Radzie).

Oddział PAN w Krakowie:

- doc. dr Franciszek Persowski – członek Rady w kadencji 1966–1968 (3 lata w Radzie),
- prof. Jan Woźniacki – członek Rady w kadencji 1969–1971 – 3 lata (plus członek Rady w kadencji 1972–1974, jako przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Rolnictwa i członek Rady w kadencji 1975–1977, jako przedstawiciel Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich – łącznie 9 lat w Radzie).

Centrum Upowszechniania Nauki PAN:

- prof. Janusz Haman – członek Rady w kadencji 1990–1992 – 3 lata (plus członek Prezydium Rady w kadencji 1993–1995, członek Rady w kadencji 1996–1998, jako przedstawiciel Polskiej Fundacji Upowszechniania Nauki – łącznie 9 lat w Radzie).

Polska Fundacja Upowszechniania Nauki:

- prof. Janusz Haman – członek Prezydium Rady w kadencji 1993–1995, członek Rady w kadencji 1996–1998 – 6 lat (plus członek Rady w kadencji 1990–1992, jako przedstawiciel Centrum Upowszechniania Nauki PAN – łącznie 9 lat w Radzie).

Rada Krajowa Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych RP:

- dr Aleksander Kociszewski – członek Prezydium Rady w kadencji 2003–2006 – 4 lata (plus członek Rady w kadencji 1996–1998, jako przedstawiciel Ciechanowskiego Towarzystwa Naukowego – łącznie 7 lat w Radzie).

BIBLIOGRAFIA

- Hałoń E., *O współdziałaniu towarzystw naukowych i Polskiej Akademii Nauk*, „Heureka. Problemy Społecznego Ruchu Naukowego” 2001, nr 1/2.
- Hałoń E., *Towarzystwa Naukowe w Polsce. Przeszłość i terażniejszość*, Warszawa, PAN, Centrum Upowszechniania Nauki, 2003.
- Hofman I., Majsterkiewicz T., *Działalność Rady Towarzystw Naukowych w okresie 70-lecia Polskiej Akademii Nauk*, maszynopis.
- Kunikowski S., *Towarzystwa naukowe ogólne w Polsce w XIX i XX wieku*, Włocławek, WTN, 1999.
- Majsterkiewicz T., *Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN. Opracowanie z okazji 50-lecia RTN*, 2013.
- Majsterkiewicz T., *Sprawozdania z działalności Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN w latach 1999–2022*, maszynopisy.

UCHWAŁA I Kongresu Towarzystw Naukowych z dnia 18 września 2013 roku

Uczestnicy I Kongresu Towarzystw Naukowych, zwołanego do Warszawy pod hasłem *Towarzystwa naukowe w Polsce – dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie*, reprezentujący ponad 350 towarzystw naukowych, skupiających wiele tysięcy osób, stwierdzają, że Polska w pierwszej połowie XXI wieku stoi przed koniecznością szybszego rozwoju cywilizacyjnego. Rozwój ten możliwy jest w oparciu o społeczeństwo demokratyczne, obywatelskie, o społeczeństwo wiedzy. Doniosłą rolę w tych przekształceniach cywilizacyjnych i społecznych odgrywa i będzie odgrywać społeczny ruch naukowy i naukowo-techniczny. W czasach zaborów to jemu właśnie zawdzięczaliśmy uchronienie naszej Ojczyzny przed cywilizacyjną kolonizacją, a po odzyskaniu niepodległości stał się załączkiem odrodzenia struktur instytucjonalnych nauki polskiej i podtrzymywał ich funkcjonowanie jako ważny czynnik integracji społeczeństwa.

Kongres potwierdza, że:

- towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo-techniczne jako społeczne, pozarządowe organizacje naukowe są integralną częścią i jednym z filarów kultury i nauki polskiej także w niepodległej Polsce, stanowiąc obywatelski fundament w środowisku nauki i nauczania;

- towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo-techniczne funkcjonują w oparciu o swych zaangażowanych społecznie członków, którzy jako wolontariusze gotowi są do podejmowania zadań na rzecz szeroko rozumianej kultury, nauki, oświaty i ich promocji;

- towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo-techniczne działają:
 - interdyscyplinarnie, łącząc ludzi z różnych lokalnych środowisk naukowych i zawodowych;
 - ponadlokalnie, w tym międzynarodowo, łącząc środowiska naukowe związane z określoną dziedziną lub dyscypliną naukową;
 - inicjując i weryfikując badania naukowe;
 - integrując w nauce i kształceniu.

Kongres uznaje, że towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo-techniczne wypełniają swoje cele i zadania między innymi poprzez:

- prowadzenie badań naukowych, w tym badań nad regionem;
- kształcenie ustawiczne;

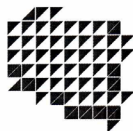
- organizowanie kongresów oraz konferencji międzynarodowych, krajowych, regionalnych i lokalnych;
- prowadzenie działalności wydawniczej;
- prowadzenie bibliotek, muzeów, archiwów i innych;
- promowanie i popularyzację kultury, nauki oraz techniki;
- podejmowanie audytów badań naukowych i eksperckich;
- podejmowanie projektów na rzecz innowacji w gospodarce;
- wspomaganie kadry naukowej i technicznej w jej rozwoju i zwiększeniu mobilności;
- dbanie o etykę zawodową.

Kongres wyraża przekonanie, że towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo-techniczne jako integralna część systemu nauki polskiej powinny znaleźć potwierdzenie swego statusu w systemie prawnym obowiązującym w Polsce poprzez ustawę o towarzystwach naukowych i stowarzyszeniach naukowo-technicznych; winny być także wspierane finansowo zarówno podmiotowo, jak i przedmiotowo na szczeblu centralnym ze środków budżetu Państwa oraz regionalnie i lokalnie ze środków samorządu województwa, powiatu lub gminy – w zależności od celów i zadań jakie realizują, a także przez organizacje społeczne i gospodarcze, na rzecz których wykonują określone zadania.

Kongres wyraża przekonanie, że potencjał ekspercki i moralny towarzystw naukowych i stowarzyszeń naukowo-technicznych nie jest należycie wykorzystywany w Kraju i apeluje o pilną zmianę tej sytuacji.

Mając powyższe na uwadze, Kongres kieruje niniejszą Uchwałą do Prezydenta RP, Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu RP, do Prezesa Rady Ministrów, Ministra Finansów, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Prezesa PAN, wnosząc jednocześnie o podjęcie działań mających na celu wypracowanie zasad polityki państwa w stosunku do społecznego ruchu naukowego i naukowo-technicznego oraz umocnienia miejsca i roli towarzystw i stowarzyszeń naukowych (towarzystw ogólnych i regionalnych, specjalistycznych towarzystw naukowych, stowarzyszeń naukowo-technicznych) w systemie nauki oraz wprowadzenia rozwiązań prawnych umożliwiających zapewnienie funkcjonowania i rozwoju społecznego ruchu naukowego i naukowo-technicznego w Polsce.

Warszawa, dnia 18 września 2013 roku

II Kongres Towarzystw Naukowych

UCHWAŁA II KONGRESU TOWARZYSTW NAUKOWYCH z dnia 15 września 2018 roku

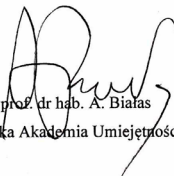
Uczestnicy II Kongresu Towarzystw Naukowych – obradującego w Poznaniu pod hasłem „Rola towarzystw naukowych w rozwoju świadomości obywatelskiej i kulturowej” – uznają, że towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo-techniczne:

- odegrały doniosłą rolę w czasach zaborów i w dziejach niepodległego Państwa Polskiego;
- są integralną częścią nauki polskiej, organizując społeczny ruch naukowy i budując społeczeństwo obywatelskie;
- są podmiotami życia publicznego i ze względu na swoje znaczenie dla społeczeństwa powinny znaleźć należne miejsce w systemie prawnym w kraju.

Towarzystwa naukowe powinny być wspierane finansowo zarówno podmiotowo, jak i przedmiotowo przez budżet państwa oraz budżety samorządowe ze względu na ich znaczenie dla rozwoju społeczeństwa.

Kongres uznaje, że przy stosunkowo niskim rozumieniu znaczenia nauki dla rozwoju naszego kraju należy wzmocnić rolę publikacji i innych działań odnoszących się do popularyzacji wiedzy i wyników badań. Podniesienie rangi takiej aktywności powinno następować nie tylko przez wsparcie materialne, ale i przez docenianie jej we wszystkich, coraz bardziej sformalizowanych ocenach. Zgromadzeni wyrażają również przekonanie, że nowa punktacja czasopism naukowych powinna w sposób odpowiedni docenić rolę i znaczenie polskojęzycznych czasopism naukowych, naukowo-technicznych oraz popularnonaukowych, stanowiących istotną formę upowszechnienia wyników badań.

Uczestnicy Kongresu uznają, że bez zmiany polityki państwa w stosunku do społecznego ruchu naukowego spiętrzać się będą bariery rozwoju naukowego, kulturalnego, gospodarczego i społecznego Polski oraz zniweczony zostanie ogromny dorobek towarzystw naukowych.

prof. dr hab. A. Białas
Polska Akademia Umiejętności

prof. dr hab. Z. Kruszewski
Rada Towarzystw Naukowych
przy Prezydium PAN,
Towarzystwo Naukowe Płockie

prof. UAM dr hab. A. Gulczyński
Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół
Nauk

UCHWAŁA

III Kongresu Towarzystw Naukowych z dnia 22 października 2022 roku

Towarzystwa naukowe są ważnym elementem systemu nauki w Polsce. Swoją działalnością pro publico bono wpisują się w politykę państwa, odpowiadając na wyzwania współczesności oraz poszukując rozwiązań służących przyszłym pokoleniom.

Historyczny ogląd bilansu społecznego ruchu naukowego w Polsce umożliwia wysoką ocenę działalności naukowej, popularyzatorskiej i wydawniczej w wymiarze krajowym i międzynarodowym na przestrzeni wieków. Wiele organizacji koncentruje się na umacnianiu potencjału regionów, uznając, że ich różnorodne tradycje tworzą tożsamość Polaków. W przestrzeni towarzystw naukowych spotykają się miłośnicy nauki w różnym wieku, co sprzyja nawiązywaniu więzi między uczniami i mistrzami oraz uczy poszanowania osiągnięć poprzedników. Na gruncie towarzystw naukowych dokonuje się dojrzewanie do godnego pełnienia ról społecznych i odpowiedzialnego sprawowania funkcji. Cele społecznego ruchu naukowego obejmują m.in.: prowadzenie badań naukowych i upowszechnianie ich wyników podczas konferencji i sesji oraz w publikacjach, prowadzenie kształcenia całościowego, wspomaganie nauczycieli akademickich w rozwoju naukowym, promowanie etycznych postaw, prowadzenie bibliotek oraz placówek o charakterze archiwalnym i muzealnym.

Pomimo dużego znaczenia i wielu zasług dla polskiej nauki i narodowego dziedzictwa, towarzystwa naukowe nie zajmują należnego miejsca w polityce naukowej państwa. Brakuje bowiem systemowych rozwiązań, które zapewniłyby przetrwanie społecznego ruchu naukowego i jego ponadczasowego dorobku zawartego w publikacjach oraz w materialnych pomnikach, takich jak biblioteki, archiwa czy muzea.

Uczestnicy III Kongresu Towarzystw Naukowych uznają za niezbędne finansowanie organizacji społecznego ruchu naukowego ze środków budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego. Towarzystwa naukowe powinny być także dostrzegane i finansowo wspierane przez podmioty gospodarcze. Ze względu na ważny interes państwa oraz z uwagi na pilną potrzebę naukową i społeczną Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk podjęła pracę nad

przygotowaniem projektu ustawy o towarzystwach naukowych, której celem jest poprawienie ich funkcjonowania, zwiększenie wpływu na rozwój nauki i wzmocnienie roli w kształtowaniu nowoczesnego społeczeństwa wiedzy.

Dlatego też zwracamy się do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu RP, Prezesa Rady Ministrów, Ministra Edukacji i Nauki, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Ministra Finansów o zainteresowanie się towarzystwami naukowymi i wsparcie ich funkcjonowania przez trwałe uregulowania o charakterze systemowym. Wyrażamy przekonanie, że przyczyniłoby się to do zwiększenia udziału polskiej nauki w światowych dokonaniach.

Gdańsk, dnia 22 października 2022 roku

USTAWA
z dnia roku
o towarzystwach naukowych

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1. 1. Ustawa reguluje działalność towarzystw naukowych, zwanych dalej towarzystwami naukowymi.

2. Ilekroć w ustawie niniejszej jest mowa o towarzystwach naukowych bez bliższego określenia ich charakteru, rozumie się przez to towarzystwa naukowe ogólne oraz specjalistyczne, federacje lub związki tych towarzystw, a także tworzone przez nie zamiejscowe jednostki organizacyjne.

Art. 2. 1. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

1) „towarzystwo naukowe ogólne” – towarzystwo, którego członkowie reprezentują różne dziedziny nauki i dyscypliny naukowe, a zasięg działania takiego towarzystwa jest lokalny, regionalny lub obejmuje terytorium całego kraju;

2) „towarzystwo naukowe specjalistyczne” lub „stowarzyszenie naukowo-techniczne”, dalej zwane towarzystwem, którego członkowie reprezentują określoną dziedzinę nauki lub dyscyplinę naukową, a zasięg takiego towarzystwa obejmuje terytorium całego kraju;

3) „federacja towarzystw naukowych” lub „związek towarzystw naukowych” – stowarzyszenie towarzystw naukowych reprezentujących różne dyscypliny naukowe w ramach jednej dziedziny nauki;

4) „grupa wyborcza” – grupa towarzystw naukowych zaliczonych odpowiednio do towarzystw naukowych ogólnych albo towarzystw naukowych specjalistycznych;

5) „grupowe zebranie wyborcze” – ogólnopolskie zebranie wyborcze pełnomocnych przedstawicieli towarzystw wchodzących w skład danej grupy wyborczej, o której mowa w pkt. 4.

Art. 3. Towarzystwa naukowe działają w ramach systemu nauki i jej upowszechniania w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 4. 1. Towarzystwem naukowym ogólnym lub specjalistycznym jest dobrowolne stowarzyszenie lub związek stowarzyszeń, w rozumieniu prawa o stowarzyszeniach, obejmujące uprawiających działalność naukową pracowników nauki i miłośników nauki oraz ludzi z uprawianiem nauki związanych osobistymi

zainteresowaniami lub działalnością zawodową, realizujące przewidziane w swoich statutach zadania związane z rozwijaniem działalności naukowej i upowszechnianiem nauki, odpowiadające warunkom określonym w niniejszej ustawie.

2. Towarzystwa naukowe ogólne oraz towarzystwa naukowe specjalistyczne mogą tworzyć ogólnokrajowe stowarzyszenia naukowe.

Art. 5. 1. Towarzystwa naukowe podlegają przepisom ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 roku, poz. 2261), o ile przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

2. W zależności od charakteru towarzystwa naukowego i postanowień statutu danego towarzystwa, członkiem może być każda osoba posiadająca obywatelstwo polskie, która spełnia kryteria przewidziane w statucie oraz zadeklaruje przystąpienie do towarzystwa i przestrzeganie postanowień statutu.

3. Członkiem towarzystwa naukowego może być także osoba prawna, mająca wszystkie prawa członków z wyjątkiem czynnego i biernego prawa wyborczego. W takim przypadku osoba prawna działa poprzez swojego przedstawiciela.

4. Osoby polskiego pochodzenia, mające obywatelstwo zagraniczne, a także cudzoziemcy, mogą być przyjmowani na członków danego towarzystwa naukowego zgodnie z postanowieniami statutu towarzystwa.

Art. 6. Towarzystwami naukowymi nie mogą być stowarzyszenia zwykle w rozumieniu przepisów rozdziału 7 (art. 40–43) ustawy wymienionej w art. 5 ust. 1.

Art. 7. Towarzystwa naukowe mogą ubiegać się o uzyskanie uprawnień organizacji pożytku publicznego – w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Rozdział 2

Charakter naukowy, cele i środki działania towarzystw naukowych

Art. 8. Celem towarzystw naukowych jest, w nawiązaniu do potrzeb i tradycji nauki, organizowanie i rozwijanie życia naukowego w formach działalności właściwym organizacjom społecznym i określonych statutem, przyczynianie się do upowszechniania wiedzy jako źródła wszelkiego postępu, stwarzanie warunków do prowadzenia badań i upowszechnianie wyników badań naukowych z różnych dziedzin poprzez organizowanie spotkań i dyskusji naukowych, działanie na rzecz wiązania nauki z potrzebami gospodarczymi i społecznymi oraz przygotowywanie i publikowanie wydawnictw o charakterze naukowym.

Art. 9. Przy uwzględnieniu art. 4 ustawy – charakter naukowy towarzystwa naukowego wyznaczają formy jego działania określone statutem, który może zawierać między innymi:

1) upowszechnianie osiągnięć nauki przez publikowanie prac naukowych, wydawanie czasopism naukowych i monografii, cykliczne organizowanie zjazdów, warsztatów, kursów, konferencji, odczytów, seminariów naukowych, festiwali nauki i tym podobnych przedsięwzięć;

2) realizowanie prac i badań naukowych oraz popularno-naukowych we własnym zakresie lub we współpracy z innymi krajowymi czy zagranicznymi instytucjami naukowymi i szkołami wyższymi oraz inicjowanie badań prowadzonych przez instytucje naukowe;

3) inicjowanie i współdziałanie w przedsięwzięciach służących wdrożeniu osiągnięć naukowych;

4) reprezentowanie opinii zrzeszonego środowiska naukowego wobec organów państwowych i samorządowych z terenu lub zakresu działania towarzystwa;

5) podejmowanie współpracy z organami samorządu terytorialnego i podmiotami gospodarczymi w zakresie roztaczania opieki nad zabytkami sztuki i historii, pomnikami przyrody oraz nad środowiskiem biologicznym człowieka;

6) prowadzenie działalności popularno-naukowej, także poprzez udział w realizacji kształcenia ustawicznego;

7) rozwijanie różnych form aktywizacji życia naukowego i upowszechniania nauki wśród młodzieży, zwłaszcza sprzyjających ujawnianiu talentów naukowych i otaczaniu szczególnie uzdolnionych opieką w ich dalszym rozwoju;

8) współdziałanie w utrzymywaniu kontaktów pomiędzy placówkami naukowymi i pracownikami nauki a organizacjami i instytucjami gospodarczymi oraz oświatowymi – krajowymi i zagranicznymi;

9) przynależność do zagranicznych stowarzyszeń naukowych i związane z tym opłacanie składek członkowskich;

10) występowanie z inicjatywami i opiniowanie programów i podręczników szkolnych i akademickich, a także występowanie w sprawach otwierania i likwidacji kierunków studiów związanych z dyscypliną nauki, którą reprezentuje towarzystwo;

11) podejmowanie zadań z zakresu poradnictwa naukowego, naukowych diagnoz i ekspertyz, jak również określanie kryteriów kwalifikacyjnych, jakim powinny odpowiadać osoby powoływane na rzeczoznawców w reprezentowanej przez towarzystwo dziedzinie wiedzy;

12) wyróżnianie i nagradzanie najwybitniejszych osiągnięć naukowych i popularyzatorskich oraz ich twórców;

13) prowadzenie bibliotek, muzeów, archiwów, różnego typu kolekcji i zbiorów, laboratoriów i innych urządzeń niezbędnych dla realizacji zadań statutowych;

14) wykonywanie prac zabezpieczających obiekty stanowiące zasoby dziedzictwa narodowego (inventaryzacja, konserwacja, digitalizacja itp.);

15) wykonywanie prac remontowych i zabezpieczających majątek nieruchomy towarzystwa;

16) tworzenie platformy międzyuczelnianej wymiany naukowej na terenie działalności Towarzystwa.

Art. 10. 1. Decyzję o statusie naukowym towarzystwa lub wyodrębnionej w statucie grupie jego zadań wymienionych w art. 9, podejmuje Rada Towarzystw Naukowych, o której mowa w rozdziale 6 ustawy.

2. Rada podejmuje decyzję w formie uchwały, w terminie sześćdziesięciu dni od dnia otrzymania wniosku.

3. Uchwałę doręcza się sądowi rejestrowemu, na wniosek którego podejmowana jest decyzja oraz zainteresowanemu stowarzyszeniu.

4. W przypadku wyrażenia opinii negatywnej, stowarzyszenie, którego decyzja dotyczy, może zwrócić się do Rady Towarzystw Naukowych, w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia uchwały, o ponowne rozpatrzenie wniosku.

5. Uchwała Rady Towarzystw Naukowych podjęta w wyniku ponownego rozpatrzenia wniosku jest ostateczna.

6. Przewodniczący Rady przesyła niezwłocznie uchwałę Rady sądowi rejestrowemu oraz zainteresowanemu stowarzyszeniu.

7. Szczegółowe zasady postępowania w sprawach podejmowania decyzji w przedmiocie nadania statusu naukowego towarzystwu, określa Statut Rady.

Art. 11. 1. W przypadku stwierdzenia, że stowarzyszenie, wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego jako towarzystwo naukowe, zaprzestało prowadzenia działalności, o której mowa w art. 9, Rada Towarzystw Naukowych, z inicjatywy własnej lub na umotywowany wniosek innego podmiotu, podejmuje uchwałę o wystąpieniu do sądu rejestrowego o wykreślenie z działu 1 rejestru informacji o statusie stowarzyszenia jako towarzystwa naukowego.

2. Stowarzyszenie, którego uchwała o pozbawieniu statusu towarzystwa naukowego dotyczy, może wnieść odwołanie do Rady Towarzystw Naukowych w terminie trzydziestu dni od dnia otrzymania uchwały.

3. Przepisy art. 10 ust. 5–6 stosuje się odpowiednio.

4. Szczegółowe zasady postępowania w sprawie pozbawienia stowarzyszenia statusu towarzystwa naukowego określa Statut Rady.

Art. 12. 1. Rada Towarzystw Naukowych prowadzi rejestr stowarzyszeń posiadających status towarzystw naukowych.

2. Rejestr, o którym mowa w ust. 1, zawiera w odniesieniu do każdego towarzystwa jego nazwę i siedzibę, numer wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego oraz datę wydania opinii przez Radę.

3. W przypadku pozbawienia stowarzyszenia statusu towarzystwa naukowego, dokonuje się w rejestrze odpowiedniej wzmianki o tym fakcie.

4. Rejestr, o którym mowa w ust. 1, może być prowadzony także w formie elektronicznej i zamieszczony na stronie internetowej Rady.

Rozdział 3

Opieka i pomoc organów państwowych w stosunku do towarzystw naukowych

Art. 13. 1. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki określi w drodze rozporządzenia, wydanego w porozumieniu z właściwymi ministrami, zasady, zakres i formy udzielania towarzystwom naukowym przez instytuty badawcze, placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk, pomocy organizacyjnej i technicznej, w stosunku do poszczególnych grup towarzystw naukowych wyszczególnionych w art. 4 ustawy.

2. Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, w porozumieniu z innymi właściwymi ministrami nadzorującymi szkoły wyższe, określi w drodze rozporządzenia, zasady, zakres i formy udzielania towarzystwom naukowym przez szkoły wyższe, pomocy organizacyjnej i technicznej, w stosunku do poszczególnych grup towarzystw naukowych wyszczególnionych w art. 1 ustawy.

Art. 14. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wspiera działalność towarzystw naukowych na rzecz przekazania przyszłym pokoleniom wszystkiego co cenne z ponad tysiącletniego dziedzictwa Państwa, stania na straży narodowych wartości i otaczania ochroną dóbr kultury będących miarą ludzkiej cywilizacji, działalność na rzecz podtrzymywania i pielęgnowania tradycji narodowej oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, a także działalność w zakresie utrzymywania bibliotek, muzeów, archiwów oraz różnego typu kolekcji i zbiorów.

Art. 15. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania wspiera działalność towarzystw naukowych w popularyzowaniu przez nie nauki i jej osiągnięć wśród młodzieży szkolnej, zwłaszcza poprzez stałą ofertę edukacyjną obejmującą wydawnictwa edukacyjno-promocyjne oraz organizację warsztatów naukowych, konkursów, wykładów, odczytów i projekcji filmowych w szkołach lub obiektach należących do towarzystw naukowych.

Rozdział 4 **Mienie towarzystw naukowych**

Art. 16. 1. Mieniem towarzystw naukowych są własność i inne prawa majątkowe, przeznaczone do prowadzenia działalności statutowej, pozostające we władaniu tych towarzystw w dniu wejścia w życie ustawy. Obejmują one w

- 1) własność nieruchomości oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości;
- 2) własność ruchomości, w tym urządzeń, zbiorów bibliotecznych, zbiorów muzealnych, archiwów i materiałów oraz inne prawa rzeczowe do ruchomości;
- 3) prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości;
- 4) prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne;
- 5) patenty i inne prawa własności przemysłowej;
- 6) majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne.

2. Mieniem towarzystw naukowych są także dochody z działalności gospodarczej, pod warunkiem, że przeznaczone są na cele działalności statutowej.

3. Mienie towarzystw naukowych powstaje także z tytułów, o których mowa w ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 roku, poz. 2261).

Rozdział 5

Zasady finansowania działalności towarzystw naukowych ze źródeł publicznych

Art. 17. 1. Finansowanie działalności towarzystw naukowych ze środków budżetowych następuje w drodze:

1) przyznania przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, zgodnie z art. 365 pkt. 2, lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 roku, poz. 478 z późniejszymi zmianami) na sfinansowanie zadań z zakresu działalności naukowej;

2) dotacji podmiotowej, zgodnie z przepisami art. 365 pkt. 5 lit. a i b ustawy z ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce na realizację badań naukowych lub prac rozwojowych albo określonych w statucie towarzystwa zadań związanych z prowadzonymi w sposób ciągły pracami dotyczącymi gromadzenia, opracowywania i udostępniania zbiorów naukowych oraz baz danych;

3) dofinansowania, zgodnie z przepisami art. 365 pkt. 7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, (Dz.U. z 2021 roku, poz. 478 z późniejszymi zmianami) realizacji projektów celowych o tematyce obejmującej badania i zadania służące rozwojowi, promocji i zastosowaniom praktycznym nauki, a także wspierających wzrost innowacyjności gospodarki lub obejmujących programy rozwoju regionalnego;

4) zlecenia finansującego wykonanie określonego zadania statutowego bądź określonego etapu lub fragmentu takiego zadania; zlecenia finansujące w zakresie, o którym mowa, oznaczono w dalszym ciągu skrótem „zlecenia”.

2. Minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego może przyznawać środki finansowe:

1) na działalność bibliotek towarzystw naukowych, ze szczególnym uwzględnieniem bibliotek naukowych, których zbiory tworzą narodowy zasób biblioteczny, niezależnie od środków, o który mowa w ust. 1 pkt. 2;

2) na realizację zadań związanych z utrzymywaniem muzeów, archiwów, gromadzeniem, opracowywaniem i udostępnianiem różnego typu kolekcji i zbiorów oraz baz danych.

3. Towarzystwa naukowe mogą występować do Narodowego Centrum Nauki oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju o przyznanie środków na realizację zadań wymienionych w art. 9 ustawy.

4. Środki finansowe w zależności od uzasadnionych potrzeb społecznych mogą także przyznawać:

1) inne, niż wymienione w ust. 2 naczelne i centralne organy administracji państwowej oraz państwowe jednostki organizacyjne;

2) właściwe organy samorządu terytorialnego stopnia gminnego, powiatowego i wojewódzkiego oraz ich jednostki organizacyjne.

5. Uczelnie oraz instytuty badawcze mogą wspierać działalność towarzystw naukowych z dochodów osiąganych z prowadzonej przez siebie wyodrębnionej działalności gospodarczej.

6. Towarzystwa naukowe mogą ubiegać się o środki i fundusze pomocowe Unii Europejskiej oraz korzystać z darowizn od osób prawnych i fizycznych oraz jednostek nie posiadających osobowości prawnej.

Rozdział 6

Rada Towarzystw Naukowych

Art. 18. 1. Wymienione w art. 1 ustawy towarzystwa naukowe powołują Radę Towarzystw Naukowych.

2. Rada jest wybieralnym organem przedstawicielskim towarzystw naukowych.

3. Rada działa na podstawie ustawy oraz uchwalonego przez siebie Statutu, który określa organizację oraz tryb działania Rady i jej organów, a także ich kompetencje.

4. Rada uchwalony przez siebie Statut przesyła ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

Art. 19. 1. Rada składa się z:

35–42 członków wybieranych w nie więcej niż sześciu grupach wyborczych, w tym:

a) grupie złożonej z przedstawicieli towarzystw naukowych ogólnych od 8 do 10 członków oraz

b) w nie więcej niż pięciu grupach odpowiadających wydziałom Polskiej Akademii Nauk, złożonych z przedstawicieli towarzystw naukowych specjalistycznych – proporcjonalnie do liczby towarzystw należących do danej grupy, w liczbie od 27 do 32 członków;

c) ponadto w skład Rady, poza przewidzianą liczbą członków mogą wchodzić przedstawiciele:

- Polskiej Akademii Nauk – do 5 członków,
- Polskiej Akademii Umiejętności – 1 członek,
- Federacji Towarzystw Medycznych – 1 członek,
- Federacji Naczelnej Organizacji Technicznej – 1 członek.

2. Kadencja Rady trwa cztery lata i rozpoczyna się 1 stycznia.

3. Rada działa na posiedzeniach plenarnych oraz przez swoje organy.

4. Organami Rady są Prezydium Rady i przewodniczący Rady.

5. Obsługę administracyjną Rady wykonuje Biuro Rady. Organizację, tryb działania oraz zasady finansowania działalności Biura określa Statut, o którym mowa w art. 18 ust. 3.

Art. 20. 1. Wyboru członków Rady, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt. 1 dokonują upoważnieni przedstawiciele towarzystw naukowych zgromadzeni na grupowych zebraniach wyborczych.

2. Wybory członków Rady mogą odbywać się drogą korespondencyjną.

3. Wybory zarządza Prezydium Rady nie później niż na trzy miesiące przed końcem kadencji Rady. Pierwsze wybory do Rady, zgodnie z przepisami niniejszej ustawy, zarządza Prezydium Rady działające w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

4. Sposób i tryb wyboru członków Rady, w tym przynależność towarzystwa naukowego do danej grupy wyborczej, określa uchwalony przez nią regulamin wyborczy.

5. Mandat członka Rady wygasa w przypadku śmierci, rezygnacji z członkostwa, działalności na szkodę Rady lub towarzystw naukowych, postępowania nieetycznego godzącego w interes Rady lub zrzeszonych w niej towarzystw naukowych, pozbawienia praw publicznych prawomocnym wyrokiem sądu albo na skutek prawomocnego skazania na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne.

6. W przypadku wygaśnięcia mandatu członka Rady w trakcie jej kadencji zwolniony mandat obejmuje osoba, która w wyborach uzyskała kolejno największą liczbę głosów.

Art. 21. 1. Rada wykonuje zadania określone w art. 10 i 11 ustawy oraz w Statucie, w tym:

1) reprezentuje społeczny ruch naukowy skupiony w towarzystwach naukowych, grupach towarzystw naukowych, federacjach lub związkach towarzystw naukowych, będąc wyrazicielem jego dążeń, osiągnięć i opinii wobec władz publicznych;

2) jako partner społeczny występuje w konkretnych sprawach towarzystw naukowych, ich grup, federacji i związków towarzystw naukowych – na ich wnioski – do władz publicznych oraz innych organów i instytucji państwowych;

3) wspiera towarzystwa naukowe, ich grupy, federacje i związki towarzystw naukowych w ich działalności na rzecz podtrzymywania i pielęgnowania tradycji narodowej oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, a także innych celów, o których mowa w art. 9;

4) reprezentuje zrzeszone w niej towarzystwa naukowe, grupy towarzystw naukowych, federacje i związki towarzystw naukowych wobec instytucji naukowych i innych podmiotów zagranicznych;

5) wyraża z własnej inicjatywy opinie i przedstawia wnioski we wszystkich sprawach dotyczących nauki i kultury oraz może zwracać się w tych sprawach do organów władzy publicznej i uczelni, w tym o udzielenie wyjaśnień i informacji, zawiadamiając o tym ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki oraz kultury i ochrony dziedzictwa narodowego;

6) wyraża opinie w sprawach przedstawionych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego oraz inne organy władzy i administracji publicznej;

7) wyraża stanowisko w sprawach przedstawionych jej do zaopiniowania projektów aktów prawnych dotyczących nauki, edukacji i kultury.

2. W realizacji zadań wymienionych w ust. 1 Rada współdziała z Polską Akademią Nauk, Polską Akademią Umiejętności, uczelniami, instytutami badawczymi oraz innymi instytucjami naukowymi.

3. Rada, zgodnie z art. 10 oraz 11 ustawy podejmuje decyzję w przedmiocie wpisu jaki skreślenia towarzystwa jako naukowego do rejestru, o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym.

4. Przedstawiciele Rady mogą brać udział z głosem doradczym w zgromadzeniach ogólnych lub równoważnych zebraniach towarzystw naukowych na ich zaproszenie.

5. Rada może współpracować z krajowymi i zagranicznymi organizacjami działającymi w obszarze nauki.

Art. 22. 1. Rada prowadzi swoją gospodarkę finansową na podstawie uchwalonego przez siebie budżetu, obejmującego planowane przychody i koszty w danym roku kalendarzowym.

2. Termin uchwalenia budżetu określa Statut Rady.

3. Przychodami są:

1) wpływy ze składek członkowskich zrzeszonych w niej towarzystw naukowych, grup towarzystw naukowych, federacji i związków towarzystw naukowych;

2) przychody z realizacji zadań określonych w art. 21 ustawy;

3) dotacja uzupełniająca ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki zgodnie z przepisem art. 365 pkt. 14 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo szkolnictwie wyższym i nauce;

4) darowizny osób prawnych i osób fizycznych oraz inne przychody.

4. Kosztami są wydatki ponoszone w związku z realizacją zadań określonych w art. 21 ustawy.

5. Przychody i koszty muszą się równoważyć.

Rozdział 7

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 23. W ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 roku poz. 2261), wprowadza się następujące zmiany:

1) W art. 7, dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Towarzystwa naukowe podlegają przepisom ustawy w zakresie ich tworzenia, z uwzględnieniem postanowień ustawy z dnia ... roku o towarzystwach naukowych (Dz.U. Nr ..., poz....)”.

2) W art. 12, po ust. 1 i dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. W przypadku założenia stowarzyszenia o charakterze naukowym, wniosek w tej sprawie, wraz z uzasadnieniem, winien być zawarty w treści pisemnego podania”.

3) W art. 16, po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Sąd rejestrowy przed wydaniem postanowienia o zarejestrowaniu towarzystwa jako naukowego, zasięga zgodnie z przepisami art. 9 ustawy z dnia ... roku o towarzystwach naukowych (Dz.U. Nr ..., poz....) opinii Rady Towarzystw Naukowych”.

Art. 24. W ustawie z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2021 roku, poz. 1372 z późniejszymi zmianami) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 7, w ust. 1 należy dodać pkt. 9a w brzmieniu:

„9a) wspierania społecznego ruchu naukowego, a w szczególności towarzystw naukowych działających na podstawie ustawy z dnia ... roku o towarzystwach naukowych, mających swoją siedzibę na terenie gminy, obejmujących zakresem swojego działania obszar tej gminy”.

Art. 25. W ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2021 roku poz.112 z późniejszymi zmianami) wprowadza się następujące zmiany:

1) dodaje się art. 49b w brzmieniu:

„Art. 49b. 1. Dokonanie wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 49 ust.1 informacji o statusie towarzystwa jako towarzystwa naukowego następuje po spełnieniu wymogów, o których mowa w art. 8 i art. 9 ustawy z dnia ... roku o towarzystwach naukowych.

2. W przypadku gdy towarzystwo naukowe przestało spełniać wymagania określone w art. 9 ustawy z dnia ... roku o towarzystwach naukowych, sąd rejestrowy, na wniosek Rady Towarzystw Naukowych, wykreśla z działu 1 rejestru informację o statusie naukowym towarzystwa.”

2) w art. 52 dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. Przy rejestracji stowarzyszenia posiadającego status towarzystwa naukowego wpisuje się w dziale 1 zaznaczenie tej okoliczności”.

Art. 26. W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (Dz.U. z 2020 roku, poz. 1668 roku z późniejszymi zmianami) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 14, w ust.1 dodaje pkt. 1a w brzmieniu:

„1a) wspierania społecznego ruchu naukowego, a w szczególności towarzystw naukowych działających na podstawie ustawy z dnia ... roku o towarzystwach naukowych, mających swoją siedzibę na terenie województwa, obejmujących zakresem swojego działania obszar więcej niż jednego powiatu”.

Art. 27. W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2020 roku, poz. 920 z późniejszymi zmianami) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4, w ust.1, dodaje się pkt. 7a w brzmieniu:

„7a) wspierania społecznego ruchu naukowego, a w szczególności towarzystw naukowych działających na podstawie ustawy z dnia ... roku o towarzystwach naukowych, mających swoją siedzibę na terenie powiatu, obejmujących zakresem swojego działania obszar więcej niż jednej gminy”.

Art. 28. W ustawie z dnia z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 roku, poz.478 z późniejszymi zmianami):

1) w art. 365, w pkt. 14 po wyrazach „Biura PKA” dodaje się wyrazy „Rady Towarzystw Naukowych”;

2) w art. 365, dodaje pkt. 16 w brzmieniu:

„16) finansowanie działalności towarzystw naukowych wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia ... o towarzystwach naukowych”;

3) w art. 366 ust. 1 dodaje się pkt. 9 w brzmieniu:

„9) pkt. 2 lit. a, pkt. 5 lit a i b, pkt. 7 i pkt. 16 – towarzystwom naukowym wymienionym w art.4 ust. 1 ustawy z dnia ... o towarzystwach naukowych”.

Rozdział 8

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 29. Minister Sprawiedliwości określi w drodze rozporządzenia wydanego na podstawie art. 54 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym zasady i tryb postępowania rejestrowego w sprawach dotyczących towarzystw naukowych.

Art. 30. Kadencja obecnej Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk i jej organów wygasa z upływem terminów określonych w przepisach, na podstawie których zostały powołane.

Art. 31. 1. Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, w okresie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy ustali, w drodze uchwały, wykaz towarzystw naukowych działających w chwili wejścia w życie ustawy, do których stosuje się przepisy niniejszej ustawy.

2. W stosunku do towarzystw objętych uchwałą Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, właściwy sąd rejestrowy dokona odpowiednich zmian w rejestrze, o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym.

Art. 32. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia ... 2022 roku.

UZASADNIENIE

I. Potrzeba ustawowego uregulowania

1. Przedłożony projekt ustawy o towarzystwach naukowych zmierza do ustawowego uregulowania działalności tych towarzystw oraz ich ogólnopolskiej reprezentacji w celu zabezpieczenia funkcjonowania i rozwoju społecznego ruchu naukowego w Polsce jako ważnego czynnika aktywizującego społeczeństwo obywatelskie, jego rozwój przez promocję nauki oraz dbanie o dziedzictwo narodowe i kulturę.
2. W chwili obecnej zasady tworzenia i funkcjonowania towarzystw naukowych określają przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 roku, poz. 2261), które, z uwagi na generalny charakter tego aktu, nie mogą uwzględniać specyfiki działania towarzystw naukowych. Zasady powoływania i funkcjonowania Rady Towarzystw Naukowych, która w chwili obecnej afiliowana jest przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk na zasadzie dobrowolności, regulują wewnętrzne przepisy Akademii, a zwłaszcza jej Prezydium.
3. Działające w chwili obecnej towarzystwa naukowe, których jest około trzystu dwudziestu dzielone są zgodnie z kryterium przedmiotowym na regionalne ogólne oraz specjalistyczne. Dysponują one istotnym potencjałem (ponad 600 000 członków), mają wyraźnie określone pole działania (sprawy nauki i kultury) i stanowią obok Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności, uczelni wyższych oraz jednostek badawczo-rozwojowych czwarte ogniwo nauki polskiej, oparte na aktywności społecznej członków.
4. W sytuacji, kiedy od roku 2018 obowiązuje ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce regulująca działalność naukową szkół wyższych, a także zasady finansowania nauki oraz podjęte zostały uregulowania prawne nowelizujące zasady organizacji i funkcjonowania Polskiej Akademii Nauk oraz jednostek badawczo-rozwojowych (projekty ustaw: o instytutach badawczych, o Narodowym Centrum Nauki oraz o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju) za słuszne i konieczne wydaje się ustawowe uregulowanie działalności czwartego ogniwa nauki czyli towarzystw naukowych i ich reprezentacji.
5. Za ustawowym uregulowaniem działalności towarzystw naukowych przemawiają także istotne następujące względy merytoryczne:
 - a) towarzystwa naukowe są – jak wspomniano wyżej – integralną częścią systemu nauki polskiej, działając jako społeczne organizacje naukowe;
 - b) towarzystwa naukowe wypełniają swoje cele i zadania poprzez podejmowanie badań naukowych oraz działań edukacyjnych, promocyjnych, eksperckich, opiekuńczych nad dobrami kultury narodowej w szczególności poprzez:
 - prowadzenie badań, w tym badań nad regionem,
 - kształcenie ustawiczne,
 - promocję, upowszechnianie i popularyzację nauki,
 - prowadzenie bibliotek w tym bibliotek naukowych, muzeów, archiwów itp.,

- działalność wydawniczą,
 - podejmowanie audytu i działań eksperckich,
 - wspomaganie mobilności kadry naukowej.
- c) towarzystwa naukowe są strażnikiem dziedzictwa narodowego i kulturowego,
- d) towarzystwa naukowe pracują w oparciu o potencjał pasjonatów społecznych – swoich członków, gotowych do podejmowania rozmaitych działań na rzecz szeroko rozumianej nauki, przez co wpisują się w ideę społeczeństwa obywatelskiego i wiedzy,
- e) towarzystwa naukowe działają interdyscyplinarnie, łącząc ludzi z różnych lokalnych środowisk naukowych (towarzystwa ogólne), jak również ponad lokalnie, reprezentując środowiska naukowe związane z określoną dziedziną lub dyscypliną naukową (towarzystwa specjalistyczne),
- f) członkostwo w towarzystwach naukowych i pełnione w nich funkcje jest jednym z kryteriów oceny pracownika naukowego w postępowaniu o nadanie mu tytułu naukowego profesora (patrz stosowne rozporządzenia ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego).

II. Ogólna charakterystyka projektu

1. Projekt ustawy o towarzystwach naukowych określa rolę i zadania społecznego ruchu naukowego w systemie nauki polskiej, rangę społeczną oraz zasadnicze kierunki działania.
2. Projekt ustawy określa nadto zasady organizacji i funkcjonowania towarzystw naukowych, ich uprawnienia i obowiązki, stwierdzając, że stosuje się do nich przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach, o ile przepisy projektowanej ustawy nie stanowią inaczej, określając jednocześnie zasady kwalifikowania towarzystw jako towarzystw naukowych.
3. Projekt ustawy określa również warunki działalności towarzystw naukowych, w tym zasady ich finansowania.
4. Projekt określa także prawa i obowiązki władz publicznych, instytucji państwowych i samorządu terytorialnego w stosunku do towarzystw naukowych oraz towarzystw naukowych w stosunku do władz publicznych, instytucji państwowych i samorządu terytorialnego.
5. Projektowana ustawa określa także zasady powoływania i funkcjonowania oraz zakres uprawnień i obowiązków ogólnopolskiej reprezentacji towarzystw naukowych – Rady Towarzystw Naukowych.
6. Projektowana ustawa wprowadza także niezbędne zmiany, które zapewnią jej wykonanie, do sześciu ustaw: Prawo o stowarzyszeniach, o samorządzie gminnym, o Krajowym Rejestrze Sądowym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa oraz Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

III. Uwagi do poszczególnych postanowień projektu

1. Projekt obejmuje swym zasięgiem działalność towarzystw naukowych – ogólnych oraz specjalistycznych, stwierdzając w art. 3, że towarzystwa naukowe działają w ramach systemu nauki i jej upowszechniania w Rzeczypospolitej Polskiej. Definiuje także w art. 4 ust. 1 pojęcie towarzystwa ogólnego oraz specjalistycznego. Projekt nie wprowadza istotnych zmian w zakresie zasad powstawania, rejestracji oraz działalności towarzystw naukowych. Tak jak dotychczas, towarzystwa naukowe w zakresie administracyjno-prawnym podlegać będą przepisom ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach ze zmianami wynikającymi z projektowanej ustawy. Zmiany dotyczyć będą następujących spraw:
 - 1) towarzystwem naukowym nie może być stowarzyszenie zwykłe (art. 5 ust. 4);
 - 2) towarzystwo naukowe podlega w zakresie jego tworzenia przepisom ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach z uwzględnieniem postanowień projektowanej ustawy (art. 23 pkt. 1 wprowadzający zmianę do art. 7 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach);
 - 3) opinię o statusie stowarzyszenia jako towarzystwa naukowego wyrażać będzie Rada Towarzystw Naukowych (art. 9). Sąd Rejestrowy przed wydaniem postanowienia o zarejestrowaniu stowarzyszenia jako towarzystwa naukowego zasięgać będzie opinii Rady (art. 23 pkt. 3) wprowadzający zmianę do art. 16 ustawy z dnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach;
 - 4) Rada Towarzystw Naukowych przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, w okresie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, w drodze uchwały, ustali wykaz towarzystw naukowych działających w chwili wejścia w życie ustawy, do których stosuje się przepisy niniejszej ustawy (art. 31 ust. 1). W stosunku do towarzystw objętych uchwałą Rady, właściwy sąd rejestrowy dokona odpowiednich zmian w Krajowym Rejestrze Sądowym stowarzyszeń (art. 31 ust. 2).
2. Przepisy art. 8 i 9 projektu określają naukowy charakter oraz cele i środki działania towarzystw naukowych, podkreślając, że celem towarzystw naukowych (art. 8) jest organizowanie i rozwijanie życia naukowego w formach działalności właściwych organizacjom społecznym i określonych statutem, jednakże w art. 9 (pkt. 1–13) określa jakie rodzaje działalności realizowanej przez towarzystwo pozwalają na uznanie go za towarzystwo naukowe.
3. Art. 10 określa tryb nadawania towarzystwu (stowarzyszeniu) statusu towarzystwa naukowego, powierzając przeprowadzenie wszystkich czynności opiniotwórczych w tym zakresie ogólnopolskiej reprezentacji towarzystw naukowych – Radzie Towarzystw Naukowych i jej organom, przewidując przy tym dwuinstancyjny tok postępowania w przypadku wydania opinii negatywnej w pierwszej instancji. Art. 11 przewiduje możliwość pozbawienia stowarzyszenia statusu towarzystwa naukowego w przypadku, gdy zaprzestało ono prowadzenia działalności, o której mowa w art. 9 ustawy i która była podstawą nadania takiego statusu. Przyjęcie w projektowanej ustawie powyższych rozwiązań pociąga

za sobą konieczność wprowadzenia niezbędnych zmian w ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 roku o Krajowym Rejestrze Sądowym. Zmiany takie (proponowane dodanie art. 49b oraz zmiana do art. 52) zawarte są w art. 25 projektowanej ustawy. Przyjęte w projekcie rozwiązanie jest analogiczne do postępowania rejestrowego w sprawach dotyczących nadania i odebrania statusu organizacji pożytku publicznego.

4. Art. 12 obliguje Radę Towarzystw Naukowych do prowadzenia rejestru towarzystw, które posiadają status towarzystw naukowych oraz zmian w tym zakresie.
5. W rozdziale 3 (art. 13–15) określone są ogólnie zasady opieki i pomocy oraz zakres współpracy właściwych, ze względu na charakter działalności towarzystw naukowych, organów państwowych w stosunku do tych towarzystw.
6. W rozdziale 4 (art. 16) zawarte są przepisy dotyczące mienia towarzystw naukowych, jego części składowych. Przepis zawarty w art. 16 określa, że mieniem towarzystw naukowych są własność i inne prawa majątkowe, przeznaczone do prowadzenia działalności statutowej, pozostające we władaniu tych towarzystw w dniu wejścia w życie ustawy w tym: własność nieruchomości oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości: własność ruchomości, w tym urządzeń, zbiorów bibliotecznych, zbiorów muzealnych i materiałów oraz inne prawa rzeczowe do ruchomości; prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości; prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne; patenty i inne prawa własności przemysłowej; majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne oraz inne powstające z tytułów wymienionych w ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach.
7. W rozdziale 5 (art. 17) projektowana ustawa zakłada możliwość dostępu towarzystw naukowych do środków publicznych na rozwój i popularyzację nauki, określa drogi dofinansowywania działalności towarzystw naukowych ze środków publicznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce:
 - na sfinansowanie zadań z zakresu działalności naukowej;
 - na realizację badań naukowych lub prac rozwojowych albo określonych w statucie towarzystwa zadań związanych z prowadzonymi w sposób ciągły pracami dotyczącymi gromadzenia, opracowywania i udostępniania zbiorów naukowych oraz baz danych;
 - na realizację projektów celowych o tematyce obejmującej badania i zadania służące rozwojowi, promocji i zastosowaniom praktycznym nauki, a także wspierających wzrost innowacyjności gospodarki lub obejmujących programy rozwoju regionalnego.

W zależności od tego, kto jest dysponentem środków publicznych, dotacji lub zleceń mogą udzielać:

- 1) minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki jako dysponent środków finansowych na naukę, ustalanych na ten cel w budżecie państwa,

2) minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w ramach pozostających w jego dyspozycji środków budżetowych w zakresie dotacji na realizację zadań związanych z utrzymywaniem bibliotek, muzeów, archiwów, gromadzeniem, opracowywaniem i udostępnianiem różnego typu kolekcji i zbiorów oraz baz danych.

Dotacji lub zleceń w zależności od uzasadnionych potrzeb społecznych oraz w miarę posiadanych środków mogą również udzielać:

- a) naczelne organy władzy państwowej;
- b) inne niż wymienione powyżej naczelne i centralne organy administracji państwowej oraz państwowe jednostki organizacyjne;
- c) właściwe organy samorządu terytorialnego stopnia gminnego, powiatowego i wojewódzkiego oraz ich jednostki organizacyjne.

Projektowana ustawa zakłada również (art. 17 ust. 5), że towarzystwa naukowe mogą ubiegać się o środki i fundusze pomocowe Unii Europejskiej oraz korzystać z darowizn od osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek nie posiadających osobowości prawnej.

8. Stworzenie ustawowych możliwości dofinansowania działalności towarzystw naukowych i udzielania im dotacji powoduje konieczność dokonania określonych zmian w obecnie obowiązujących przepisach. W szczególności dotyczy to:

- a) ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w której niezbędne są zmiany polegające na zaliczeniu towarzystw naukowych do jednostek naukowych – prowadzących badania naukowe i/lub prace rozwojowe. Temu celowi służy zmiana zaproponowana w art. 28 projektowanej ustawy,
- b) ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, w której niezbędne jest zmiana polegająca na umożliwieniu uznania wspierania społecznego ruchu naukowego, a w szczególności towarzystw naukowych działających na terenie gminy, za zadanie własne gminy. Temu celowi służy zmiana zaproponowana w art. 24 projektowanej ustawy,
- c) ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa, w której niezbędna jest zmiana polegająca na zaliczeniu wspierania społecznego ruchu naukowego, a w szczególności towarzystw naukowych działających na terenie województwa, do zadań o charakterze wojewódzkim. Temu celowi służy zmiana zaproponowana w art. 26 projektowanej ustawy,
- d) ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym, w której niezbędna jest zmiana polegająca na zaliczeniu wspierania społecznego ruchu naukowego, a w szczególności towarzystw naukowych działających na terenie powiatu, do zadań o charakterze powiatowym. Temu celowi służy zmiana zaproponowana w art. 27 projektowanej ustawy.

9. Projekt odmiennie, niż to ma miejsce obecnie, sytuuje Radę Towarzystw Naukowych. W chwili obecnej jej status prawny regulowany jest wewnętrznymi przepisami organów Polskiej Akademii Nauk, albowiem jest ona afiliowana przy Prezydium PAN jako bliżej nieokreślona reprezentacja towarzystw naukowych

bez jakichkolwiek uprawnień i możliwości decyzyjnych. Zgodnie z przepisami rozdziału 6 projektu (art. 18–22) Rada Towarzystw Naukowych jest wybieralnym organem przedstawicielskim towarzystw i działa na podstawie ustawy i uchwalonego przez siebie Statutu (art. 18 ust. 3). Ustawa określa skład, zasady i tryb wyboru Rady (art. 19 ust. 1–4 oraz art. 20), przewiduje też, że obsługę administracyjną Rady wykonywać będzie Biuro Rady, którego organizację, tryb działania oraz zasady finansowania działalności określi Statut Rady (art. 19 ust. 5). Rada wyposażona będzie w określone kompetencje (art. 21). Rada prowadzić będzie swoją gospodarkę finansową na podstawie uchwalonego przez siebie budżetu, obejmującego planowane przychody i koszty w danym roku kalendarzowym. Termin uchwalenia budżetu określi Statut Rady. Przychodami Rady będą:

- a) wpływy ze składek członkowskich zrzeszonych w niej towarzystw naukowych, grup towarzystw naukowych, federacji i związków towarzystw naukowych; przychody z realizacji zadań określonych w art. 21 ustawy; dotacja uzupełniająca ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki zgodnie z przepisem art. 365 pkt. 14 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo w szkolnictwie wyższym i nauce, darowizny osób prawnych i osób fizycznych oraz inne przychody;
- b) kosztami będą wydatki ponoszone w związku z realizacją zadań określonych w art. 21 ustawy.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia ustawy

Celem projektu jest podniesienie do rangi ustawy problematyki związanej z działalnością naukową towarzystw naukowych opartą na społecznej aktywności obywatelskiej członków, a więc uznanie ich roli w tym zakresie jako czwartego pionu nauki. Nauka w Polsce jest mało doceniana, nie zawsze jest uznawana za ważny czynnik rozwoju gospodarczego i społecznego. Upowszechnianiem nauki w społeczeństwie i wpływaniem na wzrost dobrostanu społecznego zajmują się między innymi towarzystwa naukowe.

Ustawa ma umożliwić towarzystwom naukowym dostęp do środków publicznych przeznaczanych na naukę, w tym na badania naukowe, kształcenie ustawiczne i popularyzację nauki, zarówno z budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz środków pomocowych Unii Europejskiej, przy stosowaniu tych samych kryteriów oceny zarówno podmiotowej jak i przedmiotowej.

2. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa

Projekt dotyczy oznaczonego kręgu osób prawnych – towarzystw naukowych. Ustawa stworzy jednostkom samorządu terytorialnego wszystkich szczebli możliwość wspierania, o ile uznają to za stosowne, towarzystw naukowych jako instytucji wpływających na dynamikę popularyzacji i znaczenia nauki w społeczeństwie. Stąd ustawa oddziaływać będzie również na samorządy lokalne.

3. Konsultacje

Projekt ustawy jest rezultatem kilkunastoletnich prac, w toku których – także na etapie powstawania założeń regulacji – miały miejsce szerokie konsultacje w środowisku towarzystw naukowych. Projekt był przedmiotem kilku konferencji naukowych, ogólnopolskich seminariów, w tym także kilku posiedzeń Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN, a także został poddany ocenie ekspertów z wielu dziedzin.

Ustawowe uregulowanie działalności towarzystw naukowych zyskało aprobatę Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, która na Zgromadzeniu Plenarnym w dniu 5 czerwca 2008 roku podjęła uchwałę (Dokument nr 78/IV) w sprawie usytuowania towarzystw naukowych w polskim systemie prawnym.

4. Skutki społeczno-gospodarcze oraz finansowe ustaw

4.1 Wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego:

Wejście w życie ustawy spowoduje zabezpieczenie środków finansowych w budżecie państwa w części 28 – szkolnictwo wyższe i nauka oraz części 24 – kultura i ochrona dziedzictw narodowego, w łącznej wysokości ok. 30.000 tys. złotych w stosunku rocznym, z tego – w postaci potrzeby zabezpieczenia działalności towarzystw w kwocie ok. 29.000 tys. złotych oraz działalności Rady Towarzystw Naukowych w kwocie ok. 1.000 tys. złotych.

Ustawa może spowodować w budżetach jednostek samorządu terytorialnego wzrost wydatków, o ile właściwe organy podejmą takie decyzje, ponieważ ustawa daje możliwość udzielania towarzystwom naukowym dotacji na ich działalność, ale nie nakłada obowiązku.

4.2. Wpływ na rynek pracy:

Regulacja będzie miała pozytywny wpływ na rynek pracy. Ureguluje i ustabilizuje ona działalność towarzystw naukowych jako instytucji nauki, edukacji i kultury, które są założycielami i organami prowadzącymi biblioteki, muzea, archiwa itp.

4.3. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw:

Uregulowanie i stabilizacja działalności towarzystw naukowych wpłynąć będzie pozytywnie na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość. Filarami działalności gospodarczej, szczególnie w okresach kryzysowych, jest aktywne społeczeństwo wiedzy i informacji oraz jego dynamika działania, innowacyjna gospodarka oraz sprawnie działające instytucje. Towarzystwa naukowe we wszystkich tych obszarach, poprzez swoje struktury i społecznie pracujących członków, spełniają określoną, pozytywną rolę. Wykorzystanie tej aktywności obywatelskiej ludzi o wysokich kwalifikacjach przyniesie wymierne korzyści dla konkurencyjności gospodarki, jej innowacyjności i przedsiębiorczości, a przez to podniesie dobrostan obywateli. Towarzystwa naukowe są pomostem transferu wiedzy z nauki do gospodarki.

4.4. Wpływ na sytuację i rozwój regionalny:

Regulacja będzie miała pozytywny wpływ na sytuację i rozwój regionalny, poprzez związki członków towarzystw naukowych, wywodzących się zarówno z regionalnych środowisk naukowych jak i gospodarczych, gdzie istnieje możliwość zapoznawania się z nowoczesnymi rozwiązaniami technologicznymi i możliwościami ich wdrażania. Tym bardziej, że towarzystwa naukowe są stałym forum wymiany myśli i doświadczeń między członkami i społecznością, w której działają (np. Polskie Towarzystwo Leśne, towarzystwa lekarskie, towarzystwa regionalne itp.).

5. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Materia objęta przedmiotowym projektem, nie jest objęta prawem Unii Europejskiej.

TADEUSZ MAJSTERKIEWICZ

Składy Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki / Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN¹

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH I UPOWSZECHNIANIA NAUKI

Kadencja 1963–1965:

Uchwałą nr 5/63 Prezydium PAN z dnia 25 czerwca 1963 r. powołano Radę Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki w składzie:

- Przewodniczący:** – prof. Stanisław Kulczyński
Wiceprzewodniczący: – prof. Gerard Labuda
– prof. Włodzimierz Michajłow
Sekretarz: – prof. Tadeusz Cieślak
Członkowie: – prof. Czesław Bobrowski
– prof. Józef Hurwic
– prof. Maurycy Jaroszyński
– prof. Zenon Klemensiewicz

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH I UPOWSZECHNIANIA NAUKI

Kadencja 1966–1968:

Przewodniczący:

prof. Bogdan Suchodolski – zastępca sekretarza naukowego PAN

Wiceprzewodniczący:

prof. Leon Babiński – Szczecińskie Towarzystwo Naukowe

prof. Tadeusz Cholewicki – Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej
i Stosowanej

Sekretarz naukowy:

prof. Tadeusz Cieślak – Polskie Towarzystwo Historyczne

Członkowie Rady:

prof. Juliusz Bardach – przedstawiciel towarzystw specjalistycznych Wydziału I

prof. Czesław Bobrowski – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN

prof. Jan Dylak – Łódzkie Towarzystwo Naukowe

prof. Zbigniew Gertych – przedstawiciel towarzystw specjalistycznych Wydziału V

¹ Składy Rady Towarzystw Naukowych i Upowszechniania Nauki w latach 1963–1974 i Rady Towarzystw Naukowych w latach 1975–2002 na podstawie publikacji: E. Hałoń, *Towarzystwa Naukowe w Polsce. Przeszłość i teraźniejszość*, Warszawa, PAN, Centrum Upowszechniania Nauki, 2003.

adw. Tadeusz Gierzyński – Towarzystwo Naukowe Płockie
prof. Józef Hurwic – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Witold Jakóbczyk – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
doc. Eugeniusz Konik – Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
prof. Stanisław Kulczyński – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Gerard Labuda – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Bogusław Leśnodorski – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Kazimierz Maślankiewicz – przedstawiciel towarzystw specjalistycznych
Wydziału I
prof. Włodzimierz Michajłow – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Andrzej Mostowski – przedstawiciel towarzystw specjalistycznych Wydziału III
doc. Franciszek Persowski – Oddział PAN w Krakowie
prof. Zdzisław Raabe – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Józef Sawlewicz – Gdańskie Towarzystwo Naukowe
prof. Michał Szczaniecki – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Jerzy Skowroński – Wrocławskie Towarzystwo Naukowe
prof. Antoni Swinarski – Towarzystwo Naukowe w Toruniu
prof. Jan Szczepański – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
doc. Zbigniew Szreniawski – przedstawiciel towarzystw specjalistycznych
Wydziału VI
prof. Janusz Tymowski – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Kazimierz Urbanik – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Włodzimierz Zonn – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH I UPOWSZECHNIANIA NAUKI

Kadencja 1969–1971:

Przewodniczący:

prof. Bogdan Suchodolski – zastępca sekretarza naukowego PAN

Wiceprzewodniczący:

prof. Witold Kemula – Polskie Towarzystwo Chemiczne

prof. Jerzy Ignacy Skowroński – Wrocławskie Towarzystwo Naukowe

Sekretarz naukowy:

dr Jerzy Kubin – Polska Akademia Nauk

Członkowie Rady:

prof. Włodzimierz Babicki – Lubelskie Towarzystwo Naukowe

prof. Leon Babiński – Szczecińskie Towarzystwo Naukowe

prof. Marian Biskup – Towarzystwo Naukowe w Toruniu

prof. Czesław Bobrowski – powołany z ramienia sekretarza naukowego PAN

prof. Tadeusz Cieślak – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN

prof. Bohdan Dobrzański sen. – powołany z ramienia sekretarza naukowego PAN

prof. Jan Dylík – Łódzkie Towarzystwo Naukowe

prof. Zbigniew Gertych – przedstawiciel towarzystw specjalistycznych
Wydziału V

prof. Witold Jakóbczyk – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
prof. Eugeniusz Konik – Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
prof. Ludwik Korczyński – Białostockie Towarzystwo Naukowe
doc. Edward Kowalczyk – Towarzystwo Naukowe Płockie
prof. Gerad Labuda – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Bogusław Leśnodorski – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Kazimierz Maślankiewicz – przedstawiciel towarzystw specjalistycznych
Wydziału I
prof. Włodzimierz Michajłow – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
doc. Jerzy Mutermilch – przedstawiciel towarzystw specjalistycznych Wydziału IV
prof. Zdzisław Raabe – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Ksawery Rowiński – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Zygmunt Rybicki – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Józef Sawlewicz – Gdańskie Towarzystwo Naukowe
prof. Stanisław Smoliński – przedstawiciel towarzystw specjalistycznych Wydziału I
prof. Bogdan Suchodolski – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Jan Szczepański – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Janusz Tymowski – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Kazimierz Urbanik – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN
prof. Julian Walawski – przedstawiciel towarzystw specjalistycznych Wydziału VI
prof. Jan Woźniacki – Oddział PAN w Krakowie
prof. Włodzimierz Zonn – powołany z ramienia Sekretariatu Naukowego PAN

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH I UPOWSZECHNIANIA NAUKI

Kadencja 1972–1974:

Prezydium:

Przewodniczący:

prof. Dionizy Smoleński – Polska Akademia Nauk

Wiceprzewodniczący:

prof. Kazimierz Kumaniecki – Polskie Towarzystwo Filologiczne

prof. Jerzy Ignacy Skowroński – Wrocławskie Towarzystwo Naukowe

Sekretarz naukowy:

dr Jerzy Kubin – Polska Akademia Nauk

Członkowie Prezydium:

mgr Antoni Bojakowski – Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy

prof. Bolesław Górnicki – Polskie Towarzystwo Pediatryczne

prof. Edward Kowalczyk – Polskie Towarzystwo Cybernetyczne

prof. Zygmunt Rybicki – Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych

dr Bolesław Saczuk – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa

Członkowie Rady:

doc. Tadeusz Białecki

prof. Andrzej Bolewski – Polskie Towarzystwo Mineralogiczne

prof. Tomasz Borkowski

prof. Stanisław Chudoba
doc. dr Stanisław Dąbrowski
prof. Stanisław Herbst – Polskie Towarzystwo Historyczne
dr Ryszard Horodeński – Ośrodek Badań Naukowych w Białymstoku
doc. dr Tadeusz Iwiński – Polskie Towarzystwo Matematyczne
prof. Tadeusz Jaroszewski – Polskie Towarzystwo Filozoficzne
prof. Jan Just
prof. Wiktor Kemula – Polskie Towarzystwo Chemiczne
prof. Józef Kokot – Instytut Śląski w Opolu
doc. dr Stefan Kruś – Polskie Towarzystwo Patologów
prof. Franciszek Krzysik – Polskie Towarzystwo Leśne
prof. Roman Kulikowski
prof. Gerard Labuda – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
prof. Władysław Latek – Stowarzyszenie Elektryków Polskich
prof. Bogusław Leśnodorski – Polskie Towarzystwo Historyczne
prof. Tadeusz Lewicki – Polskie Towarzystwo Orientalistyczne
prof. Kazimierz Maślankiewicz – Polskie Towarzystwo Przyrodników
im. M. Kopernika
prof. Eugeniusz Miętkowski – Polskie Towarzystwo Fizjologiczne
prof. Jerzy Mutermilch – Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa
prof. Józef Obłój – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników
Przemysłu Chemicznego
prof. Kazimierz Opałek – Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych
prof. Zbigniew Pączkowski
prof. Jerzy Pelc – Polskie Towarzystwo Semiotyczne
doc. dr Janusz Rachocki
prof. Donald Steyer
dr inż. Benon Stranz
prof. Bogdan Suchodolski – Polskie Towarzystwo Pedagogiczne
doc. dr Janusz Szosland
doc. dr Janusz Sztumski
doc. dr Anna Szyfer – Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego
w Olsztynie
doc. dr Konrad Szymczykiwicz
prof. Henryk Teleżyński
prof. Tadeusz Tomaszewski – Polskie Towarzystwo Psychologiczne
prof. Józef Towpik – Polskie Towarzystwo Lekarskie
prof. Janusz Tymowski – Polskie Towarzystwo Socjologiczne
prof. Gabriel Wejsflog
doc. dr Jerzy Wojtowicz
prof. Jan Woźniacki – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Mechaników Polskich
prof. Ludwik Zabrocki – Polskie Towarzystwo Językoznawcze

doc. dr Władysław Zalewski
dr Andrzej Zbierski – Gdańskie Towarzystwo Naukowe
doc. dr Eugeniusz Zdzisław Zdrojewski – Koszaliński Ośrodek Badań
Naukowych
prof. Włodzimierz Zonn – Polskie Towarzystwo Astronomiczne

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 1975–1977:

Prezydium:

Przewodniczący:

prof. Szczepan Pieniążek – wiceprezes PAN

Wiceprzewodniczący:

prof. Kazimierz Kumaniecki – Polskie Towarzystwo Filologiczne

prof. Kazimierz Stojalowski – Szczecińskie Towarzystwo Naukowe

Sekretarz naukowy:

dyr. Edward Hałoń – Polska Akademia Nauk

Członkowie Prezydium:

prof. Zdzisław Kaczmarczyk – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

prof. Bertold Kassur – Polskie Towarzystwo Epidemiologów

i Lekarzy Chorób Zakaźnych

prof. Edward Kowalczyk – Polskie Towarzystwo Cybernetyczne

doc. dr Bolesław Saczuk – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa
i Drzewnictwa

prof. Dionizy Smoleński – Polska Akademia Nauk

Członkowie Rady:

prof. Andrzej Bolewski – Polskie Towarzystwo Mineralogiczne

dr Tadeusz Chrostowski – Towarzystwo Naukowe Płockie

prof. Marian Garlicki – Zarząd Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych

prof. Bolesław Górnicki – Polskie Towarzystwo Pediatryczne

dr Ryszard Horodeński – Ośrodek Badań Naukowych w Białymstoku

doc. dr Tadeusz Iwiński – Polskie Towarzystwo Matematyczne

prof. Wiktor Kemula – Polskie Towarzystwo Chemiczne

prof. Józef Kokot – Instytut Śląski w Opolu

prof. Franciszek Krzysik – Polskie Towarzystwo Leśne

prof. Gerard Labuda – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

prof. Władysław Latek – Stowarzyszenie Elektryków Polskich

prof. Bogusław Leśnodorski – Polskie Towarzystwo Historyczne

prof. Tadeusz Lewicki – Polskie Towarzystwo Orientalistyczne

prof. Kazimierz Maślankiewicz – Polskie Towarzystwo Przyrodników
im. M. Kopernika

prof. Eugeniusz Miętkiewski – Polskie Towarzystwo Fizjologiczne

prof. Jerzy Mutermilch – Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa

dr Mirosław Nestorowicz – Towarzystwo Naukowe w Toruniu

prof. Józef Obłój – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników
Przemysłu Chemicznego
dr inż. Witold Olendski – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa
prof. Kazimierz Opalek – Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych
dr Jan Paclawski – Kieleckie Towarzystwo Naukowe
prof. Jerzy Pelc – Polskie Towarzystwo Semiotyczne
prof. Jerzy Piórecki – Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu
doc. dr Stanisław Potocki – Instytut Bałtycki
prof. Edward Rużyło – Towarzystwo Internistów Polskich
prof. Halina Ryffert – Polskie Towarzystwo Akustyczne
prof. Henryk Sandner – Polskie Towarzystwo Entomologiczne
prof. Jerzy I. Skowroński – Polskie Towarzystwo Elektrotechniki
prof. Bogdan Suchodolski – Polskie Towarzystwo Pedagogiczne
doc. dr Anna Szyfer – Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego
w Olsztynie
prof. Józef Towpik – Polskie Towarzystwo Lekarskie
prof. Lech Trzeciakowski – Instytut Zachodni
dr Augustyn Wajda – Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
dr Kazimierz Wasiak – Instytut Zachodnio-Pomorski
prof. Mieczysław Wender – Stowarzyszenie Neuropatologów Polskich
doc. dr Marian Wilimowski – Polskie Towarzystwo Farmakologiczne
prof. Jan Woźniacki – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Mechaników Polskich
prof. Ludwik Zabrocki – Polskie Towarzystwo Językoznawcze
doc. dr Eugeniusz Zdzisław Zdrojewski – Koszaliński Ośrodek Badań
Naukowych
prof. Zofia Zielińska – Polskie Towarzystwo Biochemiczne
prof. Maria Żebrowska – Polskie Towarzystwo Psychologiczne
doc. dr Zbigniew Żebrowski – Polskie Towarzystwo Zootechniczne

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 1978–1980:

Prezydium:

Przewodniczący:

prof. Szczepan Pieniążek – wiceprezes PAN

Wiceprzewodniczący:

prof. Zdzisław Kaczmarczyk – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

prof. Dionizy Smoleński – Polska Akademia Nauk

Sekretarz naukowy:

dyr. Edward Hałoń – Polska Akademia Nauk

Członkowie Prezydium:

prof. Bolesław Górnicki – Polskie Towarzystwo Pediatryczne

prof. Edward Kowalczyk – Polskie Towarzystwo Cybernetyczne

prof. Józef Matuszewski – Łódzkie Towarzystwo Naukowe
doc. dr Bolesław Saczuk – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa
i Drzewnictwa

prof. Bogdan Suchodolski – Polskie Towarzystwo Pedagogiczne

Członkowie Rady:

mgr inż. Bolesław Adamski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Mechaników Polskich

prof. Ryszard Badura – Polskie Towarzystwo Nauk Weterynaryjnych

mgr inż. Zdzisław Burek – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Chemicznego

inż. Jadwiga Czerwińska – Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa

prof. Bohdan Dobrzański sen. – Polska Akademia Nauk

dr Ryszard Horodeński – Ośrodek Badań Naukowych w Białymstoku

doc. dr Tadeusz Iwiński – Polskie Towarzystwo Matematyczne

prof. Wiktor Kemula – Polskie Towarzystwo Chemiczne

prof. Stefan Knapik – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

dr Cezary W. Korczak – Polskie Towarzystwo Higieniczne

mgr Jadwiga Kozłowska – Towarzystwo Wiedzy Powszechnej

dr Bogdan Kurant – Naczelna Organizacja Techniczna

mgr inż. Tadeusz Kuźnicki – Stowarzyszenie Geodetów Polskich

prof. Gerard Labuda – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

prof. Karol Mańka – Polskie Towarzystwo Fitopatologiczne

doc. dr Daniel Markowski – Towarzystwo Naukowe w Rzeszowie

prof. Kazimierz Maślankiewicz – Polskie Towarzystwo Przyrodników
im. M. Kopernika

doc. dr Edward Mendel – Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

doc. dr Tadeusz Mika – Warszawskie Towarzystwo Lekarzy Medycyny Fizykalnej

prof. Kazimierz Opałek – Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych

prof. Jerzy Pelc – Polskie Towarzystwo Semiotyczne

doc. dr Stanisław Potocki – Instytut Bałtycki

doc. dr Jan Rutkiewicz – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

prof. Henryk Sandner – Polskie Towarzystwo Entomologiczne

prof. Wiesław Skrzydło – Lubelskie Towarzystwo Naukowe

doc. dr Anna Szyfer – Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego
w Olsztynie

prof. Andrzej Trzebski – Polskie Towarzystwo Fizjologiczne

prof. Lech Trzeciakowski – Instytut Zachodni

dr Kazimierz Wasiak – Instytut Zachodnio-Pomorski

prof. Józef Werle – Polskie Towarzystwo Fizyczne

prof. Jan Wikarjak – Polskie Towarzystwo Filologiczne

prof. Zdzisław Wilhelmi – Polskie Towarzystwo Fizyczne

doc. dr Marian Wilimowski – Polskie Towarzystwo Farmakologiczne

prof. Andrzej Woszczyk – Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii

prof. Andrzej Wyczański – Polskie Towarzystwo Historyczne
dr Andrzej Zbierski – Gdańskie Towarzystwo Naukowe
doc. dr Eugeniusz Zdzisław Zdrojewski – Koszaliński Ośrodek Badań
Naukowych
prof. Zofia Zielińska – Polskie Towarzystwo Biochemiczne
prof. Maria Żebrowska – Polskie Towarzystwo Psychologiczne

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 1981–1983:

Prezydium:

Przewodniczący:

prof. Klemens Szaniawski – Polskie Towarzystwo Filozoficzne

Wiceprzewodniczący:

prof. Szczepan Pieniążek – Polska Akademia Nauk

prof. Bolesław Górnicki – Polskie Towarzystwo Pediatryczne

Sekretarz naukowy:

dyr. Edward Hałoń – Polska Akademia Nauk

Członkowie Prezydium:

prof. Ryszard Kiersnowski – Polskie Towarzystwo Archeologiczne
i Numizmatyczne

doc. dr Bolesław Saczuk – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa

prof. Maciej Wiewiórowski – wiceprezes PAN

doc. dr Andrzej Zbierski – Gdańskie Towarzystwo Naukowe

Członkowie Rady:

prof. Stanisław Barański – Polskie Towarzystwo Astronautyczne

doc. dr Kazimierz Bącal – Lubuskie Towarzystwo Naukowe

dr inż. Jakub Chojnacki – Towarzystwo Naukowe Płockie

prof. Marek Dietrich – Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej

prof. Tadeusz Dzierżykray-Rogalski – Polskie Towarzystwo Antropologiczne

mgr Jan Drązek – Towarzystwo Wiedzy Powszechnej

prof. Wiesław Grochowski – Polskie Towarzystwo Leśne

dr Ryszard Horodeński – Ośrodek Badań Naukowych w Białymstoku

prof. Maurycy Horn – Żydowski Instytut Historyczny

doc. dr Tadeusz Iwiński – Polskie Towarzystwo Matematyczne

prof. Wiktor Kemula – Polskie Towarzystwo Chemiczne

prof. Jerzy Kondracki – Polskie Towarzystwo Geograficzne

doc. dr Cezary W. Korczak – Polskie Towarzystwo Higieniczne

prof. Stefan Kozłowski – Polskie Towarzystwo Geologiczne

prof. Stefan Kruś – Polskie Towarzystwo Patologów

prof. Józef Kubica – Polskie Towarzystwo Mikrobiologów

doc. dr Wincenty Kwapiszewski – Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne

prof. Gerard Labuda – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

prof. Stefan Mackiewicz – Polskie Towarzystwo Immunologiczne
dr Henryk Majecki – Białostockie Towarzystwo Naukowe
mgr Mieczysław Mazurek – Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu
doc. dr Tadeusz Mika – Warszawskie Towarzystwo Lekarzy Medycyny Fizykalnej
doc. dr Stanisław Potocki – Instytut Bałtycki
prof. Edmund Prost – Polskie Towarzystwo Nauk Weterynaryjnych
prof. Janusz Reykowski – Polskie Towarzystwo Psychologiczne
prof. Jan Rudnik – Podhalańskie Towarzystwo Naukowe
doc. dr Jan Rutkiewicz – Polskie Towarzystwo Szpitalnictwa
prof. Henryk Samsonowicz – Polskie Towarzystwo Historyczne
prof. Marian Suski – Wrocławskie Towarzystwo Naukowe
doc. dr Anna Szyfer – Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego
w Olsztynie
prof. Janusz Turowski – Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej
i Stosowanej
prof. Janusz Tymowski – Polskie Towarzystwo Socjologiczne
dr Kazimierz Wasiak – Instytut Zachodnio-Pomorski
prof. Andrzej Wiktor – Polskie Towarzystwo Zoologiczne
prof. Zdzisław Wilhelmi – Polskie Towarzystwo Fizyczne
prof. Andrzej Woszczyk – Towarzystwo Naukowe w Toruniu
prof. Bernard Zabłocki – Łódzkie Towarzystwo Naukowe
prof. Zbigniew Zakrzewski – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
doc. dr Eugeniusz Zdzisław Zdrojewski – Koszaliński Ośrodek
Badań Naukowych
+ 6 przedstawicieli Naczelnej Organizacji Technicznej

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 1984–1986:

Prezydium:

Przewodniczący:

prof. Gerard Labuda – wiceprezes PAN

Wiceprzewodniczący:

prof. Bolesław Górnicki – Polskie Towarzystwo Pediatryczne
(Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych)

prof. Szczepan Pieniążek – powołany przez sekretarza naukowego PAN

Sekretarz naukowy:

dyr. Edward Hałoń – Polska Akademia Nauk

Członkowie Prezydium:

dr inż. Jakub Chojnacki – Towarzystwo Naukowe Płockie

prof. Julian Ławrynowicz – Łódzkie Towarzystwo Naukowe

prof. Kazimierz Matusiak – Polskie Towarzystwo Przyrodników
im. M. Kopernika

doc. dr Bolesław Sączuk – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa

Członkowie Rady:

- prof. Tadeusz Baszyński – Lubelskie Towarzystwo Naukowe
mgr inż. Lech Bogusławski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Papiernictwa
prof. Antoni Czubiński – Instytut Zachodni
prof. Jan Domaniewski – Bydgoskie Towarzystwo Naukowe
prof. Ryszard Domański – powołany przez SN PAN
inż. Jerzy Dyakowski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Spożywczego
prof. Roman Fąfara – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Rolnictwa
doc. Magdalena Fikus – Polskie Towarzystwo Biochemiczne
prof. Maciej Gembicki – Polskie Towarzystwo Endokrynologiczne
prof. Tadeusz Głazek – Kieleckie Towarzystwo Naukowe
płk. Mirosław Hermaszewski – Polskie Towarzystwo Astronautyczne
prof. Maurycy Horn – Żydowski Instytut Historyczny
prof. Tadeusz Iwiński – Polskie Towarzystwo Matematyczne
prof. Zenon Jagodziński – Polskie Towarzystwo Akustyczne
doc. dr Jerzy Janecki – Polskie Towarzystwo Diagnostyk Laboratoryjnej
prof. Leon Kaczmarek – Polskie Towarzystwo Logopedyczne
doc. dr Cezary W. Korczak – Polskie Towarzystwo Higieniczne
prof. Lucjan Królikowski – Polskie Towarzystwo Gleboznawcze
prof. Janusz Kroszel – Instytut Śląski w Opolu
prof. Józef F. Kubica – Polskie Towarzystwo Mikrobiologów
dr Bogdan Kurant – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Chemicznego
doc. dr Wincenty Kwapiszewski – Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne
prof. Zdzisław Libera – Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza
prof. Tadeusz Łepkowski – Polskie Towarzystwo Historyczne
prof. Marek Mazurkiewicz – Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
prof. Edward Mendel – powołany przez SN PAN
prof. Zdzisław Mikulski – Polskie Towarzystwo Geograficzne
prof. Eugeniusz Miętkowski – Polskie Towarzystwo Fizjologiczne
mgr inż. Adam Palmirch – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Hutniczego
prof. Stanisław Pawłowski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Hutniczego
doc. dr Waldemar Pfeiffer – Polskie Towarzystwo Neofilologiczne
prof. Marian Piech – Szczecińskie Towarzystwo Naukowe
prof. Ewa Potemkowska – Polskie Towarzystwo Zootechniczne
doc. dr Stanisław Potocki – Instytut Bałtycki
doc. dr Jan Rutkiewicz – Polskie Towarzystwo Szpitalnictwa
prof. Tadeusz Skaliński – Polskie Towarzystwo Fizyczne
prof. Ryszard Sosnowski – powołany przez SN PAN

doc. dr Olgierd Spirydowicz – Polskie Towarzystwo Rusycystyczne
prof. Robert Staniszewski – Polskie Towarzystwo Cybernetyczne
doc. dr Antoni Stawikowski – Polskie Towarzystwo Astronomiczne
prof. Piotr Strebeyko – Towarzystwo Naukowe Warszawskie
prof. Mieczysław Szymczak – Towarzystwo Kultury Języka
prof. Kazimierz Urbanik – powołany przez SN PAN
prof. Zbigniew Wilk – Polskie Towarzystwo Geologiczne
doc. dr Edmund Wojnowski – Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego
w Olsztynie
dr Marek Żukowski – Towarzystwo Wiedzy Powszechnej

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 1987–1989:

Prezydium:

Przewodniczący:

prof. Gerard Labuda – wiceprezes PAN

Wiceprzewodniczący:

prof. Bolesław Górnicki – Polskie Towarzystwo Pediatryczne
(Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych)

prof. Mikołaj Kozakiewicz – Polskie Towarzystwo Pedagogiczne

Sekretarz naukowy:

dyr. Edward Hałoń – Polska Akademia Nauk

Członkowie Prezydium:

prof. Antoni Czubiński – Instytut Zachodni

prof. Julian Ławrynowicz – Łódzkie Towarzystwo Naukowe

dr Stanisław Ośko – Radomskie Towarzystwo Naukowe

prof. Tadeusz Skaliński – Polskie Towarzystwo Fizyczne

prof. Józef Wojnarowski – Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej
i Stosowanej

dr inż. Tadeusz Zastawnik – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa

Członkowie Rady:

mgr inż. Lech Bogusławski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Papiernictwa

prof. Tadeusz Brzeziński – Polskie Towarzystwo Historii Medycyny i Farmacji

dr inż. Jakub Chojnacki – Towarzystwo Naukowe Płockie

prof. Bolesław Dąbrowski – Towarzystwo Wiedzy Powszechnej

inż. Jerzy Dyakowski – Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów
i Techników Przemysłu Spożywczego

dr inż. Janus Grochulski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Wodnych i Melioracyjnych

prof. Franciszek Grucza – Polskie Towarzystwo Lingwistyki Stosowanej

prof. Jan Guzek – Polskie Towarzystwo Fizjologiczne

- płk. Mirosław Hermaszewski – Polskie Towarzystwo Astronautyczne
prof. Maurycy Horn – Żydowski Instytut Historyczny
doc. dr Jerzy Janecki – Polskie Towarzystwo Diagnostyk Laboratoryjnej (do 1988)
prof. Stanisław Kałużyński – Polskie Towarzystwo Orientalistyczne
prof. Jerzy Kondracki – Polskie Towarzystwo Geograficzne
doc. dr Cezary W. Korczak – Polskie Towarzystwo Higieniczne
prof. Janusz Kroszel – Instytut Śląski w Opolu
prof. Józef F. Kubica – Polskie Towarzystwo Mikrobiologów
mgr Antoni Kunysz – Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu
dr Bogdan Kurant – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Chemicznego
doc. dr Wincenty Kwapiszewski – Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne
prof. Janusz Maciejowski – Polskie Towarzystwo Zootechniczne
prof. Jerzy Majkowski – wiceprzewodniczący Rady Głównej
Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych (od 1988)
prof. Leszek Malicki – Polskie Towarzystwo Nauk Agrotechnicznych
prof. Kazimierz Matusiak – Polskie Towarzystwo Przyrodników
im. M. Kopernika
doc. dr Jerzy Mellibruda – Polskie Towarzystwo Psychologiczne
prof. Tadeusz Mika – Warszawskie Towarzystwo Medycyny Fizykalnej (do 1988)
prof. Marian Piech – Szczecińskie Towarzystwo Naukowe
prof. Szczepan Pieniążek – powołany przez SN PAN
doc. dr Zofia Poremska – Polskie Towarzystwo Biochemiczne
doc. dr Stanisław Potocki – Instytut Bałtycki
prof. Alicja Ryżewska – przewodnicząca Zarządu Głównego
Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych (od 1988)
doc. dr Bolesław Saczuk – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa
doc. dr Antoni Stawikowski – Polskie Towarzystwo Astronomiczne
prof. Piotr Strebeyko – Towarzystwo Naukowe Warszawskie
prof. Marian Suski – Wrocławskie Towarzystwo Naukowe
prof. Janusz Turowski – Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej
i Stosowanej
prof. Janusz Tymowski – Polskie Towarzystwo Socjologiczne
prof. Mieczysław Szymczak – Towarzystwo Kultury Języka
prof. Stanisław Urbańczyk – Polskie Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego
prof. Mieczysław Wojciechowski – Wrocławskie Towarzystwo Naukowe
doc. dr Edmund Wojnowski – Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego
w Olsztynie
prof. Maciej Wiewiórowski – Polskie Towarzystwo Chemiczne (do 1988 – zmiana
w trakcie kadencji)
prof. Aleksander Zamojski – Polskie Towarzystwo Chemiczne (od 1988 – zmiana
w trakcie kadencji)

doc. dr Andrzej Zbierski – Gdańskie Towarzystwo Naukowe
prof. Jerzy Znosko – Polskie Towarzystwo Geologiczne
dr Franciszek Zybert – Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 1990–1992:

Prezydium:

Przewodniczący:

prof. Adam Bielański – wiceprezes PAN

Wiceprzewodniczący:

prof. Marian Biskup – Towarzystwo Naukowe w Toruniu

prof. Bolesław Górnicki – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

Sekretarz naukowy:

dyr. Edward Hałoń – Polska Akademia Nauk

Członkowie Prezydium:

prof. Andrzej Ajnenkiel – Polskie Towarzystwo Historyczne

mgr inż. Lech Bogusławski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Papiernictwa

prof. Gerard Labuda – Polska Akademia Umiejętności

prof. Julian Ławrynowicz – Łódzkie Towarzystwo Naukowe

prof. Alicja Ryżewska – Polskie Towarzystwo Immunologiczne
(Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych)

prof. Wojciech Wrześniński – Instytut Zachodni

Członkowie Rady:

dr Stanisław Achremczyk – Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego
w Olsztynie

doc. dr Julian Auleytner – Towarzystwo Wiedzy Powszechnej

prof. dr Ryszard Bender – Lubelskie Towarzystwo Naukowe

dr inż. Jakub Chojnacki – Towarzystwo Naukowe Płockie

dr inż. Bolesław Czarnecki – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Ogrodnictwa

prof. Robert Głębocki – Polskie Towarzystwo Astronomiczne

doc. dr Michał Gnatowski – Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe

doc. dr Daniel Grinberg – Żydowski Instytut Historyczny

prof. Henryk Groszyk – Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych

prof. Janusz Haman – Polska Akademia Nauk

(Centrum Upowszechniania Nauki)

prof. Stanisław Kałużyński – Polskie Towarzystwo Orientalistyczne

prof. Jerzy Kondracki – Polskie Towarzystwo Geograficzne i Geofizyczne

doc. dr Cezary W. Korczak – Polskie Towarzystwo Higieniczne

prof. Andrzej Kulig – Polskie Towarzystwo Patologów

prof. Jerzy Majkowski – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

prof. Adam Massalski – Kieleckie Towarzystwo Naukowe
prof. Waldemar Michna – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Rolnictwa
doc. dr Jan Nasiłowski – Stowarzyszenie Elektryków Polskich
doc. dr Leopold Nowosielski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Komunikacji
dr Stanisław Ośko – Radomskie Towarzystwo Naukowe
prof. Leszek Pacholski – Polskie Towarzystwo Ergonomiczne
prof. Adam Piskorek – Polskie Towarzystwo Matematyczne
prof. Feliks Pluta – Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
doc. dr Zofia Poremska – Polskie Towarzystwo Biochemiczne
doc. dr Stanisław Potocki – Instytut Bałtycki
prof. Edmund Prost – Polskie Towarzystwo Nauk Weterynaryjnych
prof. Zbigniew Rykowski – Polskie Towarzystwo Socjologiczne
prof. Tadeusz Skaliński – Polskie Towarzystwo Fizyczne
prof. Jerzy Skierkowski – Polskie Towarzystwo Nauk Ogrodniczych
prof. Andrzej Straszak – Polskie Towarzystwo Badań
Operacyjnych i Systemowych
prof. Kazimierz Szczeńsiak – Ośrodek Badań Naukowych w Białymstoku
prof. Antoni Śliwiński – Polskie Towarzystwo Akustyczne
prof. Edward Świrkowski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych
prof. Piotr Strebeyko – Towarzystwo Naukowe Warszawskie
prof. Marian Suski – Wrocławskie Towarzystwo Naukowe
prof. Roman Taborski – Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza
prof. Witold Wieniawski – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych
doc. dr Andrzej Witkowski – Polskie Towarzystwo Zoologiczne
prof. Stefan Zajączkowski – Polskie Towarzystwo Botaniczne
prof. Aleksander Zamojski – Polskie Towarzystwo Chemiczne
doc. dr Andrzej Zbierski – Gdańskie Towarzystwo Naukowe
prof. Jerzy Znosko – Polskie Towarzystwo Geologiczne
i Polskie Towarzystwo Mineralogiczne

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 1993–1995:

Prezydium:

Przewodniczący:

prof. Adam Bielański – wiceprezes PAN

Wiceprzewodniczący:

prof. Marian Biskup – Towarzystwo Naukowe w Toruniu

prof. Alicja Ryżewska – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

Sekretarz naukowy:

dyr. Edward Hałoń – Polska Akademia Nauk

Członkowie Prezydium:

- mgr inż. Lech Bogusławski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Papiernictwa
- prof. Bolesław Górnicki – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych
- prof. Janusz Haman – Polska Fundacja Upowszechniania Nauki
- prof. Julian Ławrynowicz – Łódzkie Towarzystwo Naukowe
- prof. Antoni Rutkowski – Polskie Towarzystwo Technologów Żywności
- prof. Jacek Staszewski – Polskie Towarzystwo Historyczne
- prof. Antoni Śliwiński – Polskie Towarzystwo Akustyczne

Członkowie Rady:

- doc. dr Stanisław Achremczyk – Ośrodek Badań Naukowych
im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie
- prof. Ryszard Aleksandrowicz – Polskie Towarzystwo Anatomiczne
- prof. Stanisław L. Bagdziński – Włocławskie Towarzystwo Naukowe
- mgr Antoni Bojakowski – Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy
- dr inż. Jakub Chojnacki – Towarzystwo Naukowe Płockie
- prof. Wojciech Dziembowski – Towarzystwo Popierania i Krzewienia Nauk
- doc. dr Michał Gnatowski – Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe
- prof. Stanisław Gorczyca – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Hutniczego w Polsce
- prof. Stanisław Kałużyński – Polskie Towarzystwo Orientalistyczne
- doc. dr Cezary W. Korczak – Polskie Towarzystwo Higieniczne
- prof. Teresa Kozłowska-Szczęśna – Polskie Towarzystwo Geograficzne
- prof. Zbigniew Kwieciński – Polskie Towarzystwo Pedagogiczne
- prof. Gerard Labuda – Polska Akademia Umiejętności
- dr inż. Józef Luchowiec – Polskie Towarzystwo Zootechniczne
- prof. Jerzy Majkowski – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych
- prof. Stanisław Mejza – Polskie Towarzystwo Biometryczne
- dr n. med. Marian Miśkiewicz – Polskie Towarzystwo Szpitalnictwa
- prof. Stanisław Moskal – Polskie Towarzystwo Gleboznawcze
- mgr inż. Waldemar Osuch – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Mechaników Polskich
- prof. Edmund Prost – Lubelskie Towarzystwo Naukowe
- prof. Kazimierz Sękowski – Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich
- prof. Janusz Siatkowski – Polskie Towarzystwo Językoznawcze
- prof. Tadeusz Skaliński – Polskie Towarzystwo Fizyczne
- prof. Kazimierz Stępień – Polskie Towarzystwo Astronomiczne
- prof. Piotr Strebeyko – Towarzystwo Naukowe Warszawskie
- prof. Jerzy Szyrmer – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Rolnictwa
- prof. Edward Świrkowski – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych
- prof. Witold Wieniawski – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

prof. Jerzy Wyrozumski – Towarzystwo Miłośników Historii
i Zabytków Krakowa

prof. Aleksander Zamojski – Polskie Towarzystwo Chemiczne

prof. Jerzy Znosko – Polskie Towarzystwo Geologiczne

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 1996–1998:

Prezydium:

Przewodniczący:

prof. Włodzimierz Ostrowski – wiceprezes PAN

Wiceprzewodniczący:

dyr. Edward Hałoń – Polska Akademia Nauk

prof. Witold Rudowski – Towarzystwo Naukowe Warszawskie

prof. Antoni Rutkowski – Polskie Towarzystwo Technologów Żywności

Sekretarz:

mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz – Polska Akademia Nauk

Członkowie Prezydium:

prof. Bolesław Górnicki – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

dr inż. Józef Luchowicz – Polskie Towarzystwo Zootechniczne

prof. Julian Ławrynowicz – Łódzkie Towarzystwo Naukowe

dr inż. Andrzej Paszkiewicz – Stowarzyszenie Inżynierów

i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych

prof. Jacek Staszewski – Polskie Towarzystwo Historyczne

prof. Romuald Turasiewicz – Polska Akademia Umiejętności

prof. Witold Waclawek – Towarzystwo Chemii i Inżynierii Ekologicznej

Członkowie Rady:

prof. Stanisław L. Bagdziński – Włocławskie Towarzystwo Naukowe

prof. Adam Bielański – przewodniczący Rady w poprzedniej kadencji

doc. dr Jerzy Bielejec – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Rolnictwa

prof. Tadeusz Bielicki – Polska Akademia Nauk, Wydział II

prof. Marian Biskup – Towarzystwo Naukowe w Toruniu, Wydział I

mgr inż. Lech Bogusławski – Stowarzyszenie Papierników Polskich

mgr inż. Antoni Bojakowski – Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy

prof. Zdzisław Budzyński – Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu

prof. Marek Chmielewski – Polska Akademia Nauk, Wydział III

dr inż. Jakub Chojnacki – Towarzystwo Naukowe Płockie

prof. Wojciech Dziembowski – Towarzystwo Popierania i Krzewienia Nauk

prof. Andrzej Grzywacz – Polskie Towarzystwo Leśne

prof. Janusz Haman – Polska Fundacja Upowszechniania Nauki

prof. Paweł Januszewicz – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

dr Aleksander Kociszewski – Ciechanowskie Towarzystwo Naukowe

mgr Lech Kokociński – Polskie Towarzystwo Numizmatyczne

doc. dr Cezary W. Korczak – Polskie Towarzystwo Higieniczne
prof. Stefan Kuczyński – Polskie Towarzystwo Heraldyczne
prof. Jerzy Majkowski – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych
prof. Leszek Malicki – Towarzystwo Agrotechniczne, Wydział V
doc. dr Marek Matczyński – Polska Akademia Nauk, Wydział IV
prof. Zdzisław Mikulski – Towarzystwo Naukowe Warszawskie
prof. Bogdan Ney – Polska Akademia Nauk, Wydział VII
mgr inż. Waldemar Osuch – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Mechaników Polskich
doc. dr Andrzej Pidek – Pszczelnicze Towarzystwo Naukowe
prof. Józef Rutkowski – Szczecińskie Towarzystwo Naukowe
prof. Alicja Ryzewska – Zrzeszenia Polskich Towarzystw Medycznych
prof. Antoni Semczuk – Polskie Towarzystwo Rusycystyczne
prof. Stanisław Stolarz – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Hutnictwa
prof. Antoni Sułek – Polskie Towarzystwo Socjologiczne
prof. Antoni Śliwiński – Polskie Towarzystwo Akustyczne
prof. Władysław Torbic – Polskie Towarzystwo Techniki Sensorowej
prof. Roman Wrona – Stowarzyszenie Techników Odlewnictwa
prof. Jerzy Vetulani – Polska Akademia Umiejętności
prof. Zbigniew Paweł Zagórski – Polskie Towarzystwo Nukleoniczne
prof. Stefan Zajączkowski – Polskie Towarzystwo Botaniczne
prof. Aleksander Zamojski – Polskie Towarzystwo Chemiczne
prof. Andrzej Zbiński – Gdańskie Towarzystwo Naukowe
prof. Jerzy Znosko – Polskie Towarzystwo Geologiczne

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 1999–2002:

Prezydium:

Przewodniczący:

prof. Włodzimierz Ostrowski – wiceprezes PAN

Wiceprzewodniczący:

dyr. Edward Hałoń – Centrum Upowszechniania Nauki PAN

prof. Antoni Rutkowski – Polskie Towarzystwo Technologów Żywności

Członkowie Prezydium:

prof. Stanisław Berger – Polskie Towarzystwo Nauk Żywnościowych,
przedstawiciel Wydziału VI PAN

prof. Lech Dietrich – Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej

prof. Andrzej Kojder – Polskie Towarzystwo Socjologiczne

prof. Jerzy Majkowski – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

dr inż. Andrzej Paszkiewicz – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych

dr hab. Andrzej Zbiński – Gdańskie Towarzystwo Naukowe

Sekretarz:

mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz – Polska Akademia Nauk

Członkowie Rady:

prof. Stanisław Achremczyk – Ośrodek Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego
w Olsztynie

dr inż. Jerzy Bielejec – Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Rolnictwa

mgr inż. Lech Bogusławski – Stowarzyszenie Papierników Polskich

prof. Ryszard Borowiecki – Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierowania

dr hab. Zdzisław Budzyński – Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyśle

dr hab. Jerzy Cyberski – Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Gdyni

prof. Andrzej Danysz – Polskie Towarzystwo Farmakologiczne

prof. dr hab. Kazimierz Goebel – Polskie Towarzystwo Matematyczne

prof. Andrzej Grzywacz – Polskie Towarzystwo Leśne, przedstawiciel
Wydziału V PAN

prof. Leszek Kaczmarek – przedstawiciel Wydziału II PAN

doc. dr Cezary W. Korczak – Polskie Towarzystwo Higieniczne

dr Mikołaj L. Lipowski – Towarzystwo Wolnej Wszecznicy Polskiej,
przedstawiciel Wydziału I PAN

prof. Julian Ławrynowicz – Łódzkie Towarzystwo Naukowe

prof. Adam Massalski – Kieleckie Towarzystwo Naukowe

doc. dr Marek Matczyński – przedstawiciel Wydziału IV PAN

prof. Elżbieta Mączyńska – Polskie Towarzystwo Ekonomiczne

prof. Zbigniew Mirek – Polskie Towarzystwo Botaniczne

prof. Bogdan Ney – przedstawiciel Wydziału VII PAN

prof. Regina Olędzka – Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne

prof. Stanisław Piwowar – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Mechaników Polskich

prof. Florian Plit – Polskie Towarzystwo Geograficzne

prof. Alicja Ryżewska – Komitet Badań Naukowych

prof. Ireneusz Strzałkowski – Polskie Towarzystwo Fizyczne,
przedstawiciel Wydziału III PAN

prof. Wanda Szotowa – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

Ryszard Wojciechowski – Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza

prof. Roman Wrona – Stowarzyszenie Techniczne Odlewników Polskich

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 2003–2006

Prezydium:

Przewodniczący:

czł. rzec. PAN Jan Strelau – wiceprezes PAN

Wiceprzewodniczący:

czł. koresp. PAN Andrzej Grzywacz – Polskie Towarzystwo Leśne,
przedstawiciel Wydziału V PAN

prof. dr hab. Jerzy Majkowski – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych

Członkowie Prezydium:

prof. dr hab. Lech Dietrich – Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej
i Stosowanej

dr Aleksander Kociszewski – Rada Krajowa Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych RP

czł. koresp. PAN Małgorzata Kossut – Polska Akademia Nauk, Wydział II PAN

prof. dr hab. Julian Ławrynowicz – Łódzkie Towarzystwo Naukowe

dr inż. Andrzej Paszkiewicz – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych

prof. dr hab. Alicja Ryżewska – Komitet Badań Naukowych

czł. koresp. PAN Zdzisław L. Sadowski – Polskie Towarzystwo Ekonomiczne

Sekretarz:

mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz – Polska Akademia Nauk

Członkowie Rady:

czł. koresp. PAN Tomasz Brandyk – Polska Akademia Nauk, Wydział V PAN,

prof. dr hab. Jan Drwal – Gdańskie Towarzystwo Naukowe

doc. dr Alfred Dubicki – Polskie Towarzystwo Geofizyczne

prof. dr hab. Antoni Furdal – Polskie Towarzystwo Językoznawcze

prof. dr hab. Tomasz Jasiński – przedstawiciel Ministerstwa Nauki
i Informatyzacji

prof. dr hab. Maciej Kolwas – Polskie Towarzystwo Fizyczne

dr hab. prof. SGH Irena E. Kotowska – Polskie Towarzystwo Demograficzne,
Wydział I PAN

prof. dr hab. Leon Kozacki – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

dr inż. Zbigniew Kruszewski – Towarzystwo Naukowe Płockie

prof. dr hab. Jan Lewandowski – Stowarzyszenie Techniczne
Odlewników Polskich

prof. dr hab. Andrzej Mackiewicz – Polskie Towarzystwo Immunologii
Doświadczalnej i Klinicznej

prof. dr hab. Andrzej Małecki – Polskie Towarzystwo Kalorimetrii
i Analizy Termicznej

prof. dr hab. Ryszard Marcinowski – Polska Akademia Nauk, Wydział VII PAN

prof. dr hab. Adam Massalski – Kieleckie Towarzystwo Naukowe

prof. dr hab. Zbigniew Mirek – Polskie Towarzystwo Botaniczne

prof. dr hab. Katarzyna Nałęcz – Polskie Towarzystwo Badań Układu Nerwowego

dr hab. prof. AŚ Tadeusz S. Olejnik – Wieluńskie Towarzystwo Naukowe

prof. dr hab. Regina Olędzka – Zrzeszenie Polskich Towarzystw Medycznych
czł. rzecz. PAN Włodzimierz Ostrowski – Polska Akademia Nauk,
Wydział II PAN

prof. dr hab. Andrzej Paszewski – Towarzystwo Naukowe Warszawskie

prof. dr hab. Marian Piekarski – Wrocławskie Towarzystwo Naukowe

czł. koresp. PAN Zygmunt Reklewski – Polskie Towarzystwo Zootechniczne

prof. dr hab. Tadeusz Rychter – Polska Akademia Nauk, Wydział IV PAN

prof. dr hab. Władysław Stróżewski – Polskie Towarzystwo Filozoficzne
prof. dr hab. Wiesław Szymański – Polskie Towarzystwo Ginekologiczne
prof. dr hab. Włodzimierz Wesołowski – Polskie Towarzystwo Socjologiczne
prof. dr hab. Jerzy Woy-Wojciechowski – Polskie Towarzystwo Lekarskie
prof. dr hab. Wojciech Wrzesiński – Polskie Towarzystwo Historyczne
dr hab. inż. prof. IE Zdzisław Życki – Stowarzyszenie Elektryków Polskich

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 2007–2010

Prezydium:

Przewodniczący:

dr hab. inż. prof. SWPW Zbigniew Kruszewski – Towarzystwo Naukowe Płockie

Wiceprzewodniczący:

czł. koresp. PAN Andrzej Grzywacz – Polskie Towarzystwo Leśne,
przedstawiciel Wydziału V PAN

prof. dr hab. Jerzy Majkowski – Federacja Polskich Towarzystw Medycznych

Członkowie Prezydium:

prof. dr hab. Lech Dietrich – Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej
i Stosowanej

prof. dr hab. Anna Gronowska-Senger – Polskie Towarzystwo
Nauk Żywnościowych

dr inż. Andrzej Paszkiewicz – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych

Sekretarz:

mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz – Polska Akademia Nauk

Członkowie Rady:

prof. dr hab. Michał Buchowski – Polskie Towarzystwo Ludoznawcze

prof. dr hab. Jan Drwał – Gdańskie Towarzystwo Naukowe

prof. dr hab. Andrzej Dżugaj – Polskie Towarzystwo Biochemiczne
(zmiana w trakcie kadencji)

prof. dr hab. Edward Bańkowski – Polskie Towarzystwo Biochemiczne

dr Jerzy Giżejowski – Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi

prof. dr hab. Krystyna Jabłońska – Polskie Towarzystwo Fizyczne
(zmiana w trakcie kadencji)

prof. dr hab. Marek Baranowski – Polskie Towarzystwo Fizyczne

prof. dr hab. Marek Kowalczyk – Polskie Towarzystwo Farmakologiczne

prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński – Polskie Towarzystwo Heraldyczne

dr hab. prof. WSHE Stanisław Kunikowski – Włocławskie Towarzystwo Naukowe

czł. koresp. PAN Zbigniew Kwieciński – Polskie Towarzystwo Pedagogiczne

prof. dr hab. Jan Lewandowski – Stowarzyszenie Techniczne
Odlewników Polskich

dr Piotr Lorens – Towarzystwo Urbanistów Polskich

prof. dr hab. Julian Ławrynowicz – Łódzkie Towarzystwo Naukowe

prof. dr hab. Piotr Małkowski – Polskie Towarzystwo Hepatologiczne
prof. dr hab. Adam Massalski – Kieleckie Towarzystwo Naukowe
prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska-Ziemacka – Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
prof. dr hab. Krzysztof Mikulski – Polskie Towarzystwo Historyczne
prof. dr hab. Andrzej Paszewski – Towarzystwo Naukowe Warszawskie
prof. dr hab. Marian Piekarski – Wrocławskie Towarzystwo Naukowe
dr hab. Diana Pietruch-Reizes – Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej
prof. dr hab. Jacek A. Pietrzyk – Polskie Towarzystwo Nefrologii Dziecięcej
prof. dr hab. Dariusz Skarżyński – Towarzystwo Biologii Rozrodu
prof. dr hab. Adam Torbicki – Polskie Towarzystwo Kardiologiczne
prof. dr hab. Jacek Wiesołowski – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
dr hab. inż. prof. IE Zdzisław Życki – Stowarzyszenie Elektryków Polskich

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 2011–2014:

Prezydium:

Przewodniczący:

dr hab. inż. prof. SWPW, Zbigniew Kruszewski – Towarzystwo Naukowe Płockie

Zastępca przewodniczącego:

prof. dr hab. Anna Gronowska-Senger – Polskie Towarzystwo
Nauk Żywnościowych

prof. dr hab. Marek Wł. Kowalczyk – Polskie Towarzystwo Farmakologiczne

Członkowie Prezydium:

prof. dr hab. Jerzy Majkowski – Federacja Polskich Towarzystw Medycznych

dr hab. prof. SGH Elżbieta Mączyńska – Polskie Towarzystwo Ekonomiczne

dr inż. Andrzej Paszkiewicz – Stowarzyszenie Inżynierów

i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych

dr hab. Diana Pietruch-Reizes – Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej

prof. dr hab. Bronisław Siemieniecki – Polskie Towarzystwo Kogwiniście

Sekretarz:

mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz – Polska Akademia Nauk

Członkowie Rady:

prof. dr inż. Stanisław Bolkowski – Stowarzyszenie Elektryków Polskich

prof. dr hab. Jan M. Drwal – Gdańskie Towarzystwo Naukowe

czł. koresp. PAN Jerzy Duszyński – Polska Akademia Nauk,

Wydział Nauk Biologicznych i Rolniczych PAN

dr Jerzy Giżejowski – Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi

dr hab. inż. doc. IBL Jan Głaz – Polskie Towarzystwo Leśne

dr hab. inż. prof. WSEiZ Ewa Górka – Polskie Towarzystwo Ergonomiczne

dr hab. prof. WSHE Stanisław Kunikowski – Włocławskie Towarzystwo Naukowe

prof. dr hab. Jan L. Lewandowski – Stowarzyszenie Techniczne

Odlewników Polskich

dr hab. inż. arch. Piotr Lorens – Towarzystwo Urbanistów Polskich

prof. dr hab. Julian Ławrynowicz – Łódzkie Towarzystwo Naukowe
prof. dr hab. Elżbieta Makulska-Nowak – Polskie Towarzystwo Farmakologiczne
prof. dr hab. Arkadiusz Mężyk – Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej
i Stosowanej
prof. dr hab. inż. Piotr Skłodowski – Polskie Towarzystwo Gleboznawcze
dr hab. inż. prof. PŚw. Tomasz Lech Stańczyk – Kieleckie Towarzystwo Naukowe
prof. dr hab. Janina Stępińska – Polskie Towarzystwo Kardiologiczne
prof. dr hab. Jacek Szepietowski – Polskie Towarzystwo Dermatologiczne
doc. dr Małgorzata Toeplitz – Polskie Towarzystwo Psychologiczne
dr hab. n. med. prof. UŁa Anna Wilmowska-Pietruszyńska – Polskie Towarzystwo
Orzecznictwa Lekarskiego
prof. dr hab. Edwin Wnuk – Polskie Towarzystwo Astronomiczne

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 2015–2018:

Prezydium:

Przewodniczący:

dr hab. prof. SWPW Zbigniew Kruszewski – Towarzystwo Naukowe Płockie

Zastępcy przewodniczącego:

prof. dr hab. Anna Gronowska-Senger – Polskie Towarzystwo
Nauk Żywnościowych

prof. dr hab. Marek Kowalczyk – Towarzystwo Naukowe Warszawskie

Członkowie Prezydium:

prof. dr hab. Bogusław Buszewski – Polskie Towarzystwo Chemiczne

prof. dr hab. Zbigniew Czernicki – Polskie Towarzystwo Neurochirurgów

prof. dr hab., czł. rzecz. PAN Andrzej Grzywacz – Polskie Towarzystwo Leśne

prof. dr hab. Iwona Hofman – Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej

prof. dr hab. Jerzy Majkowski – Federacja Polskich Towarzystw Medycznych

dr inż. Andrzej Paszkiewicz – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Przemysłu Materiałów Budowlanych

prof. dr hab. Diana Pietruch-Reizes – Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej

Sekretarz:

mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz – Polska Akademia Nauk

Członkowie Rady:

prof. dr hab. Adam Antczak – Polskie Towarzystwo Chorób Płuc

prof. dr hab. inż. Jerzy Barglik – Stowarzyszenie Elektryków Polskich

prof. dr hab. Katarzyna Chałasińska-Macukow – Polskie Towarzystwo Fizyczne

prof. dr hab. Roman Czaja – Towarzystwo Naukowe w Toruniu

ks. prof. dr hab. Augustyn Eckmann – Towarzystwo Naukowe
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

dr Jerzy Giżejowski – Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi

doc. dr hab. inż. Jan Głaz – Polskie Towarzystwo Leśne

prof. dr hab. Jerzy Gołuchowski – Naukowe Towarzystwo
Informatyki Ekonomicznej
prof. dr hab. Igor Gościński – Towarzystwo Lekarskie Krakowskie
dr hab. inż. Ewa Górka – Polskie Towarzystwo Ergonomiczne
prof. dr hab. Andrzej Gulczyński – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
prof. dr hab. Marek Józwiak – Kieleckie Towarzystwo Naukowe
dr Andrzej Kansy – Towarzystwo Naukowe Płockie
prof. dr hab., czł. koresp. PAN Józef Korbicz – Lubuskie Towarzystwo Naukowe
prof. dr hab. Wanda Małgorzata Krajewska – Łódzkie Towarzystwo Naukowe
dr hab. Stanisław Kunikowski – Włocławskie Towarzystwo Naukowe
dr inż. Andrzej Kusyk – Stowarzyszenie Inżynierów
i Techników Mechaników Polskich
dr hab. Barbara Lewenstein – Polskie Towarzystwo Socjologiczne
prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak – Polskie Towarzystwo Pedagogiczne
prof. dr hab., czł. koresp. PAN Małgorzata Mańka – Polskie Towarzystwo
Fitopatologiczne
prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska – Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
prof. dr hab. Jacek Mięszys – Polskie Towarzystwo Matematyczne
prof. dr hab. inż. Wiesław Nagórko – Polskie Towarzystwo
Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej
prof. dr hab. Elżbieta Makulska-Nowak – Polskie Towarzystwo Farmakologiczne
prof. dr hab., czł. rzecz. PAN Henryk Samsonowicz – Polskie Towarzystwo
Historyczne
prof. dr hab. inż. Piotr Skłodowski – Polskie Towarzystwo Gleboznawcze
dr hab. prof. AKal. Krzysztof Walczak – Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
dr Marta Wrzosek – Polskie Towarzystwo Mykologiczne

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 2019–2022:

Prezydium:

Przewodnicząca:

prof. dr hab. Iwona Hofman – Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej

Zastępcy przewodniczącej:

prof. dr hab. Zbigniew Czernicki – Polskie Towarzystwo Neurochirurgów

prof. dr hab. inż. Wiesław Nagórko – Polskie Towarzystwo

Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej

Członkowie Prezydium:

prof. dr hab. inż. Jerzy Barglik – Stowarzyszenie Elektryków Polskich

prof. dr hab. inż., czł. rzecz. PAN Andrzej Grzywacz – Polskie Towarzystwo

Leśne

prof. dr hab. n. med. Jacek Imiela – Towarzystwo Internistów Polskich

prof. nadzw. dr hab. inż. Zbigniew Kruszewski – Towarzystwo Naukowe Płockie

prof. nadzw. dr hab. Stanisław Kunikowski – Włocławskie Towarzystwo Naukowe

prof. dr hab. Joanna Madalińska-Michalak – Polskie Towarzystwo Pedagogiczne
† prof. dr hab. Jerzy Majkowski – Federacja Polskich Towarzystw Medycznych

Sekretarz:

mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz – Polska Akademia Nauk

Członkowie Rady:

prof. dr hab. Jerzy Błażejowski – Gdańskie Towarzystwo Naukowe

prof. dr hab. inż. Marek Darowski – Polskie Towarzystwo

Inżynierii Biomedycznej

prof. dr hab. Bohdan Dobrzański jr – Polskie Towarzystwo Agrofizyczne

dr hab. prof. UHPCz Julia Dziwoki – Częstochowskie Towarzystwo Naukowe

dr hab. prof. ISL PAN Anna Engelking – Polskie Towarzystwo Ludoznawcze

prof. dr hab. Barbara Gierszewska – Kieleckie Towarzystwo Naukowe

prof. dr hab. Igor Gościński – Towarzystwo Lekarskie Krakowskie

dr hab. inż. prof. WSEZ Ewa Górską – Polskie Towarzystwo Ergonomiczne

prof. dr hab. Anna Gronowska-Senger – Polskie Towarzystwo

Nauk Żywnościowych

prof. dr hab. Andrzej Gulczyński – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

prof. dr hab., czł. korep. PAN Małgorzata Jędrzycka – Polskie Towarzystwo

Genetyczne

prof. dr hab. med. Zbigniew Kalarus – Polskie Towarzystwo Kardiologiczne

prof. dr hab. Ryszard Kasperowicz – Stowarzyszenie Historyków Sztuki

prof. dr hab. Marek Wł. Kowalczyk – Towarzystwo Naukowe Warszawskie

dr hab. prof. PG Beata Krawczyk – Federacja Polskich Towarzystw Medycznych

prof. dr hab., czł. rzecz. PAN Andrzej Legocki – Polskie Towarzystwo

Biochemiczne

dr inż. Jan Łukaszewicz – Polskie Towarzystwo Leśne

prof. dr hab. n. med. Jolanta Małyszko – Polskie Towarzystwo Transplantacyjne

prof. dr hab., czł. rzecz. PAN Małgorzata Mańka – Polskie Towarzystwo

Fitopatologiczne

prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska – Polskie Towarzystwo Ekonomiczne

prof. dr hab. Cezary Obracht-Prondzyński – Instytut Kaszubski

prof. dr hab. Diana Pietruch-Reizes – Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej

prof. dr hab. Marek Jacek Sarna – Polskie Towarzystwo Astronomiczne

prof. dr hab. Leszek Sirko – Polskie Towarzystwo Fizyczne

prof. dr hab. Jan Twardoń – Polskie Towarzystwo Nauk Weterynaryjnych

prof. dr hab. Andrzej Wac-Włodarczyk – Lubelskie Towarzystwo Naukowe

dr hab. prof. AKal. Krzysztof Jan Walczak – Kaliskie Towarzystwo

Przyjaciół Nauk

prof. dr hab. Stanisław Wincenciak – Polskie Towarzystwo

Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej.

RADA TOWARZYSTW NAUKOWYCH

Kadencja 2023–2026:

Prezydium:

Przewodnicząca:

prof. dr hab. Iwona Hofman – Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej

Zastępcy przewodniczącej:

prof. dr hab. Zbigniew Czernicki – Polskie Towarzystwo Neurochirurgów

dr hab. prof. SWPW Zbigniew Kruszewski – Towarzystwo Naukowe Płockie

Członkowie Prezydium:

prof. dr hab. inż. Jerzy Barglik – Stowarzyszenie Elektryków Polskich

prof. dr hab. Anna Gronowska-Senger – Polskie Towarzystwo
Nauk Żywnościowych

prof. dr hab. inż., czł. rzecz. PAN Andrzej Grzywacz – Polskie Towarzystwo
Leśne

prof. dr hab. Wojciech Iwańczak – Towarzystwo Naukowe Warszawskie

prof. nadzw. dr hab. Stanisław Kunikowski – Włocławskie Towarzystwo Naukowe

Sekretarz:

mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz – Polska Akademia Nauk

Członkowie Rady:

prof. dr hab. n. med. Janusz Andres – Polskie Towarzystwo Anestezjologii
i Intensywnej Terapii

prof. dr hab. Jerzy Błażejowski – Gdańskie Towarzystwo Naukowe

mgr inż. Magdalena Borek-Daruk – Federacja Stowarzyszeń
Naukowo-Technicznych NOT

dr hab. prof. UW Agnieszka Budzyńska-Daca – Polskie Towarzystwo Retoryczne

prof. dr hab. n. med. Roman Danielewicz – Polskie Towarzystwo
Transplantacyjne

prof. dr hab. inż. Marek Darowski – Polskie Towarzystwo
Inżynierii Biomedycznej

prof. dr hab. Bohdan Dobrzański jr – Polskie Towarzystwo Agrofizyczne

dr hab. prof. ISL PAN Anna Engelking – Polskie Towarzystwo Ludoznawcze

prof. dr hab. inż. Ewa Górka – Polskie Towarzystwo Ergonomiczne

prof. dr hab. n. med. Marcin Grabowski – Polskie Towarzystwo Kardiologiczne

prof. dr hab. n. med. Jacek Imiela – Towarzystwo Internistów Polskich

prof. dr hab. czł. korep. PAN Małgorzata Jędrzycka – Polskie Towarzystwo
Genetyczne

dr hab. prof. UEP Filip Kaczmarek – Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

prof. dr hab. inż. Tomasz Krzyżyński – Polskie Towarzystwo
Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej

prof. dr hab., czł. rzecz. PAN Andrzej Legocki – Polskie Towarzystwo
Biochemiczne

dr inż. Jan Łukaszewicz – Polskie Towarzystwo Leśne

- prof. dr hab., czł. rzec. PAN Małgorzata Mańka – Polskie Towarzystwo
Fitopatologiczne
- prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska – Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
- prof. dr hab. Krzysztof Mikulski – Polskie Towarzystwo Historyczne
- prof. dr hab. Anna Mikuła – Polskie Towarzystwo Botaniczne
- prof. dr hab. Magdalena Musiał- Karg – Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych
- dr hab. prof. UŚl Urszula Myga-Piątek – Polskie Towarzystwo Geograficzne
- prof. dr hab. Izabela Nowak – Polskie Towarzystwo Chemiczne
- dr hab. prof. UJ Diana Pietruch-Reizes – Polskie Towarzystwo
Informacji Naukowej
- prof. dr hab. Antoni Różalski – Łódzkie Towarzystwo Naukowe
- prof. dr hab. Marek Jacek Sarna – Polskie Towarzystwo Astronomiczne
- prof. dr hab. Jan Twardoń – Polskie Towarzystwo Nauk Weterynaryjnych
- prof. dr hab. Andrzej Wac-Włodarczyk – Lubelskie Towarzystwo Naukowe
- dr hab. prof. UKal. Krzysztof Jan Walczak – Kaliskie Towarzystwo
Przyjaciół Nauk
- dr hab. prof. UŁa Anna Wilmowska-Pietruszyńska – Federacja Polskich
Towarzystw Medycznych